SECRETA PRINCIPIS AN-HALTINI CANCELLARIA.

Hoc eſt,

VERA AC GERMANA DETECTIO CLANDESTINARVM DELIBERATIONVM, CONSILIORVM, AC PERNICIOSARVM MACHINATIONVM &c.

quas correſpondentia VNIONIS capita & Directores, durantibus adhuc in toto S. Rom. Imperio motibus bellicis, in non leue REGNI BOHEMICI, &, reſpectiue, Auguſtiſsimæ domus Auſtriacæ, exterorum Principum, adeoq; vniuerſi S. Rom. Imperii, præiudicium & euerſionem tam in publico quam Eccleſiaſtico ſtatu, inter ſe inuicem commutarunt; quæ autem ſingulari diuina prouidentia, per, 8. Nouemb. inſignem contra Bohemos eorumdemue Coryphæos & aſſeclas obtentam Victoriam Pragenſem, in ipſis commemorati Principis Anhaltini Archiuis ſub Originali repertæ, & vniuerſo terrarum Orbi manifeſtatæ atque propalatæ ſunt.

NVNC TAM EXTERIS QVAM INQVILINIS PRINCIPIBVS, OMNIBVSQVE TOTIVS S. ROM. IMPERII Ordinibus, ac Rebuspublicis, fideliſſimæ Germanæq; admonitionis deteſtationiſq; gratia, typis publicis gratæ poſteritati communicata.

A. P. A.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Cum Indice.

ANNO M. DC. XXI.

ADMODVM REVEREN-DIS, VENERABILIBVS, CLARISS. NOBILISS. ET DOCTISS. DOMINO DE-cano A. W. & cæteris Cathedralis Eccleſiæ ad D. BARPTOLO-MÆVM in Mœno-Francofutto Dominis Capitularibus, omnibus & ſingulis, Dominis, & amicis meis obſeruandiſſimis.

S. D. P.

PHILIPPVS REX MACEDONIAE, ADMOdum Reuerendi, & Inluſtres, Clariſſimi, Doctiſſimi, & Humaniſſimi Domini Mecœnates, cum ei nunciatum eſſet Tetbripponem viciſſe in Olympiis, Parmenionem Dardanenſes prælio fudiſſe, & vxorem eius ſibi maſculum fœtum enixam eſſe, porrectis in cœlum manibus ita exclamauit:

O FORTVNA pro tot, tantiſque bonis leui quopiam malo me affice! *Non enim Rex ille Cordatiſſimus & Prudentiſſimus, ob rerum à ſuis belli Ducibus præclare geſtarum proſperum ſucceſſum, inſolenter geſtiit, ſed* FORTVNÆ INDVLGENTIAM *ſuſpectam habuit, cuius ingenium nouerat, vt hiſce, quib. nimirum exitium molitur; prius noua rerum proſperitate blandiatur. Quocirca* HECVBA *de* FORTVNÆ *inſtabilitate, & non altum ſapiendum propter proſperos* FORTVNÆ *ſucceſſus, in hanc ſequentem ſententiam ita diſputat:* Vide Eurípid.

Præſtantiorem non oportet iniuſte dominari:
Neque fortunatos putare, ſemper ſe tales futuros.
Nam & ego olim fortunata eram, nunc non ſum amplius:
Sed opes omnes VNA mihi DIES abſtulit.

Quomodo Crœſus ſumma ſua felicitate priuatus fuerit, teſtantur id Hiſtorici: adeo

Herod. & Plutarc. in vita Solonis. Herman. Kirchn. D. & Poeta Caſ. in ſuo Coriolano.

vt non tam ſcite quam vere loquatur Phauorinus, inquiens: Homo cum ſis, nunquam dixeris quid cras futurum ſiet: neque homine felice viſo, quamdiu talis manſurus ſit: neque ſi familiam felicem videris.

Anceps (*inquit Poeta*) FORTVNÆ paſſus eſt, nec quemquam, poſt homines natos,

Inuenias, quem non lubricitas eius deluſerit *&c. & idem ille:*
--- - rota circumagimur mutabilis
Sortis quotquot in Imperii puppe ſtamus: aquas
Nauigamus, ſcopulis, ſyrtibuſque altis obnoxias:
Nemo euentui ſacrificare poſſumus, ad vltimam
Lineam priuſquam rerum deuentum ſuit omnium &c.

Cic. pro Sylla.

O volucrem, igitur, fortunam! quam cito omnia ex lætitia & voluptate ad luctum lacrumaſque reuertuntur.

Ad propiora, Admodum Reuerendi, Clariſſimi, & Doctiſſimi viri, vt deueniamus, ingens iſta & glorioſiſſima Inuictiſſimi Imperatoris FERDINANDI II. *Domini noſtri Clementiſſimi, aduerſus rebelles ſuos Bohemos conſequuta victoria, nonne rerum humanarum, volubiliſque* FORTVNÆ *inſigne exemplum? nonne luculentum (. quod* aduerſus ſtimulum calcitrare durum *fiet,) teſtimonium? nonne preſſæ ſed non oppreſſæ veritatis manifeſtatio? nonne legitimi Magiſtratus (cui* DEVS TER OPTIMVS MAXIMVS *parere & ſuum tribuere iubet) reſtitutio? Proh Deum immortalem quanta antehac maiorum in Bohemia, incorporatarumque Prouinciarum Confœderatione lerna erat? quæ confuſio? qualis innocentiſſimi, nullo ætatis, ſexus ſtatus, atque dignitatis habito reſpectu, ſanguinis profuſio? quæ rebellio? qualis, aduerſus ſummum totius terrarum Orbis caput. gentium, quæ fremebant aduerſus vnctum Domini inſurrectio? quot technarum, clandeſtinarumq; molitionum excogitatio, &, heu dolor, exequutio? Sed hæc omnia* TEMPORIS FILIA*, veritas, inſignis, de qua diximus, victoria, & ſub iſtar. pertapræſens* ANHALTINI PRINCIPIS CANCELLARIA*, toti mundo detexit, atq; adeo ipſo facto teſtatum fecit,* Deum *legitimi abs ſe conſtituti Magiſtratus honorem ſartum tectumque conſeruaturum, eiuſque turbatores confuſioni & rubori daturum. Plura heic (vt poſſem) ſicco pede lubens prætereo, ne aduerſæ, victæ, & confuſæ parti forſitan (quod abſit, humani enim à me nihil alienum ſcio, & humanarum rerum inconſtantiæ omneis mortales eſſe obnoxios haud ignoro) inſultare videar.*

Matth. 22. Date Cæſari, quæ ſunt Cæſaris &c.

Anhaltinam igitur hancce Cancellariam, ex vernacula in Romanam linguam à me tralatam, Admodum Reuerendi, Clariſſimi, & Doctiſſimi viri, cum

prim-

primis vero tibi, Domine Decane, A. W. *cuius quamplurima in me, vix viſum, exſtant beneficia, vobis ideo ſacram eſſe volo iubeoque, vt habeam, qui me aduerſus publicæ pacis, atque adeo ipſius S. Caeſ. Maieſtatis, Domini noſtri clementiſſimi, hoſteis defendant, atque imposterum mea ſtudia ſibi quam commendatiſſima habeant; tum denique, vt publico hocce monimento gratum meum animum aliquo modo erga benefactores meos oſtenderem. Vos omneis & ſingulos diuinæ protectioni commendans. Raptim e Muſæolo meo 1. Aug. A.C.M.DC.II.XX.*

REV. Veſtris Dig.

Obſeruantiſſimus Cliens

PER METATHESIN

Raphael Sulpicius à Munscrod.

LECTORI BENIVOLO

S. D. P.

OMNIBVS TYPIS PVBLICIS DIVOLGANDIS Tractatibus atque libris, amice candideque Lector, plerumque Præfationes præfiguntur, partim vt tam opus ipſum, quam eiuſdem auctor de meliori, vti aiunt, nota commendentur: partim etiam, vt certus quidam Patronus, clementia, fauor, atque tutela impetrentur: partim denique vt decentes gratiarum actiones pro exhibitis beneficiis Mecœnatibus perſoluantur.

Haſce & ſimiles iſtiuſmodi ob conditiones nulla heic ſingularis aliqua præfatio requiritur, quippe cum materia ipſa, SECRETA, nimirum, PRINCIPIS ANHALTINI CANCELLARIA, (in qua deploranda intemperies Bohemica, & exinde ſubſequutus turbulentus ſtatus Germaniæ, aliarumque Prouinciarum, ac motus quaſi vniuerſalis, tractatus, conſultatus, decretus, atque tamdem in effectum deductus eſt) & quod plura iſtiuſmodi grauiſſima ſecreta atque clandeſtinæ machinationes lucem adſpexerint, in vniuerſo terrarum orbe tantam ſui famam excitauit, vt quilibet eius rei ſcientia maxumopere tangatur.

Auctores, præterea, periculoſo-clandeſtinarum iſtarum machinationum, vtpote CHRISTIANVS Princeps Anhaltinus, Elector Palatinus, IOACHIMO-ERNESTVS Marchio Brandeburgicus, ALBRECHTVS, Comes Solmenſis, VOLRATHVS à Pleſſen, D. LODOICVS CAMERARIVS, &c. ACHATIVS & CHRISTOFERVS à Dona, &c. per ſe ſat noti, inluſtri proſapia oriundi, & in functionibus Bohemicis nominati, qui etiam (vti ex contextu liquet) propriis ſuis manibus ſeſe ipſos prodiderunt. Iccirco hoc opus ſiue tractatus, re ipſa, commemoratorum Auctorum proprium opus eſt, exceptis aliquot (vt Lector in

meditando atque tempus inueſtigando moleſtia laboreque ſubleuaretur)ab initio & fine huius operis circumſtantiis, quæ,iuxta rei geſtæ ſeriem,aliquanto clarius explicatæ,& aliquot,in nullius præiudicium vergentes,notæ, ad meliorem informationem (abſque vllo quæſito decore vel elegantia) adnexæ fuerunt.

Nullum itaque alium Patronum, amicum, clementiam,fauorem, vel protectionem ANHALTINO-PALATINA iſta CANCELLARIA quærit, quam ipſam veritatem,eius cognitionem,ipſam iuſtitiã, & omnia denique ſyncera minimeque fucata corda,cuiuſcunque ſtatus & conditionis etiam illa fuerint, quæ non dumtaxat hodierno, verum etiam futuro tempore,anſam occaſionemque nacta ſunt, vt videlicet mundi hodiernum curſum ſedulo perpendant, robusque ſuis ſtudioſe inuigilent.

Equidem quum Tragœdiæ huius Auctores myſteria ſua adeo clanculum tractauerint, atque, ob illorum publicationem, paruas ſane gratias repenſuri ſient (quemadmodum etiam non minimus ex ipſorum numero hanc repertorum Originalium iacturam, pluris quã ipſius regni, Prouinciarum, impedimentorumque amiſſionem, fecerit) nihilominus tamen pij ad communem ſalutem, incolumitatem, proſperitatemque inclinantes animi, cumprimis ij, qui forſitan paſſi, vel etiamnum paſſuri ſunt, DEO TER OPTVMO MAXVMO eo maiores perſoluent gratias, quod iſta contra ipſos aliosque ſuſcepta conſilia iuſto tempore, &, vti aiunt, in medio anxietatum, detecta fuerint, atque imposterum quiuis, cui fidendum credendumve ſiet, ſedulo poſſit animaduertere, *ni cum Phrygibus*, qui ſero ſapiunt, *ſapere voluerit*. Sero Phryges ſapiũt.

Epilogi loco beniuolus Lector quoque admonetur, quod hic Tractatus in tria capita vel membra diſtributus ſit. Quoniam vero primum cum tertio ferme correſpondeat, & alterum principale membrum ſiet: iccirco modo iam commemoratum membrum mox principio inſertum eſt. NB.

EPIGRAMMA.

Recte quicquid agis, bene agis: contraria verbis
Iures, teſteris dummodo: NEMO VIDET;
In iuſtos procerum mala conſpiratio Reges
Saltem clam fiat; ſit bene: NEMO VIDET;

Regis

Regis in exitium peregrinum poſcere Mortem
Occulto fas eſt tegmine: NEMO VIDET;
Sollicitare lubet Regesque Vrbesque, Ducesque,
Orbem & leges vertere: NEMO VIDET;
NEMO VIDET: *videat nacta m licet omnia victus*
Poſt palmam: aſt iam dicite: NEMO LEGIT.

QVAM IMPERVESTIGABILIS MIRABILIS, ATQVE INEFFABILIS VOLVNTAS conſilium, ſapientia, diſpoſitio atque permiſſio Domini ſiet, *qui ſol us mirabilia* Pſ. 35. v. 7 *& res incõmemorabiles facit* Iob 5 v. 9. *& cuius iudicium ſumma eſt profunditas* Pſalm. 35. v. 7. id, inquam, Sacro-Romanum Imperium GERMANICÆ NATIONIS perturbatis turbulentiſque hiſce temporibus luculenter ſatis vidit, atque in hodiernum vſque diem magis, quam durante Imperio, expertum eſt. Quamuis vero incendium, ab initio in Bohemia exortum, mox alia quoque Auſtriaca regna & hæreditarias Prouincias inuaſiſſet, & tam florentes, fœcundas ad omnem humani generis neceſſitatem abundantes, ditiſſimas, atque adeo per ſeſe inuincibiles Prouincias deuaſtaſſet, multisque in locis in fauillas cineresque reſoluiſſet, atque in iiſdem tot innocentiſſimorum Chriſtianorum millium precioſiſſimus redemptus ſanguis effuſus fuiſſet, quemadmodum illud deploranda veſtigia & rudera in conſpectu teſtantur, omnibuſque poſteris, donec mundus durabit, viuum quaſi exemplum erit, quid nimirum noſtris temporibus, nobis ipſis per malas noſtras actiones anſam occaſionemque præbentibus ſubſequutum fuerit: nihilominus tamen ſcaturigines, capitales radices, & fundamentalia conſilia omnium etiam in ipſo Imperij medio exortorum motuum atque tumultuum, multo ante præparata, impulſa, & tamdem Bohemicæ intemperiei occaſione, diuolgata atque ipſo facto in effectum deducta fuerunt.

Idque potiſſumum hoc modo, quod quidem principales inuentores & directores aliis illud negotium facile, factu haud difficile, pulcrum, artificioſum, pium, ab ipſorum parte per omnia vtile, eſſe perſuaſerint, ipſorum aliquos, ex priuato intereſſente adfectu, vel tamquám in re communi Euangelica partim totos in ſuam nuſſam pertraxerint, non medioxumam ſane partem per fucatas perſuaſiones in tantam incommoditatem præcipitarint, vt eamdem ſibi ipſi non ſolummodo non imprimere, verum etiam ſeſe iterum ex-

ande

inde extricare nequeat. Non pauci quoque propria ſua conſcientia eo adacti fateri iam neceſſum habent, ſeſe ſeductos, & quot damna, præiudicia, pericula & calamitates ſuſtinuerint, & quam grandes pecuniæ ſummæ, quas ſæpius quædam ciuitas eiuſdemve inquilini magna ſolertia, moleſtia atque labore per frugalitatem atque parſimoniam honeſte corraſerunt, paucis dumtaxat nunc ab annis huc collatæ, vel potius in aquam coniectæ, & quot locupletiſſimæ præparationes cum tormentis, munitione, annona, omnique apparatu, ad manifeſtum bellum perneceſſariæ, inſtitutæ fuerint, & denique quot incommoditates Euangelicæ Vnioni incorporari correſpondentesque Ordines diſtributione armorum, ſuſtentatione propriorum ſuorum ſubditorum Prouincialium, ciuium, &c. tandenouois iisdem, diribitoriis, hoſpitiis, militarium copiarum ab Vnione conſcriptarum & Bohemis ſubſidio auxilioque tranſmiſſarum tranſitibus, direptionibus, latrociniis, calumniis, aliisque hoſtilibus attentatis, aliarum nationum in humeros ſuos proprios derivauerint. Magazini.

Similiter quod exinde Romano-Cæſareæ M. eiuſdemve domus exercitus omnino in S. R. Imperium (in quo illi & iſti, iſte & illi Cæſareæ S. M. duas antehac impoſitas & aliquandiu poſſeſſas coronas, vna cum incorporatis, aliiſque Auſtriacis hæreditariis Prouinciis à capite ſuo auellere, immo eamdem in adipiſcenda Romana corona omnibus viribus impedire, commemoratamque domum, vna cum Romano-Catholica relligione plane opprimere conati ſunt) conceſſerit, inibique, cum bella abſq; detrimento atq; damno neutiquam geri poſſint, tam nocentes & auctores, quam alij quoque vicini cum prouinciis & populis ſuis multis modis pati neceſſum habuerint.

Quo facto Rhenanæ, aliæque finitimæ Prouinciæ earumdemve inquilini, cum primis Wormatia & circumiacentes ab vnius vel alterius partis militibus in præſentem perturbatum ſtatum, extremamque inopiam partim redacti, partim vero in exilium relegati ſint: agri inculti relinquuntur: Ordinum prouentus & vectigalia extenuantur, imminuuntur: Vrbium ciuiumque Mechanica atq; Comercia labefactantur: ſubſidia in arctum rediguntur: & iſtæ (vrbes) ad ſuperfluas, ſumptuoſas, ciuibusque multis in modis oneroſas exædificandas munitiones & propugnacula incitantur.

Vice verſa quoque cenſus, contributiones, aliaque ſubditorum

oneroſa onera duplicantur, immo tri: vel quadrupliciter exprimuntur, & miſeri ſubditi, vna cum coniugibus & chariſſimis thori pignoribus ad interiorem vſque medullam exſuguntur: annui reditus & prouentus, præſertim vero ciuitatum Imperialium Commercia indies adhuc impediuntur, & reſiduum, per contagioſas graſſantes lues, annonæ caritatem, & ſubtractionem humano generi neceſſariorum victualiorum paſſim abſumitur.

Sin vero nunc rebus noſtris ferme deſperatis minime inuigilare, neque à tam perniciofis detectis (laudetur ſumma Trinitas) conſiliis, intentionibus, & inſidioſis practicis ceſſare vel cauere velimus, procul omni dubio plenaria ruina Romano-Germani Imperij, quod ab anteceſſoribus & chariſſimis maioribus noſtris, per aliquot nunc ſecula, contra exteras nationes heroice conſeruatum, ampliatum, & ad nos translatum eſt, ipſiſſimis noſtris temporibus, per exacerbatum plane ob: & excæcatum noſtrum animum, cum perpetua inextinguibili ignominia, præiudicio, & inſigni bonæ famæ macula, metuenda, & commemoratum laudatiſſimum, Nobiliſſimum, heroicum GERMANICÆ NATIONIS Imperium, quod hactenus inuictum, atque aliis gentibus terrori fuit, iam peregrinis, & ſingulis ferme, præda fieri; ac forſitan (quod tamen malum DEVS TER OPTVMVS MAXVMVS clementiſſime præcauere velit) in barbaricam barbari Archi: & hæreditarij Chriſtiani nominis hoſtis ſeruitutem redigi oporteat, qui tamen cum omnibus Chriſtianorum inimicis, cum multo minori potentia, ſumptu, præparatione, & coniunctis viribus (quemadmodum dumtaxat duobus nunc elapſis annis in S. R. Imperio & vicinis regnis videre fuit) plane à Conſtantinopoli pelli, prouinciæque Turcicæ, atque adeo totius Orientis tractus iterum ad Chriſtianitatem reduci atque transferri poſſet.

Cum vice verſa omnis iſta, non facile hactenus conſpecta atque audita Chriſtiana præparatio bellica inter Chriſtianos, in proprium ipſorum detrimentum atque perniciem, excitata, arma ſua, tormenta, munitionesque bellicas, contra proprios ſuos conſanguineos, agnatos, vniuſque quaſi corporis membra, non ſecus quam inter capitales hoſtes fieri conſueuit, vſurpauerit, omnino cum modo commemorati Archihoſtis Turcici ſumma exoptata occaſione, qui per hancce Chriſtianorum propriam ſanguiſitibundam capitalem inimicitiam, quam abſq; ſingulari externa adſiſtentia, nullo animaduertente, tam

artifi-

artificioſe promouere poteſt, plus emolumenti contra ſe ipſam in extremam perniciem præcipitantem Germanico-vicinam nationem captat, quam cũ omni ſua Ottomannica potentia atq; Monarchia, quãdiu etiam iſta duratura fiet, efficere poſſet: cumprimis quod Chriſtianum, cum S. Rom. Imperij ſanguine & infinitis ſumptibus multis nũc annis heroice atq; maſcule tutatum ſtrenueq; defenſum propugnaculum (HVNGARIÆ REGNVM) inter ſe ipſum diuiſum, exhauſtum, deſolatum fiet, & potior pars in Turcici mancipij ſiue Vaſalli, GABRIELIS BETLEHEMI videlicet, manibus conſiſtat. Ad Bohemiæ regnum, eidem veincorporatas Prouincias quod attinet, eædem ad maiorem ſane S. Rom. Imperij partem, pecunia, prouiſione, & populis exhauſtæ ſunt: exacerbati quoq; inter ſe inuicem animi ſua huc vſq; continuata extrema cottidie magis magisq; cumulant, Ottomannicæ portæ extremam opem auxiliumq; implorant, & forſitan ſeipſos protinus cum ipſo coniuncturi ſunt.

PROH DEVM immortalem quam elegantiſſimi ſelectiſſimique milites, vt iam cæteras innumerabiles, innocentes, minimeq; intereſſentes peſſumdatas animas taceamus, hiſce duobus annis, vel per naturalis ſubſidij defectum, vel per armorum, ignis, morborumq; violentiam abſumpti ſunt? Si quis tam Vnitorum in S. Rom. Imperio, quam Stadenſium, Hungarorum, Bohemorum, incorporatarum confœderatarumque Prouinciarum, tam Cæſareæ S. M. eiuſdem laudatiſſimæ domus, & Romano-Catholicorum Ordinum numerum hactenus conſcriptarum & ſuſtentatarum militarium copiarum ad amuſſim Arithmeticæ trahere velit, procul omni dubio vltra centum virorum millia depræhenſurus eſſet.

Quid autem vnanimi omnium conſenſu contra hæreditarium Chriſtiani nominis hoſtem, ad totalem Priſco-Romani Imperij reſtaurationem, effici potuiſſet: cum iam illi ipſi Tragœdiæ iſtius auctores atque Primipili intentionem ſuam non modo non conſequuti ſint, verũ alios ad armorum arreptionem incitarint, &c. quod Chriſtiani ſeipſos mutuo (tamquam intenſiſſimi capitales hoſtes) cõſumpſerint, in proprio ſuo ſanguine manus & arma ſua commaculauerint, amicus & ordo, alterum, ſubditi ſibi à DEO TER OPTVMO MAXVMO legitimo more modoque præpoſitum Magiſtratum, hi vero excitatos & ad arma compulſos, perſequuti ſint, vnice & ſolum anſam occaſionemq; præbuerint?

De incredibili hactenus ad id impenſo ſumptu minime iam neceſſum vt iſtius rationem ineamus: quilibet ſiquidem ordo, ciuitas & communio, crumena, arman entario, horreisque ſuis exinanitis inſpectis, reſiduum atq; paruum ſane emolumentum procul omni dubio facile deprehendet, cumprimis autem illi, qui in ciuitatibus ad negotij iſtius promotionem pecuniam ſummam itrarunt, redditis ſuperioribus & communionibus ſuis rationibus, lucrum, vel potius ſummam iacturam irrecuperabilesque ferme impenſas manifeſtiſſime percepturi ſunt.

Id mehercule fideli ſympatriotæ cor cor ſ ingat, quod hæc chorea, & omnis iſta Tragico-Comœdia, in quam S. Rom. Imperium, vtriuſque relligionis Ordines, quemadmodum & Bohemia, Hungaria, & relliquæ incorporatæ, confœderatæ Auſtriacæ hæreditariæ Prouinciæ præcipitatæ ſunt, modo per paucas dumtaxat perſonas inchoata & acta fuerit, quæ tamen in propriis ſuis cordibus aliter adfectæ, & actiones ſuas occulto atque clandeſtino modo eo direxerunt, aliud vero in S. Rom. Imperij Comitiis, aliiſque publicis conuentibus, tam oretenus quam ſcripto compræhenſos diuolgatos partim odioſos Tractatus, tam decoris, piis, deuotis, tamquam Patriç & Reipublicç inſeruientibus, fidelibus, ſynceris, Germanis (attamen modo fucatis) verbalibus deductionibus, multifariis Legationibus (nimirum vnice & ſolum ob communem periclitantem Euangelicum Statum, Germanicam libertatem, exterum peregrinumque dominatum, & conſeruationem Electorali-Principalium familiarum concernentem) tam propriis ſuis confœderatis, quam aliis Auguſtanæ Confeſſionis Ordinibus, in ſuam naſſam confœderationemq; alliciendis, & originali ſua intentione promouenda, propoſuerunt, artificioſe inculcarunt: alios vero partim blandis adulatoriis rogationibus, partim grauiſſimis intentatis minis ad fœdus illud com pellere conati ſunt: nihilominus tamen modo dictis propriis ſuis confœderatis, vt de aliis iam taceamus, veram, gçnuinam, internamque ſuam intentionem non reuelare auſi ſunt, ſed in conclaui Senatorio paucarum dumtaxat perſonarum, clanculum concluſa, inſtituta, atq; occultata permanſit.

Eo magis magisque etiam cottidie (poſtquam Spiritus Caluiniſticus primum, tamquam manſuetus errabundus Spiritus, qui facile ſeſe, SCILICET, informari patitur, & modo ſub deuotione apud

& penes

& penes alios pacifice in omni debito obſequio, abſque offenſione vllius infantis viuendi, diuerticulum ſuum rogando in Germania impetraſſet, veterem vero hoſpitem, iam parumper calefactus, multis in locis abſque vlla miſericordia & commiſeratione loco pepuliſſet, & plane ad Electoratus, Cæſareo-Regiaq; Sceptra anhelaſſet.) animaduerſum fuit, ignem videlicet ſub cineribus latitare, & illum multo aliud quærere: quod etiam illud, quod hic ſpiritus publice prætexuit, & aliis, ipſos (vti factum) in ſuam naſſam alliciendos, perſuaſit, non legitimus ſcopus atque fundamentum, ſed quod iſti intentioni longe alia meta & ſcopus præfixus fuerit: Similiter quod omnes iſtiuſmodi falſæ impoſitiones (quæ Romano-Cæſareæ S.M. & Romano-Catholicis Ordinibus, ipſos pro publicis hoſtibus habendos, & contra eoſdem claſſicum impetrandum, minus ingenue imputatæ fuerunt) non ita, vti tum temporis prætendebatur, ſed longe aliter comparatæ fuerint, etiam Catholicorum animum intentionemq; non eſſe, quomodo ipſis *(contra agnitam manifeſtamque veritatem)* id affingi voluit..

Quocirca ex parte Catholicorum oneroſa iſtiuſmodi figmenta & falſæ impoſitiones veriſſimis, æquiſſimis, fideliſſimiſque reſolutionibus & pollicitationibus iterum refutatæ fuerunt: expreſſa iſta proteſtatione ſemper ſibi reſeruata, quod videlicet nihil aliud, quam ſuum ius, S.R. Imperii Conſtitutiones, & tam care requiſitam impetratamque olim ſacro-prophanam pacem, relligionem, ciuilemque politiam concernentem poſtularent, rogarent, & exoptarent: quodque non vnum, vel alterum Auguſtanam confeſſionem amplectentem Ordinem in ſua Prouincia, iure & Iuriſdictione turbare atque onerare, multo minus (quemadmodum aliquot calida cerebella & irrequieti conſiliarii ſcriptitarunt) exilio mulctare eumdemque tam Prouinciis quam populis ſuis priuare vnquam in animum induxerint.

Et quoniam aliquot Præcipuorum Ordinum atque ciuitatum A.C.M.DC IIIX. inchoata, & triennio poſt, A.C. nimirum M.DC.X in manifeſtum bellum erumpentia Martialia Conſilia ad deſtinatum ſcopum minime peruenerint, & intereſſentes Imperiales ciuitates ipſo facto nunc deprǽhenderint, quod primum CORRESPONDENTIÆ, paulo poſt vere VNIONI ipſi implicati fuerint, vnice & ſolummodo ob ſpecioſam iſtam prætenſionem, quaſi hoc modo ipſarum putatitium reſtitutionis Donauerticæ grauamen tolli debeat: iſtud autem bellum à Generalibus multo aliter geſtum fuerit, adeo vt nullum

exinde ciuitates aliud emolumentum ſperare potuerint, quam vt ad perſoluenda male contentorum militum, atque eorumdem officialium ſtipendia clauem ad ærarium (caſſam vulgo) porrigere neceſſum habuerint: interea idonea occaſione captata, Coryphæi iſti præcipuos aliquot Senatores, quod nimirum Imperiales Ciuitates, ob id, quod alii in ipſarum intentionem molirentur, ærario præfecti & perſolutores eſſe oporteat, adhortati ſunt: qui ſane, reſponſionis loco, ſeſe ita reſoluerunt: manifeſto iam deprehendi, quomodo videlicet res ſeſe cum Imperialibus Ciuitatibus habeat, quæ tamen impoſterum non amplius ita ſeſe ſeduci paſſuræ, multo minus iſtiuſmodi negotiis ſeſe implicaturæ ſint: ea propter, bellum aliis relinquendo, pacem ſectari cogerentur.

Equidem ſi mox ab initio iſtiuſmodi arbitris perſonis, quæ procul omni dubio aliquot præcipuorum Vnionis Ordinum clandeſtinas machinationes ſatis mature, ceu ex vngue leonem, cognouerunt, in Imperialibus Ciuitatibus obedientia præſtita fuiſſet, & non alii, per Spiritum Caluiniſticum inflammati, partim ſeipſos immiſcuiſſent, partim loca, quo melius apud iſtam Vnionem oleum igni adfundere poſſent, occupaſſent: verus tum commemoratæ Vnioni belli neruus, tam peccuniam, quam munitionem, præparationem & ſubminiſtrationem omnium neceſſariorum requiſitorum concernens, ſubtrahi, & eo ipſo plenaria Bohemorum defectio, cum omni exinde repullulata intemperie, præcaueri potuiſſet.

Ita Spiritus Caluiniſticus aſtuta ſua fallacia, & fallaci ſua aſtutia, peculiareis aliquot Imperiales Ciuitates obcœcando, iiſdemue glaucoma obiiciendo, in tam periculoſum labyrinthum iterum præcipitauit.

Quamuis autem iſtæ Correſpondentis Vnionis inſidiæ, conſilia, & actiones (vti paullo ante diximus) non adeo occultæ permanſerint, quod non alii ex circumſtantiis eaſdem colligere & coniectare potuerint, quemadmodum quidam qui iſtiuſmodi technarum non adeo imperiti ſunt, non vna dumtaxat vice, tam oretenus, quam per litteras illud ipſum ſatis ſuperque innuerunt, atque, ne Reſpublicæ ſeſe ita ſeduci paterentur, eaſdem obteſtati ſunt: nihilominus tamen, ob fidele ſilentium Caluiniſticum, cum irrefutabilibus, fundamentalibuſque probationibus veritas aliquandiu adhuc

adhuc premi oportuit: cumprimis quod Spiritus Caluiniſticus exclamationibus, proteſtationibus, & obteſtationib. *Crambem bis coctam*, *Crambe bis cocta mors eſt.* veteremque ſuam cantilenam (.rem iſtam meram defenſionem Germanicæ libertatis, relligionis, Priuilegiorum, iurium, atque iuriſdictionum, contra Pontificio-Hiſpanicum dominatum, concernere.) repetierit: donec DEVS TER OPTVMVS MAXVMVS tam perniciofis, diuino ſuo honori, Sac. Romano Imperio, & omnibus totius terrarum Orbis Chriſtianis Monarchis atque capitibus è diametro quaſi repugnantibus conſiliis finem impoſuerit, &, iuxta ineffabilem imperſcrutabilemque ſuam bonitatem atque Sapientiam, Inuictiſſimo Romanorum Imperatori FERDINANDO II. in vniuerſo mundo notoriam Victoriam Pragenſem clementiſſime largitus fuerit.

Per quam, penes alia infinita diuina beneficia, cumprimis ſua, I. Membrũ iuxta Pſalm. CXXXV. verſ. quarto, ſempiterna miſericordia erga ſuum in terris conſtitutum ſummum totius Chriſtianitatis caput, Sac. Roman. Imperium, eius fideliſſima membra, & quod illud à totali ruina etiamnum tectum ſartumque conſeruetur, ſatis ſuperque apparuit.

II. Quod pari modo, per eamd. Auſtriaco-Pragenſem victo- II. Membr. rioſam victoriã, hucuſq; ſummo ſilentio occultata pernicioſa conſilia atque machinationes (quo commodius ſumma capita è thronis ſuis deturbari, Imperium, regna, & Prouinciæ ad alios transferri, noua regimina introduci, ſub ſpecioſo prætextu alii præuenir, opprimi, relegari, atque adeo Caluinianorum deliria introduci potuerint.) DEVS TER OPTVMVS MAXVMVS vniuerſo terrarum Orbi detexerit, & præcipua iſtius impreſſionis capita, eorumdemue ſummos Officiales & inſtrumenta directoria, cum propriis ſuis autographis, Originalibus atque documentis, in ſumma ipſorum aſtutia confuderit & rubori dederit: quæ Scripta CHRISTIANVS PRINCEPS ANHALTINVS (qui tamen alias pro Generaliſſimo & præcipuo bellatore in intimis etiam conſiliis ſemper prædicatus fuit.) in ab ARCANA SVA CANCELLARIA fuga abſque vllo dubio ex diuina prouidentia poſt ſe & à tergo relinquere neceſſum habuit.

III. DEVS TER OPTVMVS MAXVMVS quoque per toties nunc III. Membr. cõmemoratam Auſtriaco-Bohemicam Victoriam toti orbi terrarum manife-

manifeſtare voluit quam debiles, nauci, & inconſtantes humanæ aſtutiæ, conſilia, machinationes, confœderationes, abiurationes, abdicationes, vires, potentiæ, & ſtratagemata bellica ſient, quæ nō cum Deo in nullum bonum finem ſed exacerbatiſſimo vindictæque cupido animo ad ſublationem diuini ordinis in conſtituto ſuo mundano regimine, & oppreſſionem ſui vicini (licet idipſum fiat cum manifeſtiſſimo proprio periculo & adtractione Chriſtiani nominis hoſtis hæreditarii, vel eiuſdem mancipii & vaſalli, omnibuſque adeo extremitatibus) ſuſcipiuntur. *Capit enim Deus huius ſeculi ſapientes in ſua aſtutia, & perniciosum ipſorum conſilium confundit: conſilia malorum anteuertit, ne ipſorum manus malevolas ſuas intentiones ad finem perducant.* Iob. V. verſ. XII. & XIII.

SECVNDVM MEMBRVM.

AD SECVNDVM MEMBRVM DETECTORVM, & in arcana Anhaltina Cancellaria relictorum Originaliorum, Conſiliorum, Scriptorum, Inſtructionum, Legationum, Correſpondentiarum &c. quod attinet, beniuolus lector de præcipuis punctis & articulis, in quibus Vnionis intentio potiſſimum fundata fuit, & de quibuſdam Bohemicorum motuum, abdicationis, nouæque electionis circumſtantiis prius admonendus eſt,

Et I. quidem VNIONEM dumtaxat ad propriam defenſionem, contra Catholicorum conſilia & machinationes, nullo modo autem ad vllius hominis offenſionem.

II. Neque aduerſus Romano-Cæſ. Maieſtatem,

III. Multo minus contra S.Rom.Imperium,

IV. Sed multo potius ad conſeruationem Cæſ.S.M.dignitatis, officii, honoris, atque reputationis,

V. Similiter ad proſperitatem incolumitatemque S. Roman. Imperii.

VI. Ad vindicationem Germanicæ Libertatis, Priuilegiorum, communis vniuerſalis iuris, bene ſancitarum ſalubertimarum Sacri Roman. Imperii Conſtitutionum, Sacro-prophanæ pacis, cumprimis Euangelicæ à Catholicis coanguſtatæ relligionis.

VII. Ad propagationem exoptatæ pacis, & ſublationem omnis diffidentiæ.

VIII. Con-

VIII. Contra Pontificio-Hiſpanicum iugum, peregrinum dominatum atque ſeruitutem.

IX. Et propter ipſis oneroſa grauamina initam inſtitutamque eſſe.

X. Confœderatos ſemper in defenſionis terminis, quiete, atq; pacifico ſtatu permanſiſſe: nihil hoſtiliter attentaſſe: nullos milites cõſcripſiſſe: vel præparationem quamdam bellicam inſtituiſſe: priuſquam à Catholicis laceſſiti ad id quaſi coacti fuerint.

XI. Vnioni de adipiſcendo vllo Catholico Epiſcopatu, nihil vnquam in mentem veniſſe, neq; Eccleſiaſticis bonis inhiaſſe.

XII. Quemadmodum & cæteri S. Rom. Imperii ſiniſtri intellectus, ita quoq; exorti motus in Bohemia, Vnioni curæ ſint, eoſdemque ſerio deteſtentur.

XIII. Confœderatos & Vnionis Generaliſſimum nihil amplius deſideraſſe, quam quod commemorati Bohemici motus, per bona media, abſque vlla amplificatione, vtrimq;, tam inter Cæſaream Maieſt. quam inſurgentes eiuſdem ſubditos, mature ſatis, & quidem ſub ipſis cineribus iterum componi potuerint.

XIV. Quocirca ipſos, cum primis autem Electorem Palatinum, ſummopere laboraſſe, & tam Cæſaream S. Maieſt. quam ipſos etiam Bohemos per delegatos ſuos oretenus, & comprehenſo ſcripto ad id admonuiſſe.

XV. De eo vniuerſum terrarum Orbem Septemuiro Palatino teſtimonium perhibere neceſſum habere, cum adnexis grauiſſimis affirmationibus & proteſtationibus, eumdem videlicet Palatinum ſuo officio ſatisfeciſſe & propterea ab omni metuenda intemperie liberum immunemque eſſe velle.

XVI. De noua Bohemorum ad Electorem Palatinum deriuata electione, illum (Palatinum) antea ne quicquam reſciuiſſe, eamdem non ambiiſſe, multo minus doloſis artibus quæſiuiſſe, ſed id ſingularem diſpoſitionem & voluntatem *Dei, qui regna det, & transferat*, fuiſſe, cui Palatinum locum ceſſiſſe, idque ad conſeruationem Coronæ Bohemicæ, quæ alias plane ab Imperio auulſa fuiſſet, quoniam Bohemi à ſacramento & obſequio Regis FERDINANDI domuſque Auſtriacæ ſeſe liberaſſent: cum proteſtatione eiuſdem Electoris Palatini.

XVII. Vnitos confœderatoſque Ordines Bohemicam intem-

periem nullo modo tangere, multo minus, tamquam non intercenſſ-
tes, ipſis opem auxiliumque præſtitiſſe.

XVIII. Excepto quod militaribus Bohemis auxilio ſummiſſis copiis tranſitum non prohibuerint.

XIX. Dimiſſum in Italia Comitem Mansfeldium Norimbergæ peccuniam accepiſſe, &, quum à Bohemis ſummus rei tormentariæ præfectus conſtitutus fuerit, ſub ſolutione ſuorum Norimbergæ apud ſe habentium Officialium denuo pro iiſdem Bohemis militem recentem conſcripſiſſe, eumdemue in Bohemiam duxiſſe.

XX. Ex præſcripto Imperialium Conſtitutionum Electorali Vicario Ambergenſi, CHRISTIANO Principi Anhaltino, eumdem Mansfeldium cautionem præſtitiſſe, qui tamdem tranſitum (. inſcio Electore modo vt peregrinus iſte miles à Palatinatu arceretur) eidem concesſiſſet.

XXI. Et denique Vnionis militareis copias non in emolumentum Bohemorum, ſed quo commodius peregrinæ Germanis infeſtæ nationes ab aditu & tranſitu arcerentur, & ſui, periculoſis præſertim hiſce temporibus, ab incurſionibus, direptionibus, cumprimis à Catholicorum inſidiis & machinationibus, qui modo ad Euangelicorum interitum intenti ſint, conſcriptas fuiſſe. Et quæ id genus ſimilia omnib. in locis ad nauſeam quoque, tam oretenus, quam famoſis diuolgatis libellis, concionata, clamata, cantata, cum tædio repetita, & quaſi vniuerſo terrarum Orbi inculcari perſuaderique voluerunt.

Equidem commemoratæ iſtæ cauſæ omnibus & ſingulis ſpecioſum quemdam fucum faciunt, & iſtiuſmodi fucati prætextus apud ſui ſimplices facile adſtipulationem correſpondentiamque ſortiuntur.

Aſt ex ſupra commemorata impetrata Pragenſi victoria omnium iſtarum fucatarum externarum hactenus factarum recapitulatarumque prætenſionum plane contrarium oſtenditur.

Ad primum enim Vnionis ſpecioſum prætextum quod attinet (. quaſi iſta Vnio modo ad Confœderatorum Proteſtantium Ordinum propriam neceſſariam defenſionem, contra Catholicorum clandeſtina conſilia & machinationes, non vero ad vllius hominis offenſionem, inſtituta ſiet.) Vniti ad hodiernum vſque diem nulla habent Originalia, quis videlicet, & vbi contra Auguſtanæ

Confeſſionis Ordines, vel alias vnumquemque, iſtiuſmodi conſilia fuerint inita.

Sed in ſpecialibus hætentes generalibus quibuſdam (. id Catholicorum intentionem eſſe.) tam oralibus, quam ſcripto compræhenſis impoſitionibus, famoſiſque libellis (qui aliquandiu Norimbergæ, Heydelbergæ, Pragæ &c. noctu excogitati fuerunt.) toti mundo imponere volunt: cum tamen nulla fundamentali proba intentioni & obiectioni ſuæ fidem faciant.

Equidem iam olim quoq; Catholici iſtiuſmodi impoſitionib. (. initarum Confœderationum Conſiliorumque contra Proteſtantes Ordines.) onerati fuerunt, quorum quidam, vtpote OTTO PACKIVS, GEORGII Saxoniæ Ducis Cancellarius, mercedem ſuam promeritam reportarunt: Potioribus vero figmenta ſua ſufficienter refutata ſunt. In hodiernum vſque diem quoque Landſpergenſis, aliæque Confœderationes earumdemue laudabiles intentiones notæ ſunt: vbi etiam præcipuis quibuſdam Auguſtanæ Confeſſionis Ordinibus, ſi forſitan ad ſua conſeruanda cum Catholicis S. R. Imperii Statibus Confœderationes inierunt, vel contra inobedientem quemdam Proteſtantem Ordinem exequutionem ſibi demandari paſſi ſunt, ne quicquam condonatum fuit: cuius rei gratia excuſationes ſiue Apologetica OTTONIS Cardinalis & Epiſcopi Auguſtani, de An. M. D. LVI. Item Ciuitatis Norimbergenſis contra Albrechtum Iuniorem, Marchionem Brandenburgenſem de Anno M. D. LII. & M. D. LIII. & porro AVGVSTI Electoris Saxoniæ, laudatiſſimæ memoriæ, ob ſuſceptam exequutionem Vrbis Gothæ, de An. M. D. LXVII. publicis typis excuſa, atque etiamnum hodie in promptu ſunt.

Verum enimuero Correſpondentium Vnionis capita in eo, quod contra Catholicam defenſionem nullo fundamento prætendunt, cum ſæpius commemoratis propriis in Secreta Anhaltina Cancellaria repertis litteris Originalibus, inſtructionibus, relationibus, autographis & conceptis conuincuntur: & quidem quod toties dicta iſta Vnio, eiuſdemque Confœderati ſimul, quamprimum Anno C. M. DC. IIX. iſta Vnio inſtituta fuiſſet, iſtiuſmodi conſilia inchoauerint, & Aſchuſii, poſt ſtabilitam ipſorum Vnionem, eodem Anno in xxx. menſes: Anno Chriſti M. DC. IX. Anno Chriſti M. DC. X. M. DC. XI. M. DC. XII. ſingulis Annis xv. menſes: An. Chriſti M. DC. XIII. M. DC. XV. M. DC. XVI. & M. DC. IIIXX. ſingulis Annis x. menſes. A. C. M. DC. XIV.

Iul. A.C. M.DC. IIXX. adhuc xxx.menſes: Porro C.fidem concernentes menſes:& Anno C. M.DC.XIX.L.menſes conſenſerint, & maiori ex parte quiſque quotam ſuam perſoluerit,vt eo commodius oblata occaſione in effectum deduceretur id,quod Generales multo nunc tempore ſibi ante propoſuerant:quemadmodum ipſi, Confœderati ſiue Vniti,motus iſtos Bohemicos ſuæ intentioni inſeruientes arripuerunt: ſiquidem vltra omnem ſuam comportatam præparationem moxM.Iulio(antequam vllus etiam Catholicus Ordo, immo ipſe Romanorum Imperator MATTHIAS laudatiſſimæ memoriæ,ad propriam ſui ipſius defenſionem, vt iam periclitantis tum temporis regni ſui conſeruationem taceamus, vnicum etiam virum conſcripſiſſe:) apud Confœderatis bene notum magnum principem,diuerſimodis conſiliis, cauſis impulſiuis & motiuis ſummo ſtudio inſtiterunt, vt aliquot militum millia, numero XV.M.ipſis mitterentur,quib. *in Alſatiam incurſio fieri, & Prouincia ad Electorem Palatinum hæreditario transferri: immo Oceanus cum Adriatico mari coniungi,atque eo fine aditus verſus Tyrolem & Italiam aperiri debeant.* Ex quibus colligitur, quod mox ab initio, iuxta Mansfeldii, & CHRISTIANI Anhaltini Principis, Originales in promptu præſentes litteras Anhaltinus, vna cum IOACHIMO-ERNESTO, Marchione Brandenburgico, & Comite Mansfeldio,commemoratos xv. M. viros apud ſibi notum Principem per litteras petierit:antequam autem iſtæ litteræ appuliſſent,Princeps ille N.N. *Electori Palatino, Vnionis Capiti & Generali, II. militum M. ſuis ſumptibus alenda ſua ſponte obtulit, quibus pro ſuo lubitu vti poſſet:attamen hæc nulli alii, quam Chriſtiano Principi Anhaltino, & Electori Palatino, & Marchioni Brandeburgenſi Ioachimo Erneſto, reuelentur.*

Quamprimum autem hæcce Offerta ad Vnionis Generalem Vicarium, Ioachimo-Erneſtum Marchionem Brandenburgenſem, per Comitem Mansfeldium delata fuiſſent, illico, Brandeburgenſis, Vnionis Generali,Electori Palatino, idipſum, ſub dato xxxI. Iulii An. C.M.DC.IIXX. per litteras ſignificauit,in quibus ſimul iſtarum litterarum,quas ex parte Vnionis capita, vtpote Anhaltinus, Elector Palatinus, & Marchio Brandeburgenſis ad N. perſcripſerant, obiter mentionem facit, atque ea ipſa de cauſa firmam ſpem concipit, plenarium xv. virorum M. numerum eo facilius completum iri, quum commemorata iſta offerta, ante inſinuationem ſuarum ad N. litterarum, præmiſſa fuerint; *iam*, vti perhibetur in litteris, *in Electoris Palatini,*

tamquam

tamquam Generalis , poteſtate ſitum eſſe, quid nimirum Mansfeldio (qui tum Auguſt.
temporis IV. militum M. Sacramento nondum abſoluta, in promptu habuit) in- A.C.MD
iuncturus fiet: alias. pergit Brandeburgicus, duo militum millia in ſuis ditionibus C.IIXX.
in promptu eſſe, & ſtipendia ſua præſtolari, quæ paucorum dierum ſpacio haberi poßint: Electorem Palatinum quoq; hac occaſione, & Bohemicis (NB.) ſub tumultibus, vtiliter ſibi proſpecturum, & Bohemorum affectionem lucraturum, quemadmodum etiam Bohemi iſtiusmodi ſuccurſibus maxumopere indigebunt.

Parimodo & aliæ Originales ad CHRISTIANVM Principem Anhaltinum literæ, ſub dato 21. Iulij A. C. MDC. IIXX. teſtantur, quod, ad cõmemorata iſtà offerta, infallibilis fiducia concepta fuerit, quin non dumtaxat fortior iſta reſolutio (XV. mil. rũ M.) apud N.N. verum etiam apud Ser. Rempub. N. impetrari poſſit: Sin autem iſta conſequuta fuerit: *tum Vnionis nauiculam (verba litterarum formalia) in maris altum ducere poſſe, & illud ipſum, ad idoneam reſolutionem impetrandam, idoneum eſſe medium.*

Qualis autem iſta VNIONIS nauigatio marina fiet, & quo iſta idonea reſolutio potiſſimum directa fuerit, id Generalis Anhaltini legatus, Ioachimo-Erneſtus Marchio Brandeburgicus rotunde declarat, dum paucas poſt ſeptimanas ita ſcribit: *Sin nunc, ope atq; auxilio confœderatis probe noti Domini, iſtiusmodi inſignis armatura atque adſiſtentia impetrari poſſet, tum ipſam neceßitatem requiſituram, quod in Epiſcopatu Herbipolenſi* RENDEVOVS (hoſtilis incurſio) *inſtituatur* (tum temporis neque iſte Epiſcopatus, neque alius quiſpiam Catholicus militem conſcripſerat) *Ne a. apud N. res ita intelligi videatur, quaſi VNIO ſolũmodo peregrinorum exterorumque Principum ope atque auxilio inniti, ſibi ipſi vero in proprio parcere velit: ideirco, nomine Vnionis, eo ſeſe declarandum eſſe, quaſi toties commemorata iſta Vnio Bohemis* (quo tempore Romanorum Imperator MATTHIAS, nũc feliciſſimæ memoriæ atque recordationis) *clanculum* (verba formalia) *peccunia, munitione, atque armis auxilio ſubuenturam.* NB. NB.

Porro quoque apparet ex memoriali, quod Vnionis capita, Anhaltinus, Onolzbachicus, & Elector Palatinus Legato ſuo verſus N. tradiderant, eidemque ſollicite iniunxerant, vt nimirum de maiori ſuccurſu ſiue adſiſtentia (XIV. vel XV. militum M.) apud N. inſtaret, atq; inter alia expreſſe proponeret: *Hoc pacto Oceanum cum Adriatico* mari con- „
iungi poſſe: Quamuis quoque adeo grandis armatura, ad componen- „
dos motus, ab iiſdem ve dependentia: Item (ſi res ad interregnum vel „
Vicariatum deueniat) ad Imperij conſeruationem, eiuſdemve graua- „

Augu. A. C.MDC. IIXX. minum ſublationem, ſpectare debeat: nihilominus tamen ferme impoſſibile futurum, quod, iuxta tantam Vnionis armaturam, non etiam Eccleſiaſtici pati neceſſum habuerint: idque non dumtaxat pro-
« pterea, quod videlicet Vnioni malecupiant, verum etiam quod indies
« Prouincias populosque ſuos magis magisque augeant: tum etiam
« quod proteſtantium Ordinum ſubditi difficillime tam prægrandem
« copiarum militarium numerum ſuſtentaturi ſint: attamen ea mode-
« ratione atque dexteritate Legatus vtatur, quaſi, dum hæc apud N.
« proponat, non dumraxat Catholici Ordines, verum etiam ipſa
« Romano-Catholica Religio penitus in Germania extirpanda eſ-
« ſet.

Equidem abs re non eſt, quod de hoc clandeſtino conſilio & præmeditata Vnione, non omnibus, immo multis ex Vnionis correſpondentibus ſiue confœderatis nihil apertum, ſed & Bohemis ipſis ab initio occultatum fuerit, à quo videlicet iſte ſuccurſus eiuſdem ve ſubſidium (modo quod Elector Palatinus in omnium ore circumlatus fuerit) proprie dimanaſſet: quemadmodum etiam, dum, viuente etiamnum Imperatore MATTHIA, maior iſta armatura ſollicitaretur, nemo de clandeſtina iſta machinatione, tribus præcipuis Vnionis Ordinibus, Anhaltino, Onoltzbachico, & Electore Palatino exceptis, quicquam reſciuit. Quoniam autem impoſterum compertum eſt, quod abſque Marchione Badenſi (cuius ditiones ad inuadendam Alſatiam peropportunæ videntur) res in effectum deduci nequeat, itaque is, tamquam qui iam ante Vnioni iſti bene cupiebat & fauebat, in ſocietatem iſtam quoque pellectus, ciuitatibus vero, vti & duci Würtenbergico, peculiaribus de cauſis (quarum Camerarius in ſuis ad Principem Anhaltinum Cypheris exaratis litteris, mentionem facit) illud omnino tectum, & vſque ad aliud commodius tempus reiectum fuit: ſi enim mox ab initio alij Ordines de machinatione iſta quicquam reſciuiſſent, capita iſta metuerunt, illam (machinationem) non per omnia adprobatam iri.

Pro cauſſa impulſiua ſiue motiua vero, quod videlicet Vnio ex parte non in puris defenſionis terminis conſiſtere, ſed nunc offenſiue, ſiue id fiat data, vel non data occaſione, contra Catholicos procedere, & eo fine ſupra ſæpiusque nunc commemorata peregrina exteraque auxilia requirere debuerit, id in fideli conſideratione quadam Generalis Anhaltini Legati, Marchionis Onoltzbachici, iuxta

xta Principem Anhaltinum, ad Electorem Palatinum exarata, ſub dato XIII. Auguſt. A. C. MDC. IIXX. hac ratione indigetatur: Quoniam nunc res in Germania eo deuenerit quod omnes tractationes (vulgo libellationes) fruſtra ſuſcipiantur, & Patriæ ſalus dumtaxat IN ARMIS & eorumdem felici indutu, NB. vſuque conſiſtat, cumprimis hodierno tempore vbi cum nuda ſaltim VNIONE parum ſane, vel omnino nihil poſſit effici, &c, ob Ordinum lenitatem & manſuetudinem, male amplius procedatur. Augu. A. C. MDC. IIXX.

Aſt mirandum eſt mehercule, quod VNIONIS TRIVMVIRI, Anhaltinus, Onolzbachicus, & Elector Palatinus, coram omnibus & ſingulis prætendere non fient veriti, quaſi iſta grandis præparatio bellica ad nudam dumtaxat defenſionem & nullius hominis offenſionem, neque in Bohemorum emolumentum, ſuſcepta fuerit: aſt præterea ſciendum eſt, Triumuiros iſtos cæteros quoque ſuos confœderatos mox ab initio ſeduxiſſe, iiſdemq; glaucoma obieciſſe: in fideli enim iſta commemorata conſideratione eiuſdem dati XIII. Aug. ſic concluditur: Etiamſi illa II. militum M. quæ N.N. per Mansfeldium Electori Palatino obtulit eiuſdem Domini Principalis ſumptibus, in emolumentum & ſuccurſum Bohemiæ Ordinum (tacite) hactenus ſuſtentata alimentataq; fuerint: nihilominus tamen cæteris Ordinibus eius rei origo, & cuius ſumptibus militareis iſtæ copiæ alantur, minime communicari debet, ſed dicendum eſſe, id ſua ſponte fieri, & ſimul ſperandum cæteros quoque in Vnionis conuentu idem adprobaturos: id enim (inquit iſta cõſideratio) ad maiorem effectum ſingularem ſuam commoditatem conſequuturum. Sin vero res ad maiorem armaturam deueniat, tum Electori Palatino ante omnia perſuadendum, vt ſeſe negotio (condottæ vulgo) in perſona propria immiſceat: propoſita ſiquidem media ad ſæpius nunc dictam maiorem armaturam ita comparata eſſe, quod, ſi ante aliquot annos haberi potuiſſent, homines reperti fuerint, qui Hiſpaniarum Regem in ſuo nido viſitare (vt iam eiuſdem domus inuaſionem in Germania taceamus) & inter alia ad minimum vniuerſalem pacificationem Belgicam impedire vel detinere conati fuiſſent. Treues.

An non autem hoc ſiet cum ſuo proximo, non dumtaxat cum Catholicis, ſed etiam plane cum confœderatis ſuis ſociis (quibus clandeſtina iſta conſilia mox ab initio minime reuelata fuerunt) ſub pileolo, vti veteri habetur in prouerbio, luſitare, & in Vnionis receſſibus

Auguſt. A.C.M. DC.IIXX. ceſſibus aliud ſtatuere, econtra vero, VNIONIS *nomine*, alibi aliud tractate, & ad effectum perducere: de eo intereſſentes VNIONIS Ordines ipſimet, qui, ita ſeducti, numeratam ſuam pecuniam, munitioné, annonam, copias militareis, aliumq; apparatum bellicum ſub alio prætextu comportarunt, iudicent.

Pari modo omnibus & ſingulis ex Anhaltini Principis vlterioribus adpoſitis, & ſuo legato, pro ſollicitanda extra Germaniam maiori XV. militum M. armatura, communicatis peculiaribus notabilibus & iſta concluſio maniſeſtiſſime liquet, nimirum:

» I. ante omnia non contemnendam peccuniæ ſummam comparandam: & tum Elector Palatinus, arrepta corona Bohemica, in cæteris (ad Epiſcopatus quod attinet) æqualem prædam æqualiter diuidat.

» II. Elector Palatinus Generalis conſtituatur, cui duo generales Legati adiungantur, idq; hoc modo: ſin videlicet generalis Legatus ab Rheno in Orientalem Franciam (cõtra Herbipolim, Bambergam & Aichſtadium) moueret tum à Franconiæ: econtra ſi Franconiæ generalis Legatus ad Rhenum (contra Spiram, Argentinam, vel Moguntiam) ſe conferret, tunc à Rhenano generali Legato commendaretur.

Vbi præterea probe quoque conſiderandum eſt, quomodo cum eo (Electorem Palatinum videlicet de Bohemica intemperie, vſque ad electionem, ne quicquam reſciuiſſe, ſeipſum ſiquidem, neque confœderatos iſti negotio ſeſe immiſcuiſſe) conueniat, cum tamen trium uiri iſti, mox à præcipitatione Pragenſi è feneſtris, coronam arripere adprobauerint.

Sub hoc ſpecioſo primo prætextu, quomodo nimirum Spiritus Caluiniſticus non ſolummodo Catholicos, verum etiam proprios ſuos confœderatos ſocios ſeducere ſtuduerit, multa particularia adhuc allegari poſſent: quum vero alibi de ijſdem faciunda mentio, illa etiam iam ſuo loco non immerito relinquuntur.

Ad alterum Vnitorum prætextum quod attinet (quod proteſtantium VNIO non contra Romano-Cæſaream M. tamquam S. Rom. Imperij ſupremum caput aliquid molita, vel eo fine inſtituta fuerit) de grauiſſimis minis, rigidis & aſpero ſtylo formatis epiſtolis, minacibus legationibus, &c. tempore RVDOLPHI II. ad negotij adminiſtrationem factis iam nulla fiet mentio: ſed dumtaxat paucis commemorabitur,

rabitur, quid nimirum per iſta VNIONIS capita contra MATTHIAM & FERDINANDVM ambos Romanorum Imperatores, tam in:quam extra Germaniæ limites, proximis tribus annis, non dumtaxat nude tractatum, verum etiam reipſa, ipſoque facto, ad effectum deductum fuerit. Et ſane illud ipſum ex ſæpius nunc commemorata legatione, communicata inſtructione, datisque memorialibus ad Dominum NN. per Anhaltinum., & Onoltzbachicum expreſſe videre eſt, quum articulus Bohemicæ Coronæ, pro Electore Palatino ſollicitandæ, interueniat, & in adnexo memoriali, (quod anno integro ante Bohemicam electionem, nimirum XIII. Auguſt. A. C. MDC. IIXX. factum) porro Legato iniunctum fuerit: quod videlicet noto Vnioni Principi certo affirmare debeat, " omnia Principalis inſtructionis contenta (quæ ſub nominibus Marchionis Onoltzbachici & Anhaltini Principis compræhenſa fuerunt) " bono conſenſu & voluntate Electoris Palatini facta eſſe, quodque extra iſtius Principis intentionem nulla melior inuenienda ſiet, quam vt " armatura, in inſtructione commemorata, quamprimum progreſſum " ſuum ſortiatur, cumprimis ſi, NB. *ad impetrationem Coronæ Bohemicæ pro Electore Palatino ſuſcipiatur*, etiamſi modo iam dictus Elector Palatinus " (notetur fucus) pro innata ſua modeſtia eamdem (coronam) non tantopere expetat: quod tamen Bohemiæ Ordines maxumopere vrgeant, & FERDINANDI cauſa (ex hiſce colligere eſt, quam lubenter iſti " homines intemperiem Bohemicam accommodatam vidiſſent) non " exiguæ dumtaxat difficultates in promptu ſient. Cum itaque Elector " Palatinus, ope atq; auxilio iſtius Domini N. Coronam iſtam adipiſci " poſſet, nullum tum eſſe dubium, ipſum, Electorem, notum auxiliatorem, pro ſummo benefactore habiturum, &, tanto magis eidem Domino obligatum; ad recompenſationem eo inſigniora media nacturum, quoniam hoc ipſo facto in Electorali Collegio duorum vototũ " compos fieret, & Brandeburgici voti iam ante compos factus ſiet, quũ " ſeptemuir Brandeburgenſis totus ab Electore Palatino dependeat: firmam quoq; præterea ſpem atq; fiduciam concipi votum Treuirenſe " Palatino voto ſeſe coniunctutum confœderatis Hollandiæ Ordinibus, & magno Britannicarum Inſularum Rege mediantibus. "

Auguſt. A.C.M. DC.IIXX.

Hiſce & ſimilibus iſtiuſmodi clandeſtinis conſiliis atque machinationibus Vniti minime adquieuerunt, ſed toties nunc commemoratus Elector Palatinus II. militum Mansfeldicorum M. ſpretis Cæſareis publicatis litteris Patentibus, ipſo facto contra MATTHIAM Imperatorem

Sept. A. C.MDC. IIXX. totem in Bohemiam miſit, verum etiam iuxta re[illegible]um Originale, ſub dato IIXX. Aug. A.C. MDC. IIX[illegible] ſummo ſtud[illegible]andauit, quod videlicet CHRISTIANVS Princeps Anhaltinus Compagnias IV. militum M. commodiſſime complere, in Bohemiam dirigere, ibidem armare, &, non expectata vlteriori reſolutione noſtri Principis, Mansfeldius (niſi in miſſione ſiue legatione ad N. vna cũ Barone Chriſtoforo à Dona forſitan impediatur) in perſona propria progredi debeat, vt ita Bohemis in tempore ſuccurratur, & per minimam etiam auxiliorum remoram ipſis ad formidinẽ ſiue puſillanimitatẽ nulla detur occaſio.

Sub hoc articulo beniuolus Lector, immo omneis & ſinguli, Vnitorum cõfœderatorumq; intentionem ex Volrati à Pleſſen, Electoralis Palatini intimi Conſiliarij, ad Anhaltinum exarata epiſtola, ſub dato 11. Sept. A.C. MDC. IIXX. porro perpendant, dum mox ab initio ſcribit, Bohemiæ Ordinum, Confœderatorum Proteſtantium in Germania, vnitarumq; Prouinciarum Belgicarum prætenſiones omneis vno fundamento niti exinde ipſum (Pleſſeum) omneisq; ſuos confœderatos ſocios ex animo optare, vt Bohemiæ Ordinibus, in manutentione ſuæ prætenſionis, res proſpere feliciterque ſuccedat.

In eadem iſta Pleſſei epiſtola vlterior fit mẽtio, ſin videlicet res, ob Mansfeldio concreditas militareis copias, ipſiq; demandatũ imperium, quemadmodũ & cum noto iſto Domino ſuſcepta tractatio forſitan palam fiant: quod tum Onoltzbachicus & Princeps Anhaltinus mature ſatis ſua cõſilia eo conferrent, quid nimirũ Cæſareanis Electori Moguntino, & Duci Bauariæ reſpondendum ſiet: verendum enim eſſe ſi res ijs in locis detegerentur, diuerſimodas tum quæſtiones orituras, & apud multos ſcandalum parituras.

Si igitur prætenſio Stadenſium, qui multis nunc ab annis cõtra regem ſuum rebellarunt, propoſitum Bohemorum, qui tum tẽporis, Pleſſeio hæc ſcribente, ſimile conati ſunt, & intentio Vnionis, quæ cũ Stadẽſibus & Bohemis certo modo confœderationẽ inijt, vno fundamento (contra Auſtriam) nituntur: exinde ſequitur ꝙ toties nũc dicta Vnio pari modo contra legitimũ electum Romanorum Imperatorem ſuum inſurgere, dominatũ & religionem ſuam Caluiniſticam, cũ oppreſſione alterius, dilatare, contra Cæſaream S.M. & omneis S. Rom. Imperij fideles obſequentesq; Catholicos ordines, ipſis (Vnitis) vicinos, aliquid moliri conentur, & conati ſint: cumprimis quod Pleſſeius ſecreta Vnionis, cum Hollandis, Bohemię Ordinibus, Turcico Vaſallo, rebellibus Hungaris (apud quos Legationis munus obijt) Duce Bullionæo in Occidentali Francia, & cum Corona Anglicana ſuſce-

ptas tractationes tam exacte perſpectas cognitasque habeat. Septem.

Vt autem nunc ad Cæſaream S. M. FERDINANDVM II. redeamus, multa ſane heic repetenda eſſent, quæ, ſub durante Electione Mœno-Francfurtenſi, ad impediendã electionem iſtam acciderunt: de quib. alias: nunc dumtaxat nos ad interceptas litteras referimus, ipſiusq; Electoris manifeſtum, in quo à Bohemiæ Ordinibus nullam prætenſam electionem iuſtificare nititur, & expreſſe aſſeuerat, quaſi ſub durante " tractatione electionis Mœnofrancfurti omnia præcipitata, Bohemiæ " Ordines (tum tempore Seſſionem & votum Bohemiæ S. Ro. Imperij " feudatarij regis impedire molientes) non auditi, atq; ita ad iſtam nouã " electionem incitati fuerint, cum tamen Vnionis iſtius capiti (Electori Palatino) regnum Bohemiæ impetrandum curæ cordiq; fuerit, cuius cogitationes deinceps non amplius adeo occultari potuerunt, dum, durante adhuc correſpondentium Ordinum conuentu Norimbergico, argentei numi cum hac numeralium litterarum inſcriptione: A. C. MDC IIXX.

FrIDerICVs reX roManVs. A. C. MDCXXII.

FrIDerICVs IMperator aVgVſtVs.

ſeſe conſpiciundos præbuerunt. A. C. MDCXXIII.

Similiter & noui iſtius Principis Legatus, poſtquam Electorales Palatini delegati Cæſaris FERDINANDI electionem non impedire potuiſſent, cum CHRISTIANO Principe Anhaltino, originali memoriali teſte, in tertio puncto tractauit, inquiens: Cum nunc electio in FERDINANDI perſonam inclinauerit: iccirco Electores, Principes, alijque S. " Rom. Imperij Ordines, ad minus Homagium & ſolemne iuramentũ " non præſtare deberent: ad quæ Princeps Anhaltinus manu ſua propria " conſignauit: *tempus, quid facto opus ſiet, demonſtraturum.*

In IV. articulo idem ille legatus (cum quo Princeps Anhaltinus iam ante de multis arduis difficilimisq; negotiis tractauerat) petit: ne videlicet cum FERDINANDO (poſtquam etiam iam Romanam coronã adeptus fuiſſet) vlla pax, vel tractatio conſtituatur, *abſque præſcitu atque conſenſu Domini ſui Principalis* (cum quo, viuente etiamnum Romanorum Imperatore MATTHIA, magnæ armaturæ præparationisq; bellicæ cauſſa, tractatio habita fuerat) hac adnexa appendice: ſin forſitan " cum Cæſare FERDINANDO tranſigendum eſſet, quod tum ante omnia " Dominus ſuus Principalis in mediatorem & pacis arbitrum conſtitue " retur: id quod Anhaltinus propria ſua manu ſubſcribendo adpro- " bauit. Immo idem ille Legatus, ſub nono ſui memorialis puncto, petere, & de eo cum Anhaltino Principe tractare minime erubuit: An

D 2 non

Sept. A. non inſtantibus S. Rom. Imperij Comitiis, vel aliis conuentibus, res
C. MDC. eo deduci poſſit, quod Vniti ſiue confœderati ad aliam, & quidem i-
IIXX. ſtiuſmodi electionem Romanorum Regis, cogitarent, ſub quo Rei-
NB. " publicæ de quiete atq; pace omnino & idonee caueri queat.

Pari modo & ipſe Princeps Anhaltinus ad toties nunc commemo-
» ratum Dominum, ſub dato IIXX. Septembris A. C. MDC. XIX. ſcri-
» pſit: FERDINANDVM quidem Mœno-Francfurti in Romanorum Re-
» gem futurumq; Imperatorem, vti illud in toto ferme terrarum Orbe
» ſiet notorium, eſſe electum: aſt Francofurto nondum diſceſſiſſe, quam
» uis cottidie illinc iterum diſcedere debeat, non quidem Viennam ver
» ſus, (cum ibi nuſquam tutus eſſet) ſed in Styriam verſus Græciam. Exi-
» ſtumare vero Electorem Palatinum, nouum Bohemiæ electū Regem,
» multas adhuc difficultates, reſidentiæ cauſa, exorituras, & FERDINAN
» DVM ægre Græciæ permanſurum, imprimis quum in Hungaria (probe
» igitur heic notādum quid videlicet Septemuir Palatinus iam dudum
» cum Gabriele Betlehemo tractauerit) omnia ad periculoſos motus
» ſpectent: eo fine Hungaricos Legatos apud ſe (Anhaltinum) fuiſſe ſi-
» biq; omnes circumſtantias iſtius regni fideliter expoſuiſſe: ex quibus
» colligatur, quam egregia, ſcilicet, electio in Germania ſuſcepta, quod-
» que leuis, NB. exiguiq; valoris & effectus futura ſiet.

Similiter idem Princeps Anhaltinus, ſub dato IIXX. & XXVIII.
Septembris eodem Anno, ad contrarium ſuum erga electum Roma-
" norum Imperatorem animum teſtādum, in memoriali ſuo, eidem N.
" N. legato ſignificat: ſeſe toties nunc dictum Principem certiorem red
" ditutum, an, & quales Principes Ferdinando, Mœnofrancfurtenſis
" electionis cauſſa, gratulentur, & acceptionem feudi ſollicitent, vel an
" ſub hiſce forſitan impedimentum aliquod (quod quidem Anhalti-
" nus lubenter promouiſſet) appareat.

Ad tertium prætextum quod attinet, an non etiam Vniti ſiue con-
fœderati contra Romanum Imperium eiuſdemve conſtitutiones di-
uerſimoda moliti fuerint, & ita non, quemadmodum prætendunt, e-
iuſdem auctoritatem exiſtumationemq;, ſed multo potius proprium
ſuū emolumentum ſibi curę cordiq; eſſe ſollicite admodum paſſi fue-
rint, id ſæpius nunc allegatæ litteræ, clādeſtina detecta conſilia, & Tra-
ctatus in ipſa rei veritate ſatis ſuperq; teſtantur, dum Vniti Triumuiri
Romano-Bohemici regni, cū noto Principe tractarunt & decreuerūt,
an videlicet illi non tertiū Vicariatum attribuere, & ita eo ipſo domui
Auſtriacæ media ſua defenſionalia nō dūtaxat in Germania ſubtrahe-
re, ve-

re verum etiam hoc ipſo facto,eamdē(.domum Auſtriacam.)omneiſ- Septemb.
que Catholicos Ordines in peregtinas diuerſiones turbaſque præci- An.C.M.
pitare poſſent:quem in finem peculiares diſcurſus typis publicati ſunt DC.IIXX.
atque adeo in ipſo Heydelbergenſi Archiuo ſingulari induſtria inqui-
ſitum fuit, num videlicet diſtincti Vicariatus in : & extra S. Rom. Im-
perii limites reperiri poſſent : Quoniam autem de iſto Vicariatu, qui
tantopere inueſtigatus fuit, plane nihil, immo, quemadmodum ma-
gnus aulæ Magiſter Heydelbergenſis, Albrechtus Comes Solmenſis,
ſub dato IIXX. Decembris A. C. M. DC. IIXX. ſcribit de Electorali Vi-
cariatu Palatino non abſque ſingulari miro tam parum repertum fue-
rit:itaque nihilominus, ad modo dictæ intentionis confirmationem,
peculiaris quædam Hiſtorica deductio ſcripto compræhenſa, & Prin-
cipi Anhaltino (.qui, durante Vicariatu, in perſona propria ſeſe extra
Imperii limites contulerat.) tradita fuit : qui mox cum Balthaſaro
Neuw, qui antea apud N. fuerat, contra S. Rom. Imperii Conſtitutio-
nes, multa, & inter alia hoc per expreſſum machinatus eſt, an videlicet NB
Bohemica & Romana Corona non ad ſæpius citatum Principem N. «
N. hac cum conditione transferri, & viciſſim Elector Palatinus non ad «
Coronam Hungaricam, Alſatiam, & partem anteriotum Auſtriaca- «
rum Prouinciarum hæreditario promoueri poſſet. «

Antequam autem Princeps Anhaltinus iſti itineri ſeſe commi-
ſiſſet, alia adhuc legatio profectionem iſtam anteceſſit, cui Comes
Mansfeldius ſummo cum Imperio præfectus eſt: vbi II. die Februarij
An.C.M. DC. XIX. idem modo commemoratum euentualiter tamdem
eo decretum fuit: nempe quod Vnionis Directores N. N. ad Bohemi «
cam Romanamque Coronam promouere debeant: tum enim N. in- «
terpoſitione ſuæ fidei media & militareis copias adquiſiturum, eidem «
que Electori Palatino ad Cotonam Hungariæ, & occupationem ſu- «
pe: inferiorisq; Alſatiæ, & partem Auſtriacarum Prouinciarum opem «
auxiliumque laturum, atque vel ex ſuo ærario, vel alio mediante, ſe- «
miunam Ducatorum millionem annuatim, & ſubſidium pro IV. pedi- «
tum M. & DC. equitibus, ſub imperio Comitis Mansfeldii, ſubminiſtra- «
turum, illudque per integrum triennium continuaturum. «

In quodam poſtſcripto, ſub dato IIIX. Februarii Anni comme-
morat M. DC. XIX. porro iſta quoque particularia recenſentur: Ad bel- «
lum Hungaricum N. N. ſummo teneri deſiderio, & inter alia ab ipſo «
auditum eſſe: ſin aliquid contra ſacrificos exequendum fiet, quod id «

Nouem. mature ſatis fieri debeat, antequam perueniat in Imperium, quo me-
A. C. M. lius ſeſe coram N. excuſare queat. Onoltzbachico enim & Anhaltino
DC. I IXX. ſummis belli præfectis ſperandum eſſe, quod hoc ipſo medio Elector
„ Palatinus non dumtaxat potentior fieri, verum etiam Onoltzbachi
„ Prouincia amplior reddi poſſit.

NB. Aſt quomodo Onoltzbachicus Prouinciam ſuam abſque Bamberga, Herbipoli, viciniſque ſuis ampliare poterit? Equidem Norimberga quoq; ſub conſideratione eſſe potuiſſet, ne Burggrauiatus (.Norimbergicus.) nudum dumtaxat nomen eſſet.

Quæ Chriſtophorus à Dona in Principali ſua relatione, de dato 11. Nouembris Anno Chriſti M. DC. IIXX. (propter Cæſareatus tranſlationem, Bohemorum ſuccurſum, amicitiam Correſpondentiamque cum exteris regibus & Principib. alendam; Item quod Vniti ſiue confœderati armamentaria ſua melius inſtruere, tres IV. militum M. ſtipendia perſoluere, ad maiorem armaturam vires ſuas conferre, Occidentalis Francia, Confœderatæ Prouinciæ Belgicæ, & Venetianorum Reſpublica parti exercitus ſolutionem præſtare debeant &c.) maioribus conſideratione digniſſimis circumſtantiis introduxit, ea omnia, peculiarib. quibuſdam de cauſis, heic ſicco pede præterimus, & ad ſuum quæque tempus reiecta ſunto.

Aſt hoc neutiquam ſilentio prætereundum quod Anhaltinus, Onoltzbachicus, & Elector Palatinus, de hac Baronis à Dona relatione in peculiari quodam Creilshemii celebrato conuentu decreuerunt: nimirum quod Comiti Mansfeldio noua ad N. legatio demandata fuerit, in qua potiſſimum inter alia tractaret: quod nimirum tria
„ capita in medium allata conſilia magni æſtumarent, &c, ad eorumdem
„ exequutionem Electorem Palatinum negotium in Anglia, & apud
„ Confœderatas Belgicas Prouincias, ſollicitaturum. & recommenda-
„ turum; verum metuendum eſſe, quod non ſolummodo ad id multum
„ temporis requiratur, verum etiam euulgari poſſet: illud ipſum namq;
„ negotium ab Imperio dependere, & ab Imperio promoueri neceſſum
„ habeat: itaq; ſumma arcana ad id requiri, & quod ante omnia ad præ-
„ uentionem ſpectarier oporteat, cui totum opus incumbat, & extra il-
„ lam (.iuxta arcana præuentionem ſubintellige.) cætera omnia fruſtra
„ tentari: quod in cauſa fiet, vt hæc ſingulis Vnionis Ordinib. non com-
„ municentur, ſed Electorem Palatinum, tamquam Vnionis caput, &
„ paucos dũtaxat ex præcipuis ſeſe coniuncturos, & negotii iſtius molẽ
expe-

expeditionẽq; in humeros ſuos ſuſcepturos: Hiſce & ſimilib. de cauſis Nouem. N. exorandum eſſe, vt nimirum, modo commemoratis cauſſis probe perpenſis, hac idonea occaſione commodiſſime non contemnenda lane pecuniæ ſumma erogetur, eo modo, quem Baro à Dona iam ante propoſuiſſet. A. C. M. DC. IIXX.

Sin forſitan etiam N N. ſeſe excuſaret, admoneri ipſum per N. poſſe, quod multis nunc ab annis tam exoptata occaſio, pecuniam nẽpe ad ſui emolumentum vſurpandam, incidiſſet, quam iſta Bohemorum defectio quũ hoſtis, ipſiuſq; domus, nõ dumtaxat eneruatus ſiet, ſed etiam ab NN. omnino diuertatur: iam, iam .n. domus Auſtriacæ conſilia infringi oporteat &c. cum vice verſa, ſin magna iſta armatura & grandis præparatio bellica in effectum deduceretur, & aliquandiu continuaretur, tum aditum inter Germaniam & N. aperiri, & denique NN. magnum emolumentũ adipiſci poſſet, cum qualibet vrgente neceſſitate ipſis hoc pacto ſuccurratur. In ſumma hoc vnicũ eſſe medium quo Correſpondentiæ, intelligentiæ, & Confœderationes inter Angliã, Confœderatas Prouincias Belgicas, Vniros, & N. N. decretæ atq; cõcluſæ recte ſtabilirentur, extra quas nunquã ad deſtinatum ſcopum perueniri poſſe. Sin vero N. exiſtimaret illã pecuniæ ſum̃am cuius Baro à Dona nuperrime meminiſſet, nimis magnã eſſe: iccirco rogandum vt N. cũ N N. de dimidia parte impetranda, tractaret, quodq; iſta contributio, per tres, ad minus vero per duos dumtaxat an. perſolueretur: altera ſum̃æ iſtius pars inter Vniros Confœderatoſq; Ord. in Germania colligenda foret, eo q; potiſſimum ſerio adlaborãdum, quo pacto videlicet ſummo ſtudio maiores ſubinde vires procurari poſſent: pari modo adſiſtentia, in q̃ N. & Confœderatæ Prouinciæ Belgicæ cũ Vnitis reciproce cõſenſiſſent, ad hoc negotiũ pertrahenda: ꝗ, ſi recte conſideretur, iſtiuſmodi foret importãtiæ, cuius gratia ſane nullæ difficultates prætendendæ, ſed multo potius extraordinarie aliquid cõtribuendũ eſſet, modo vt, ad tã inſignis operis ꝓmotionẽ, vires nõ deficiant.

Iuxta illud minime negligendum, quod ſub finem commemoratorum iſtorum articulorum, in quibus potiſſimum inſtructio pro Mansfeldio Comite conſiſtebat, in XII. art. tantum deprahendatur, quod in Anglia quoq; A. C. M. DC. IIXX. ob motus iſtos Bohemicos, ad parlamentum & præcipuos quidem conſiliarios quod attinet, res ita fulcitæ fuerint, vt etiam illi cum conſiliis & reſolutionib. ſuis, ex parte pro Electore Palatino datis, plerumque concordauerint.

Item

Decemb. An.C M. DC.IIXX.

Item ſub articulo XIII.quod in legatione in Saxoniam mittenda,(.quam N.expedire,& Sereniſſimam ipſius Celſitud. nomine Dominorum ſuorum Principalium, ad Neutralitatem commouere voluit.)probe obſeruetur, & iis in locis, quod nimirum Conſiliarii Cæſareani ſient,nullam mentionem faciat, cumprimis de auxilio Mansfeldico in Bohemorum emolumentum ab Electore Palatino deputato:Et denique Liga quoque minime prætereunda eſſet, quam N.reſidens in N.N.N.propoſuiſſet.

Quo commodius & citius autem alia quoque requiſita auxilia per iſtos Triumviros,Electorem Palatinum,Principem Anhaltinum, & Onoltzbachicum videlicet,obtineri poſſét,iccirco in peculiari memoriali Comiti Mansfeldio, tamquam Legato,iniunxerunt,vt nimirum apud N. proponeret, non dumtaxat quot quantaſque vires malecontenti Bohemi in promptu, verum etiam quot quantaſque ab Vnione, & aliis Auſtriacis Bohemicæ Coronæ nullo modo incorporatis Ordinibus expectandas haberent, quibus ſeſe aduerſus Cæſarem MATTHIAM ſatis ſuperque tueri poſſent: ſiquidem Bohemiæ Ordines X.peditum,& equitum IV. millibus: Sileſia IX peditum,& M.D. equitib. exceptis Marchionis Iegerndorffii militaribus copiis: Mansfeldius IV.peditum M.& D.equitibus:Superiorem Auſtriam IV. peditum,& DCCC.equitibus ſtipendia perſoluere: Luſatiam Bohemis eidem auxilia miſſuram, Morauiam vero ad eoſdem Bohemos inclinare,& ab Cæſare defectionem meditari: Viennam impedituram quod Cæſar nulla tormenta neque aliam munitionem bellicam exinde auehere poſſit:Vnitos ſiue Confœderatos Principes & Ordines Bohemis fauere,qui omneis ferme ab Vnione dependeant,nec cum Cęſare tranſactionē vel compoſitionē inituros abſque præſcitu ſæpius nunc dictæ Vnionis,Angliæ,N.N.& Hollandiæ:Similiter & Anſeaticas ciuitates eoſdem Bohemos fauore proſequi, & ob id ipſarum ſperari auxilia: Romanorum Imperatorem hocce tempore omnes ſuas vires in Bohemia habere,omnem militus lectionem tam in Bohemia,quam S.R.Imperio, & ex [illegible] ipſi prohiberi: vice verſa Bohemis ad mi-

NB. NB. litarium copiarum conſcriptionem vbiq; patere: gubernationē (*.probe heic obſeruetur quam aſtute omnia fuerint diſpoſita.*) in eorum conſiſtere manibus qui intentioni iſti tam bene cuperent: Ordines munitione & annona abundare, Euangelicorum Heluetiorum Confœderatorum, cumprimis Gryſonum,opem auxiliumq; implorare quo melius hoſti

tranſi-

tranſitus & militarium copiarum conſcriptiones prohibeantur. Decemb.
Cumque eo ipſo tempore, id quod circa finem A.C.M.DC.IIXX. An.C.M.
factum, vires Manſfeldicæ vrbiſque Pilſenſis occupatio tantum ſane DC.IIXX.
effecerint, quod Bohemiæ Ordines eumd Mansfeldium ſummum
rei tormentariæ præfectum creauerint, & mox per peculiarem legatū
Electori Palatino effectiue ipſoque facto obtulerint: negotium, quid NB.NB.
nimirum iſtis Bohemiæ delegatis reſpondendum foret, in conſultationem
deliberationemque tractum fuit: quo facto ſequentes conſiderationes
fuerunt in medium propoſitæ, nimirum oblata Bohemorum,
Electori Palatino facta, ita comparata eſſe quod ad eadem certa
reſolutio, fiducia in DEVM & in actionibus conſtantia requiratur: nullum
ſane eſſe dubium, quod mox ab initio horrendæ tempeſtates &
grauiſſima impedimenta incidere poſſint, cum regnum non mediocriter
labefactatum, & re ipſa non à potentiſſimis hactenus in medioxuma
p̄paratione cōſiſtere, ære alieno grauiter obpreſſum & ab inferiore
Palatinatu & reſidentia longe diſſitum eſſe, Saxonē nullum bonum
vicinum cuius offenſiones non leues Ligæ, & Regis Hiſpaniarū
vero multo grauiores eſſe. Quocirca Electori Palatino ſuadendum vt
potiſſimum eo ſpectet, quod legitime (. id eſt per ſpecioſum prætextum.)
vocetur, quodque incorporatæ Prouinciæ cum Corona Bohemica
(. heic beniuolus lector videt vnde tam multifariæ Prouinciarum
Confœderationes ſuam traxerint originem.) correſpondeant, &
tum paullo ante commemoratis difficultatibus & impedimentis obuiam
iri poſſe: contra Hiſpanum peregrina imploranda auxilia: hocce
tempore Palatinum nihil adhuc tentare poſſe, vocem enim vnius, &
nullum periculum in mora eſſe: Ordines ante Cæſaris obitum (NB.
NB.) ſeſe minime declaraturos, & tum demum præparationem poſſe
inſtitui. Hanc Bohemorum intentionem Electorem Palatinum magno
Britannicarum Inſularum Regi, & Principi Mauritio notam facere
& Baronem à Dona, quo citius, eo melius, iterum in Bohemiam
mittere poſſe: Vigilandum, & Baro, à Dona, prætendere neceſſum
habeat, quod nimirum Elector Palatinus ante omnia legitimam Bohemorum
vocationem deſideret: Item: explorandos eſſe an petitus
exercitus (heic iterum videre eſt quam ſerio iſti homines ob exortos
Bohemorum motus doluerint, de quo in XII. ſpecioſo prætextu fit
mentio, & quod in XIII. mox ſubſequitur, quaſi Vnionis Generalis
nihil aliud optauerit, quam quod iſta intemperies mature ſatis, abſq;

E vlterio-

Decemb. A.C.M. DC. IIXX. vlterioribus circumſtantiis inter ambas Cæſareas M. M. earumdemq; malecontentos ſubditos, in ipſis q. cinerib. ſepeliri potuerit.) cum expendendis ſumptib. intelligatur(.h.e. an Elector Palatinus exercitum ſubminiſtrare, & Bohemi ſtipendia perſoluere debeant, vel an militareis copiæ & ſumptus ſimul ab Electore requirantur. Item, quomodo incorporatæ Prouinciæ opus illud intuitu æ ſient, ex parte Palatini ſecuritatem coniecturis præualituram: alias Palatinum neminem contra ſuam conſcientiam cogere velle: & præmiſſa tamdem magna propoſitione, Bohemiæ negotium tum melius ſucceſſurum.

Vt autem magna iſta propoſitio(.in qua iuxta Elect. Palatini intentionem, Bohemici negotii ſucceſſus potiſſimum fundatur.) eo facilius obtineatur: itaq; Marchio Onoltzbachicus, & Chriſtian. Princeps Anhalt. ſub dato XII. Dec. A C. M. DC. IIXX. Electori Palatino ſuaſerunt: quoniam, iuxta omnia indicia, ad maiorem armaturam nō leuis ſane ſpes cōcepta fiet: iccirco non abs re futurum ſi Elect. Palat. manu ſua propria per Mansfeldium N. ſignificaret, & iuxta ſimile vniuerſale officium, & eo potiſſimum caſu(.ſin videlicet ad maiorem armaturam ſumptus erogaret, vel aliunde acquireret.) in genere mentionem faceret, q. accepta gratiarum actione iſtud officium ipſo facto & realiter recompenſandum foret, &, bona ſub fiducia, in arcano tamen, (.futuræ electionis ad Romanum Imperium.) N. admoneretur: Ipſis ſane minime competere, vt in altioribus, Electorali Collegio incumbentib. & reſeruatis, de plurib. mentionem faciant: aſt conſiderata Hiſpanorum, eorumdemue domus corruptione, ſancte ſeſe affirmare poſſe, ſin' N. N. iſtiuſmodi publica præſtaret officia, & particulare cum Bohemia(.ſubintellige Mansfeldicarum copiarum ſtipendia.) impoſterum quoq; continuaretur, & adhæc libertas relligionis, eiuſdemue requiſita, ipſius ope in quietum ſtatū reduci poſſet: tum in perſona N. minus quam in alio quouis ſubiecto errari poſſe, peculiari præmiſſa conſideratione, cum S. R. Imperio nullum maius officium & emolumentum præſtari poſſet, quam ſi illud iterum fortem quemdam &c. adepturum eſſet: iccirco illud pro ſingulari à DEO TER OPTVMO MAXVMO peculiariter immiſſa occaſione habendum, & nullo modo cum ingratitudine negligendum eſſe.

Exinde expreſſe ſequitur, cum Imperium & regna, pro ſuo lubitu (per Vnitos.) ita transferri voluerint, quod quartus, quintus, & ſextus ſpecioſus prætextus, (in quibus prætendebatur quod Vnionis intentio

tentio vnicè & ſolum ad cõſeruationem Cæſareæ Maieſtatis auctoritatis, officii, honoris & reputationis &c. Item, ad conſeruandam proſperitatem incolumitatemque Sacri Roman. Imperii, non vero ad Germanicæ libertatis derogationem ſpectauerit.) merus ac putus fucus fumuſque fuerit, quo externa dumtaxat ſpecie hominibus, atque adeo vniuerſo mundo, glaucoma obiectum eſt: interne vero ad iſtam metam collimarunt (. Vniti.) quo melius Cæſaream auctoritatem, viuente etiamnum Cæſare Matthia, & ipſos Catholicos Ord. opprimerent, acita generalem quamdam in S.R. Imperio commotionem, modo res in Bohemia, Hungaria, & Prouinciis Hungaricis proſpere ſucceſſiſſet, excitarent, quod inter alia in arcana tractatione Miſſæ cuidam communicatum, & quomodo papicolæ ſenſim notis in locis obrui poſſint, notum manifeſtumq; eſt: cuius quoq; in Comitis Solmenſis, magni aulæ Magiſtri Heydelbergenſis epiſtola, ſub dato XXIV. Nouembris Anno Chriſti M. DC. IIXX. ad Chriſtianum Principem Anhaltinum fit mentio, illo ipſo tempore, quo idem ille Comes, vna cũ Doctore Cameratio, à Creislheymenſi Cõuentu, domum reuerſus eſt: quod videlicet, penes alios decretos articulos, Legatio in Angliam eo potiſſumum directa fiet, quo melius in magni Inſularum Britannicarum Regis intentione adquieſci poſſit: quod ſane Electoris Palatini conſiliis magnam lucem adferre poſſet: aſt duos præcipuos articulos miſſionem Legati aliquandiu adhuc in ſuſpenſo relicturos, priuſquam finalis detur reſolutio quę in Anglia locum reperturα fiet: Electorem Palatinum totum eſſe confuſum, grauiſſimis hiſce ex cauſis, vti facile quis poſſit colligere, nihilominus tamen DEVM TER OPTVMVM MAXVMVM, in negotio iſtiuſmodi importantiæ, ad ſuperandas omneis difficultates certam viam præmonſtraturum &c. Et paullo poſt circa finem epiſtolæ; Anglicanum N. alimentatum legatum per Ioachimum Erneſtum iuniorem Principem Holſatiæ aliquid proponi curaſſe, exinde metuendum eſſe, ne forſitan modo iam commemorato Principi Holſatiæ aliquid reuelatum fuerit, quo myſterium Miſſæ ante tempus diuolgari queat, iccirco huic negotio mature maturum applicandum remedium.

Decem. A. C. M. DC. IIXX.

Altera epiſtola, (in qua de myſterio Miſſæ fit mentio, ex quibus latius quoq; colligitur, quid nimirũ per illud ſecretum, inter illos, qui iſtius Cabalæ nõ ignari fuerunt, intelligi debuerit) intimi Secretarii Onolzbachici, Balthaſaris Neuwen, qui poſtea N. N. fictitio nomine Bernard de Nomar epiſtolæ ſub dato Norimbergæ XIV. Decembris,

Decemb. An. C. M. DC. IIXX.

Anno Chriſti M. DC. IIXX. ſubſcripſit, probe perpendenda eſt; in illa ſiquidem modo commemoratus Nemo, ſiue Nomarus, alicuius Confœderationis meminit, quæ inter N. & N. N. offenſiue, & defenſiue inita fuerit: Circa finem quoque ſequentia ponit verba formalia: bo-
» nam inſtructionem in promptu eſſe, quod pari modo iis in locis cum
» Stadenſibus tractatio ſuſcipi, & papicolæ ſenſim notis in locis (. quæ
» procul dubio miſſi & eius fundatores ſunt.) obprimi poſſent.

Equidem paulo ante commemorata iunioris Principis Holſatiæ cum Anglicano legato conuerſatio poſtmodum melius declarata & interpretata fuit dum Baro à Dona, ſub dato XXIV. Nouemb. A. C.
„ M. DC. IIXX. ſollicite ad Principem Anhaltinum ſcribit: *In ſua* inſtru-
„ ctione verſus N. iam ſerio laborari; interim Ioachimo-Erneſtū Ducē
„ Holſatiæ ab N. N. Heydelbergam veniſſe, & operam ſuam ad Bohe-
„ miæ bellum pollicitum eſſe, litteras quoque ab N. Ligam inter N. N.
„ & Vnionem concernentes, ſecum attuliſſe, & quod vtriuſque partis
„ conſtituti delegati iter ſuum ita inſtituere debeant, vt vno die ad de-
„ putatum locum (. quo facilius omneis ob præcedentia ſuſpiciones eui
„ tentur.) ſimul peruenire poſſint: cui, vti adpareat, dilatoriam reſpon-
„ ſionem daturam autumant: qua accepta iterum verſus N. N. ipſum
„ profecturum, &, vti prætendat, per Ambergam profecturum.

Sub eodem dato commemoratarum Albrechti Comitis Solmenſis, & Chriſtophori Baronis à Dona binarum litterarum, alia reperitur epiſtola, quam ipſe Elector Palatinus ad Principem Anhaltinum exarauit, & in qua Comitis Solmenſis & Camerarii tractationem Crailsheimenſem adprobauit, eidemque, Anhaltino, Conſiderationes quaſdam tramittit, quæ Conſiliariis ſuis ſub inſtructione Mansfeldica incidiſſent: quę tamen ipſi, Anhaltino, liberæ relinquātur, an in expediunda iſta inſtructione perpendi debeant, nec ne: Hiſce ſimul litteræ ad reſidentem legatum N. Correſpondentiam Vnionis cum illa Repub. concernentes inſertæ erant: de ſæpius autem nūc commemorato Miſſæ myſterio, quoniam cum præcedentibus, quæ ipſi hactenus concredita ſiue communicata fuerant, tam indiſcrete egerat, ipſi prorſus nihil amplius detegebatur, ſed vice verſa Comiti Mansfeldio committebatur, quemadmodum illud ex epiſtola Comitis Solmenſis, ſub Dato Heydelbergæ IIXX. Decembris An. C. M. DC. IIXX. apparet: quod nimirum ſi verſus N. N. venturus eſſet, de ſua tum Commiſſione & expeditione (. quæ ipſi de Romana Corona, extero

Principi

Principi N. ſi, ipſius ope, maior armatura impetretur, deferenda, demandata erat) ſupra commemorato N. nihil prorſus detegeret, ſed nude dumtaxat ipſi ſignificet: ſeſe, ex parte Palatini, habere in mandatis, vt nimirum Bohemiæ Ordinum petitioni (quæ tum temporis in libera aſſiſtentia, vel, ſi iſta obtineri non poſſet, in conceſſione conſiſtebat) gratificaretur: relliquas particularitates vero ſæpius nunc dictum N. omnino celaſſe, immo, pro inſtructione, ob Ligam vel Vnionem à Duce Holſatiæ Electori propoſitam nullam cum ipſo tractationem ſuſcepiſſe. eius rei cauſa iſto in loco recenſetur: *ne forſitan negotium reueletur*: & quoniam alias hoc medium, ab N. in medium allatum, alteri quod Comiti Mansfeldio expediendum iniunctum erat, aliquod impedimentum adferre poſſet, cum tamen nulla alia difficultas, ob alterum legatum Anglicanum NN. N. reſidentem in promptu, & ſæpius nunc commemoratus Comes Solmenſis expreſſe fateatur, ipſum omnium de Miſſa Secretorum eſſe participem. Decemb. A. C. MDC IIXX. " " " " " " "

Et ſane clandeſtinum illud conſilium, quod illo in loco contra peculiares aliquot Catholicos Electores, Principes & Ordines agitatum, & ſub myſterio Miſſæ, quod pauci dumtaxat ſcire debuerunt, occultatum fuit, ſpecioſo ſub prætextu VI. & IIX. eo torqueri voluit, quaſi apud cæteros Vnionis Ordines (quibus myſterium iſtud abſconditum fuit, & de eo in effectu minime participare, ſed ſolummodo ſumptus & pecuniam erogare debuerunt) ita intelligi debuerit, tamquam omnia ad conſeruationem Euangelicæ à Catholicis obpreſſæ relligionis, contra Pontificium, Hiſpanicum iugum, peregrinum dominatum atq; ſeruitutem ſpectauerint.

Aſt ex alia quadam eiuſdem intimi Conſiliarij Palatini Albrechti Comitis Solmenſis ad Principem Anhaltinum, ſub dato xxv. Dece. A. C. MDC. IIXX. exarata epiſtola multo aliud apparet, & inter alia plane contrarium eorum, quæ articulo IIIX. commemorantur, quaſi ex parte Directorum & Vnionis pax iterum propagari omneisque ſubreptæ diffidentiæ quamprimum tolli debuerint.

Ex commemorata ſiquidem Solmenſis epiſtola manifeſtiſſime apparet, quod maxumopere ſolliciti atque adeo veriti fuerint Bohemicam intemperiem, ope, conſilio atque auxilio Sereniſſimi Domini Electoris Saxoniæ, aliorumque ad Germanicæ libertatis conſeruationem longe melius adfectorum, atque peregrini dominatus vel ſeruitutis neutiquam cupidorum Ordinum, forſitan citius iri compoſi-

Decemb. A.C.MDC IIXX. tam, priuſquam inchoata ſua clandeſtina cōſilia penitus abſoluiſſent. Et porro (inquit idem ille Comes) ſe libenter vidiſſe quod Elector Palatinus magis ad ſpeciem (ſubintellige ob futuram electionem N. „ in Romanorum Regem) ſeſe reſoluiſſet, quo melius toties nunc cōme- „ moratus N. ad bonam præparationem incitatus fuiſſet: aſt Electorem „ Palatinum mox ab initio non per litteras mentem ſuam aperire volu- „ iſſe, ſed oretenus dumtaxat Comiti Mansfeldio iniunxiſſe, quod ni- „ mirum ex parte Septemuiri Palatini N. promitteret, oblata occaſione „ (viuebat enim adhuc tum temporis Cæſar Matthias) nihil, quod ad „ incrementum honoris, bonorum, dignitatis, exiſtumationis, atque au „ ctoritatis pertinere videretur, intermiſſum iri. In eadem quoq; epiſto la Styrumbici equitatus fit mentio, quod nimirum ille nō ſeorſim, ſed „ coniūctim per Electoratum Palatinum proficiſci voluerit, quod ſane „ factum magnam famam excitaturum fiet: melius itaq; fuiſſe, ſi diuiſo „ modo (vt ipſius rei fundamentum eo minus animaduerteretur) perre „ xiſſet: Cum etiam Sereniſſimus Saxoniæ Elector interpoſitionis cauſ- „ ſa (ECCE quantopere iſti homines pacis propagationē exoptauerint) „ ſeſe ad Bauariæ Ducem referat, metuendum eſſe, eumdem, Bauarum, „ tamdem negotio iſti ſeſe immixturum, & Palatinum tum temporis eo „ grauius paſſurum; Reuerendiſſimum Electorem Moguntinum inter „ duas aquas natare, & de certa reſolutione eſſe dubium: attamen Ciui- „ tatem Norimbergam ad conuentum deſtinare, malle tamen vt interea „ de ſecuritate idonee ſibi caueretur: iccirco apud Electorem Palatinū „ proteſtatum eſſe, quamdiu videlicet Eccleſiaſtici in quieto pacificoq; „ ſtatu relinquantur: tum ipſi nihil periculi metuendum.

Eadem illa intentio, quod nimirum ipſis nihil aliud obſtiterit, quam ſi interpoſitionis negotium progreſſum ſuum ſortiretur, etiam ex alia Chriſtophori Baronis à Dona epiſtola manifeſto liquet, paullo antequam in N. ablegaretur, ſub dato V. Decembris A.C.MDC.IIXX. „ vbi inter alia commemoratur, quod is (Baro à Dona) Principis Anhal „ tini litteras, vna cum inſertis copiis, Electori Palatino prælegerit, qui „ æſtumet res in Bohemia proſpere ſuccedere, quodq; pax (videat nunc „ pacificus Lector quantopere iſti homines ad propagandam pacem in- „ tenti fient) non tam cito promoueri poſſet.

Idem illud (Electorem Palatinum vel eiuſdem intimos conſilia-rios non pacem, ſed eius turbationem in Bohemia ſectatos fuiſſe) etiam ex ſupra commemorati Electoralis Palatini intimi Conſiliarij, Pleſſei videlicet, epiſtola, ſub dato XI. Septemb. A.C.MDC.IIXX. liquet,

quet,in qua Principi Anhaltino conſiderationes ſuas detegit,quomodo nimirum Bohemi hiſce ſub motibus ſeſe gerere debeant; idque in lingua Gallica, ſequentis ferme tenoris: Nullum equidem eſſe dubiũ Bohemos vires ſuas,iam congregatas,bene ac vtiliter vſurpaturos: attamen non abs re fore ſi eaſdem Cæſareanæ armaturæ obponerent, atque ita eiuſdem progreſſum impedirent:eo ipſo enim non ſolummodo regnum,ſed etiam eiuſdem reditus,amici,& victualia ad ſuam ipſius commoditatem conſeruari,& deniq; ipſæ Ordinum diuiſiones impediri poſſent:ſi enim hoſtis(ita iſti homines Cæſareæ S.M. militareis copias nuncupant, & quidem eo ipſo tempore, quo ſeſe pro interponentibus negotio imiſcuerunt) media Prouincias peruagandi nactus fuerit,multos tum,Ordinibus iam adhærentes, ſeſe ab ijſdem ſegregaturos,hoſtem vero omnia Ordinum media nacturum, & Ordines peſſumdaturum:iſto ſiquidem modo Ducem Albanum Paulum III.Gallicas copias in Italia, & poſtmodum Principem Auraicum in Belgio, licet viribus longe ſuperiorem,debellaſſe:eumdem, Albanum,quoq; non Neapoli,Gandaui,Bruxellis,vel Antuerpiæ permanſiſſe, ſed hoſti in Italiam ad Frontonem fl.in Belgio autem ad Moſam vſq; obuiam proceſſiſſe:id nunc ad ipſos Bohemos applicandum,ipſiſq; perſuadendum eſſe vt in fronte limitum hoſti occurrant:magnum aulę Palatinæ Magiſtrum,Comitem Solmenſem,dũ Pragę fuerit,prætendere,quod Bohemiæ Ordinum capita diuerſæ opinionis fuerint,atque hoſtem in Bohemiæ Metropoli, Pragæ nimirum, præſtolari velint: ſin autem illud faciant, verendum eſſe ne regnum amittant, & ſolos muros ſibi relliquos reſeruent.Itaque rei conſultum iri,ſi Princeps Anhaltinus ſeipſum illuc conferat,& apud eoſdem omnia prudenter conſtituat,idque non dumtaxat armaturæ,verum etiam munitionis cauſſa,ne videlicet,defectu boni ſalutariſq; conſilij,forſitan obprimantur.Denique ſi res ad ſuſpenſionem armorum deueniat, probe tum conſiderãdum eſſe,quod durantibus induciis Cæſareani in caſtris vel diuerſoriis ſuis manere cogantur, nec ipſis permittatur vt equitando in regni vrbes vel Pagos ſubditorum fidem ſollicitent & ad defectionem incitent: Nam iſta cautela in omnibus bellis ciuilibus perquam fiet neceſſaria, eoque ipſo modo Ducis Parmenſis inſidias in Belgio fuiſſe præuentas. Sin autem Bohemi iſta non obſeruauerint, metuendum eſſe quod, ad finem propetantibus induciis, ipſiſque autumantibus ſeſe ad hoſti reſiſtendum (heic iterum videre eſt, quod tantum ſub ſpecioſo prætextu armorum ſuſpenſionem quæſierint Vniti) ſatis inſtructos eſſe."

Decemb. A.C.MDCIXX.

NB. NB.

NB.

NB. NB.

NB. NB.

Decemb. A.C.MDC IXX. eſſe, multi ex Ordinibus defecturi, ad hoſtem tranſituri, atque ita ſub ipſo induciarum medio pacem ſuam facturi ſient, exinde non dumtaxat Ordinibus, ſed etiam cumprimis ipſis Directoribus, atq; adeo præ„ cipuis capitibus magnum periculum creari poſſit: alias ſane verēdum
NB. eſſe Cæſarem nihilominus, etiamſi Bohemi arma non depoſuerint, pa„ cis tractationi ſubſcripturum, quam Cæſareani per iſtiuſmodi compo„ ſitionem vel tranſactionem plus, quam per vim & violentiam, ſeſe ob„ tenturos confidant: Monendos attamen eſſe Ordines ne tam idoneā „ occaſionem ſibi è manibus extorqueri patiantur, ſed vires ſuas bene „ collocent: ſin enim, viceverſa, obprimantur, nullam tum eius rei cauſ„ ſam Electori Palatino imputandam, neq; eo ipſo ſeſe excuſare poſſe, „ quod nimirum abſq; præſcitu eiuſdem Septemuiri Palatini nihil fe„ cerint.

Quo melius autem omnibus & ſingulis cognitum manifeſtumque fiat, quod videlicet Catholici à Spiritu Caluiniſtico in IX. X. & XI. articulis male accuſati fuerint, & quod Vnionis capita multo magis omnia ſua conſilia & actiones in perniciem & obpreſſionē Catholicę relligionis, bonorumque Eccleſiaſticorum occupationem contulerint, cumprimis vero quod ipſe etiam Elector Palatinus (contra illud quod ſub XII. XIII. & XIV. quod vulgo toties adeo inculcatum fuit) ob intemperiem iſtam Bohemicam neutiquam doluerit, ſed etiam ipſi numquam curæ cordiq; fuerit, vt commemorata iſta Bohemica ſeditio, ex qua poſtmodum tantæ calamitates atq; miſeriæ exortæ ſunt, pacifice componeretur: immo quod ipſi veritati manifeſtiſſime & è diametro quaſi repugnet, tamquam Directores, licet contrarium XV. articulo affirmetur, ad confuſionem intēperiemq; iſtam Bohemicam nullam cauſſam occaſionemq; dederint: idcirco aliquot documenta heic ordine recenſebo, quæ omnia irrefutabilibus Originalibus refutari, imò legenti & probe perpendenti iſta (Originalia) horrorem comæq; arrectionem incutere queant, cumprimis ſi ſumo ſtudio conſideret q̄ inhoneſte, minus germane, & falſo prorſus Electoris Palatini Conſiliarij (è quorum numero Chriſtianus Princeps Anhaltinus Choragus & Primipilus fuit) conſiliis ſuis hominibus impoſuerint, dum vltimo adeo in exceſſu peccarunt, quod, licet de ſpecialibus ab vno, ad alterū tempus in calamo hærentibus nulli ferme conſtiterit, nihilominus tamen ipſe effectus aliud demonſtrauit, & omne illud, quod in genere tam oretenus quam commutatis ſcriptis ſuis diuerſo tempore publicarunt, iuſto tempore detexit.

Exem-

Exemplo [illegible] tia in genere prætenderunt, quod Catholici primum Decemb.
arma arripuiſſent, & hoc modo aduerſæ parti ad idem faciundum an- A.C.MDC
ſam occaſionemq; præbuiſſent, cum tamen ex ordine cõmemoratis IIXX.
deductionibus, quæ hactenus ab A.C.MDC.IIXX. geſta ſunt, ſatis ſu-
perq; cõſtet Directores Vnionis non tm̃ ſua ſponte hinc inde exterorũ
Principum ad maiorem armaturam impetrandam, opem auxiliumq;
imploraſſe, antequam Catholici vnicum etiam militem cõſcripſerint,
verum etiam quod toties commemorata Vnionis capita ipſo facto co-
pias Mansfeldicas in Bohemiam miſerint: imo quod, antequã Mans-
feldius ad ſubmittẽdum ſeſe Electori Palatino, mandatum accepiſſet,
Marchio Onoltzbachicus (iuxta ſupra cõmemoratam ad Electorem
Palatinum, ſub dato XXXI. Iulij A.C.MDC.IIXX. exaratã epiſtolam)
vltra II. militum M. exſpectantibus ſumptus ſubminiſtrauerit: vt iam
ſicco pede prætereatur, quid ſupra dictæ magni aulæ Palatinæ Magi-
ſtri litteræ de equitatu Styrumbico detexerint.

Hiſce omnibus vero nunc minime conſideratis, ex aduerſa parte
tanta ſane impudentia apparet, quod mox Anno II. poſtquam A.C.
MDC.XIX. militum Lectiones primum reuelatæ, & tum prius Ca-
tholici ad propriam ſuiipſius defenſionem aliquid moliti eſſent, ipſi,
Catholici, ea ipſa de cauſſa ab Vnitis ludibrio habiti fuerint, dum dire-
ctorũ vnus, Ioachimo-Erneſtus Marchio Brandeburgicus videlicet,
ſub dato IIX. Febr. A.C.MDC.IIXX. ad ſæpius nunc commemoratũ
Principem Anhaltinum inter alia ſcribit: Eccleſiaſtici, iuxta hinc inde "
allata noua, admodum Martiales ſeſe oſtendere incipiunt: vndiq; bel- "
lum bellum perſonare: in effectu rem eo inclinare, quod ex mera for- "
midine (quam candide ergo affirmant Catholicos metuendos fuiſſe,
cum tamen ipſimet Proteſtantium Vnionem metuerint) ijdem Eccle-
ſiaſtici Cæſari auxilium laturi ſint: ignorari tamen adhuc, num Impe- "
rator adhuc viuat, necne: Bohemiæ Ordines heſterna luce (ſubintelli- "
ge VII Februarij A.C.M.DC.XIX.) commiſſiones & patentes litteras "
pro Comite Henrico-Guilielmo hinc inde miſiſſe quod, tamquam i- "
pſorum Capitaneus D. equites conſcribere debeat, adeo vt omnia ſen- "
ſim ad bellum inclinent: quocirca Principi Anhaltino eo citius redi- "
tum maturandum, quum ipſius præſentia (quemadmodum effectus "
poſtmodum ſatis ſuperq; teſtatus eſt) ad plenariam rei expeditionem "
(rebellionem) maxumopere requiratur. "

Oct [illegible] poſt modo commemoratus Vnionis Director, ſub dato Febr. A.
XIV. Feb. A.C. MDC.XIX. ſcribit: ſeſe ab N. litteras ſingulares cuiuſ- C. MDC.

F dam XIX.

Febr. A. C. MDC XIX. dam importantiæ obtinuiſſe, quas viæ non tuto committere audeat, eius rei tamen Electorem Palatinum certiorem redditurum, negotiū ſiquidem bonam citamque reſolutionem requirere, &c. Si etiam vlla „ vmquam occaſio veredario opus habuerit, hanc ipſi illam eſſe: iam „ enim (vt multa paucis comprahendantur) media in promptu haberi „ (heic iterum liquido apparet quid videlicet ipſis defuerit, nihil enim

NB. „ periculi ipſis ab Eccleſiaſticis metuendum vmquam fuit, ſed media „ dumtaxat caruerunt) quibus vniuerſus terrarum orbis ſurſum deor- „ ſumque ferri poſſit.

Qualia autem media, euertendi totius mundi, fuerint, & quo arcana iſta iam decipherata epiſtola, quæ itineri non tuto committi potuit, ſpectauerit, notandum eſt, quod ſupra commemoratus Comiti Mansfeldio adiunctus Onolzbachicus Secretarius, ſub dato xxv. Ia- „ nuarij A. C. MDC. XIX. inter alia commemorauerit: ſeſe, Nemo vel

NB. Nomarum, Comiti Mansfeldio propoſuiſſe, vt nimirum Alſatia Ele- „ ctori Palatino, &. vice verſa, N. corona Bohemica deſtinaretur, quod „ ſane modo, & nunc ſæpius commemorato Palatino Septemuiro, quia „ hæreditariæ iſtæ ſient Prouinciæ, multo melius vtiliuſq; foret, conſide „ rando N. iam eſſe decrepitū, adeo vt poſtmodum ad iſtius coronæ ſuc- „ ceſſionem, ex parte Palatini, per recommendationem, denominatio- „ nem, vel alia iſtiuſmodi matura fulcra, nihilominus & facile apud Bo- „ hemos perueniri poſſit.

Paullo poſt alia quædam epiſtola ab eodem Secretario, ſub dato IIIX. Feb. A. C. MDC. XIX. ſubſequuta eſt, in qua, Nomarus, inter alia „ meminit. N. nobilem quemdam cum Comite Mansfeldio Heydelber- „ gam verſus miſſurum, qui ſcripto comprahenſam reſolutionem Ele- „ ctori Palatino ipſemet traditurus eſſet: Vice verſa Elector peculiari ſcri „ pto ſeſe obligaret, vt N. vna cum voto Brandeburgico (cui poſtmodū „ Saxonicum votum conditionaliter, iuxta peculiares quaſdam litteras, „ ſub dato IIXX. Martij, A. C. MDCXIX. acceſſit) vocem ſuam ad impetrā- „ dam Romanam coronam largiri, & præterea coronam Bohemicam pro „ ſæpius nunc citato N. effectiue procurare velit: & tum N. obligatum „ fore, vt Electori Palatino Alſatiam cōiunctis viribus, &, ſi fieri poſſet, „ partem Auſtriacarum Prouinciarum occupare iuuaret, atq; præterea „ ad belli cōtinuationem DCCL. florenorum M. annuatim ex ſuo ærario „ erogaturus, & pro virili apud NN. eo laboraturus eſſet, vt toti idem & „ ille numerare non grauaretur, & deniq; corona Hungarica quoq; ei- „ dem Electori Palatino cederet. Quamprimum vero iſta epiſtola ad generalem Vnionis Legatum, Marchionem Onolzbachicum, perlata,

eſſet, præ nimia lætitia exultãs manuale quoddam epiſtolium ad Prin- Febr. A.
cipem Anhaltinum, ſub dato xx. Februarij, in continenti exarauit, vbi C. MDC.
inter alia mentionem facit: rem in bonis verſari terminis, Comitem XIX.
Mansfeldium ſiquidem non diu remanſurum: interim tamen rectam, “
fortem egregiamq; reſolutionem concipiendam: quocirca Anhalti- “
nus abſq; vlla mora properet: commodiſſimam reſolutionem dandã, “
& occaſionem minime prætermittendam eſſe, mercatorem ſiquidem “
ad nundinas proficiſci neceſſum habere. “

Quo melius autem recta, fortis, & egregia iſta reſolutio concipe
retur, iſtius tractatio & nundinæ ad peculiarem quemdam ſecretũ cõ-
uentum Triumuirorum, Creylshemium ſcil. verſus, Electori Palatino
propoſitæ fuerunt, idq; hac potiſſimum de cauſſa, quum inibi minus, “
quam Heydelbergæ, metuendum periculi, & exinde ab N. petita miſ- “
ſio eo tendens in effectum deduci poſſit: iam quoq; (id quod viuente “
adhuc Cæſare Matthia factũ, ineunte nimirũ Martio A. C. MDC. XIX.) “
præ[illegible]atam quamdã duorum in Bohemia Generalium cõferentiam “
in promptu eſſe, quod rei conducibilius futurum, ſi Elector Palatinus “
deſtinatum conuentus locum ad XVI. diem Martij (ni negotiũ diutius “
prorogare velit) ſibi gratum acceptumq; eſſe pateretur. “

Omnibus & ſingulis igitur exinde manifeſtiſſime liquet quanti
homines iſti pacem fecerint, & econtra qualem materiam ad bellum,
(nimirũ tres peculiares coronas, ſubintellige Romanam, Bohemicã,
& Hungaricam. Item, Alſatiam, & Auſtriacarum Prouinciarum partẽ
hæreditario ad Electorem Palatinum transferendi: Item Eccleſiaſtico
rum inuaſionem, de qua infra pluribus dicetur) non vero obpreſſam
religionẽ, multo minus Pontificium & Hiſpanicum iugum, aluerint:
ſiquidẽ ab iſtiuſmodi iugis ipſis nihil omnino metuendũ fuit: cumpri-
mis quum Palatini intimi Conſiliarij ex arcanis allatis nouis ad vnguẽ
quaſi ſciuerint, ꝙ videlicet Romę & in Hiſpania iſtud bellum minime
probetur, ſed multo potius, (vti Ploſſeius, intimus Palatini Electoris
Conſiliarius, ipſemet in allegatis ſuis litteris, ſub dato XI. Septembris
A. C. MDCIIXX. ad Principem Palatinum faſſus eſt) Don' Balthaſa-
rem de Zuniga in Hiſpania Regi & Conſiliariis ſuis perſuaſiſſe, quod “ NB.
ab iactura Bohemiæ regni, Belgij, Burgundiæ, Mediolani, & Neapolis “
iactura dependeat: itaque Regem nullam ad aliquam compoſitionem “
occaſionem intermiſſurum, modo Cæſar Bohemiæ regni poſſeſſionẽ “
iterũ adipiſci poſſet, &c. Pari modo ad eoſdẽ Conſiliarios (Palatinos) “
Roma pſcriptum fuit: Sumũm Pontificẽ nullo ꝓrſus ad hoc bellũ ad- “

Mart. A. C. MDC XIX. ſecta tangi, & quod ad modicam dũtaxat contributionem præſtandã vi quaſi cogi oporteat: immo eo lubentius Electorem Palatinum in Bohemia paſſurum, vt hoc facto vires Hiſpanicę aliquantulum imminuantur: ſiquidem ipſum (Pontificem) Hiſpanorum potẽtiam magis vereri, quam vt metuat, Palatinum ipſum Romæ, vbi cum Prouinciis permaneat, viſitaturum, vel alias Italiæ magnum detrimentum illaturum. Itaque Vnitis à Pontifice & Hiſpaniarum Rege ne minimum etiam periculum metuendum fuit.

Penes commemorata illa D. Camerarij ad Principem Anhaltinum, ſub dato V. Martij A. C. MDCX. exarata epiſtola ſummopere perpendenda eſt, in qua paullo ante dicti conuentus III. Vnionis Directorum (hæc enim tum temporis Duci Würtembergico, ciuitatibus, & Diis minorum gentium minime reuelata ſunt) ſequentibus verbis
„ mentionem facit: Quum etiam, inquit Camerarius, Elector Palatinus,
„ Marchio Onoltzbachicus, & Chriſtianus Princeps Anhaltinus prope-
„ diem perſonaliter cõuenturi ſient, & tum ſeipſum (Camerarium) vna
„ cum Solmenſi Comite Electorem ſubſequi poſſe: iccirco, quæ hoc in
„ loco ſcriptitari alias oporteat, eo vſq; dilata velit, ſibi iã pręcipue ſum-
„ miniſtrationem ſumptuum (Ecce, quod tum temporis Bohemi milite
„ & peccunia ſubleuati fuerint) erga Bohemos curæ cordique eſſe, id ꝙ
„ Electorem Palatinum vſq; ad Anhaltini reditum (qui cum duobus ge
„ neralibus tum temporis ad conferentiam in Bohemiam profecturus
„ erat) prorogaſſe: itaq; illum, Anhaltinum, eo magis negotio ſum̃a ſoler
„ tia ſatis facturum, quum res nõ amplius ſiet integra: cætera Deo com-
„ mittenda: Baronis à Dona relationem, de ſua N. & Hollandicae expedi
„ tione, & Mansfeldij Comitis reditum ad grandem arduamq; delibe-
„ rationem materiam daturum: Deus faxit, quod non dumtaxat recta &
„ ſalutaria conſilia ſub iſta (deliberatione) verum etiam corda animiq;
„ pro diuina gloria, libertate, & relligione impendendi, coincidant: vice
„ verſa etiam prudentiſſimos, optumos, & acutiſſimos (ſui ſcilicet ſuiq;
„ ſimilium) diſcurſus paruam, vel omnino nullam opem pręſtare: Heroi
„ cas ſiquidem reſolutiones cœlitus Magnatibus & Proceribus in cor-
„ da infundi oporteat, &c.

NB. Quid autem in iſto conuentu Creylsheimenſi, ob ſingularem quamdam aliam ad N. legationem, cui Chriſtianus Princeps Anhaltinus (quum de Romana, Bohemica, & Hungarica corona, nõ autẽ de nudo Mansfeldicarum copiarum ſubſidio, & earumdem actione, actitatũ fuerit) in perſona propria interfuit, decretũ, vel, vti D. Camera-

rius

rius ait, qualia tum temporis recta (.potius tecta.) & ſalutaria conſilia Mart.
in medium propoſita fuerint, id conceptum quoddam, ipſius Palati- A. C. M.
ni Electoris manu XIX. Martii ſubſignatum, ſatis ſuperq; teſtatur: An- DC.XIX.
haltinus videlicet negotiationem ſuam noto in loco in duo membra "
diuidat: I. ad impletionem petitorum ex parte N. (. Bohemicæ & Ro- "
manæ Coronæ ad N. delatæ.) II. ad petitionem Electoris Palatini, & "
finalem ratificationem atque certitudinem. Ad I. articulum (. Coro- "
nam Bohemicam.) quod attineret, Anhaltinus N. ſignificet, quod iam "
dudum cum Bohemiæ Generalibus Conferentia habita ſiet, & quod "
Elector Palatinus magnam inclinationem (. Heic notandum eſt, N. i- "
pſam rei veritatē quod videlicet per ſingularem quamdam legationē "
quorumdā Bohemiæ Directorum Electori Palatino iam dudum Co-
rona Bohemica repræſentata fuerit, celatam, & hoc ipſi Electori Pa-
latino pro vltimo ſubſidio reſeruatum fuiſſe.) ad perſonam ſuam re- "
pellat. nihilominus tamen toties nunc commemoratum Electorem "
Palatinum omnem fauorem in N. deriuaturum, attamen omnia in eo "
conſiſtere, quod ex parte N. propoſita media realem ſuum effectum "
conſequantur. "

Ad Romanam Coronam vero quod attinet N. ſyncere & can- "
dide iterum atque iterum perſuadendum eſſe rem in terminis priori- "
bus permanſuram, quod nimirum ſucceſſio hæreditaria, ad præuen- "
tionem domus Auſtriacæ, præſertim haece ſub occaſione (. ante octi- "
duum ſiquidem Cæſarea S. M. modo vitam cum morte commutaue- "
rat.) quodque Elector Palatinus cumprimis ad iuramentum ſpectare, "
& illum, qui toti Romano Imperio, ad conſeruationem eiuſdem liber "
tatum atque reputationis ſiue auctoritatis, vtiliſſimus futurus ſiet pro- "
ponere atque eligere debeat: ſub quorum numero potiſſimum com- "
prahenduntur, qui Patriæ potiora officia ipſo facto (. erogatione & "
mutuatione ſumptuum ad magnæ armaturæ conſcriptionem & ſub- "
ſidium.) præſtiterint: Sperare inſuper Electorem Brandenburgicum "
per certa media ad eumdem terminum inclinaturum, & iſtius vocis "
ſeſe certo participem redditurum; attamen Electorem Palatinum li- "
berum votum ſibi integrum reſeruaturum donec res ad iſtiuſmodi oc "
caſionem perueniat. Cum autem res eadem apud Coronam Gallicam "
quoque facienda ſiet, & hic ipſe Regiis Conſiliariis propoſitus arti- "
culus (. Ergo iſti quoque homines, futuræ electionis cauſa, etiam Oc- "
cidentalem Franciam, viuente adhuc Cæſare, ſollicitarunt.) admo- "

Mart. dum frigide ſuſceptus, & ita magis impeditus quam promotus fuerit
A. C. M. iccirco N. per rem eo melius vigere, & obſtacula remouere debeat,
DC XIX. quodque eadem iſta Corona adprobet, vt nulla, ante pacatos motus
" Bohemicos (.cur non categorice vel germanice inquirunt, antequam
domus Auſtriaca non dumtaxat iſto regno, eidemue incorporatis prouinciis, verum etiam reſiduo ſuo priuetur, de quo paullo poſt ſalutaria
conſilia ſubſequentur, quæ vndique, tempore interregni, clanculum
" machinata fuerunt.) Coronatio ſuſcipiatur, & quod Ferdinandus,
" durantibus adhuc iſtis motibus, ad Electionis Conuentum Mœno-
" Francofurtenſem non vocetur ne forſitan hoc ipſo confirmatio hereditariæ ſucceſſionis Domus Auſtriacæ introducatur: Pari modo eam-
" dem Coronam Gallicam Electorem Treuirenſem ad eumd. ſcopum
" flectere non deſiſtat: quemadmodum ad illud iamdudum vtilia ſalu-
" tariaque præparatoria facta fuerint.

" Ad alterum quod attinet articulum, petitum iam, vti & hactenus,
" trium, vel ad minus duarum Ducatorum millionum ita perſeueret, ex-
" tra tamē Mansfeldicum ſubſidium, & inuaſionem Alſaticam: quod e-
" tiam iſta iam modo commemorata pecuniæ ſumma certo quodam in
" loco infallibiliter, & abſque mora erogetur, abſque illo medio enim
" conſcriptiones progreſſum ſuum ſortiri nequeant: quocirca Anhalti-
" nus interea ſedulo inquirat, quas videlicet vires Signoria di N. N. con-
" tribuere velit, & an certo iiſdem inniti poſſit. Eodem hocce paſſu re-
" ſolutio, inquit conceptum vlterius, promotio, & aſſecuratio (.aſſeu-
" rance.) ſedulo vrgeatur & ſimul proteſtetur, niſi hoc fiat: Bohemis tum
" neceſſario pacis tractationem perſuadendam eſſe: ſi porro cum altera
" parte in Imperio, vrgente illud neceſſitate, accommodari oporteat,
" N. tum facile æſtumare poſſe, quantum intereſſe non dumtaxat ſibi i-
" pſi, verum etiam Sereniſſimæ Reipubl. Venetæ detraheretur: immo
" extremum periculum, cum noua domus Auſtriacæ & Hiſpaniæ forti-
" ficatione, ſubinde adcreſceret.

" Ad hoc præterea iuſtum ſubſidium I. Comitis Mansfeldii IV. pe-
" ditum M. & DC. equitum, ſub priorib. conditionibus ſumma cum in-
" duſtria vrgendum: quemadmodum & non minus, II. peculiaris Alſa-
" tiæ inuaſio & ſub iſta numerus, introductio, tempus, aditus, & modus
" (.an non iſti homines omnia ſedulo inquirunt.) probe perpendantur,
" & inſuper ſcripto comprehenſa comparatio & inſtructio ſimul inſti-
" tuatur. Pro III. articulus continuationis quoque conſiderandus venit,

quod

quod nimirum iſta ad III. annos (. tantum temporis enim ſibi homines iſti tribuerunt, & fieri poſſit vt omnia ipſorum conſilia contra Catholicos vlterius exequi potuerint.) ad Signoriam di Venetia, iuxta N. & quod ſub hoc, IV. ſucceſſores ſubintelligantur, dirigatur: quemadmodum & ſimiliter non minus, V. inuaſio ex parte Venetianorum contra Forum Iulii ſuſcipi, & ſimul iſte ſcopus ipſis inculcari debet, quo commodius præparationes iſtæ bellicæ in Italia alantur, & bellico illi negotio tam Pontifex Romanus, quam Rex Hiſpaniarum implicari poſſet. Et, VI. denique comparatio inſtituenda, quomodo id tuto Angliæ Regi & Stadenſibus, ſiue Confœderatis Prouinciis Belgicis, proponi, & per quem prætextum, VII. vniuerſum iſtud negotium occultari poſſit. Mart. An.C M. DC.XIX.

Et hæc eſt materia illius, quod Princeps Anhaltinus fideliter ac tuto cum N. tractare debuit, & quod poſtmodum in perſona propria adeo tacite & occulte tractauit, vt etiam de ipſius profectione nulli ex omnibus Catholicis Electoribus, Principibus, & Ordinibus, atque forſitan paucis dumtaxat inter præcipuos Vnionis Cōfœderatos, vmquam conſtiterit. Ne autem quis porro videat, quo Conferentia cum [illegible]c b. Bohemicis Generalibus, cui primus ſupradicti memorialis (. ad Bohemicam Coronam quantum attinet.) articulus innititur, directa fuerit: aliud heic conceptum commemorandum eſt, quod itidem Creylsheymii, ſub dato xx. Martii An.C. M. DC. XIX. conditum, & pari modo propria Electoris Palatini Friderici manu ſubſcriptum fuit, huius formæ tenoris: quod videlicet ſæpius nunc dictis duobus Generalibus Bohemicis myſterium ſummo ſtudio iniungi, & ſimul ipſis inculcari debeat, quod ex reuelatione iſtius negotii, intereſſentib. non paruum ſane expectandum fiet præiudicium, iccirco manus porrectione promittant, hanc negotiationem ſeſe nulli mortalium, ad extremum vſque vitæ ſuæ ſpiritum, detecturos. Ad hæc, ſi commemorato modo de clandeſtina iſta negotiatione ſufficiens præſtita fuerit aſſecuratio, tum operæ pretium iudicatum fuit, ſi paullo ante dictis Generalibus Bohemicis ſignificaretur, quid ſcilicet N. Anno Chriſti M. DC. IIXX. in Conuentu Heylbrunnenſi per peculiarem Legatum tractari curauerit, & quo pacto Elector Palatinus & Vnio, commemoratum N. apud N. & Stadenſes tam diu fauore proſequuti fuerint, donec Bohemica intemperies exorta fuiſſet. Quo melius autem iſte N. ſeſe erga Electorem Palatinum gratum iterum exhiberet, ab initio II. militū M. (. quæ

Septem-

Mart. Septemuir Palatinus vel pro ſe, vel Ordinibus Bohemiæ, vel alibi v-
An C.M. ſurparet.)ſuis ſumptibus alere promiſiſſe: quem Succurſum Palatinũ,
DC.XIX. diligenti cum Onoltzbachiano, Badenſi, & Anhaltino habito conſilio
,, &c.in Euangelicorum Ordinum emolumentum(.iuxta ix. Septemb.
,, An.C.M.DC. IIXX. præmiſſum tractatum.) conuertiſſe: Et quoniam
,, N.numerum ad IV.peditum M.&centenos aliquot pedites complere
,, promiſerit, in ipſa rei veritate certe quidem affirmari poſſet totum
,, Mansfeldicarum Copiarum ſuccurſum in effectu ab ipſo Electore Pa-
,, latino dependere,& Bohemiæ Ordinibus tranſmiſſum fuiſſe, qui eti-
,, am ea ipſa de cauſa promeritas ipſi Electori agant gratias. Iam rem in
,, eo conſiſtere vt Elector Palatinus non dumtaxat IV. peditum M. & D.
,, equites per æſtatem abſque compenſatione Bohemorum, porro quo-
,, que imperrare conetur, verum etiam adhuc aliquot virorum M. vlte-
,, rius, quæ domum Auſtriacam & Eccleſiaſticos in Alſatia (.Eia nunc
,, dolus liquet, quur nimirum tam forti armaturæ inhiatum fuerit.) inua
,, dere,& ita potentiam, Bohemiæ incumbentem, diſtractura & diuer-
,, ſura eſſent: N. præterea eo inuigilaturum, vt nimirum ad minus IIX.
,, vel XM.militũ in Imperio ab Euangelicis ſuis ſumptibus alerentur, qui
,, vel peregrinarum copiarum tranſitus prohiberent, vel preſſæ Bohe-
,, miæ ſuccurrerent. Denique quod, N. mediante, N.N. domum Au-
,, ſtriacam in Foro Iulio inuadere, & Hiſpanorum conatibus ſeſe forti-
,, ter, omnibuſque viribus opponerent. Sin vero iſta omnia non ſo-
,, lummodo ad iſtam æſtatem(.ſubintellige A. C. [illegible]c.XIX. in quo pu-
,, tatitia nauci electio & abdicatio Pragæ facta.) ſed ad plures annos
,, dieſque, &, ſi res exigat, ad triennium ſpectare videatur, tum N. vice
,, verſa hanc conditionem poſtulare, vt ſi Bohemiæ Ordines iſtam com-
,, moditatem vtilitatemque ipſo facto depræhendant, & ipſum N. in i-
,, pſorum emolumentum cum armatura ſua ipſis adpropinquaturus eſ-
,, ſet, quod tum poſt hodiernum Cæſareæ S.M.è viuorum numero diſ-
,, ceſſum, & quoniam Ferdinandus litteris ſuis reuerſalibus non per o-
,, mnia ſatisfecerit (.heic iterum beniuolus lector videt, quis Bohemis
cauſas impulſiuas ad putatitiam abdicationem ſubminiſtrauerit.) ipſi
,, N. Coronam Bohemicam obferre & ad gratiarum actionem, eumdem
,, in Regem ſuum eligere poſſent. Aſt iterum atque iterum nunc videa-
,, tur quomodo iſti homines propria auctoritate pernicioſa iſta conſilia
,, meditentur, in alterius præiudicium ipſimet præſcribant, &, vt alios
,, tam audacter atq; præpoſtere ſeducere poſſint, noctes diéq; audeant.

Cum

Cum hiſce & penes commemoratos iſtos articulos, Bohemicam Mart.
Coronam concernentes, quo pacto videlicet Bohemiæ Ordines N. in A. C. M.
putaticium ſuum regem eligere debeant, alii adhuc articuli in ante DC. XIX.
commemorato ab Electore Palatino Frederico propria manu ſub-
ſcripto Concepto depræhenduntur, de quib. cum temporis cum Bo-
hemicis Generalibus tractari debuit: I. de articulo tranſituum. II. de “
tribus Imperiis Belgicis, & M. equitibus. III. de Continuatione. IV. “
certum Statum ſcripto compræhendendum, quæ & quot ſubſidia re- “
quirantur, quidque ex regno expectandum fiet. V. de Prouinciis hæ- “
reditariis, & regno Hungariæ (. quo in loco procul omni dubio tra- “
ctatio de Gabriele Betlehemo ſuſcepta eſt.) VI. quæ à morte Impera- “
toris, ratione Ferdinandi & alias, conſilia in promptu habeant. VII. “
quid compoſitionis cauſſa (. quam III. Vnionis Directores ſummope- “
re metuerunt, ipſiſque nihil magis contrarium fuit.) expectandum, & “
quæ conſilia &c. “

Verum enimuero Princeps Anhaltinus ad Baronem Achatium
à Dona (. cui ſuo loco expeditionem iſtam demandauerat.) ſub dato
XXVIII. Martii A. C. M. DC. XIX. ſequentia ſcribit: quod nimirum illud, “
de quo ſupra facta mentio, cum duobus Generalibus, ſin Pragæ iam “
temporis commorentur, & cum Ruppa, & nemine præterea alio al- “
tiſſimo ſub ſilentio tractare, ante omnia vero | eo potiſſimum ſpe- “
ctare debeat, vt reſponſio ſiue reſolutio in principali membro & arti- “
culo, V. die Aprilis Ambergæ eſſe queat, ipſum enim, Anhaltinum, “
profectionem ſuam lubenter maturaturum. Cum cæteris articulis i- “
ſtius memorialis, ſeſe aliter detinere non poſſe, quam vt iſtis, pro me- “
liori informatione vmbram dumtaxat præberet: quemadmodum eti- “
am plenariam relationem de negotiatione iſta, ſupra ſæpius nunc cō- “
memoratos articulos, Electori Palatino tramittere debeat: alias parti- “
cularem quamdam inſtructionem adhuc (. inquit Anhaltinus.) pecu- “
niæ cauſſa Baroni à Dona inſeruiendam & expediendam, non quidem “
Electoris Palatini (. videat iterum lector tecta Vnitorum conſilia.) ſed “
Principis Anhaltini nomine: extra illud aliam magni aulæ Palatinæ “
Magiſtri epiſtolam, ſubiectum concernentem, ad Comitem ab Hol- “
lach aduentare, vt Anhaltini Principis Commiſſionem eo facilius pro “
moueret: cum quo (. Comite Hollacho & Ruppa.) de hoc ipſorum ne- “
gotio bene communicare quiddam poſſet: Sin vero modo comme- “
mo atus Hollachus nō in promptu fiet, tum nemini alii, quam toties “

Martt. An. C. M. DC. X IX. nunc dicto Ruppæ, negotium iſtud reuelari poſſe, cuius conſilio Baro à Dona, in omnibus ſuis rebus vti, & quorſum reſolutio referendæ fiet, ab eodem, Ruppa, repetere debeat: Sin autem & idem ille Ruppa „ è Praga forſitan in caſtra ſeceſſiſſet, Baro tum propria cum Staffera il- „ lud ſignificaret, in caſtra verſus ſe conferret inibiq; apud Generales & „ Ruppam demandatum ſibi negotium tanto quidem cum ſilẽtio pro- „ poneret, ne vllius rei paleſatio vel vnica temporis iactura exinde me- „ tuenda fiet: imprimis cum ſummum in mora metuendum periculum.

Quum itaq; ſæpius nunc commemoratus Princeps Anhalt. operæ precium eſſe autumarit, quod præuenire, quam prçueniri multo fiet melius: iccirco ne quidpiam apud Vnionē forſitan negligeretur: itaq; Baro (.à Dona.) Pragam, Anhaltin. vero Norimbergam verſus profectus eſt, ibiq; XXII. Martii A. C. M. DC. XIX. (.biduo poſt conceptum ab Electore Palatino toties commemoratum memoriale.) cum aliquot Ampliſſimæ Reipub. iſtius deputatis Senatorib. vtpote Andrea „ im Hoff / Bohemo, & D. Oelhafio tractauit, an non forſitan anguſtior „ vel vniuerſalis Vnionis Cõuentus haberi poſſit, (.minime heic conſi- „ derato quod ipſis pecunia dumtaxat curæ cordiq; fuerit.) adnexa peti- „ tione, vt Norimbergenſes ſuam hac de re intentionem Electori Pala- „ tino communicare minime grauarentur, quæ nimirum hac in cauſſa „ applicanda media, ne delegati cum relationib. ſuis in reditu apud Do- „ minos ſuos Principales detineãtur, ſed multo potius, quũ de præſenti ſaltim periculo res nunc agatur, (.ita inquit Anhalt. in ſua relatione Electori Palatino facta quid videlicet Norimbergæ effecerit, quodque „ inibi nulla ſpecialiora mandata detexerit.) quomodo illud (.pericu- „ lũ.) præueniri, & an non relliquæ citantes Ciuitates plenipotentiam „ habere poſſint, vt nota iſta negotia eo citius & facilius expediantur.

Apud alterũ memoriale, ad Principē Anhalt. directum, & ab E- „ lectore Palatino cõceptum, manu ſua propria rubrica addidit: ſe nimi- „ rum huius memorialis ſubſtantialia multis in locis aliquãto clarius & „ expreſſius Domino Achatio, Baroni à Dona ſum̃a fidelitate ſignificaſ- „ ſe, &c, ad expediunda iſta, Pragam verſus miſiſſe. In altera folii pagina idem ille Princeps Anhaltin. manu ſua iterum duos adhuc articulos, ad adiunctũ Capitalis memorialis pertinentes, addidit. I. de vrbe Pra- „ genſi. II. Electore Saxoniç. Item melius infra, rurſus cum rubrica: pun- „ ctum cum Foro Iulii non adeo manifeſtum eſſe, quam ſaltim ex qua- „ dam epiſtola ex N. ſub dato IV. Ianuar. Anno Chriſti M. DC. XIX. vel

xxv. Decemb. Anno Chriſti M.DC.I IXX. itaque probe admodum per- Mart.
pendendum eſſe, quæ conditiones antecedere, vel ſequi debeant: N. A. C. M.
ſiquidem forſitan intelligeret quod petita eorumdemue impletioné DC.XIX.
prius habere debeat: aſt Vnionis Directores I. continuationem impē- «
dendi ſubſidii pro IV. peditum M. & DC. equitibus pro Mansfeldio. «
II. inuaſionem & occupationem Alſatiæ. III. Duas milliones, exceptis «
Mansfeldicis militaribus copiis & inuaſione Alſatica. IV. Venetiani in «
Iſtriam. V. Continuationem III. annorum, prætermiſſa heic occupa- «
tione Alſatiæ, Hungariæ, parte Auſtriacarum Prouinciarum &c. Su- «
pra in altera paginæ facie hæc leguntur verba: Bohemiæ Generales «
declarent, FERDINANDVM ESSE INHABILEM, &c. «

De hiſce & ſimilib. iſtiuſmodi conſiliis Triumuiri cæteris Vnitis Ordinibus parum ſane, aut omnino nihil communicarunt, quemadmodum ex ſupra commemorata Principis Anhaltini relatione Norimbergicæ ſuæ expeditionis videre eſt: quod nimirum ſupra allegata ſua propoſitio commemorato modo vnice & ſolum eo directa fuerit, q. de præſenti dumtaxat periculo res agatur, & quomodo iſtud præcaueri poſſit, non vero quod de modo commemoratis notabilibus, h. e. de IV. peditum M. & DC. equitibus, ſub imperio Comitis Mansfeldii, de inuaſione Eccleſiaſticorum in Alſatia, multo minus de duabus auri vel Ducatorum millionibus ſupra & extra Mansfeldicas copias, Item de inuaſione Fori Iulii, coniunctione Oceani cum mari Adriatico, occupatione Coronæ Hūgaricæ pro Electore Palatino & partis Prouinciarum Auſtriacarum, de Bohemiæ Ordinum declaratione quod FERDINANDVS INHABILIS, de fulcimento apud Coronam Gallicam, quod durantib. motibus, idem ille FERDINANDVS ad electionis conuentum Mœno-Francofurtenſem non vocari debeat, de irruptione (Rendeuous.) Onoltzbachicarum Copiarum militarium in Epiſcopatum Herbipolenſem, myſterio Miſſæ, oblatione Bohemicæ & Romanæ Coronarū erga N. (. & q̄ id genus alia hactenus ex inſtructionibus, memorialibus, relationibus, Miſſiuis, Conſiderationibus, conſiliis, aliiſque ANHALTINÆ CANCELLARIÆ conceptis ſatis ſuperq; demonſtrata fuerunt.) ne minima quidem fiat mentio: quemadmodum etiam Imperiales Ciuitates dumtaxat vrgente neceſſitate peccuniaria requiſitæ, ipſiſque ingentia pericula de Hiſpanico iugo & externo dominatu propoſita fuerunt, vt ad erogandā peccuniam eo promptiores & alacriores redderentur; quemadmodum idem illud in An-

Mart. An.C.M. DCXIX. haltina relatione manifeſto liquet, quod nimirũ Norimbergicæ Reipubl. Deputatis nihil aliud communicaſſet, quam militarium copiarum conſcriptiones Marchionis Badenſis, tranſitum Wallenſteinicorum equitum: Item, Electorem Palatinum parimodo ſeſe reſoluere neceſſum habuiſſe, aliquot equitum turmas cõſcribendi, quas partim in inferiorem, partim in ſuperiorem Palatinatum tramiſſurus eſſet: pericula enim indies adcreſcere, (.verba relationis formalia.) vice verſa vero media præparationum, cumprimis equitatus, decreſcere: pari modo ipſum Marchionem Onoltzbachicum aliquot equitum compagnias conſcribere, & Ducem Wurtenbergicum, ad idem faciundum, adhortatum iri. Cum quibus militum lectionibus autem ita comparatum fiet quod, cum Conuentus Vnionis non ita cito promoueri vel inſtitui poſſit, quilibet ſuum equitatum, ad primi menſis perſolutionem quod attinet, ſuis alat ſumptibus, poſtea vero, ſi res ad futurum Vnionis Conuentum deferatur, quod tum Vniuerſalibus impenſis ſiue contributionibus res geratur, attamen collectus apparatus quo ad fieri poſſet, non tangatur vel attrectetur, ſed iſtæ impenſæ intra XII. menſium, vel vnius anni, ſpacium in genere impendantur. Sub quibus Norimbergenſes certiores redditi quomodo videlicet cum grandibus iſtis præparationibus bellicis comparatum eſſet, id quod ex allatis nouis ex Occidentali Francia, quæ periculoſa, (.ſcilicet.) repræſentaretur. Comiti Solmenſi Frederico huius rei fidelem communicationem factam, qui haſce preparationes neceſſarias admodum iudicaſſet, & ſimul non abs re futurum æſtumare, ſi, quum hocce tempore bonus idoneuſque equitatus comparari nequeat, Norimbergenſes cataphractorum equitum turmam conſcripſiſſent, atque tum ipſis peculiaris, ad eorumdem vſum, locus deſtinatus fuiſſet.

Cum itaque Delegati intellexiſſent quod in generalibus dumtaxat negotium, tam anguſtioris, q̃ generalis Conuentus conuocationem quod attinet, hæſerit: in de ſe data reſponſione ſane obiter dumtaxat imminentis periculi, & magnarum præparationum bellicarum mentionem fecerunt: quod autem apud cæteras quoque Imperii Ciuitates res fulciri debeat, vt moleſtia ad referendum euitetur: non abs re fore autumarunt, vt ſupra commemorata communicatio de iam dudum ex parte Vnionis inſtituta præparatione bellica etiã cum Argentina & Vlmenſibus ſuſcipiatur: Quum vero alias Orientalis Franciæ circulis Norimbergæ v. die Aprilis conuenturus fiet, ad iſtiuſmodi fulci-

fulcimenta non infrugiferum fore, ſi interea ſpecialia & ingredientia Matt. A.
propoſitioni Norimbergicæ fideliter in ſilentio communicarentur, C.MDC.
vt nunc & alias dictæ vrbes ſuos eo melius informare poſſent. XIX.

Vt autem Norimbergenſes videant quomodo hæc ipſorum propoſitio (dum ijdem deputati Norimbergici ſpecialibus & ingredientibus inniti voluerunt, quo melius in conuentu Francico ſuam propoſitionem dirigere & formare potuiſſent) ab Anhaltino acceptata, & qualis communicatio ipſis facta fuerit, ſeipſos in epiſtola informare poterunt, quam modo dictus Princeps Anhaltinus, mox poſtridie cũ D. Oelhafio habitæ tractationis, ad Electorem Palatinum exarauit, vbi mox in exordio mentionem facit, in eo, inquit, quod heſterna luce apud Norimbergenſes propoſuerit & effecerit, ſumma ſolertia inquiſiſſe (arrige aures Pamphile) quam fortiter, & qua ratione militareis Compaguiæ (Gardes) promouendæ & conſcribendæ fient: exiſtumare tamen eoſdem, Norimbergenſes, ſeſe melius negotio implicaturũ adeo vt Palatinus nihil omnino vereri debeat, quod etiam aliæ vrbes (licet Norimbergicis communicaretur quam fortiter modo dictæ Compagniæ conſcribendæ eſſent) particularia ſcire aueant: cum Norimberga ſiquidem ita comparatum eſſe, quod, Bohemicis motibus vicini, facile ad iſtiuſmodi conſcriptiones, ope atque conſilio Frederici Comitis Solmenſis, inclinare & flecti poſſent (Ecce quam ſenſim Norimberga in Caſſeis incidat) ad altera ſpecialia autem quod attineret, quæ commemorati iſti Norimbergenſes ad propoſitionis ſuæ formationem ſcire deſiderauerint, ſe, Anhaltinum, neſcire, quale fundamentum iſtius rei ſubſternere debeat, quum de imminenti periculo res agatur, (ita ſemper generalia vrgentur, licet ignis lateat ſub cineribus) & de iſtius remedio & ſublatione neceſſario mentio fieri oporteat.

Pari modo Norimbergenſes, quemadmodum & aliæ quoque Imperiales ciuitates, in modo cõmemoratis vt & in alijs, ſub eodem dato, Anhaltini Principis ad Marchionem Onoltzbachicum litteris, ſeſe, tamquam in ſpeculo, probe admodum intueri poſſunt: Ita enim ſcribit: apud Norimbergenſes, DEO GRATIA, bonam optatamque ſeſe reperire diſpoſitionem (ſcilicet ad erogationem pecuniæ) excepto, quod Wallenfelſius cum propoſitionibus circulorum eoſdem aliquantulum turbauerit, quemadmodum autem iudicet, ſeipſos (Norimbergenſes) ſeſe illinc minime extricare poſſe: nihil amplius quoq; neceſſum fore, quam vt hiſce ſub diebus ante commemoratus Comes

Mart.A. Solmenſis verſus Norimbergam ſeſe conferat, attamen ante circuli
c.MDC. Francici conuentum, ipſisque (animaduertite & inuigilate, quæſo,
XIX. Domini Norimbergici) caput parumper melius diſponat: Triplicem
„ enim Romanorum expeditionem Norimbergenſes illud nuncupare
„ quod neque x. vel xx. menſibus perficere poterunt: aſt Anhaltinum
„ tantum ſane depræhendere, ipſos, (Norimbergenſes) facile ad
„ ſuam atque Marchionis Onoltzbachici intentionem inclinaturos:
„ porro quoque exiſtumate Onoltzbachicum Electori Palatino de-
„ liberandum rellinquere debere, vt nimirum, vti Norimbergenſes pro
„ poſuiſſent, generalem quemdam Vnionis conuentum indiceret, &
„ quod ſpeciales propoſitiones, quantum ſane fieri poſſet, præcaueren-
„ tur: iuxta illud etiam mentio fieri poſſet, vt D. Camerarius, quo citius,
„ eo melius, Dreſdam verſus ablegaretur, quantum enim (Anhalti-
„ num ſubintellige) intelligat, Neoſtadio ad Electorem Saxoniæ
„ perſcribendas eſſe litteras, cum omnimodis, Cæſareæ M. gratia,
pollicitationibus & offertis, (NB. quod omnino adeo Sereniſſi-
mum Dominum Electorem Saxoniæ, ad nudum dumtaxat præte-
xtum, quaſi intemperiem iſtam Bohemicam, in fauorem Cæſaris, ac-
commodare voluiſſent, è Neoſtadio tentare non erubuerint) quæ
„ tamen omnia ad permutatas ſaltim ocreas denique excurrant:
(quid heic Anhaltinus cum permutatis ocreis, ad ſummum lauda-
tiſſimi Domini Electoris Saxoniæ ludibrium atque præiudicium,
„ innuat, facile colligitur) Equidem exiſtumare ſeſe, (Anhaltinum)
„ conuentum ad V. vel VI. diem Aprilis progreſſum ſuum ſortitu-
„ rum.

„ Verum enimuero toties nunc commemoratus Princeps Anhaltinus, tamquam totius operis anima, conferentiæ iſti cum Bohemicis Generalibus perſonaliter intereſſe ſibi quidem propoſuerat. Quũ vero interea Vnionis conuentus ad XXIV. Maij Heylbrunnam verſus indictus fuerit, cui Anhaltinus pariter intereſſe, & officium ſuum (tamquam omnis confuſionis atque turbationis director Principalis) inibi perficere debuit, clandeſtina quoque præmeditata profectio ad N. dilata, econtra vero ipſius fidei commiſſa expeditio ſummæ conſequentiæ & grauitatis fuerit: icciirco conferentia cum Bohemicis Generalibus, ſupra commemorato modo, ad lucrationem temporis, Achatio à Dona demandata fuit. Anhaltinus autem interea multis diſcurſibus, ſcriptis, aliiſque fulcimentis ſeſe ſumma ſolertia præmu-

præmuniuit, quæ omnia, vti ſane opinabatur, ad conſeruationem Mart. A.
ſupra indigetatæ ſuæ intentionis (cuius particularia partim in ſua C. MDC.
Creilsheymij impoſita inſtructione compræhenduntur, partim XIX.
vero in Secretarij Neuw, vel Nomari, ex Italia factis relationibus reperiuntur) vtilia atque conducibilia eſſe poſſent.

Inter illos diſcurſus & ſcripta reperiuntur I. Extractus omnium illarum relationum, quas Secretarius iſte Neuw, vel Nomarus, vna cum Comite Mansfeldio, tum temporis in Italia negotiantibus, exinde in Germaniam ad Electorem Palatinum, Marchionem Onoltzbachicum, & Principem Anhaltinum tramiſerant, quouſque nimirum duorum Ambaſſatorum, Chriſtophori à Dona, & Comitis Mansfeldij, tractatio cum N. in diſtinctis articulis progreſſa fieret, quorum contenta ſupra bona ex parte intellecta ſunt, excepto vno puncto, cuius in commemorato Extractu fit mentio, ex Secretarij Neuw litteris, de dato IV. Mart. ſtylo nouo, nimirum: Vienna relationem quemdam ad locum, quo Princeps Anhaltinus iter & profectionem ſuam deſtinaſſet, allatam eſſe, in qua inter alia mentionem fieri, quaſi in Bohemia pax ſancita, & ipſis multa Pontificiæ ſiue Papiſticæ religioni aduerſantia conceſſa fuerint: quocirca N. petere, vt Onoltzbachico ſcribatur, ſin' videlicet iſtiuſmodi tractatio nondum ſuſcepta fuiſſet, vel tamen adhuc ſuſcipienda eſſet, quod iſta omnibus modis impediatur, omneq; ad bellum auxilium ipſis promitteretur, modo vt illud impoſterum continuaretur. L.

Item, ſub dato ex N. N. IIXX. & XXVIII Martij, paullo ante commemoratus Neuw ad Marchionem Onoltzbachicum porro ita ſcribit: In eo ſcripto, quod N. ſecum verſus Heydelbergam ſumpſiſſet vltra Electorale Palatinum, Brandeburgicum, & Saxonicum, aliud adhuc votum conditionaliter petitum, quod etiam ſuo loco rellictum fuiſſe: propoſitionem vero, Signoriæ N N. faciundam, reſidenti Ambaſſatori pellegendam porrexiſſe, qui illam, ob Signoriæ iſtius, erga Forum Iulij & Iſtriam, prætenſionem, correxiſſet, Gorcenſemque Comitatum & Gradiſcam, aliaque loca maritima, quæ Vſcochi inhabitant, addidiſſe, quæ omnia Reſpublica, ſi videlicet pecuniam atque ſumptus ſubminiſtraret, exoptata iſta ſub occaſione ad ſe pertrahere, & tum dominiū ſuum Tyrolim vſq; dilatare poſſet. Et hunc quidē Ambaſſatorem, vti aiunt, expreſſe iudicare, rem

non

Mart. A. c. MDC. XIX. non infeliciter ceſſuram, ſummam autem limites aliquantulum excedere, quocirca Nomarus tertiam millionem pro anno tertio non tantopere vrgeat, niſi bellum integrum per triennium gerendum fiet:
„ Sin' enim vna millio numeratæ pecuniæ haberi, & adhuc vnius,
„ intra XII. menſium ſpacium, pollicitatio fieri poſſet, tum, ſubſe-
„ quente anno tertio, ſi Reipublicæ commemorato modo per om-
„ nia ſatisfieret, Vnitis nihil quoque defuturum: Eumdem ſiquidem
„ N. quem ad dimidiæ partis contributionem adhuc promptum &
„ paratum eſſe, exiſtumare vt alium in finem deſtinata CCCC. coro-
„ natorum M. hunc in vſum adplicentur.

II. Secundum additamentum, quod primum mox ſubſequitur, cum nullius ſiet importantiæ, & ſaltim tertium, huic negotio minime implicatum, cõcernat, iccirco minime neceſſum arbitratur, vt iſtius hoc in loco fiat mentio.

III. Tertium additamentum eſt memoriale, quod Achatio à Dona ad Bohemicos Generales communicatum ob præſentationem N. coronæ Bohemicæ erga iſtas conditiones, quarum ſupra facta mentio, cumprimis illo in loco, vbi de concepto relatio inſtituta, quomodo illud nimirum Creilsheymij xx. Martij A.C.MDC.XIX. ad Principem Anhaltinum directum & ab Electore Palatino propria manu ſubſcriptum fuit: iccirco, dilectæ breuitatis ergo, heic minime repetendum.

IV. Quartum additamentum eſt relatio vel expeditio Pragenſis Baronis à Dona, apud Comitem ab Hollach & Ruppam, ſub dato VI. April. A.C.MDCXIX. quæ vna cum modo dicti Baronis à Dona propoſitiones apud Generales, ex vernacula in linguam Gallicam translata, & ab Achatio à Dona manu propria ſubſcripta fuit, vt eo melius N. præſentari, & is exinde videre queat, quam late videlicet Bohemici Generales, in puncto oblationis coronæ Bohemicæ, ſeſe immiſerint, & qua ratione Electorem Palatinum habenti ſuo iuri N. cedere.

V. Quintum additamentum in ijs conditionibus conſiſtit, quas Bohemi in electione N. ad Bohemiæ Regem, in euentum ſibimet reſeruant: quarum prima eſt, vt ex parte N. propoſitæ conditiones ipſo facto prius præſtentur, &, pro II. Corona Bohemica ſuorum Priuilegiorum, libertatum, Maieſtatis litterarum & omnium, tam relligionem,

qua-

[illegible] negotia concernentium, quæ à [illegible] April A.
[illegible] ad ipsos [illegible] essent, & ipsi apud [illegible] C. MDC.
[illegible] quadam [illegible] XIX.
[illegible] ad [illegible] Aggæum versus [illegible]
[illegible] conueniret.

Sexti additamenti loco designatio quædam reperitur, [illegible] a- VI.
[illegible] articulos, inter illos qui N. pro confirmatione [illegible]
[illegible] cum illo procedere [illegible] proponi debuerint, [illegible] Genera-
lium intentionem, adhuc porro, vltra & extra illud, [illegible]
[illegible] perpendendum considerandumve sit.

Septimum additamentum, est epistola, [illegible] VII.
[illegible] Ordinum concernens, ad N. de dato [illegible] Aprilis A. C. M.
DC. XIX. in qua Comes Mansfeldius non mediocri fauore prosequi-
[illegible] negotia apud Signoriam di Venetia tam egregie [illegible]
[illegible]

Octauum additamentum alia quædam Bohemiæ Ordinum est VIII.
epistola [illegible] memoratum N. de dato 11. April. A. C. MDC. XIX.
[illegible] quòd N. per [illegible] "
[illegible] exercitui contrario, Ordines [illegible] "
[illegible] contendant illud enim "
[illegible] gloriam, & incrementum [illegible] "
Ordines quoque ipsi N. [illegible] obligatos permansuros, et "
[illegible] demonstratu- "
[illegible] vt N. [illegible] status prosperitate "
[illegible] "

[illegible] comparatum est, quemadmodum IX.
[illegible] quibusdam [illegible]
[illegible] pede [illegible].

[illegible], quod [illegible] Anhaltinæ lega- X.
[illegible] esse videatur, pro X. Gallicus qui-
dam [illegible] videlicet non [illegible], vt, in futura
[illegible] Austriacæ vel Ferdinan-
[illegible] Hispaniæ ille addictissimum: II. [illegible]
[illegible] NN. [illegible] Italiam, [illegible] ad His-
[illegible] III. [illegible] cum Infante Hispaniarum
[illegible] Cum itaque de aliis subiectis cogitan-
[illegible] quodam capite spem con-

Anbl. A. [illegible] in Germania [illegible] quidem [illegible] inter Catholicos esse [illegible]

t. MDCI. [illegible]

XIX. [illegible]

[illegible] religionem, sub illa [illegible] Austriacos [illegible] Bataciae [illegible] apud quem [illegible] vel omnibus [illegible] sub [illegible] Venetiani [illegible] magno [illegible] Rege, vel [illegible] tamen hunc [illegible] propositum non impediuisset.

XI Sequitur nouae additionis [illegible] in se complectitur, quae [illegible] peculiariter aliquot [illegible] ex N. [illegible] in Germaniam [illegible] ſtiam.

XII Loco duodecimo additionis [illegible] tia, ex quibus Comitis Mansfeldij [illegible] apud [illegible] quaestione horum [illegible] grandum esse, an [illegible] non alio modo, quam [illegible] Ferdinandum [illegible] qui Palatinus [illegible] filio [illegible] ſemper [illegible] relictum [illegible] quod peregrinus [illegible] Caesarea Maiestas [illegible] [illegible] Romani Imperio & N. [illegible] Ferdinandum [illegible] [illegible] Regi non [illegible] tempore [illegible]

Quam nullo [illegible] Caesareae

[illegible] ſpeciofius prætextus, ad [illegible] Apol. A.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Ferdinandum [illegible] "
[illegible] & quod auxilio [illegible] "
[illegible] ad Romanam Coronam [illegible] "
[illegible] "
[illegible], ac nullius [illegible] effectum ſui [illegible] "
[illegible] inſuper Imperiales ciuitates ipſius "
[illegible] introduxerant. [illegible] conſcientiarum, "
[illegible] quæ tamen om- "
[illegible] conſideretur, quod ipſi Ca- "
[illegible] Ferdinandum [illegible], quod nimirum adeo mi- "
[illegible] Cardinalem [illegible] quo fa- "
[illegible] C[illegible] Roma- "
[illegible] Sac. [illegible] com- "
[illegible] omnibus ſuis hære- "
[illegible] in ipſo facto anni- "
[illegible] Romanum "
[illegible] "
[illegible] Cardinales [illegible] "
[illegible] "
[illegible] "
[illegible] "
[illegible] "
[illegible] "
[illegible] "
[illegible] "
[illegible] "

[illegible] Ferdinandus [illegible] quod abſque [illegible] "
[illegible] nihilominus tamen [illegible] "
[illegible] "
[illegible] Ex hoc [illegible] "
[illegible] Ferdinandum neque in [illegible] "
[illegible] "
[illegible] "

April. A. C. MDC. XIX. [illegible] vindictam & [illegible] Monarchæ [illegible] adeo vt apparens [illegible] filia & [illegible] Principes & [illegible] Imperio [illegible]

[illegible]

An [illegible] Principi [illegible]

[illegible] legatio [illegible] instructa, & adeo clanculum ad- April.
[illegible] percipi potuit, [illegible] Proto- A.C.M.
[illegible] Principis Anhaltini [illegible] annotationibus DC.XIX
[illegible] illustrauit; [illegible] vbi Christophorus
[illegible] Principis in hac legatione [illegible]
[illegible] ipse [illegible] ([illegible]
[illegible] lingua Gallica, [illegible]
[illegible] quæ res
[illegible] in [illegible] extra pecu-
[illegible] Principis Anhaltini [illegible] quam il-
[illegible] fecerat:
[illegible] obeuntib in-
[illegible] communica[illegible] quid videlicet ipsi sa-
[illegible] perpetrare volent.

[illegible] Principaliora duntaxat succinctè propo-
[illegible] de verbo ad verbum edi po-
[illegible] prius [illegible] epistola quadam Albrechti
[illegible] Palatini Magistri Heydelbergensis,
[illegible] April. A.C. [illegible] ad Principem Anhaltinum in
[illegible] commemoratis
[illegible] de clandestinis,
[illegible] C[illegible]:
[illegible]
[illegible]
[illegible] conscripsisse,
[illegible]
[illegible] Palatinus Comi-
[illegible] aliquid contra
[illegible] velint.

[illegible] quod o-
[illegible]
[illegible]
[illegible] Neuburgi
[illegible]
[illegible]
[illegible] probasse, sed semper a-
[illegible] præterea [illegible]

Apr[il.] publice ab altera parte offend[illegible]
A. C. M. neque per sim[illegible] istiusmodi [illegible] parti [illegible]
DC. XIX. cationem q[illegible] debere.

Equidem ex [illegible], magni [illegible] Palatin[illegible] [illegible]
» quoque porro [illegible] Vo[illegible] [illegible]
» Cæſar Matthias, [illegible]
» do [illegible]
» rum manus [illegible]
» quid videlicet cum e[illegible]
» cum Capitaneo [illegible]kio tra[illegible]
» &[illegible] Palatinos al[illegible] mo[illegible]
» à Principe Mauri[illegible]
» immo Marchionum O[illegible]
» magno labore [illegible]
» Gulielmo [illegible] Comite [illegible]
» cum equitatu [illegible]
» ro [illegible] expedi[illegible] pari modo Dragon[illegible]
» ne[illegible] & Mansfeld[illegible]
» [illegible]
» re [illegible] que Principe Anhaltin[illegible]
» [illegible].

Ex quo [illegible] quoque [illegible]
[illegible], quod Catholic[illegible]
[illegible] vel quod [illegible]
[illegible]
[illegible] Palatin[illegible]
[illegible]
[illegible] & solummodo [illegible]
[illegible].

Sed ad Protocollum [illegible]
[illegible] Principem Anhal[illegible]
" [illegible]
" [illegible]
" [illegible]
" [illegible]
" [illegible] Q[illegible]
" [illegible] Principe Anhaltino [illegible]

[illegible]

[illegible] Barone a D[illegible] cum [illegible] loquutus est, postea [illegible] Anhaltinum [illegible] ad [illegible] instituit. Quapropter [illegible] Heydelbergam & Onolsbachum missus, [illegible] Comite [illegible], eo ipso tempore [illegible] modo [illegible] Comes [illegible] in Germaniam [illegible] Mali N. [illegible] & N. [illegible] quem paullo ante commemorauimus N. H. [illegible] Vicissim [illegible] Comite [illegible] Holla[illegible] quod licet Bohemici confidenter Anhaltin[illegible] respondebat. Ecce heic [illegible] III & IV [illegible] quibus supra [illegible] tempore. [illegible] partibus, N. [illegible] scriptis [illegible] equidem in fo[illegible] [illegible]. Eo ipso tempore Christophor[illegible] [illegible] complecitur [illegible] Bo[illegible] [illegible] Quarto die Mai, qui [illegible] [illegible] vbi Anhaltinus N. [illegible], quæ tamen [illegible] [illegible] partem, & [illegible] N. [illegible] [illegible] Imperat[illegible] [illegible] Catholicorum, [illegible] alterum [illegible] Ad quæ Anhaltinus [illegible] loquuti [illegible] prohibere [illegible] nullam omnino pacem [illegible] [illegible] fuerunt [illegible] [illegible] N. [illegible] Mansfeldi [illegible] [illegible] quadam vi [illegible] posset, se [illegible] [illegible] Ferdinandi in Romanorum Impe-

ratorem,

NB. [illegible] corda Calui[illegible] ca.

Maii ratorem, ipſe, N. vero in ... Regem eligeretur. Porro ... [illegible]

A. C. M. cum de modo ... [illegible]

DC.XIX. ... requiramini ... [illegible]

... [illegible] Aliqua

" in Imperio, & potiſſimum in regno Bohemiæ ... [illegible]

" aliquanto ... [illegible]

NB " ... [illegible]

be in ... [illegible] commodiſſime

NB " poſtulare videbatur ... [illegible]

mentis, quæ ... [illegible]

" ſint.

" Scriptæ eiſdem Menſis ... [illegible]

" rio ... [illegible]

" ... [illegible]

" ... [illegible]

" ... [illegible]

" quorum ſuam ... [illegible] quoque ... [illegible]

" parte ... [illegible]

" ... [illegible] N. & N. ... [illegible]

" & ... [illegible]

" re in Imperio ... [illegible] M. ... [illegible]

" rum, quibus XL II ... [illegible] M ... [illegible]

" ... [illegible] M. Angliæ ... [illegible]

" ... M. ... [illegible]

" ... Ordines ... [illegible]

" M. ... [illegible]

" ... [illegible]

" ... [illegible]

" ... [illegible]

" I. ... [illegible]

" dentia ... [illegible] II ... [illegible]

" ... [illegible]

" ... [illegible]

NB III. V ... [illegible] in perſona propria ... [illegible] videli-

" cet ... [illegible]

" rum. IV. ... [illegible]

" ... [illegible] N. ... [illegible] Deo ... [illegible]

autem

·conſideranda: quæ omnia ab N. vti ex omnibus circumſtantiis liquet, Maius
in bonam partem interpretata fuerunt: quemadmodum etiam in ſub- An. C M.
ſequentibus N. rettulit, ſeſe ſibi oblatos heſterna luce ſcripto com- DC. XIX.
prehenſos articulos ab initio ad finem vſq; ſummo ſtudio atq; ſolertia "
pellegiſſe, & totam iſtam noctē ob eorumd. ſedulam meditationem, "
inſomnem duxiſſe: nihilominus tamen finalem reſolutionem pro tē- "
pore communicare haud poſſe. Ad hæc Anhaltinus replicando om- "
nibus circumſtantiis totius negotii initium & eiuſd. exordium com- "
memorauit, quodque offerta ad xv. militum M. ſeſe extenderint, quæ "
inita ratione, in ſumptus III. thalerorum milliones requiſierint: paul- "
lo poſt tamen Electorem Palatinum, & Marchionem Onoltzbachi- "
cum duabus millionibus contentos fuiſſe, attamen vt iſtæ in numera- "
ta peccunia habeantur, & nulla alia re indigeant, quā vt à menſa (. Sur "
le tapis.) ſacco infundantur. Nunc ſeſe, Anhaltinum, vlterius progreſ- "
ſum eſſe, & ipſi N. non magis quam MCC. thalerorum M. petiiſſe, cu- "
ius rei tamen ipſe, Anhaltinus, plenipotentiam non habuiſſet, ſed il- "
lud dumtaxat ratificationi Electoris Palatini & Marchionis Onoltz- "
bachici commiſiſſet, quibus nihil præſcribi voluiſſet. Ne autem in- "
choatum negotium interruptum permaneret, &, conſiderando quod "
N. adeo liberalis, qui alias in profundendis grauiſſimis ſumptibus oc- "
cupatus eſſet, & exinde bona ſpes concipiatur, NN. ſeſe itidem huic "
negorio immixturos, & intentionem hancce pro virili promoturos: "
iccirco, Anhaltinum, commemoratos iſtos MCCM. thaleros ad ratifi- "
cationem, vti dictum, accepturum. Et ad hæc compoſitionis factum i- "
nitium, vti ex eo potiſſumum modo (. de quo infra fit mentio ſub lit. "
A. vbi bina ab Anhaltino tradita ſiue porrecta, & ab N. correcta con- "
cepta coniunguntur.) illud ſatis ſuperque videre eſt. N. autem offerto- "
rum iſtorum impletionem, quatenus nimirum vna pars erga alteram "
adfecta eſſe debeat, eo potiſſumum intellexit, vt ante omnia videlicet "
Bohemi Coronam ſibi ipſo facto obferre debeant, quo viſo ipſius ſub- "
diti abs ſe illam pecuniæ ſummam eo lubentius erogarent. Neceſſari- "
um itaque eſſe (. iuxta Anhaltini Protocollum.) vt primum Comiti "
Mansfeldio, ob turmas ſuas, illud, quod ex ſua parte in tractatione cō- "
memoratur, & ipſius ſcire intereſt, abſque vlla mora, dextre tamen, "
ſignificetur. II. Dominus à Ruppa certior reddatur, vt nimirum Gene- "
ralis Conuentus Prouincialis in Bohemia indicatur. III. Vt Bohemię "
Ordines ad N. delegatos ſuos mittant, qui noua & aſſecurationem ad- "

I ferant,

Maius an.C.M. DCXIX. ferant: ipſi Coronam Bohemicam ipſo facto tradendi: idq; ſequentib. conditionib. I. Continuatio XV. peditum M. & D. equitum ſub imperio Comitis Mansfeldii. II. inuaſio Alſatiæ, vel ad minus Copiarũ Hiſpanicarum profligatio, ſiu' (.ex peregrinis locis.) adducantur. III. Sumtuum exhibitio ad armaturæ ſubſidium. IV. N N. eo commouendi vt pari modo hoſtem adoriantur, & nullum ipſi tranſitum permittant.

Circa v. diei iſtius horã N. ab Anhalt. licentiam impetrauit, eidemq; Anhaltino, iniunxit vt nimirum ad conferentiã ſeſe, cũ N N. delegatis, & cum Monſſieur N. ꝑpararet: Interalia quoq; toties nunc commemoratus N. aperte faſſus eſt, inter ſummos belli Duces hodierno tempore viuentes cumprimis palmam obtinere I. Principem Anhaltinum, II. Mauritium Principẽ Auraicum, & III. Mareſcallum Deſdiguieriũ &c.

Septimo eiuſd. menſis die Princeps Anhalt. in horto cum NN. Delegatis tractationẽ iniit, ipſiſq; ab initio in memoriã reuocauit, quod nimirum Secretarius Neuw, vel Nomarus, nullam ſufficientem expectatamq; reſolutionẽ receperit, idq; fortaſſis illis ex cauſſis, quod hoc arduum perquam difficile, & late ſe extendens ſiet negotium, & idem ille Secretarius Neuw/vel Nomarus, nullas ab Electore Palatino Credentiales litteras ſecum adportauerit: quæ tamen ideo ipſi, Nomaro, denegatæ fuerint, quum iſtius negotii myſterium & temporis ratio id nullo modo permiſiſſet: adhęc omnem in N. collocatam fuiſſe fiduciam, cuius interpoſitio hunc defectum ſupplere debuiſſet. Ad principalia membra a. vt deueniatur, omneis & ſingulos quidẽ iudicare & æſtumare, res domus Auſtriacæ ita comparatas eſſe, vt iſta vel cito omnino interitura, vel tamẽ, niſi mature ſatis rei inuigiletur, ad iſtiuſmodi reſtaurationem peruentura ſiet, vt exinde multarũ familiarum domib. procul omni dubio totalis interitus immineat: reſtaurationem iſtam in eo potiſſumum conſiſtere, ſi videlicet Ferdinandus ad altiſſimum S.R. Imperii faſtigium euehatur. Hoc in loco magnitudinis iſti' domus (.Auſtriacæ.) facta mentio: de illius dependentia, potentia, armis, & mediis ad eorumd. conſeruationẽ: quodq; primum impetum Stadenſes in Hollandia & NN. ſuſtinere neceſſum habuerint: eam potiſſumum ob cauſſam, ꝙ domus Hiſpanica à circumferentia ad centrũ ire meditetur, quodq; eos, in centro Imperii degentes, ſomnolentos reddere conetur, quo melius & facilius poſtmodũ, ſi circumferentia potiãtur, (.Hiſpani.) palmã obtinere poſſent. Hæc conſilia Hiſpanos iãdudum meditatos eſſe: quemadmodum Archidux Maximilianus aliquoties

quoties faſſus fuerit: porro quoq; odium domus Auſtriacæ erga NN. adeo magnum eſſe, vt nullo vmquam tempore reconciliatio quædam ſperanda ſiet. Vt itaque potentiæ & incremento Ferdinandi mature obuiam eatur, nullum amplius reſtare medium, quam idoneam & optatam iſtã occaſionem qualis intra totius Seculi ſpacium ſeſe nõ obtuliſſet. Eod. hocce in loco exemplũ Venetianorum cum Gradiſca N. N. Delegatis in memoriam reuocatum; ipſiſq; ſerio perſuaſum eſt, ne videlicet oblata iſta occaſio prætermitteretur, idq; eum potiſſumum in finem vt non dumtaxat duo articuli, à Nomaro Secretario propoſiti recõmendentur, (*mutuatio pecuniæ & fortiũ ad grandem armaturam pro Bohemis adſiſtentia.*) verum etiam ne NN. vllum tranſitum permittãt. Deniq; NN. perpendere etiã poſſe, quam exoptata iſthæc ſiet occaſio, vt nimirum bellum in N. & N renouetur: exinde n. NN. magnam commoditatem adepturos: ſubintelligẽdum ob occaſionem diuerſionis: item, quod vtiliter hoſtem adoriri poſſent, quum per ſe nõ dumtaxat debilis, verum etiam multis in locis diſtractus ſiet: Regi Hiſpaniarum n. aditum vndiq; intercluſum, vice verſa NN. vbiq; apertum eſſe: intecim vero media ſeſe detectura ſient, vt etiam per Tyrolim & Hungariam aditus NN. poteſtati ſubiiciantur, qui ſane ipſis nõ exiguum dumtaxat emolumentum & conſequentiam parituri ſient. In ſumma omne illud vniuerſalem eſſe effectum generalis iſtiuſmodi coniunctionis, ipſos denuo rogantes vt commemorati iſti articuli N. N. ſumma ſolertia recommendentur, & Delegatis, pro ſumma ipſorum prudentia, beniuolentiſſima communicetur reſolutio. Mart. A. C. M. DC. XIX. " " "

Toties a. nunc dicta Conferentia ab N. interrupta fuit: quocirca Ambaſſator N. ſermonem exorſus, primo beniuolentiſſimam N. erga Electorem Palatinum adfectionem multis elogiis & circumſtantiis prædicauit: inter alia quoq; mentionẽ fecit: negotium iſtud eſſe cauſſam communem, & NN. ſummæ curæ cordiq; eſſe, adeo vt iſtiuſmodi occaſionem neutiquam tam facile prætermiſſuri ſient: ad particularia a. quod attineret, quæ Secretarius Nemo apud NN. propoſuiſſet, & iam Anhaltin. maiorib. repetiiſſet, ſeſe, Ambaſſatorem, nullam certam vel aliam reſpõſionem delegatis dare poſſe, nam ipſis NN. potius vires & media, quam bonam voluntatem deeſſe: impotentiam n. ipſorum iam per ſe notoriam, econtra autẽ ſumptus, qui ſingulis menſib. vltra CCCC. thalerorum M. ſeſe extenderent, ferme intolerabiles eſſe, in effectu hanc diuerſionem Vnitis Principibus & Bohemis plurimum

 mum

Maius An.C.M. DCXIX. mum prodeiſſe: aſt hoc ſeſe facturum, & NN. exhortaturum vt Domini ſui Principales ad Anhaltini poſtulata ſeſe ocyus & proxima quaque occaſione reſolnerent. Ad hanc NN. Ambaſſatoris reſponſioné N. replicauit: NN. iſtinſmodi mediis non adeo eſſe deſtitutos: notorium enim eſſe ipſos, vrgente neceſſitate, intra minus quam octiduí téporis ſpacium vltra VI. auri milliones colligere poſſe: Ambaſſator vero priorem ſuam prætenſionem repetiuit, & inter alia hæc addidit: ad prohibendos terra mariq; aditus quod attineat, NN. iſtos domui Auſtriacæ neutiquam conceſſuros, ſed tranſitus, quam numeroſi etiam iſti fient, omnino inhibituros, nihilominus tamen ipſos paucis, ſeorſim & clanculum tranſituris copiis militarib ac: & receſſus neutiquam inhibere poſſe. Inuaſionem quoque in N. quod attineret, exiſtumaturum ſeſe NN. pari modo difficultates quaſdam prætenſuros, rationem temporis habituros, & cumprimis in mari ſerio occupaturos, atque propterea vires ſuas non facile ſegregaturos fore.

Ad hæc N. inſtando repetiit, exiguam ipſorum armaturæ ſeparationem neutiquam conſiderandam eſſe: illam ſiquidem, ratione téporis & loci, bene ac decenter inſtructam magnam commoditatem & effectum allaturam: exempli gratia NN. cum V. militum M. plus effecturos, quam olim XX. militum M. profeciſſent: Ferdinandum ſiquidem in Bohemia, Auſtria, & Hungaria iam præpeditum nõ ſat virium habere, quib. ſeſe in Foro-Iulio defendere poſſit, cum primis quoniam Prouinciarum hæreditariarum ſuarum ſubditi, & circumiacentibus in locis, NN. finitimi, maiori ex parte inſurrexerint, vel tamen propediem inſurrecturi fient. In hiſce Ambaſſatorem præ ſe tuliſſe quaſi N. in iis, quæ modo commemorauimus, adſtipularetur, attamen rem tum temporis in ſuis relictam fuiſſe terminis.

Poſthæc N. operæ pretium eſſe iudicaſſe, ſi toties nunc commemoratus à Dona Ambaſſatores iſtos pariter inuiſeret, & illud, quod ſupra aliquanto fuſius recenſuimus, pluribus circumſtantiis repeteret, iiſdemque ſub iſta occaſione litteras Bohemiæ Ordinum traderet, quas ad NN. paribus contentis (. exceptis quæ à Vicariatu adferuntur.) cum duabus prioribus, de quibus ſupra in IIIX. & IIX. additamento facta mentio, exaraſſent, in quibus porro elocationis conceſſioniſque pecuniæ, & prohibendorum intercludendorumue adituum cauſa vlterior fit mentio.

Octauo huius Menſis (. Maii.) die, Baro à Dona ad N. ſeſe contulit,

tulit, & in conclaui ſiue cubiculo auditus eſt: qua occaſione conceptum, quod maturari debuit, pellectum, & ab ipſo N. correctum eſt. Quo facto ipſe N. ad Baronem à Dona retulit, quod idem illud conceptum abs ſe correctum in originali ita abſolui, cætera additamenta, & Anhaltini Principis memorialia vero nude dumtaxat pro copia deſcribi debeant. Poſtea N. Baroni à Dona iterum mandauit, vt ad NN. delegatos proficiſceretur, & ex ijſdem perciperet, quomodo iam erga negotium iſtud adfecti eſſent, apud quos Baro per ſemihorulæ ſpaciū commoratus ijſdem Bohemiæ Ordinum litteras exhibuit: qui expreſſe modo, & toties nunc commemorato Baroni à Dona reſponderunt: ſeſe punctum, ob concedendam, in emolumentum Bohemię ordinum certam ſummam pecunię, quemadmodum & alterum, Hiſpanis intercludendos aditus & tranſitus concernentem, articulum, ad referendum acceptaturos. Et quidem aditus, eiuſdemve interclusionem, quod attineret, iſte per ſe & alias Hiſpanis non concederetur, addita conſtanti aſſeueratione & proteſtatione, NN. ſingulari zelo & adfectione Bohemico iſti negotio & Vnioni fauere & bene cupere, interpoſita tamen excuſatione ob incredibiles ferme ſumptus hocce tempore Bohemis gratificari non poſſe, quum NN. ſingulis menſibus vltra CCCC. coronatorum M. erogare neceſſum habeant: quo percepto Baro (à Dona) ipſis breuiter magnam potentiam, florentiſſimas prouincias, & Ferdinandi media, atq; plus quam Vatinianum odiū, quod erga NN. gerat, in memoriam reuocauit: quæ omnia itidem negare minime potuerunt, attamen cum tenuitate atque impotentia ſeſe iterum hoc tempore excuſarunt. Maij A. C MDC. XIX.

Circa iſtius diei veſperam N. ſeſe ad Principem Anhaltinum cōtulit: vbi, in præſentia Baronis à Dona, conceptum, denuo emendatū & mundatum, pellectum eſt. Quo percepto N. affirmauit ſeſe ſubſequenti die illud ſubſignaturum & promoturum.

Quamuis vero decreuiſſent, quamprimum ſubſignato concepto illinc digredi & domum repetere, nihilominus tamen Anhaltinus, morbo correptus, N. certiorem reddidit, ſeſe poſtridie lubenter adhuc permanſurum valetudinemq; ſuam curaturum.

Nono & X. die Maij Anhaltinus in grauiſſimam febrim incidit, quem N. inuiſit, & eidem inter alia ſignificauit: ſeſe ab Monſſieur NN. litteras accepiſſe, in quibus indigitatum fuerit, ne videlicet N. Bohemico iſti negotio ſeſe immiſceret: modo dictum tamen Monſſieur N.

Maij A. C. MDC. XIX virum eſſe præpoſteræ prudentiæ, qui omnibus rebus participare velis: itaq; ipſo in effectu meruendum Occidentalem Franciam Hiſpanis fauere atque benecupere. Poſtridie curſor quidam, ab Marchione Badenſi miſſus, appulit: ſub cuius aduentum Anhaltinus ad magnum Aulæ Palatinæ Magiſtrum, Comitem Solmenſem, iuniorem Principem Anhaltinum, Achatium Baronem à Dona, & Botſtelium litteras dedit: circa veſperam de modo commemorati Curſoris Marchionis „ Badenſis allatis varij diſcurſus habiti. Subſequentibus diebus Prin„ ceps Anhaltinus à febri, in quam illum incidiſſe paullo ante diximus, „ grauiter adflictus, Medicis, Pharmacopolis & adminiſtris multum ſa„ ne moleſtiæ & laboris creauit, nihilominus tamen, pro familiari ze„ lo, à periculoſis conſiliis & negotiationibus minime ceſſauit, ſed mul„ to potius coronam Bohemiæ nominetenus ad alios, in ipſo tamen ef„ fectu modo ad Electorem Palatinum transferendi, ſedulo laborauit: „ Specialia tamen (ex quibus ſane grauiores enormitates deprehen„ duntur) certis quibuſdam de cauſſis heic non immerito ſicco iam pe„ de prætereuntur.

„ IIXX. die Maij ſequentia in conſilio noua ex Bohemia allata, „ & de iſtis peculiares deliberationes inſtitutæ ſunt: I. antequam Ferdinandi copiæ è Belgio aduenіant, Bohemos certam occupandæ Buduiſæ ſpem concepiſſe. II. Certam quoque eoſdem, Bohemos, ſpem alere incorporatas Prouincias, Morauiam, Hungariam, &c. Bohemiæ Ordinibus ſeſe coniuncturas, & confœderationem cum iſtis inituras. III. Principes Vnionis in armis eſſe, &c. Item Bohemos aduerſus Ferdinandum bellum adhuc intrepide continuare, & Morauiam grandi cum exercitu inuaſiſſe: Item N N. Conſtantinopoli ſerio adlaborare, & Turcorum Imperatori perſuadere conari, vt nimirum militem limitibus Hungaricis immittat, Hungaris (*tum temporis Regi ſuo Ferdinando conſtanter adhuc adhærentibus*) terrorem incutiat, & ita Ferdinandum iſtis in locis omnibus modis impediat. Item: De Anglia paruam ſpem concipiendam, cum nulla adeo pecunia in promptu ſiet, id quod ſæpius & aliquanto latius eo ipſo declaratur, quod Rex (Angliæ) pro Electore Palatino ad Romanam coronam minime conſentiat, & eius teneram adhuc ætatem prætendat. Regiam ſuam Maieſt. quoque non vna dumtaxat vice ſerio affirmaſſe ſeſe Bohemicam iſtam intemperiem lubentiſſime ſedatam vidiſſe, iccirco, ad promouendam pacem, delegatos ſuos ablegaſſe. Item:

ſe. Item: Stadenſium ſiue confœderatarum Prouinciarum Belgica- Maij A.
rum delegatos, apud commemoratum magnum Britannicarum c.MDC.
Inſularum Regem, tam nauigationis, quam futuræ adſiſtentiæ cauſ- xix.
ſa, nihil omnino impetraſſe, ea propter male contentos domum repe-
tiiſſe.

Probe autem heic notandum quod ad iſtos articulos peculiaria “
additamenta pertineant, ſub lit. B. & C. quæ tamen breuitatis, alio- “
rumque reſpectuum gratia, iam iterum omittuntur: toties ſiquidem “
nunc commemoratus Princeps Anhaltinus facillime ſibi reuocabit “
in memoriam, quæ videlicet in arcana ſua audientia, XXVI. & XXVII. “
Maij iſtius anni, inter ipſum & N. ob NN. conſilia, diſcurſus, & con- “
ferentiæ agitatæ fuerint: inter alia vero, vt Bohemi maſcule prote-
gantur, &, ſin res aliter non comparatæ eſſent, in forma Reipub. ope
auxilioque Hollandorum & NN. gubernare debeant. Similiter quid
ille ipſe Anhaltinus, XIX. Maij ante cœnam, Baroni à Dona in cala-
mum quaſi dictauerit, inſignem perpotentemque quamdam ciui-
tatem, cuius diuitiæ XXXII. millionum ſummam excederent, oc-
cupandi, & prouentum iſtum ad ipſorum propoſitum conuerten-
di: cumprimis autem, ad Romanam coronam quod attinet, quod
melius Turcorum Imperator, immo Diabolus ipſe ad eamdem
(coronam) promoueatur, quam ſi Ferdinandus ſuccedere debeat. NB.
Verba protocolli in lingua Gallica ita & melius ſonant: *qu'il ſeroit mi-
eulx de prendre pluſtoſt vn Turc, voire vn Diable à la Succeßion de l'Empire, que
de la laiſſer venir à Ferdinand.*

Verum enimuero iſtiuſmodi ſpecialia heic minime conſideran- “
tur, ſed ſatis ſuperque ſufficit, quod Anhaltinus, Marchio Onoltzba- “
chicus, Elector Palatinus, magnus Aulæ Palatinæ Magiſter, D. Came- “
rarius, Pleſſeius, bini Barones à Dona, & intimi quique ſciant, occulta “
& pernicioſa ipſorum conſilia DEVM TER OPTVMVM MAXVMVM “
tam detexiſſe. “

Peracta tamen iſta occulta atque clandeſtina Legatione tam mi- “
rabilium conſiliorum, & Decretorum, ſiue concluſionum, Princeps “
Anhaltinus, in regreſſu, tres inſignes equos, vna cum gladio & pugio- “
ne gemmis pretioſiſſimisque lapillis exornatis, honorarij loco ac- “
cepit. “

Ad additamentum lit. A. quod conceptum comparationis, & “
ex An-

Maij A. C. MDC. XIX.

ex Anhaltini inſtructione deſumptum eſt.) XIV. articuli magnæ ſatis importantiæ referuntur, qui tamen ex parte iam ſuo loco relinquuntur, excepto: quod N. Mansfeldij IV. militum M. & DC. equitibus, pro Electore Palatino quauis ingruente neceſſitate vſurpandis, ſtipendia perſoluere debeat. Item: Cæſarem, & Hiſpanica auxilia ab aditu omnibus in locis arcenda. Item: Alſatiam inuadendam, domum Auſtriacam diuertendam, magnas pecuniæ ſummas ad CC. MCC. MCCC. thalerorum M. immo milliones, ſeſe extendentes, certis terminis perſoluendas, & non dumtaxat Bohemiæ ordinum, verum etiam vniuerſi S. R. Imperij libertates conſeruandas: Item grandiorem fortioremque armaturam in campo alendam: Item quamprimum tertia pecuniæ parte perſoluta, Elector Palatinus, Anhaltinus, & Marchio Onolczbachicus pollicentur, vt abſque vlla mora X. peditum M. & certum equitum numerum conſcribere, omnia tormenta, munitionem, ad eamdemque pertinentia requiſita comparare, Hiſpanorum conſiliis reſiſtere, Bohemiæ Ordines protegere, & correſpondentium Priuilegia atque libertates ſartas tectas ue conſeruare velint: Item, quod Mansfeldius cum N. concluſiſſet, in effectum deducendum, nullamque pacem vel inducias aliquot per annos decernendas. N. apud Bohemos in magna conſideratione eſſe, quam Elector Palatinus aucturus ſiet, vt ipſi coronam deferant & in Regem ſuum eligant: quo in caſu idem Elector Palatinus omnem dabit operam, vt inclinationes & fauores Bohemorum, quos erga propriam ſuam perſonam hactenus perſenſerit, quoſque non vna dumtaxat vice ſibi detexerint, ad ipſius N. perſonam tranſportentur atque deriuentur. In futura Romanorum Regis electione Electorem Palatinum talem eligi curaturum atque promoturum, qui, ex præſcripto S. Rom. Imperij Conſtitutionum, ad conſeruationem eiuſdem Imperij libertatum ſiet idoneus: ſub quibus præcipue ij ſumma induſtria conſiderentur, qui ſua merita & beneficia cumprimis præ cæteris oſtenderint: ſperare inſuper eumdem Electorem Palatinum ſeſe Electoralis Brandeburgici, & filij ſui votorum non dumtaxat compotem, verum etiam ſuperiorem futurum. Item: ad concluſorum articulorum ſeruationem non ſolummodo contrahentes Electores atque Principes, ſed etiam eorumdem hæredes & poſteri obligabuntur. Tormenta, ad eademque pertinentes globi, & nitrati pulueris ſummæ in ſpecie præſcriptæ ſunt: nimirum ad minus III. vel IV. pulueris nitrati centenarij,

[illegible] Dei compotes, cum hac conditione, ut [illegible] commo- [illegible] pro recompenſatione [illegible]

Duci Wurtembergico [illegible], præter Mansfeldio, [illegible] ſubſidium, [illegible].

Electori Palatino [illegible] Vlmanum [illegible] neodum.

[illegible] poſſeſſionibus, [illegible] habeat.

Quapropter [illegible] quoque admonendum, ut [illegible] Ambaſſiatores [illegible] ad N. mittat, [illegible] ſit. Apud [illegible] ab Electore Palatino & [illegible] Bohemia [illegible] N. alias quoque conditiones [illegible] Bohemiæ delegatos [illegible] præparatos.

[illegible] Electore Palatino & [illegible] N. [illegible]

[illegible] pro Chriſtiano N.

[illegible] ad N. [illegible] conditiones, [illegible] Elector Palatinus [illegible]

[illegible]

[illegible] Polonia, [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Gallicam, ad [illegible] hanc negotiatio, plus præſta- [illegible]
[illegible] pacem. [illegible]

Item, [illegible] ob impetrandas [illegible] [illegible]
[illegible]

Item [illegible] propter [illegible] & [illegible]
[illegible] Principis [illegible].

[illegible] Rilaniæ ceſſionem [illegible]
[illegible] Coronæ Hungariæ & [illegible] Auſtriacis [illegible]
[illegible] Palatinatu [illegible] ceſſuram.

[illegible],

I. Quomodo cum electione [illegible] Francofurtenſi [illegible]
[illegible] Electores, & Ferdinandi [illegible]
[illegible], & quomodo [illegible].

II. In quib. [illegible] Ferdinandi, [illegible]
[illegible] Cupitam [illegible].

III. [illegible] bellum, quam interpoſitio-
[illegible],

[illegible].

I. [illegible] Electoris Palatini [illegible]
[illegible] Regis Angliæ, [illegible],
[illegible].

II. [illegible],

III. [illegible]

[illegible].

I. Quid [illegible].

II. [illegible]

III. [illegible] Ordinibus. NB.

IV. [illegible]

V. [illegible]

VI. [illegible]

VII. [illegible],

[illegible],
[illegible]

I. [illegible] Correſpondentiam [illegible]
[illegible].

II. [illegible]

[illegible].

 [illegible]

[illegible] contra Hispanorum [illegible] Mich. A. C. M. [illegible]
[illegible]
[illegible] & paucis aliquot [illegible]
[illegible] Ferdinando [illegible]
[illegible] de omnibus [illegible]
[illegible]
[illegible] D. [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] Ordinum, [illegible] quasi à partibus [illegible] Maii

[illegible]

Hæc ubi audita [illegible] Iunii

[illegible] Anno Christi [illegible] Nā.

[illegible]

[illegible] Electoris Moguntini [illegible]

[illegible]

Iulius Anno M. DCXIX. [illegible] præparationes & [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] compul[illegible] Ferdinand[illegible] Julius A. C. M. DC. XXI.

[illegible] Convent[illegible] [illegible]

[illegible] Palatinum [illegible] Generaliſſimus, [illegible] Generalis [illegible] Anhaltinum, [illegible] Camben.

[illegible] Electorem Palatinum [illegible] NB

[illegible] Electorem Palatinum [illegible] Mogunt[illegible]

[illegible] Electorem Palatinum [illegible]

[illegible] NB

[illegible] Ferdinandi [illegible]

[illegible] Palatinum [illegible]

[illegible] Pragam [illegible]

[illegible] Pragam [illegible] Anhaltinum [illegible]

[illegible] pecu[illegible]

Iulius A. C. M. [illegible]

[illegible]

N[illegible]

[illegible]

[illegible], quæ de [illegible] Iul. A. C.
[illegible] Camerarium [illegible] vocate
[illegible] Palatinus in [illegible]
[illegible] nulla omnino præparan-
[illegible] Came-
[illegible]
[illegible] Heydelberg [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (inquit Camerarius) bi-
[illegible] & [illegible]
[illegible] &c.

[illegible] Camerarius: [illegible]
[illegible] Heydelberg [illegible]
[illegible] Electores & Principes in [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible] NB.
[illegible]
[illegible] NB
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible], an non forsitan [illegible]

[illegible] August. [illegible]

[illegible] Electione [illegible]

[illegible] NB.

[illegible] NB.

[illegible]

[illegible] quo Elector Palatinus [illegible] comprio [illegible] Bohemicos [illegible] [illegible]

[illegible] Delegatos [illegible] Electore [illegible] in persona [illegible] Germaniæ [illegible] Confessionem [illegible]

[illegible] Elector Palatinus [illegible]

August.
An. C. M.
DC. XIX.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

NB.

[illegible]

NB.

[illegible]

ab opera ceſſetur, atque decentes neceſſariæque reſolutiones conci- Auguſt.
piantur: nam in mora nunc ſummum eſſe periculum, &c. Seſe, à Do- A.C.MDC.
no, Originale, inſertamque copiam, Capitaneum Salerum concer- XIX.
nentem, cumprimis autem Archiducis Leopoldi manum propriam bene accepiſſe, & alterum quoque exemplar vidiſſe quod eleganter depictum deſcriptumque fuerit, (*Nota, quam honeſte iſti homines, more Calviniſtico, agant*) ipſoq; facto deprehendere, quod artificioſe & doloſe [illegible] imitatum ſiet: Tſchernembelium, & Ruppam, vna cum reliquis [illegible]identibus, ſeſe ipſi Principi Anhaltino obſequioſe commendare.

In ſuo poſtſcripto, de XII. & XXII. Auguſti, qualitates Bohemorum deſcribit, [illegible] ſingularibus quibuſdam de cauſis Principem Anhaltinum Pragam [illegible] accere nititur: Inter præſentes, inquit, paucos duntaxat adeſſe, qui ſufficienter non inſtructi reſolutionem quamdam concipere haud poſſint, niſi ipſis aliquis præcedat, & manus quaſi porrigat, &c. Quamobrem ſeſe ſingulos & vniuerſos eo magis feſtinare, & maximopere rogare, vt Anhaltinus propter DEVM venire non grauetur: Omnia tum factu non difficilia fore, & in omnibus Anhaltino quæ modo præſcripturus eſſet, obtemperatum iri, &c. Inſuper omnino ſeſe quoque ſtatuere præſente Anhaltino intra vnius hebdomadæ ſpacium plus, quam toto iſtius conſultationis tempore, effecturos: quem in finem huncce miniſtrum ſumma ſolertia mittere, qui omnium viarum perquam gnarus ſiet: nihil attamen ipſi communicaſſe quem videlicet huc adducturus eſſet, ſed de D. Roſino verba feciſſe, qui Noriberga ſupra Agriam Pragam verſus proficiſci poſſet: [illegible] eaſdem litteras ad Doctorem Roſinum ſpectare, cui ſub itinere [illegible] tam equis curſoribus, quam ciſijs & vehiculis ſuccurri debent. Heſterna luce Sileſios vota ſua dediſſe & ora ſatis aperuiſſe [illegible], In quo poſtſcriptum datum, Luſatos quoque ſententiam [illegible] dicturos eſſe: Seſe, Baronem à Dona, verbis non ſatis eloqui poſſe quantum affectiones erga Electorem Palatinum indies augeantur atque incaleſcant: paullo ante diuerſas auditas fuiſſe opiniones, [illegible] omnium gratia, quod pro N. ſollicitatum fuiſſet: ſimiliter & a quibus perſuaſum fuiſſe, Electorem Palatinum ſeſe non libenter [illegible] eſſe: (*aſt iam ante, A.C. nimirum MDC.XVIII. & toto [illegible] tempore negotio iſti ſatu ſeſe & plus iuſto immiſcuerat*) quamprimum autem Baronem à Dona Electoris Palatini mandatum & in-

August. ſtructionem paucis quibuſdam confidentibus aperuerit, omnia ſubito
A.C.MDC. ſe mutata, & mirum eſſe quam repente videlicet omnia moueantur,
XIX. & cum ante harum litterarum obſignationem, ſenatorem Ruppam Moraui-
corum ordinum præcipuum, & Dominum venerandæ ætatis, ſui
copiam feciſſe, & lacrumis, vberrimis ex oculis profluentibus ſibi, Ba-
roni, ingentem lætitiam ſignificaſſe, quæ in corde ſuo exercitat, ſi
conſideret, quod Prouinciæ tam plures Dominum Fredericum Palati-
num, Caluinianorum in S. R. Imperio caput & columen, & adeo præcellen-
tem Generalem (rarum Heroa Christianum Principem Anhaltinum, qui in
Occidentali Francia & Argentinensi bello tam præclara ſuæ fortitudinis ſpecimina
edidit) adepturæ ſint; aſt ſimul eumdem, Ruppam, de exorta confu-
ſione grauiter conqueſtum eſſe, & quod in omnibus templis piæ, pro
pio capite impetrando, preces fundantur, lacrumis deplorantem infe-
fortunium, ſin forſitan (laudatiſſima domus ſeptemuiralis ... Bohemo-
Caluiniſticam adfectionem probe perpendat) Elector Saxoniæ vel quiſpiam
alius ſibi ſimilis (Auguſtanæ confeſſionis Electores & Principes) id Imperium
euehi debeat: quod malum DEVS TER OPT MAX clementiſſime a-
uertere dignetur. Hæc & ſimilia vota ſe, Baronem a Dona, abſque
numero indies percipere: eum, qui in cœlis habitet, certo preces iſtas
exauditurum eſſe.

NB. *Eodem die Bohemiæ Ordines ſub LIV. ſigillis ad Principem Anhaltinum
ſcribunt, pro hactenus præſtitis officiis & communicatis conſiliis ipſi gratias
agentes: inter alia hoc addentes, quod nimirum apud Stadenſes nauigationes
Indicas (Flotas vulgo) impedire ſedulo adlaborare minime grauaretur: idque
verbis ſequentibus*: poſtquam percepe[illegible], quod Anhaltinus in perſo-
na propria, ex heroico animo & zelo, ſuo & omnium religionis
hoſti, Solmenſis nimirum Comitis equitatui obuiam profectus
fuerit, eumdem heroice & maſcule inuaſerit atque profligauerit,
id ſibi ordinibus gratiſſimum fuiſſe nuncium, eumque in finem
ſeſe obligatos iudicare, vt pro iſto beneficio condignas gratias per-
ſoluerent. Sese, Ordines, ſuo quidem loco nihil omnino prætermittere,
mittere, quin ſaluti Reipub. conſilio ipſoque facto ſuccurrant, ei-
inſque rei gratia extrema quæque impendere paratos eſſe. ...
zelo etiam in hodierno tam inſigni conuentu (*cui etiam ... -
mo Gaborica legatio interfuit*) diligentiſſime perpendiſſe, quid vi-
delicet ad proſperitatem iſtarum Prouinciarum, & ...
exoptatiſſimæ pacis conducibile eſſe poſſit: atque tandem ...

ſe ſiue habita diligentiſſima exactiſſimaque rerum omnium delibe- Aug. A.
ratione, tantum cognouiſſe, quo pacto nimirum Archidux Ferdi- C. MDC.
nandus ante biennium ipſis in Regem obtruſus fuerit, & quoties XIX.
contra Reuerſales ſuas peccauerit, tum etiam quod iuramento ſuo
neutiquam ſatisfecerit, (*hæc Baro à Dona Bohemus, ex præſcripto Crailſ-heimij, X. Martij A. C. MDC XIX. concluſi, & ab Electore propria manu ſubſignati memorialis, vti ſupra videre eſt, ſumminiſtrauit*) & quam hoſtiliter hasce, aliàs florentiſſimas, Prouincias ferro ignique deuaſtarit & in extremam perniciem præcipitarit: qua de re ſeipſum Regno & poſſeſſione (*Ecce, heic Ferdinandus Regni poſſeſſor exſtitit, quod tamen alibi negatum eſt*) excluſiſſe, ipſosque, Ordines, à conditionali iuramento tacite abſoluiſſe, adeo vt Prouinciæ, vnanimi omnium conſenſu, doloſe fallaciterque ante conſequutam coronationem iterum annullare coactæ fuerint (*Ecce, legitimam vocationem Palatini, de qua ſupra, quæ ante putatitiam electionem, dolo adquirenda fuit.*) Quoniam autem hoſtis non minus direptionibus, incendiis atque latrociniis cottidie eo magis magisque ſæuiat, de cuius reſiſtentia ipſos in hodierna congregatione quidem ſua conſilia conferre, attamen abſque aliorum Principum, cumprimis Anhaltini, vlteriori conſilio (*Ergo ipſis prioribus ſuis conſiliis & attentatis minime defuit*) ope, atque auxilio hoſti cum ſua armatura ægre ſufficientes eſſe poſſe: itaque ipſos priori fiducia fretos ad Anhaltinum denuo confugere, eumdemque orare, rogare, & obteſtari, ne ipſos derelinquat, ſed multo potius reali aſſiſtentia ipſis pro virili ſuccurrat: atque denique Dominum Principem Auraicum commotorus litteris excitet & adhortetur, vt videlicet nauigatio Indica (*hæc Anhaltinus, ... notabilium, quæ in legatione Baronis à Dona verſus N. ... corraſerat, quæque etiam in miſcellaneis verſus Angliam & ... art. ... reperiuntur, itidem ſubminiſtrauit*) in quam Generales Domini Stadenſes conſenſiſſent, abſque vlla mora promoueatur: ſiquidem facile colligendum eſſe, Flottam iſtam Hollandicam Hiſpanorum potentiæ plurimum detracturam: quo facto ipſos procul omni dubio in hiſce Prouinciis hoſtibus reſtitutos eſſe: quem in finem ipſos Bohemiæ Directores potentiſſimis Dominis Stadenſibus, tum ipſi quoque Excellentiæ ſuæ per litteras huius negotij promotionem ſedulo commendaſſe,

NB. NB.

NB. NB.

Auguſt. minime dubitantes ſi ita communi conſilio & auxilio quilibet ſuo
A.C.MDC. loco Reipub. operam ſuam locaturus ſiet, vtrimque tum ad exo-
XIX. ptatam metam, cum ſumma ipſorum poſteritatisque gloria, hono-
re, & emolumento, cumprimis autem (NB *Euangelium Caluinia-
*num propagari dilatarique nequit, niſi Romano-Catholica religio, vel præ-
recta Auguſtana confeßio ſubpremantur) Euangelicæ religionis amplifi-
catione, facilime perueniri poſſe: in quibus adeo laudabilibus co-
natibus Anhaltinum hactenus ſeſe ita exhibuiſſe, vt non immeri-
to ipſi magnam gloriam gratiarumque actionem debeant, & porro
quoque ſumma fiducia teneri, eumdem iſtam ſuam inten-
tionem impoſterum etiam continuando minime deſtitu-
rum.

*Interea Achatio à Dona Pragæ negotiatio, pro Electore Palatino, in
dies eo magis magisque grauior difficiliorque facta eſt: Eumdem enim Electo-
rem cum manifeſta declaratione (clanculum tamen hactenus per integrum bi-
ennium coronæ Bohemicæ inhiauerat) animi ſui ſententiam neutiquam prode-
re voluiſſe, donec vidiſſet, an & quomodo Romana electio Mœnofranofurti
procederet. Vice verſa autem Bohemici incentores atque coryphæi cum abdi-
catione & noua Bohemica electione hac potiſſimum de cauſſa maturarunt,
quoniam metuebant Prouincias ſeſe ad Ferdinandum iterum conuerſuras.
Quocirca ad Anhaltinum, ſub dato XXIV. Auguſt. ſequentia quamprimum
perſcripſit*: Anhaltinus profectionem ſuam Pragam verſus mature-
re debeat, ſiquidem inter tot capita minime ſeſe progredi, nec tam
ardua negotia per litteras & in abſentia, quam oretenus in loco,
& in re præſenti expediri poſſe, ſin enim litteræ forſitan intercipi-
antur, mille id tum incommoditates pariturum ſiet. Defectus
adeo magnos eſſe vt turpe dictu ſiet, quemlibet itaque Anhaltini
Principis aduentum vehementer & cum deſiderio præſtolari, quo
melius in loco, conſolationes, auxilia, atque Medica [illegible]
applicare poſſet, præſertim vero ijs in rebus quæ in abſentia [illegible]
lime irreuocabilia damna infinitaque detrimenta adferre [illegible]
æquitati itaque omni conſentaneum eſſe, ne Anhaltinus [illegible]
tegatur, coram ſeſe, Barone à Dona, namque non [illegible], vt
coram ipſo Anhaltino, ſententiam ſuam aperturum, & [illegible]
que reſolutiones eo commodius & felicius ſubſequuturas: a-
nimos non pari modo eſſe diſpoſitos ob diſſimilem [illegible]
[illegible]

cionem, quam quidam in ſuam, Anhaltini, perſonam conieciſſent: Auguſt.
quocirca negotio iſti remoram iniectam iri, alios vero anſam occaſio A. C. M.
nemque arrepturos, ad ſuſpicionem illam alendam: neminem itidem DC. XIX.
iam in promptu eſſe, qui ſua auctoritate iſtiuſmodi ſuſpicionibus reſi-
ſtere queat: & denique occupationes tam diuerſimodas multipliceſ-
que ac tantę importantiæ eſſe, quæ Anhaltini pręſentiam omnino iam
requirerent: licet etiam forſitan aliusquiſpiam cum plenipotētia mit-
teretur, nihilominus tamen rei minime cōſultum eſſet, vt illud, quod
quæratur (*. cuius rei enim iam ante facta fuit aſſecuratio.*) non obtineatur, ſed
quod lente procedere, atq; ita multum temporis temere inſumptum
iri videatur: ſeſe vbiuis, num Anhaltinus aduenisset, abſque vlla inter-
miſſione interrogari ab omnibus, & eodem modo Electoris Palatini
reſolutionem vrgeri. Ad primum quod attineat, ſperare ſeſe proximas
ſuas literas non fuiſſe infrugiferas: alterum multo adhuc grauius, dif-
ficiliuſque, immo ferme, ob impetrandam electionis dilationem, im-
poſſibile eſſe: nudiuſtertius ſiquidem Concluſum, omnium Prouin-
ciarum nomine, contra Ferdinandum publicatum fuiſſe: iccirco neo
electionem neceſſario maturandam eſſe: omnino namque vereri
an fortaſſis Ferdinandus, iuxta Saxonica & Mœnofrancofurtenſia
alia noua, Romanam Coronam impetraturus eſſet, tum idem
Ferdinandus à vulgo denuo poſtulari & requiri, vel ad minimum NB.
denique inter Ordines diſcordia exoriri poſſet: & ea ipſa ex cauſ-
ſa (*videat nunc lector beniuolus quibus artibus res promota fuerit.*) electio NB.
per triduiſpacium minime differri queat: fruſtra enim in dilatione im-
petranda laborari: niſi enim Electoris Palatini reſolutio interea adue-
niret, rem ipſi, Baroni, maximam ſane anxietatem pariturum eſſe:
Lutheranos miras mouere technas atq; factiones, omnia (*. videat nunc
laudatiſſimus Saxoniæ Elector bonam inclinationem Caluiniſticam.*) ad Sa-
xonem & Septemuirum inclinare: Pari modo Comitem Ioachimo-An-
dream Schlickium demandata ſibi ad Saxonem lęgatione abuti, nec
reditum ſuum maturare. Ad N. quod attineat affectiones hactenus
non mediocriter ſane ceſſaſſe, poſtquam cognitum perſpectumq; ſiet,
quod Elector Palatinus interceſſiones & ſollicitationes ſuas pro eo in-
termitteret, (*. Ex hoc iterum apparet quam candide agant Caluini aſſeclæ cum ſo-
ciis.*) & bonam ſpem conceptam, ipſum, Palatinum, Coronam (*. cui an-
te biennium inhiauerat.*) tamdem accepturum: minime itaque dubitan-
dum eſſe maiora nunc ſimpliciter Electorem Palatinum tactura, nam
Morauios, Sileſios & Luſatos abhorrere à Confuſione, turpitudine &

 periculo,

Auguſt. periculo, quæ ab Electore Saxoniæ expectanda ſient, (*ho* [illegible]
A. M. DC. *me conuenit cum eo, quod Bohemiæ Ordines & incorporatæ Prouinciæ* [illegible]
XIX. *ribus legationibus Sereniſſimo Electori Saxoniæ obtulerunt.*) adeo vt etiam ipſi
NB. NB. Lutherani Euangelici Ordines Bohemiæ plus ad Palatinum, q[illegible]
Saxoniæ Septemvirum inclinent, &c.

Similiter idem ille Baro à Dona, parem ferme relationem, cuius iam [illegible] *x*[illegible]
ad Anhaltinũ datis litteris facta mentio, ad ipſum Electorem Palatinum [illegible]
qua vlterius cõmemorat: ſeſe animos in genere eo diſpoſitos deprehen[illegible]-
re, quod videlicet nullum Catholicum Subiectum amplius in Reg[illegible]
ſuum habere velint, ne Scopo, hactenus omnibus præfixo, h. e. q[illegible]
res purum putum ſiet religionis negotium, forſitan aduerſentu[illegible]
ter Euangelica capita, quæ ad regnum proponi poſſent, Regem Da-
niæ, & Tranſyluaniæ Principem (NB. *attamen Elector Palatinus in* [illegible]
nifeſto ſuo prætendit, niſi dolo & art[illegible] *adqui*[illegible]*tam Coronam Bohemicam acce-*
ptaſſet, tum Gabrielem Betlehemum, vel ali[illegible] *exteros Principes requ*[illegible]*s, Electo-*
rali Collegio obtruſos, vel regnum omnino ab Imperio Romano auulſum [illegible])
ad conſiderandum parum relinquere, q[illegible] *e*[illegible] *lum etiam* [illegible]
alios excluſos fore: itaque omnem conſultationem in Palatino, [illegible]
lectore Saxoniæ adquieſcere: quamuis etiam de impetranda dilatione
nullus non lapis motus ſiet, fieri tamẽ minime potuiſſe, vt eius rei g[illegible]-
tia aliquid obtineri quiuerit, adeo vt Ordines ver[illegible]ntur, confu[illegible]
exortam Ordines aliquot ſeparaturam: Prouin[illegible]s [illegible]dem a[illegible]
inde diſperſas eſſe, vt ſumma neceſſitas aliud caput requirat, [illegible]
mnib. inconuenientiis ſalutaria remedia adplicare poſſit, cu[illegible]
quum e Mœno-francofurto allata noua facile in [illegible] accelerare
NB. poſſent: Sin enim inibi Ferdinandus ad [illegible]
eueheretur, tum à vulgo ſubitanea immu[illegible]
Baro à Dona Praga Anhaltinum iterum certiorem fa[illegible]
ram obtineri amplius non poſſe, nec vlla dilatio m[illegible]
ſit, ſed electionem noui regis omnibus maturari vi[illegible], cr[illegible]
eius rei fieri initium: quemuis affirmare & credere[illegible],
vti ſuperius facta mentio, Directores M. Decembri A. C. [illegible] DC I[illegible]-
amnum Rege Matthia, Palatino Electori Coronam [illegible]
deratorio more, attamen ſummo ſub ſilentio, obtulerunt, & ſup[illegible] *que* [illegible]
ceptum [illegible] *conſiderationum reperitur, quæ Bohemi*[illegible] *D*[illegible] *Electori Co-*
ronam obferentibus, ex Conſilio Anhaltini & Marchionis [illegible]
[illegible]*ri debuerunt. Item, vti quoque ſupra videre eſt, armaturam X* [illegible]

[illegible]

impetrandam Coronam Bohemicam, XIII. Augusti, Anno C. M.DC.IIXX. pro Electore Palatino alendaſ fuiſſe)ad Electorem Palatin. tralatam iri,& quod Lutherani (.ita inquit Baro.) maiori ceſſuri ſient, cumprimis quod Comes Andreas Schlickius multifariis excogitatis & adplicatis ſuis artificiis (*. heic Sereniſſimus Elector Sa. xonia videre poterit, Calvinianos artificia Calvi . . . dini ſua impoſuiſſe.*) obtinere minime potuerit vt Saxo in Coronæ acceptationem conſenſiſſet: Saxonicos Conſiliarios (*. figmentum . . . Anhaltinum, vt Elector Saxoniæ Bohemis ſuſpectus redderetur.*) lubentius filium intruſiſſe: aſt ob eius infantiam, rem nullo fundamẽto niti. Illos ipſos tamen, qui hactenus à partibus N. ſteterint, ne ceſſaturum arbitrari, vt ipſi in alio ſatisfiat, id quod pro bono publico (*. per ragion di Stato.*) probe perpendendum ſiet: adferri quidem media in medium, de quibus tamen alio tempore tractari poſſit, modo ſi ex hodiernis difficultatibus ſeſe extricaſſent: ſeſe, Baronem, à nulla re amplius iam angi, quam temporis anguſtia, quod ab Electore Palatino nullam reſponſionem accipiat, & quod ad hodiernam de electione epiſtolam nullius reſolutionis fiat particeps. *Cum itaque totius nunc commemoratus Baro à Dona Electoris Palatini reſponſionem & reſolutionem adeo inſtanter peteret, . . . eſt a, ſub dato* XXVI. *Auguſt. A.C. M. DC XIX. tandem hoc modo ſubſcripta eſt:* Ordinum Confœderatorum, & ſuas, Baronis, litteras bene . . . ei recte fuiſſe traditas & quid ad Principem Anhaltinum, ſub dato XXI & XXII. huius, perſcripſiſſet, pari modo eſſe intellectum. Ad . . . um igitur punctum quod attineret, ſuo illum loco iam relinqui, & quod ipſe, Elector, ipſi Baroni oretenus reuelaſſet, ex quibus ſeſe intelligeret: Ordines cum iſto admodum bene contentos eſſe, modo quæ . . . temporis moleſta eſſe velit, quodque finalem denique . . . tam inſtanter deſiderent. Quo melius autem ipſis ma. . . . ento Baro reſpondere poſſit, ipſi tenore præſentium iſtarum litterarum ſignificari, Electorem pro tempore ſeſe reſoluere non . . . poſſe, donec relatio ex N. facta fuiſſet, quorſum iam ante ſummo . . . Chriſtophorus à Dona cum ſufficienti inſtructione & de. . . . , quæ illis in locis expediunda eſſent: ipſum quoque Electorem Palatinum æſtumare, ipſis Confœderatis Prouinciis pluri. . . . ium, vt nimirum res tam diu in ſuſpenſo teneantur, donec N. & vnici Stadenſes negotio arctiſſime implicati fuerint: (*. Eſſe . . . Hollandorum Bohemorum, & Vniſtarum, iuxta Volrathi . . . ſub dato XI. Septembris A. C. M. DC. IIXX.*) quod fieri non poſſet

Auguſt. An. C. M. DC. XIX.

Auguſt. A. C. M. DC. XIX. poſſet ſi res nimium præcipitata fuerit: Sin autem Confœderati [illegible] iſtiuſmodi dilationem (*ad VI. menſes ſeſe extendentem.*) non reſolue[illegible] lent, quod tamen haud ſperandum, bene tum fieri poſſe, quod [illegible] iſta temporis iactura nõ tanti eſſe poſſit, quam quod metuẽdu[illegible] dines, niſi reſolutionem ex N. expectare velint, in magnam [illegible] nem præcipitatos iri: nihilominus tamen cum illis bona Corr[illegible] dentia haberi debeat: iccirco Baronem, à Dona, omnem ſuam [illegible] eo conferre debere, vt modicam dumtaxat iſtam VI. Septi[illegible] dilationem apud ipſos (.Ordines.) impetret. Seſe, Electorem, nul[illegible] omnino tempus neglecturum, ipſiſq; bona ſeruitia pręſtiturũ, v[illegible] facto Ordinum intentioni per omnia ſatisfiat: quemadmodum [illegible] Indicæ nauigationis negotium promouere, atque finitimis i[illegible] NB. NB. cis non contemnendam [illegible] armaturam ad campum adornare [illegible] vbi Principis Anhaltini ope atque auxilio indigeat: poſtea ipſum, A[illegible] haltinum, bona cum venia, licet ægre (.ſcilicet.) dimiſſurum, vt [illegible] ipſos in Bohemiam proficiſci, & inibi omnem neceſſitatem [illegible] poſſit: Deum Ter Opt. Max. denique rogaturum vt omnia ad [illegible] ſui nominis gloriam dirigere, & ad conſeruationem propagatio[illegible] que ſuæ (i. e. *Caluiniſticæ.*) Eccleſiæ clementiſſime proſperare no[illegible] dignetur.

Poſt commemoratas haſce ab Electore Palatino ad Baronem à Dona [illegible] *tas litteras, antequam iſtæ Pragam allata fuiſſent, arcanus ille punctus, q*[illegible] *lector Palatinus modo & toties nunc commemorato Baroni à Dona com*[illegible] *uerat, quemadmodum & illud, quod idem Baro, ex mandato Palatini,* [illegible] *buſdam confidentibus detexerat, tantum ſane effecit, vt, haud* [illegible] *ſolutione Palatini, & Hollandiæ atque Angliæ tanto deſiderio* [illegible] *tione, Bohemiæ Ordines putatitiam electionem, ex qua dein* [illegible] *atque miſeriæ exorta ſunt, ad manus ſumpſerint: & Baro eodem* [illegible] *XXVII. Aug. A. C. M. DC. XIX. per peculiarem curſorem ad Prin*[illegible] *inter alia ſequentia perſcripſerit:* Electionis negotium Pra[illegible] bonis, verſari in terminis: idipſum quod priores ſuæ litte[illegible] que teſtentur: adeo vt manifeſtum miraculum & D[illegible] manifeſtiſſime adpareat: eamdem igitur tam felicem re[illegible] abſque vlla mora ſeſe Electori Palatino ſignificaturum. [illegible] pergit Baro, Ordines electionem inchoaſſe: hodie e[illegible] ciarum decretum vel concluſum: Inter XL. perſonas, ex [illegible] Statu, tantum V. vel VI. vota pro Electore Saxoniæ, cætera vero [illegible] ſeptem-

[illegible]

Septem. A. C. M. DCXIX. [illegible]

[illegible]

[illegible]

xix. [illegible]

[illegible]

NB.

[illegible]

NB.

[illegible]

media, idque per delegationem quamdam ad Sereniſſimum Ducem Bauariæ num videlicet Categorica reſponſio ab eo extorqueri poſſet; Se, Pleſſeium, vero Ordinibus in memoriam reuocaſſe Bauariæ Ducem illiuſmodi reſponſionem dare poſſe, vt iam, quemadmodum & antea, minime ſciatur quid factu opus eſſet, immo iſtam Vnitorum propoſitionem ſiue intentionem ad ſui emolumentum conuertere poſſe; Si enim res aliquanto acutius intueantur, & melius conſiderentur, facile Confœderatos per propriam iſtam ſuam propoſitionem ſibi ipſis manus colligaturos, & Electori Moguntino atq; Bauariæ Duci [illegible] tempuſq; conceſſuros, vt non dumtaxat militarium copiarum conſcriptiones non intermiſſuri, ſed multo potius maiores vires acquiſituri eſſent. Electorem Palatinum inter alia feciſſe mentionem, ſe Pleſſeium verſus Monachium mittere decreuiſſe, vt non ſolummodo cum illo Duce tractationem ſuſciperet, verum etiam priorem declarationem & antehac vtrimque factam bonam Correſpondentiam (.*en Caluinianos fucos, & fucatam amicitiam.*) renouet, atque magnam ſingularis amicitiæ & confidentiæ adfectionem demonſtret: verum Pleſſeium ſentire melius conducibiliuſque fore, ſi [illegible] Comes Solmenſis ad iſtam legationem deſtinaretur, qui hac in negotio meliorem vtilioremque operam locaturus eſ-[illegible]

Nouemb. An.C.M. DC.XIX.

NB.

Quo melius autem res iſto in loco expediantur, neceſſarium fore, [illegible] delegato peculiaris epiſtola & priuata inſtructio communicetur, quæ a principali inſtructione ſeparata ſiet: ad quam Legationem Cancellarius [illegible]uccardianus commode vſurpari poſſet. Subſtantia memorialis [illegible]te, attamen ad Principis Anhaltini meliorem correctionem, [illegible]nda eſſet, an videlicet commemoratus iſte Dux in neutralitate conſeruari poſſet, adeo vt non tantum nudum verbum, verum etiam in ſcripto comprehenſam aſſecurationem de ſe tradat, vt [illegible] exercitum ſuum pro ſe ipſo retinere, non vero contra Vnitos & Bohemos vſurpare, multo minus, in Proteſtantium Bohemicorumque Ordinum, & incorporatarum Confœderatarumque [illegible] perniciem atque detrimentum, eumdem (.exercitum.) [illegible]ttere, neque vel contra Bohemiæ regnum, vel Vnitorum Ordinum populos & prouincias hoſtiliter aliquid moliri velit: viciſſim Elector Palatinus peculiari obligatione ſeſe eidem Duci (.Bauariæ) ſubſtringeret, ne videlicet Vniti neq; aduerſum ipſum Ducem,

Nouem. neque contra eiuſdem fidei concreditos populos atque Pr[illegible]
An. C M. (*. quam diu: donec res in Bohemia recte ſtabilitæ eſſent, quemadmodum* [illegible]
DC XIX. *Stadenſium intentione inferius colligitur.*) vll[illegible] quamdam hoſtil[illegible]
erecte debeant. Sin igitur Sereniſſi[illegible]a ipſius Cel. an hoc conſ[illegible]
magnum id Electori Palatino emolumentum, tam ratione [illegible]-
hemiæ eiuſdemue incorporatarum Prouinciarum, quam Vnio[illegible]s
cauſſa pariturum, econtra vero illud ipſum Ligiſtis in Germania plu-
rimum derogaturum. Sin autem petita iſta Bauarus denegaret, exinde
manifeſtiſſime tum colligeretur, quo nimirum ipſius cogitationes
directæ eſſent: Electorem Palatinum & Vnitos quoque deinceps [illegible]
conſilia & actiones iuxta illud inſtituere poſſe. Statuere tamen [illegible]
Pleſſeium, Ducem ita reſponſurum eſſe, quod nimirum neque ipſum
Electorem Palatinum, neque Vnitos, illoſque, quos defendere ne-
ceſſum habeat, tamdiu offenſurus ſiet, donec de eodem Sereniſſ[illegible]
ipſius Cel. ſuiſque conſortibus idoneè caueatur. Si itaque per con-
ſortes duo dumtaxat, vel tres Epiſcopi, Bauariæ Duci [illegible],
NB. ſubintelligerentur, vtpote *Auguſtanus*, *Friſingenſis*, *& Ratiſponenſis* [illegible]
tum, vti quidem ſeſe exiſtimare (*. hæc Caluiniſtica ad quietem & Con*[illegible]
diam ſpectantia conſilia & veritates.) conniuendum eſſe, vt cætera libere
atque impedite (*.in Orientali Francia, Bamberga, & Herbipoli* [illegible]
Rhenum contra Moguntiam, Spiram &c.) exequantur. hoc n. modo [illegible]
Pleſſeius, ipſo effectu Bauariæ Ducem ab Archi: & Epiſcopatibus [illegible]
parari. Dubium tamen eſſe, an ita ſæpius nunc commemorat[illegible]
Bauariæ ſeſe declaraturus eſſet, nec ne: ſin [illegible] faciat, tum, [illegible]
exinde occaſione, Coloniæ, Duſſellopagi, aliiſque circumiacentibus
in locis conſcriptis Copiis militaribus eo melius faciliuſque [illegible]
prohiberi poſſe. In ſumma, *inquit Pleſſeius*, ſi Bauariæ Dux ad neutrali-
tatem flecti atque commoueri poſſet, tum nullum eſſe dubium [illegible]
ipſi Electori Palatino, quam Vnioni plurimum profuturum [illegible]-
uariæ Dux eo rem intelligi vellet, vt Romanorum Imperatori [illegible]
Gabrielem Betlehemum auxilium ferre audeat: qui [illegible]
Betlehemo curam gerant?) tum malam in partem inter[illegible]
quod in tractatione ipſius nulla facta fuerit mentio. Hiſce [illegible]
autem in eo obuiari poſſe ſi dicatur, ſub vocabulo incorporatarum &
NB. NB. Confœderatarum Prouinciarum etiam Hung[illegible] compre-
hendi, idque Confœderationis cauſſa, quæ [illegible]
minime lateat: Sin autem Betlehemi expreſſa (*. ho*[illegible] *pro*[illegible]
[illegible]

[illegible] eſt, quæ [illegible] libenter Ducem Bauariæ iſta cum æquiuocatione ſeduxiſſent.) Nonem. A C M. DC. XIX.
[illegible] debeat mentio, verendum Bauariæ Ducem in id tum minime cõſenſurum eſſe: attamen eius rei cauſſa forſitan illum nullas difficultates prætenſurum, quod maxumopere ſibi ab Hungaris (*.quemadmodum videre fuit, eo tempore, quo Hungari ante Pragam in Moldam præcipitabantur.*) metuat, & ante omnia ad propriam ſuam aſſecurationem, populorum, dominiorum, prouentuumque ſuorum conſeruationem (*.Anhaltinus & illius aſſeclæ vero ad peregrinas Prouincias & regna.*) (pectare videatur: Dextre tamen hoc in caſu res aggrediundas, & ſubintellige adi facultatem dandam eſſe, vt videlicet, ex parte Vnitorum, ſyncere (*.hoc eſt C lu[illegible]ſtice, doloſe & aſtute.*) agatur. Et hæc, quantum quidem ad Bauariæ Ducem attinet. Cætera Vnitorum Conſilia (*.Pleſſeius porro ſcribit.*) quod concernit, tempus ipſum nunc monere vt tamdem ad Concluſum perueniatur, quo nimirum Vnionis armatura ſiue vires conuertendæ, ne ſumptus temere impendantur: Definitionem autem huius puncti in tribus quæſtionibus conſiſtere. Nam vel [illegible] ſiue contra aduerſam partem procedendum illamque adoriundam, vel defenſiue permanendum, militareiſque copias impenſarum, vti & hactenus, in alto otio temere alendas, aut, ſin [illegible] ſumptus euitari velint, vel vnam partem, aut totam armaturam dimittendam eſſe: In vltimi puncti conſultatione autem deprehenſum eſſe, quod militis dimiſſio hoc tempore minime ſit conducibilis.

Ad illam autem quæſtionem quod attinet, quo & quomodo Vnionis vires videlicet vſurpandæ ſient, ne vani ſumptus fruſtra impenderent, omnemque moleſtiam, laborem & periculum vna cum iactura reputationis amiſiſſent, neq; perpeſſorum Vnit. Ordines vllum [illegible] accepiſſent: in eo nullum melius deprehendi medium, quam vt aduerſæ partis Prouinciæ inuadantur, (*.eſt igitur hoc defenſiue agere.*) & Vnionis militareis copiæ ijdem imponantur: eo inclinare etiam [illegible] putaros Durlacenſes (*.vbi incendium magis magiſq; excitatur.*) pub[illegible] hanc intentionẽ tamen non adeo facile impleri poſſe, veluti forſitan (*.ex parte Durlacenſis.*) ſibi qui[illegible] imaginari poſſ[illegible]: Sin n. copiæ [illegible] ſinguillatim hinc inde immittantur facile fieri poſſe, quod, quũ [illegible] iam etiã in armis, Vnion. milites inde iterum expellant: [illegible] (*.quemadmodum paullo ante, tempore Rotenburg. Conuentus, factum.*) copiæ congregandæ, & in vnum corpus redigendæ eſſent, quæ ad 5. 6. NB.

vel

Nou. A. C. M. DC.XIX. vel VII. militum M. ſeſe extenderent, tum Prouincias & Ciuitates Volſcorum præſidiis ſuis vndiq; ferme nudandas eſſe, quæ tum ſeſe aduerſus metuendum impetum neutiquam defendere poſſent: Sin vero Vnitorum copiæ in Alſatiam introducendæ, tum Lotharingos atq; Burgundos eruptionem facturos, atq; tum Vnitis idẽ euenire poſſe, quod eo tempore accidit, dum, exortis motib. Iuliacenſib. Burgundi & Lotharingi, Epiſcopatum Argentinenſem tamquã proprias ſuas Prouincias ſtrenue defendentes, breui temporis ſpacio fortiores ſuperioreſq; euaſerint. Sin in Epiſcopatum Spirenſẽ mittendæ, Lotharingos & Lucemburgicos tum minime quieturos, ſed in Imperium incurſionẽ facturos, quo bellum in Palatinatum inferiorẽ deriuari poſſet: adeo vt tã arduo negotio non tam bene ꝓſpiciatur, quin ad minus Palatinatus nõ deuaſtari poſſet, etiãſi ꝓ Electore Palatino Prouincia cõſeruaretur.

NB.

NB. Nunc Moguntiam, Herbipolim, Aichſtadium, & Eluangam

„ (*Ecce, quam candide cum Catholicis agatur.*) adhuc reſtare: Hoſce ſacrificos
„ (*ſcribit Pleſſeius.*) plenis horreis frumentariis, celliſq; vinariis inſtructos
„ eſſe, apud quos Vnionis copias ſeſe bene ſuſtentare poſſent. Eod. tamen in caſu etiam ordinem ſeruandum, & probe conſiderandũ eſſe, quomodo in Vnionis emolumentum, iſta inuaſio inſtituenda fiet. Si n. milites apud commemoratos iſtos ſacrificos pro Diſcretione ſua omnia conſumpſerint, & ipſis impoſterum, vti & hactenus, ex Caſſa Vnionis ſtipendia perſoluenda fuerint, paruum ſane exinde lucrum, ſi aliquando dimitti debeant, expectandum eſſe: quocirca, iuxta Pleſſei intentionem, prius omnia vnanimi omnium conſenſu rite diſponenda, quomodo videlicet cum Vnionis fructu eiuſdem Copiæ in Archiepiſcopatum Moguntinum, Herbipolenſem, Aichſtadianum, & Eluangenſem Epiſcopatus immittantur. In hoc itidem puncto diligenter conſiderandum eſſe, quæ ex Occidentali Gallia, & Sylua-Comitis adferuntur: itaq; Anhaltino inſertos Diſcurſus Monſieur Arſeni (*qui Principalis Stadenſium, iuxta ipſius ſubſcriptionem, Secretarius* [illegible] Pleſſeium &c. Itẽ illius à Pleſſis (*q. corã Henrico IV. in diſput. contra* [illegible] *Peronnenſem, iam Cardinalem ceu in ſole butyrum, exſtitit.*) ad Gueretbourbonum Correſpondentem VVürtenbergicum, diligenter ponderandos eſſe.. Illos omnino diſſuadere, ſacrificos mox ab initio inua-

NB. „ dendos, ſed exitum in Bohemia expectandum, & negotium [illegible]
„ prius recte ſtabiliendum eſſe ex cauſſis in diſcurſibus illis allegatis.
„ Sed quæſtio adhuc poſſit inſtitui num fieri poſſet, & an poſſibile etiam

ec-

eſſet, vt moderatio iſta locum h bere poſſit, & an videlicet ſacrifici Nouem.
abſque colore inuadendi ſieut: Seſe, Pleſſeium, Anhaltinum huius rei A.C.MDC.
gratia ideo certiorem reddere voluiſſe, an nimirum lubeat negotium XIX.
iſtud vlterius perpendere. & rationes pro & contra ponderare, in No- " NB.
rimberga ſiquidem tempus, ad iſtiuſmodi negotia perpendenda, minime haberi pellectis iſtis (*diſcurſibus Ærſenu, Pleſſu, & Gueretini*) vna cũ N. litteris ſeſe, Pleſſeium, hac vice repetere, &c.

Ex commemoratis hiſce omnibus manifeſtiſſime videre eſt, Vnionis intentionem & præparationem bellicam, non (vti vniuerſo terrarum orbi glaucoma obiicere nituntur) ad pacem & concordiam, vel nudam dumtaxat defenſionem, verum ex propoſito vndique contra Catholicos, ipſos obruendi, Caluiniſticam doctrinam dilatandi, primas obtinendi, & aſtutiis atq́; inſidiis negotium ſuum expediundi, ſuſceptam fuiſſe: ab eodem Pleſſeio quoque in poſtſcripto ſuo peculiares aliquot legationes adnectuntur, quæ in Hollandia, Occidentali Gallia, Hungaria, & Tranſyluania, ex parte Electoris Palatini & Principis Anhaltini, partim inſtituta, partim vero adhuc inſtitui debuerunt. Et porro: Ducem Boullionæum hac ſeptimana nihil ſcripſiſſe, abſque omni dubio ipſum morbo ſuo fuiſſe impeditum. Item, &c. Seſe magno aulæ Palatinæ Magiſtro & D. Camerario ſententiam ſuam manifeſtaturum, quæ porro adhuc Regi Daniæ, & Duci Brunſvicenſi, tamquam Electoris Palatini proximis agnatis & conſanguineis, proponenda ſient, cumprimis ob diuerſionem quandam in inferiori Saxonia (*VVeſtphalia, Monaſterio, Padeborna, Hildeſheimo*) Si enim iſtiuſmodi diuerſio non fiat, tum Electorem Palatinũ NB.
& V[illegible] (NB.) negotium ſuum contra ſacrificos ſuperius (*Moguntiæ, Herbipoli, Aubſtadium, & Eluanga*) ad dimidiam dumtaxat partem peracturos. Dolendum autem eſſe, ſin cum contraria parte manus conſerantur (*ſacrificiis ad Rhenum & Moguntiæ*) quod tum in ſeruatione & ſolutione (*e peccunia deeſſe incipit*) Landgrauij Mauritij, Culmbacenſis, Argentinenſis (*de hiſce D. Paſtoir in peculiari quodam loco conqueritur, quoniam in cauſa pecuniæ nihil impetrare potuit*) aliarumque ciuitatum Imperialiũ (*à quibus partim nimium poſtulatum, partim quadam damni ſui recompenſatione petierunt*) immo ipſius etiam Marchionis Badenſis (*qui tamen ad invadendam Alſaticam magis, quam alii; cæteros inſtigauit*) non adquieſcendum NB.
fore. Verendum itaque eſſe, iſtos homines ſub prætextu erogandæ ſuæ quotæ, iſtam peccuniam ſibi reſeruaturos, & receſſum eſſe paſſuros, minime conſiderantes quæ nunc Norimbergæ concludantur. Sin autem Princeps Anhaltinus receſſum acceepturus ſiet, tum be-

 ne exin-

Nouem. A.C.MDC. XIX. ne exinde ipſum deprçhenſurum eſſe, quantum & cui potiſſimum n-dendum ſiet: potioribus etiam ordinibus, vti, proh dolor, verendum promiſſis ſuis minime ſtantibus, facile tum colligendum eſſe, qualis inter milites confuſio exoritura, &, quæ denique ruina inter ordines metuenda foret, quam tamen Deus Ter Opt. Max. clementiſſime auertere dignetur.

Princeps Anhaltinus, iuxta ſuam ad Comitem Solmenſem, magnum aulæ Palatinæ Magiſtrum epiſtolam, ægre tulit, quod Vniti Norimbergæ in acceptandis rationibus & ſupplicationum conſilio tam diu immorati fuerint, & in ipſo effectu deſiderat, vt quatuor principalia puncta, in Erlaci inſtructione comprahenſa, obſeruentur: ante omnia quoque ſequens ſcopus obſeruetur: Quomodo videlicet I. Electori Palatino directio & Generalatus apud Vnionem conſeruari, II. continuatio militarium copiarum tranſigi, III. arma bene induci, & IV. cum Bohemis anguſtior quædam alliantia inſtitui poſ-

NB. „ ſet. Interim tamen nullo modo commodum tempus cum litteris commotoriis, & quæ plures iſtiuſmodi ſunt vanitates, negligendum vel amittendum: ſed multo potius Camerarij directioni (qui ſibi ipſi & Vnioni in eo, dum quemlibet in particularibus ſuis prætenſionibus audire, & cuilibet ſatisfacere conetur, damnum inferat) ſ. enum iniiciendum: illum (Camerarium) enim in grauiſſimo errore hęrere, dum *cum commotoriis ſuis litteris multum efficere*, & quemlibet in particularibus ſuis anguſtiis audire, & non multo potius ad principalem Vnionis ſcopum. (*ſupra Onoltzbachicus & Princeps Anhaltinus, ſub dato Schvvabachij XIII Auguſt. A.C.M.DC.IIXX. ſcribunt: Omnes libellationes in Germania fruſtra ſuſcipi ſalutem enim patriæ ſolummodo in armis, eorundemue recto vſu nunc*

NB. „ *conſiſtere*) conſilia ſua dirigere velit. Ad III. punctum pertinere tractationem cum Duce Bauariæ: vbi bene perpendendum eſſe, quorſum tractatio iſta dirigenda, & num cum eo (Bauaro) vel de pace, aut de bello, vel de neutralitate agendum ſiet. Quicquid autem de tribus iſtis punctis cum eo tractetur, principaliter tamen eo potiſſimum ſpectandum eſſe, vt id cum Vnionis (NB) ſingulari emolumento fiat. *Interea vero, dum de hiſce punctis, cumprimis autem de continuatione bellica deliberatum fuit, Norimbergæ ab Hollachio Comite, (qui tum temporis Presburgi cum Gabriele Bethlehemo de Electoris Palatini negotiis varia tractauit) ſub dato IV. & XIV. Nouemb. litteræ allatæ ſunt, vbi inter alia, ſequentia memorat:* ſeſe dępræhendere, quod, id prætendentium (*Comitis à Thurn, Hollachi, & conſortum*) tractationem, regnum Hungariæ
[illegible]

tiæ non tantum vt membrum, verum etiam cea Electoratum, S.R. Imperio ſeſe adſociare velle : ſin igitur Sereniſſima ipſius Cel. in Tranſyluania (*Hollachus principem hunc Sereniſſimum , Cæſarem autem ſuum dumtaxat Ferdinandum, Ferdinandum illum nuncupat*) Hungarica Corona potiri debeat, tunc, cum ipſa hæredibus careat, poſt ipſius è mortali hacce vita egreſſum, Elector Palatinus in euentum ad ſucceſſionem declarari & acceptari poſſet. Quum itaque ſeſe (*inquit Hollachus porro*) non dumtaxat S. Rom. Imperio, tamquam dulciſſimæ ſuæ patriæ, (*cum introductione Turcici vaſalli in Electorem S. Rom. Imperii*) verum etiam ipſi Electori Palatino, quod ad ipſius augmentationem & exaltationem pertinere videatur, obligatum eſſe ſentiat, &, duorum iſtorum punctorum cauſſa, in plenaria N B. N B. tractatione occupatus fiet, ad quam iam iam idonea media eſſe oſtentent: iccirco intermittere nec potuiſſe nec debuiſſe, quin, per ſuam iſtam ſignificationem, illa Electori Palatino proponerentur, ille, Hollachus, vero eius rei iterum certior redderetur, & , quid vlterius ſibi factu opus foret, informaretur. *Nam Hollachi propoſitionem magnus aulæ Palatinæ Magiſter Principi Anhaltino ſub dato XIX. Nouembris ANNO vt ſupra, communicauit, & ab eo petiit: vt* [illegible] hac de re iudicium ſuum aperire velit, & an iſta propoſitio [illegible] in effectum deduci poterit: quamuis enim aliquot difficultates ſeſe [illegible] ſtentent, nihilominus tamen bonam iſtam, vti omnes quidem æſtument, voluntatem, quam Betlehemus erga iſtam (*Caluiniſticam*) partem declaret, omnibus modis conſeruandam eſſe.

Quoniam autem ad hæc non illico reſponſio ſubſequuta, ſed Princeps Anhaltinus catarrho infeſtatus fuit, qui, vti poſtmodum ſeſe excuſauit, totum ipſius caput adeo lacerauerit, vt tam cito reſpondere haud potuerit: iccirco toties nunc [illegible] *ratus magnus aulæ Palatinæ Magiſter, ſub dato XXV. Nouembris, iſtius puncti cauſſa, eumdem Anhaltinum iterum admonuit, vbi ab initio mentionem facit* quam lente nimirum decretum, continuationem bellicam concernens procedat, & quantum vlterius ad illam contribuendum fiet: poſtea in ſpecie quarumdam legationum mentionem facit, quæ à Norimberga in Daniam, Sueciam, ad Anſeaticas ciuitates, & inferioris Saxoniæ circulum: Item, ad Electorem Saxoniæ, & Bauariç Ducem [illegible], vehementis alicuius epiſtolæ, quæ ad Cæſaream Maieſtatem ablegenda fuerit, vbi tamen de ipſius titulo conuen[illegible] nō potuerit, &c. *Paullo poſt, ad Hollachicam propoſitionem reuerſus,* [illegible] *alia vlterius re*[illegible]. Quam mirum in modum Betlehemus ſua B[illegible] negotio [illegible]ita.

Nouem. A.C.MDC. XIX.

NB.

Nouem. A.C.MDC. XIX. præſtita beneficia & merita extollat, & prætendat, quod non ſolummodo ſuam perſonam, verum etiam proprios ſuos ſubditos & Prouincias manifeſtiſſimo periculo obieciſſet: rogare itaque vt prætenſioni ſuæ ſatisfiat, cumprimis, vti ex Hollachi & Comitis à Thurn litteris colligatur, quod metuant, niſi toties etiam commemoratus Betlehemus in bona ſua intentione honorifice &, pro ſuo merito, condigne tractetur, tum ſubitaneam apud ipſum alterationem forſitan exoriri poſſe.

Interea, XX. huius Menſis die. ab Anhaltino, ad ſupra commemoratum Gabrielis Betlehemi punctum, conſideratio ſequuta eſt, vbi inter alia hæc commemorat: Propoſitionem Hollachi Comitis bene dignam eſſe, vt omnia in illa contenta probe ac diligenter perpendantur, cumprimis ad incorporationem quod attineret iſtius regni Hungarici cum S. Rom. Imperio, & quod iſta Corona ad Electorem Palatinum poſtmodum transferri debeat. Equidem vt ſuum de arduo difficilique iſto negotio, pergit Anhaltinus, communicet iudicium, æſtumare ſeſe, ſin forſitan vnũ vel alterum obtineri queat, tum illud neutiquam negligendum, ſed interim bonam Gabrielis Betlehemi & Hollachi Comitis intentionem omnibus modis conſeruandam eſſe. Ad tranſmutationem autem iſtius regni in Septemuiratum, ſtatuere, id propterea non expediundũ, quum Electorale Collegium in illud minime conſenſurum ſiet: Euangelicos ſiquidem plurimorum votorum fieri compotes, in particulari autem tria vota in Electorem Palatinum recidant. Quocirca exſtumare ſeſe, niſi modo commemoratum impedimentum obſtet, Hollachicam iſtam propoſitionem S. Rom. Imperij ordinibus (*ex parte Caluiniſtica*) nõ ingratam futuram eſſe, quemadmodum etiam ſibi adhuc probe reuocet in memoriam, quod antehac ad incorporationem iſtius regni cum S. Rom. Imperio, vt vnum, vel alterum eo melius conſeruare poſſet, non vna dumtaxat vice fideliter ſuaſerit. Et hoc forſitan per maiora, vel tamen cum approbatione partis ſanioris, certis conditionibus excuſari, mediantibus certis intelligentiis, quæ ad particularem reſpectum contra Hungariam dirigi, quodque Germania protectionem regni Hungariæ in ſe ſuſcipere, & conſequenter mediante S. Rom. Imperij, cum Turcorum Imperatore conſtans pax tractari poſſet: alias ad transportationem illius Coronæ (*Hungaricæ*) in perſonam Electoris Palatini quod attineret, ſeſe, Anhaltinum, exiſtumare, illam

NB. tranſportationem Electori Palatino alias iure cõpetere, quum Hungarorum

garorum Bohemorumque prætenſiones vno fundamento nitantur: Nou.
prætendere, nimirum, & deducere ipſos poſſe (*videat heic Lector quomo-* A. C. M.
do iſti homines regnis atque Prouinciis ad rebellionem defectionemque ſuadeant, DC.XIX.
& materiam ſumminiſtrent) ſublationem ſuorum iurium, priuilegiorum, atque promiſſionum: Item, tyrannidem atq; crudelitatem contra Bohemos & Morauos exercitam, quæ ſimiliter ipſis expectandæ eſſent: Item, ſimili modo ad Hungaros quoque ſpectare de traditione Hiſpaniæ & domus Auſtriacæ erga Imperatorem Ferdinandum, & fortaſſis magis quam aliæ prouinciæ & dominia: adeo vt quodlibet punctum, ad deducendam huius rei iuſtitiam, fiet ſufficiens. Sin igitur nunc occaſio Vniuerſalis affectionis, (*rebellium Hungaricorum ordinum erga Electorem Palatinum*) & bona voluntas Gabrielis Bethlehemi ſub hoc concurrerent, dum toties nunc commemorato Electori Palatino coronam obferrent, omnibus modis tum Palatino ſuadendum eſſet, ne tam ſingularem Dei gratiam negligeret, idque non tantopere propter vtilitatem, quæ ab initio exigua ſatis eſſe poſſit, ſed conſequentiæ cauſſa, & quod eo ipſo conſeruatio verbi diuini ſuæque Eccleſiæ non ſolummodo ſtabiliri, verum etiam illud ipſum verbum adhuc amplius (*cum extirpatione Catholicæ iis in locis ab Apoſtolorum temporibus hactenus continuatæ relligionis*) dilatari propagarique queat.

Ad hæc Comes Solmenſis adhuc eodem ipſo die reſpondet: ab initio quidem alicuius epiſtolæ Guilielmi Comitis Naſſouii cauſſa, quam Anhaltinus ſibi, Solmenſi, communicaſſet: Animaduertere ſe, inquit, Guilielmum Naſſouium eiuſdem eſſe intentionis cum Principe Mauritio, quod nimirum exteris auxiliis non tantopere innitendum ſiet, ſed maius fundamentum in Caſſam domeſticam collocandum, cæterum vero pro acceſſorio dumtaxat æſtumandum eſſe. Se, Solmenſem, iudicare hanc difficultatem iam ideo allegati ne videlicet Vnio Generalium Dominorum Stadenſium ſuccurſui plus iuſto fidat, & interea ſuperius forſitan exiguam præparationem inſtituat. Paullo ante commemoratus Comes Guilielmus inter alia & hoc addit: Sin Vniti à Stadenſibus pro negotio Bohemico auxilia poſcant, neceſſum prius eſſe, vt peculiaris hac de re cum ipſis ſuſcipiatur tractatio: Stadenſes enim præſupponere, alliantiam, (NB. *iſtorum hominum coniunctionem, & vnam intentionem*) ab Vnione cum confœderatis vnitisque Prouinciis concluſam, cum Bohemico negotio nihil habere commercij, ſed peculiare illud opus ipſosque

Nou. A. C. M. DC.XIX.

pſosque non amplius obligatos eſſe, quam ad L. librarum M. per ſingulos menſes perſoluenda, id quod etiam continuaturos eſſe (*non latius ſeſe extendit, quam ad menſtruum ſtipendium, quod Principi Anhaltino, tam quam Generali in Bohemia, deputatum fuit*) Ad propoſitionem vero Comitis Hohenloici quod attineret, Gabrielem Betlehemum interea tam Hohenloio, quam ipſi etiam Comiti à Thurn, per expreſſum mandaſſe, vt nimirum illud negotium ſuo nomine vigere debeant, &c, quo melius faciliuſque illud exequatur, omneis ſuas vires ipſis promiſiſſe. Videri autem commemoratos iſtos binos Comites iſtam negotiationem tam diu in ſuſpenſo ſeruaturos, donec reſolutionis Electoris Palatini certiores reddantur, qui prætendat incorporationem regni Hungarici cum S. Rom. Imperij variis inextricabilibusq; difficultatibus eſſe implicatam, erectionem autem illius coronæ in Electoratum plane impoſſibilem. Putare tamen quoſdam, ſin forſitan illud ipſum Hungariæ regnum in nouum circulum erigeretur, quemadmodum Sup: inferioremque Auſtriam circulum Auſtriacum conſtituere, quod tum illud citius, quam altero modo, quem Betlehemus ſibi præfixiſſet, in effectum deduci poſſet: antequam autem ad concluſum perueniatur, prius tum expectandum eſſe, quo nimirum Hungarici Ordines inclinarent, haud iam conſiderato quod Betlehemus reſolutionem iſtam impatienter ferat, vrgeat, & exiſtumet rem nimis frigide tractari, non ſecus quam cum confœderatione regni Bohemiæ & incorpotatarum Prouinciarum.

Cum vero in eodem Vnionis conuentu Norimbergico legatio verſus Monachium, vnanimi omnium conſenſu, decreta, & Cæſareo Legato, Domino Ian-Georgio Comiti Hohenzollerenſi loquendi facultas data fuiſſet, quum Electorales Palatini Conſiliarii, iuxta magni aulæ Palatinæ Magiſtri ad Principem Anhaltinum, ſub dato XXIV. eiuſdem, exaratas litteras metuiſſent propoſitionem Cæſaream, dum potiſſimum cum aliquibus ad partem ageretur, forſitan alterationem inter ordines parituram: iccirco iidem Electorales Palatini Conſiliarii, vti ex alia quadam epiſtola, ſub dato XXV. Nouembris, videre eſt, apud ordines omnia bene & quidem eo fulcierunt, vt legatio iſta infrugifera redderetur, ſub prætextu: Hiſpanicas artes ſub eo occultari, & quod ordines per illud ſeparari velint.

Idem quoque magnus aulæ Palatinæ Magiſter adhuc porro de Vnitis ordinibus conqueritur, quod tam vehementer ſollicitauerint, vt Vnionis militareis copia

pia (alibi ſcribunt Vnioni cum Bohemico negotio nihil intercedere cōmercii) quas Nouem.
Elector Palatinus ſecum in Bohemiam adduxerat, iterum reuocaren- A.C.MDC.
tur, nec in Bohemia, ne videretur quaſi publice, & directe Vniti Bohe- XIX.
micæ iſtius intemperiei ſeſe redderent participes, porro vſurparentur, "
aut, ſi Elector Palatinus Vnionis exercitum in Bohemia retinere, Mar- "
chioni Onolczbachico tum daretur facultas, vt alias copias conſcri- "
beret, & vacātes apud Vnionem ſtationes adimpleret. Similiter quoſ- " NB.
dam exiſtumare Electorem Palatinum VI. florenorum M. quos ab V-
nione Generalatus cauſſā obtineat, renūciare debere, quod tamen E-
lectori minime placere, quum aliquoties contentiones exinde ſperē-
tur: pari modo iam haberi ſub manibus, quomodo tamdem ſeſe Vniti
ex labyrintho extricare queant, potiſſimum vero in puncto diſceſſio
nis, in qua reſolutionem & continuationem rei bellicæ maiori ex par-
te conſiſtere: & hoc ipſum in cauſſa fuiſſe, quod Elector Palatinus, qui
ad diſceſſum quaſi in procinctu ſteterit, biduo adhuc Norimbergę ꝑ-
manſerit, vt decretū ſiue concluſum Principalis iſtius puncti ſua præ-
ſentia eo melius commodiusve promoueret, etiamſi maior pars ordi-
num ſeſe excuſet, quod, in defectu plenipotentiæ, nihil certi conclu-
dere poſſit.

Ad iſtas litteras Princeps Anhaltinus illo ipſo die ideo, vti quidam opinantur, reſpondit, quoniam veritus eſt ipſi pari modo, ceu Electori Palatino, menſtruum deputatum ſtipendium ſubtractum fore, dum inter alia ita ſcribit: Seſe ictum iſtum iam dudum præſenſiſſe, eo ipſo tēpore, cum Waldſachſiæ adhuc commoratum fiet *(dum ſolemnis acceptatio coronæ Bohemicæ tractaretur, & Elector Palatinus cum Vnionis copiis recta in Bohemiam proficiſceretur)* iccirco nihil aliud ſeſe expectaſſe, quam illud ipſum tempus in quo commemoratum iſtum ictum commode euitare poſſet: deterrimum omniū vero hoc eſſe, quod Elector Palatinus omni rerū neceſſariarū apparatu iam deſtitutus fiet, quoniam Comes Hollachus, & Comes à Thurn cū omnibus ſuis copiis ex Bohemia *(ad Gabrielem Betlehemum in Hungariam, & ante Viennam)* diſceſſerit, & non amplius poſt ſeſe relliquerint, q̄ VI. Compagnias, ſub Imperio Comitis Mansfeldij, & CCCC. ſub Capitaneo Frencken: ita facile ſeſe, Solmēſem, colligere poſſe, quod, ſi modo exiguus militū numerus ex Patauienſi Epiſcopatu in Bohemiam hoſtilem incurſionem faceret, in quo periculo tum Elector Palatinus verſaretur: immo & etiam ipſa Praga *(Caſareani milites tum temporis exoptata iſta occaſione vti frui debuiſſent)* non ſecura eſſe poſſet. Aliam inſuper inconuenientiam incidere, quod Vnionis militareis co-

Nouem. piæ, ex Bohemia deducendæ, in Palatinatum ſuperiorem immitten-
A C.MDC. dæ eſſent, quo facto nil niſi Prouinciæ deſolationem, & extremam e-
XIX. iuſdem ruinam atque perniciem metuendam, cum tamen in Bohemia melius foueri poſſint, ideo quod direptionibus & graſſationibus (*foules*) ijs in locis facilius quam in S. Rom. Imperio locus relinquatur: itaque reuocationem militarium copiarum è Bohemia admodum difficilem futuram, & quod nouæ copiarum conſcriptiones neceſſario hoc tempore requirantur, ni Vniti Electorem Palatinum omnino nudatum eſſe velint.

Ad punctum inuaſionis autem quod attinet, inquit porrò Princeps Anhaltinus, Electorem Palatinum inferre poſſe, ſeſe Vnionis exercitum ad nullam inuaſionem obligaturum, niſi & ipſe ab aduerſa parte infeſtetur: nullam itaque aliam reſolutionem ſeſe cernere, quam toties nunc dictus Elector Palatinus comprahendere vel concipere poſſet, quam vt Vnionis exercitus (NB. *Vnionis iſtæ militares copiæ in Bohemiam introductæ fuerunt*) in Bohemia eo modo relinquatur, quo in ſuperiori Palatinatu commorari debuerit, hac tamen adnexa clauſula, quoties Vniti iſtis copiis opus habuerint, tum abſq; vlla mora iſtas ad loca, vbi eaſdem ipſa neceſſitas poſtulauerit, dimiſſas iri: ſperare quoque Electorem Palatinum, Compagniam iſtam, ſibi ab Vnione ad corporis ſui tutelam deſtinatam, & cætera quę ipſi Principi Anhaltino ex promiſſo debeantur, Vnionem minime ſcrupuloſe in dubium tractaturam: (*Principi Anhaltino menſtrua X. florenorum M. tum temporis curæ cordiq; erant, quorum occaſione Bohemis, mox ab initio ſui Generalatus, LX. florenorum M. concesſerat*) Eumdem enim, Palatinum, modo commemoratam iſtam corporis ſui cuſtodiam, in gratiam Vnionis, tempore neceſſitatis, non dumtaxat dimiſſurum, verum etiam eidem (*Vnioni*) non contemnendum militarium copiarum numerum (*abſque omni dubio de iis, quæ à Prouinciis perſolutæ erant*) in auxilium miſſurum eſſe. Sin igitur nunc Vniti eius rei cauſſa multum diſputare, & in ſua opinione pertinaciter (*Opiniaſtrer*) perſeuerare velint, tum eo potiſſimum adlaborãdum eſſe, vt ad minus concedant, quod Elector Palatinus Vnionis exercitum tam diu in Bohemia retinere queat, donec ſibi cum aliis copiis militaribus, ad ſui ipſius conſeruationẽ proſpexiſſet: eius rei cauſſa Princeps Anhaltinus quamprimum certior reddi & tum reſolutio certa dari oporteat, nihilo enim inconuenientia, interea ſubincidentia, nequaquam ſubleuari poſſe.

Intereà

Interea Vniti ante reſponſionem harum Norimbergam allatarum littera-rum (.quæ cum ſupra commemorati Pleſſei epiſtola vno eodemque die 27. nimirum die Nouembris, datæ fuerant.) punctum, quomodo nimirum Vnionis vires nunc bene collocentur, & ſumptus non fruſtra impendantur, in conſilium tractum, &, *vti magnus ille aulæ Palatinæ Magiſter in commemorata ſeu prædicta reſponſione, de dato, vigeſimo ſeptimo menſis Nouembris, porro memorat*, deliberatum fuit, quid tam ipſi Romanorum Imperatori, quam etiam Bauariæ Ducis Delegatis reſpondendum eſſet: vbi conſultum fore iudicarunt, ſin ex parte Vnitorum Ordinum compoſitio petatur, tum ne minimum quidem faciundum eſſe indicium, quaſi Vnio forſitan aduerſam partem metuat; vel ſibi ipſi manus colligari patiatur vt hoſtis exinde ſuum emolumentum capiat, copias maiores cōſcribat, & tum denique illud ipſum exequatur, quod iam apparet, vt nimirum proteſtantes potentiam ſuam contra Catholicos exerceant, ſed reſponſionem (*. Ecce quibus inſidiis iſti homines vtantur, & quo animo & zelo in omnibus Comitiis, aliiſque S. Rom. Imperii Conuentibus Compoſitionem deſiderauerint.*) eo multo potius formandam eſſe, vt etiam ſub media compoſitione, ſin forſitan iſtiuſmodi aliqua ſubſequutura eſſet, Vnitis liberum relinquatur vt armis ſuis, pro ipſorum lubitu, commodo, atque emolumento ſemper vtantur, cumprimis ſi vel Romanorum Imperator, vel Dux Bauariæ dilatoriam reſponſionem daturi, vel cōpoſitionem non eo modo, qui ſperetur, (*. omnia pro auctoritate violenter quaſi poſcendi & peragendi, quemadmodum ipſorum ad Ducem Bauariæ litteræ ſatis ſuperque teſtantur.*) confirmaturi eſſent. Cum itaque ſub iſto, punctum, quomodo videlicet, & qua ratione Vnionis vires vſurpandæ, lateat, quæ iſta chorda ſiet, quæ hactenus tangi non debuerit: (*. touchér à bon eſcient.*) iccirco Electorem Palatinum neceſſarium eſſe autumaſſe; vt nimirum iſti deliberationi in perſona propria interesset, iſtamq; ad exoptatum finem perducere iuuaret: Vniuerſos & ſingulos enim Ordines, tam Vnitos, quam Correſpondentes (*. pergit Solmenſis.*) iam melius, quam antea numquam eo inclinare, vt videlicet, in puncto *de l'employ*, egregiam (*. ſupra modum eximiam.*) reſolutionem (*. inuadendi Catholicos.*) concepturi ſient: quum manifeſtiſſime videant atque depræhendant, vt, niſi impoſterum aliter, quam hactenus (*. ſolummodo in defenſionis terminis.*) procedatur, tum Vnionem ſenſim ſeipſam conſumſampturam, & comportatum apparatum (*. heic Dominus magnus aulæ Palatinæ Magiſter errat, Vnionis enim iſte apparatus Electori Palatino tam diu*

Nouem. A. C. M. DC. XIX.

NB.

NB.

Nouem. An. C. M. DC.XIX. *profuit, quam diu Vnio realiter armata fuit, ſiquidem non dumtaxat 6. florenorum M. per ſingulos menſes particeps factus, verum etiam ipſius corporis tutela ſiue cuſtodia ex Vnionis Caſſa perſoluta fuit, quemadmodum etiam Copiis militaribus, quæ limites Norimbergam verſus cuſtodire debebant, & quas toties commemoratus Elector Palatinus ſecum Valdſachſiam verſus in Bohemiam adduxerat, non ex ſuo marſupio ſtipendia perſoluere neceſſum habuit.)* fruſtra inſumpturam: immo, cum magno hoſtis emolumento, quod peculiariter in tueatur, minimam quoque vtilitatem perdituram: Electorem Palatinum ſperare & firmiter credere bonam hoc in puncto reſolutionem eo potiſſimum ſubſequuturam, quemadmodum Princeps Anhaltin. (*.in Erlaci inſtructione ſupra, ſub dato 12. Nou. Item, in litteris ad magnum aulæ Palatinæ Magiſtrum, ſub dato 28. eiuſdem.*) propoſuerit: nimirum quod ante omnia hoc punctum exactiſſime examinetur, & *employ de l'armeè* NB. i. e. *quo Vnionis vires conuertendæ*, pro principali huius congregationis membro æſtimetur. Ducem Würtenbergicum hac in re eximia præſtare officia & planare viam alteram, qui omneis heſterna luce, nullo NB. excepto, ſeſe beniuolentiſſime declaraſſent: quemadmodum etiam Ordines, vnanimi omnium conſenſu, iuxta exemplum Ducis Würtenbergici, Electori Palatino, ſin forſitan in ſuper & inferiori Palatinatu infeſtari debeat, omneis ſuas vires obtuliſſent. id quod Cæſari in ea reſponſione, quæ Delegatis ſuis danda eſſet, per expreſſum ſignificari debeat. Punctum rationum ineundarum mox quoq; abſolutum iri, eius enim heſterno die bonum factum fuiſſe principium, & abſq; omni dubio hodie, mediantib. delectis aliquot, apud quos Marchio Onoltzbachicus directorium obtineat, ad finem perductum fore, &c.

Idem ille magnus aulæ Palatinæ Magiſter, ſub dato 28. eiuſd. ad Principem Anhaltinum itidem ſcribit, in reſponſione illius, quod ſupra indigitatum eſt, ſub dato 26. eiuſdem, Anhaltinum videlicet vehementer ſollicitum fuiſſe, quod forſitan Vnionis militareis Copiæ ex Bohemia iterum reuocarentur: & inter alia: Electorem Palat. cum quibuſdam, qui ad hanc rem bene eſſent diſpoſi-NB. NB. ti (*. Vnionis Ordines procul omni dubio ſcient, qui ex ipſis ad Bohemicam iſtam intemperiem tam bene diſpoſiti fuerint, quod ſuaſerint, Vnionis exercitum in Bohemiam mittendum, & illic aliquandiu adhuc retinendum eſſe.*) ad partem tractaturum & viſurum, an ad minus reuocatio non citius fieri queat, donec Obentraudius cum ſuo equitatu in procinctu fiet, atque vt Compagniæ, quā Vnio Electori Palat. ad proprii ſui corporis cuſtodiam deputaſſet, Vnionis iſtius ſumptib. ſtipēdium impoſterum indeſinenter

perſol-

perſoluatur: maius obtineri vix poſſe: putare n. Ord. ſe eo magnum ſane præſtare officium, quod defenſionem Electoralium Palatinorum dominiorum in Imperio in humeros ſuos deriuaſſent, ſin forſitan, reſpectu Bohemicæ intēperiei, cō memorata iſta Electoria dominia infeſtari debuerint, id q. Cæſareo Legato per expreſſum mandatū eſſe: iccirco Electorem Palat. hac vice cum iſta reſolutione contentū eſſe oporteat: ægre n. rē eo deductam iri, vt Vniti manifeſtō (*excepto eo q̄ alias clā fieri poſſet.*) Bohemico negotio, ꝓ Palatini lubitu, ſeſe immiſceant, &c. Nouemb. An. C. M. DC XIX.

Reuocatio Vnionis militarium copiarum ex Bohemia, donec Obentraudius cum ſuo equitatu Electori Palat. ſeſe coniunxiſſet, ab Anhaltino Principe ideo tam ſollicite impedita eſt, quoniam vti magnus aulæ Palat. Magiſter 11. Dec. An. C. M. DC. 19. fatetur, de cōmemorato iſto Obentraudio nulla certa inſtructio haberi potuit. it. Quo cōmodius igitur Elector Pal. & Bohemi Vnionis, in Bohemia degentib. Copiis militarib. ex Vnionis Caſſa perſoluendis vti poſſent, Anhalt. iuxta litteras ipſius de dato 18. *Nou. hoc*, vt nimirum inter Vnionē & Bohemiæ Directores anguſtior quædam allianti a (*. ita vt illa antea.*) concludatur, *conſilium dedit: In quod tamen Vnionis Status, cumprimis vero Ciuitates (. vti ex toties nunc commemorati magni aulæ Palat. Magiſtri litteris, ſub dato* 30. *Nou. apparet.) minime conſentire voluerunt, attamen Electorem Palat. quidem eſſent, qui reuocationem Vnionis militariū Copiarum ex Bohemia, & denunciationē 6. florenorum M. menſtrui ſubſidii, tantopere vrgerent, offendere noluerunt: iccirco Cōmiſſio Marchioni Onolzbachio* (. qui alias ſupra, ſub dato 12. Oct. indigne tulit, quod Elector Palat. & Princ. Anhalt. duntaxat propria ſua negotia in Bohemia accōmodanda quærerent, haud iam cōſiderato quomodo ſibi aliiſq; Vnionis Ordinib. in Imperio res ſuccedant.) *& Duci VVurtenbergico delata fuit; qui* 30. *die Nou. iuxta modo cōmemoratam Solmenſis epiſtolā, Electori Palat. rē indicarunt:* q̄ nimirū prætenſioni 6. florenorum M. menſtrui ſubſidii, ipſi ab Vnione deputati renunciare, ante oīa vero Vnionis militareis copias ex Bohemia retro mittere, vel ad minus cōcedere debeat, vt iſte copiarū numerus alibi ex Vnionis Caſſa adimpleri queat, q̄ Ordin. omnino ad corporis ſui cuſtodiā deſtinatas Cōpagnias, intellectū velint: Se, Solmensē, nunc eo cogitare, qualis Electori Palat. hac de re cōcipienda reſolutio: ipſi nimirū ſuadendū, vt 6. florenorū M. eo magis renūciet, quo faciliꝰ ꝑmittatē, vt videlicet Vnionis copiæ tādiu in Bohemia retineantē, donec Obentraud. ſeſe cū Electore Palat. cōiunxiſſet: aliā vero hac in re difficultatē ſeſe oſtēdere, q̄ nimirū, ſi 6. florenorū M. ꝓ toties nūc commemorato Elect. Pal. dimittantur, tunc idem Decem. A. C. M. DC. XIX.

cum

Decemb. An.C.M. DC.XIX. cum aliis ſummis Officialibus(*idpotiſſumum Principem Anhaltinum, tamquam ſummorum Officialium Vnionis præcipuum adeo vehementer tetigit.*) ſuſceptum, ipſiſque Vnionis ſtipendia non prius perſoluta iri, niſi realiter pro Vnione in Caſtris commoraturi ſient &c. *Anhaltinum autem, Bohemiæ Generalem in Germania parum profuturum. Cetera, quæ in iiſdem litteris allegantur, Comitem HohenZollerenſem tangunt, à quo Anhaltinus ſcire deſiderat, num forſitan ad partem commiſſionem aliquam ad quoſdam Correſpondentes Ordines habeat, cuius cauſſa Solmenſis mentionem facit:* Seſe hactenus nihil percipere potuiſſe: quod commemoratus iſte Comes apud vnum vel alterum Ordinem peculiariter auditus fuerit &c. *in fine Solmenſis* » *Normbergenſes laudat,* quomodo nimirum illi, ſub durante Correſpon- » dentium Conuentu, in ſuis reſolutionibus ſeſe tam cordate(*.courageu-* » *ſement.*) exhibuerint, adeo vt plura ab ipſis peti non debuerint, exce- » pto quod aſſidue, veluti & alii quam plures, Bohemicam intemperi- » em ab Imperii negotiis ſeparari voluerint.

Totics nunc dicto Principi Anhaltino quoque ſupra commemoratus tranſitus, Vnionis militarium Copiarum cauſſa, admodum curæ cordique eſt: idcirco ſupra illud ſuo loco dictum Erlaco datum memoriale, & exaratas ablegataſque litteras aliam peculiarem adhuc inſtructionem, memorialis alterius loco, propriis ſuis manibus, ſub dato 29. Nouembris, ſubſignatam, illi ipſi Erlaco tradidit, adnexis aliquot motiuis Electori Palatino proponendis, ne, Vnionis Ordinum conſenſu tamen, eiuſdem Vnionis Copiæ ex Bohemia reuocentur, vel ſaltim ad minus tam diu inibi, ſub Anhaltino nouo Generalatu retineantur, donec Obentraudius compleuiſſet: ſe enim, *pergit Anhaltinus*, ſibi in animum induxiſſe cum iſtis Copiis, quamprimum modo vires iterum recollegiſſent, (*.quoniam paullo ante Bragadizam & Piſeccam vna cum aliis occupauerant.*) aurei pontis impreſſionem tentare: attamen Monſſieur Erlacus huius tranſitus cauſſa neminem ex Vnitis certiorem faciat, ſed prius admoneat (*. quod IV. inſtructionis punctum, & eo fine heic refertur; vt Ciuitates videant, quæ videlicet puncta cum illis communicata, & quæ viciſſim coram iis occultata fuerint.*) ſummum nunc tempus eſſe, ne videlicet Vnitorum equitatus & peditatus, tam in Bohemia, quam in Superiori Palatinatu, cum ſolutione amplius detineantur.

In V. puncto autem Anhaltinus Electori Palatino ſuadet V. florenorum M. pro equis ad trahenda tormenta, reique tormentorum & curruum præfectis deſtinatorum, cauſſa, quę melius iam applicari non poſſent, quam vt cum illa pecunia commemoratis equis, rei tormentariæ cur-

ruum-

rumque præfectis ex ſuperiori Palatinatu ſatisfiat, nam (.*Nota Vnionis* Decemb.
Copias.) neque Bragadizam neque Piſeccam (.*inquit Anhaltinus.*) ſine i- An.C.M.
ſto medio occupare potuiſſent. DCXIX.

In peculiari autem folio idem ille Anhaltinus manu ſua propria adnectit: (.ne Vnio, vti autumant, aliam quemdam magnum Officialem, loco Anhaltini, ſuſcipiat.) impediendum eſſe ne Mauritio, Haſſiæ Landgrauio vllæ militarium copiarum conſcriptiones concedantur, (. *vel forſitan.*) quoniam (.*vti Camerarius, ſub dato* 11. *Iulii A.C.M. DC.* 19. *ſcripſit*) cum illo Domino nihil omnino tractari poſſet.

Ad hæc Anhaltina conſilia, & per Electorem Palat. nunc Bohemiæ Regem, (.qui ſua auctoritate aliquid amplius obtinere conabatur.) facta poſtulata, inſperata aliqua reſolutio ſubſequuta eſt, quemadmodum magni aulæ Palatinæ Magiſtri, Comitis Solmenſis litteræ, ſub dato 11. *Dec. An. C.M.DC.* 19. teſtantur, in quib. inter alia ſcribit: Vehementer admodum Vnitos apud Electorē Palat. inſtitiſſe, vt Vnionis militareis copiæ quamprimum ex Bohemia reuocarentur: tamd. attamen, quamuis non abſq; magno labore, tantum ſane fuiſſe impetratum, quod toties nunc dictę Vnionis militareis copiæ in Bohemia tamdiu retinerentur, donec Obentraudius cū ſuo equitatu, de quo tamen ne minimum quidem hactenus allatum eſſet, (.*de qui on' à nulles nouelles du tout.*) adueniſſet: ad corporis cuſtodiam a. quod attineret, vnanimi omniū conſenſu cōcluſum eſſe, vt, ſi Elector Palat. illā nō amplius retinere velit, tū iſtius loco alias Compagnias eſſe conſcribendas, & tunc Elect. Palat. loco primi ſtipendii progreſſorii, ꝙ illi equites ab initio conſcriptionis accipere ſolēt, armaturam ipſis præbere teneatur. Verum Elector Palat. neq; in hoc, neq; in altero ſeſe explicaſſet, ſed reſolutionē ſuam Pragam verſus reieciſſet: ibi n. melius ſeſe iudicare poſſe q̄ diu iſtis duab. equitū turmis indigeat, quam reſolutionē ciuitates (.*de quarum corio ludebatur, quæq; quorſum res inclinarent, animaduertebant.*) minime in meliorem partem fuiſſe interpretatas: ad alteram peditum corporis cuſtodiam quod attineret, Electorē Palat. contentum eſſe vt alia Compagnia peditum conſcribatur, & illa, quæ iam ante Pragæ conſcripta eſſet eiuſd. Electoris Palat. (.*vel multo potius Bohemiæ Ordinū incorporatarumq; Prouinciarū.*) ſumptib. cōtinuaretur &c.

Etiamſi vero toties dictus Elector Palat. cum iam commemorata reſolutione contentus Pragam verſus ſeſe conferre voluerit, & magnum aulæ ſuæ Magiſtrum præmiſerit, nihilominus tamen Ciuitates (.cum quib. Marchio Onoltzbachius ex particulari quodam reſpectu, hoc in puncto libenter conuenit.) iſti reſolutioni ſeſe

Decem. A. C. M. DC.XIX. *oppoſuerunt, & eumd. magnum aulæ Palatinæ Magiſtrum, in Ciſia etiam ſedentẽ, & profectionem ſuam maturantem, mediante Marchione Onoltzbachico, iterum poſtularunt, eidemue (. quemadmodum 3. Dec. A. C. M. DC. 19 ad Principem Anhaltinum ſcripſerat.) ſignificarunt:* Ciuitates, ſequẽtium punctorum cauſſa, admodum male contentas eſſe. 1. quod Elector Palat. 18. florenorum M. Generalatus ſui, & trium elapſorum menſium cauſſa, retinere velit. 2. quod in puncto reuocationis duarum Compagniarum corporis ſui cuſtodiæ, ſub imperio Spaldorffii & Srreiffeni, reſolutionem ſuam Pragam verſus diſtulerit: Seſe, Ciuitates, animaduertere, quod reſolutio ſatis diu differatur, quodq; Ciuitates Bohemico negotio eo magis magiſq; cottidie immiſceãtur, quod Ciuitatum Superiores minime adprobaturos eſſe. 3. Quod animaduertant eo inclinari vt Vnitæ Ciuitates, præſertim vero minores, præſidiarios milites admittere debeant. 4. Quod ſummis Officialib. bellicis, vtpote ſupremo præfecto vigilum, aliiſq; ſtipendia alio modo perſoluere non poſſent, niſi ꝑ Vnione bellarent & in caſtris ipſius ſeſe cõtinerent: prætendentes, n͏ſi ipſis in 4. iſtis modo commemoratis punctis ſatis fiat, Superiores ſuos tum aliam reſ͏lutionem concepturos, & quemlibet, quomodo etiam poſſet, ſeſe ſaluaturum eſſe, & hanc propoſitionem per Vlmẽſes, loco & nomine aliarum Ciuitatum, hoc mane in conſilio apud Principem VVirtenbergicum factam, ipſum magnum aulæ Palatinæ Magiſtrum vero profectum eſſe, & neſcire qualis, adhæc, reſolutio facta fuerit: Rẽ tamen eo inclinare, niſi negotio iſti diligenter inuigiletur, varios tum adfectus & multo deteriores effectus exinde exoriri poſſe: attamen Marchionem Onoltzbachicum & Ducem VVirtenbergicum rei iſti ſeſe interpoſuiſſe, Anhaltinum vero ab ipſo Electore Palat. (*. ille n. poſtridie Norimberga Ambergam verſus ſeſe conferre ſibi propoſuerat.*) maioribus percepturum, qualem illa interpoſitio effectum ſortita fuerit.

Quæ ꝗ. magnus ille aulæ Palatinæ Magiſter Principi Anhaltino in Gallica, illa ipſa Marchio Onoltzbachicus Electori Palat. in lingua Germanica ſequentib. verbis ſcripſit: Hac in ipſa hora (. inquit Onoltzbachicus.) Dux VVirtenbergicus me certiorem facit quod Ciuitates (*. quæ ſeſe ſeductas animaduertebãt.*) ad extremum male contentæ ſient, & per Vlmenſes apud ipſius (*. VVirtenbergici.*) Cancellarium indicatum fuerit: equidem ſeſe offenſionem non promerituros, nec multa etiam dicturos, ſed heſterna die Concluſum (*. ſupra ſub dato 27. Oct Marchio OnoltZbach V͏nionis receſſus pro ludibrio æſtumat.*) non ex ipſorum voro proceſſiſſe, quocirca æſtumare ſeſe, Dominos ſiue Superiores ſuos, & ſingulas Ciuitates ad

aliter

aliter ſeſe reſoluendum coactas fuiſſe, videre nunc(*.incipiunt ſapere, ſed ſero: nec fuiſſet ſero, modo ſapuiſſent in ſequentib.*) quod dumtaxat de ſ10 ludatur corio, & ſaltim Bohemico negotio inuigiletur. Cum .a.(*inquit Onoltzbachius.*) ad ſpeciẽ procedere conarer, tum inter alia refert mihi D.Faber(*.Cancellarius VVirtenbergicus, & qui in aula iſta, etiam contra aliorum Cõſiliariorum voluntatem, hoc negotium artificioſe direxit.*) ipſas, Ciuitates, ſeſe amplius reſoluere noluiſſe, ſtipendiorum tamen mentionẽ feciſſe, ꝙ Regia ſua Ma.(*.Elector Palat.*) iam ante accepiſſet: Item, quod videant (*.Ciuitates.*) quo vela directa ſint, quum duarum Compagniarũ cauſſa iam nulla ſubſequatur reſolutio: parẽ opinionem eſſe cũ cæteris quoq; ſummis officiis, & ꝙ Ciuitatib. pſidia imponi velint &c. Decemb. A. C. M. DC. XIX.

Quamuis vero Ciuitates grauamina iſta lubentiſſime ſublata vidiſſent: nihilominus tamen Anhalt. & Elector Palat. à præfixo ſcopo minime receſſerunt: id quod ex eiuſd. Anhaltini ad Comitem Hohenloium, ſub dato 5. Dec. A.C.M.DC 19. exaratis litteris videre eſt. Ex quib. apparet, Anhaltinum ægre eo commoueri potuiſſe vt grauamina iſta tollerentur, dum reuocationem Vnionis copiarum militariũ in euentum ponit, vbi videlicet Vnio iſtis ad ſingularem quamdam intentionem opus habuerit, inter alia inquiens: Mansfeldium Comitem à Styrumb ad ſe ablegaſſe, & inſtanter ſollicitaſſe an videlicet ipſius equitatus ſuo eſſe & incremento (*.qui equitatus tum temporis circa Viennam in Auſtria apud Gabrielem Betlehemum cõmorabatur.*) reſtitui, & ſurſum in regnum Bohemię reuocari poſſet: aſt eod. ipſo tempore Palat. Electorem verſus Ambergam veniſſe, cui rogationem iſtam officioſe communicaſſe: ad iſta vero Elector Palat. ſibi(*.Anhaltino.*) ſub ſilentio indicauerit, & clementiſſime mandauerit vt idem, eod. tamen fideli ſub ſilentio, Comiti Hollacho ſignificet: quod nimirum facile fieri poſſet, vt Vniti, ad ſingularẽ « intentionem (*. Catholicos inuadendi, Epiſcopatus occupandi, præoccupationem « impetrandi, & viam facti bene collocandi.*) ſuas in Bohemia habentes militareis copias reuocare, & aliis in locis (*.eo videlicet de quo Pleſſiaca 27. data litteræ loquuntur, & quo cætera quoque conſilia directa fuerunt.*) vſurpare (*.employre.*) poſſent. *Attamen vt deniq; Elector Palat. ante diſceſſum ſuum, generalem vicarium v. legatum(.Marchionem Onoltzbachicum.) & Ciuitates in bona ſua deuotione conſeruaret, eo tamdem ſeſe reſoluere neceſſum habuit:* Seſe in Bohemiam deductas Compagnias, tam equites, quam pedites, ad corporis ſui cuſtodiam deſtinatas(*.quemadmodum ex Vnionis Norimbergico peculiari receſſu, in §. pari modo &c. expreſſe videre eſt.*) quidem retenturũ, cæteras vero intra menſtrui temporis ſpacium, vel, vrgẽte neceſſitate, ci- NB.

T 2 tius

Decemb. A.C. MDC. XIX.

tius in Germaniam dimiſſurum, vlteriori mentione addita Marchionem Onolzbachicum, Generalem Legatum, loco dimiſſarum iſtarum Compagniarum (*de iſto corio potiſſimum tum temporis ludebatur, alias enim Ciuitates parum ſane obtinuiſſent.*) alias conſcripturum, & promiſſum numerum completurum, Electorem Palatinum vero, iis equitum peditumque Compagniis, quas retenturus eſſet, reſtituturum eſſe: Interim ille ordo, qui eaſdem conſcribere debeat, eaſd. luſtrandi bonam poteſtatem habeat. Poſtquam etiam Elector Palatinus, Generalatus ſui cauſſa, erga Vnitos ſeſe eo reſoluiſſet, quod illud deciſioni illius permitteret, quomodo nimirum cum facta acceptione ſeruari debeat: iccirco illud ipſum ad eumdem Electorem Palatinum iterum remiſſum ab Vnitis eſt, minime dubitantes ipſum Caſſæ tenuitatem probe conſideraturum eſſe.

Interea tamen præcipuum grauamen, præſidiorum Ciuitatibus imponendorum cauſſa, & punctum ſummorum Officialium ſtipendia concernens, de quo Solmenſis inter alia mentionem facit, indeciſum relictum eſt, excepto quod Onolzbachicus promiſerit: ſeſe de duabus Würtenbergicis peditum Compagniis, quæ in inferiori Oelchingo Vlmenſium ſubditis moleſtæ fuerāt, (nisi Kembda & Memminga contra omnium ſpem & expectationem non vnam ex illis recepturæ eſſent.) vnam in ſuam Prouinciam acceptrum, relliquum ſignum vero Dux Würtenbergicus ſibi reſeruare vellet, &c.

Res itaque (tam horum, quam aliorum grauaminum ſumptuumque in immenſum creſcentium cauſſa, ſiquidem ſummi Vnionis Ordines, vtpote Palatinus, Brandeburgicus, ambo Electores, Mauritius Haſſiæ Landgrauius, Onolzbachicus, Culmbacum partim nihil omnino erogauerant, partim vero Caſſæ multum debuerant, Ciuitates vero ſeſe ſeductas, & quod maiora ipſis ferenda eſſent onera, animaduerterant.) hoc in Vnionis Conuentu ſatis in arcto conſtiterunt: nihilominus tamen Vnio tam artificioſam meras minas ſpirantem epiſtolam ad Bauariæ Ducem ablegare minime erubuit: ex quo ſane ipſa Meridiana luce clarius apparet, homines iſtos mox blandis ſuauiloquelis, mox cum violentia & impetu, imbecillitate ſua minime perpenſa, res ſuas promouere, & vrgere ſtuduiſſe. De anguſto autem iſto Vnionis ſtatu toties commemoratus magnus aulæ Palatinæ Magiſter ad Principem Anhaltinum ex Hartmanshofio 4. Decemb. Anno Chriſti M.DC.19. talia inter alia refert: Achatio, Baroni à Dona, litteras ad Ducem Boullionæum tradendas fuiſſe: Item conſultius fuiſſe, ſi ipſe Princeps Anhaltinus Norimbergam verſus ſeſe contuliſſet, quum, durantib. adhuc

iſtis

iſtis Vnionis Comitiis diuerſimodæ difficultates exortæ fuiſſent, quæ ad finem alias nunc properantibus Comitiis facile diſſolutionem excitare potuiſſent: in quibus etiam vlterior fit mentio de XXX. thalerorum, ac totidem florenorum M. à Knyphuſio Hamburgi, V. per cento, comparatis. Item, matrem Regis Daniæ CC. thalerorum M. conceſſuram, aſt abſque ſponſione Vrbium Imperialium, vtpote Argentinæ, Norimbergæ vel Vlmæ (*Ecce, vos Imperiales ciuitates, qua de re agatur*) iſtam peccuniam non erogaturam eſſe. Decemb. A.C.MDC. XIX.

Equidem correſpondentes indicentesque Imperiales ciuitates integro anno ante haſce litteras, quo videlicet Directores vela ſua extenderint, facile intelligere potuiſſent: quoniam autem interea ab iis, qui ad rem iſtam bene diſpoſiti fuerunt, forte decepti eſſe potuerint: itaque toties nunc commemorati magni aulæ Palatinæ Magiſtri, de dato IIXX. Decemb. A.C. MDC. XIX. ad Principem Anhaltinum exaratæ litteræ nihilominus, & ea potiſſimum de cauſſa heic referuntur, vt impoſterum ſciant, qui apud ipſas per tectam mediorum ſuggillationem peccuniam tam artificioſe exprimere potuerint. D. Camerarium, (*inquit Solmenſis*) eiuſque expeditionem Vlmenſem indies expectari: verendum tamen eſſe, ipſum non meliorem reſolutionem allaturum, quam D. Paſtoir ab Argentinenſibus reportaſſet, quæ in ipſo effectu denegatoria eſſet reſpõſio, licet res iſta ad vlteriorem cum Norimberga communicationem dilata fiet. Eumdem quoque (*Camerarium*) fuiſſe ſane admonitum, vt illud medium, quod (NB.) D. Oelhafius ſuggillaſſet, proponeret, verendum tamen, iſtas litteras primum poſt Camerarij ab Vlma diſceſſum allatas fuiſſe: quem in euentum ſeſe mandare vt litteris idem tentare non grauetur: qua arte etiam ipſos Argentinenſes flectendos eſſe, &c. NB.

Pari comminatione, & bona cum erga Bauariæ Ducem adfectione, Anhaltinus ad Pleſſeium Monachium verſus, poſtquam ille vna cum Frederico Comite Solmenſi, Andrea Imboſio, & Doctore Oelhaſio, armatam ſeu comminantem legationem inibi depoſuiſſet. Imperatorem ab Auſtriacis ordinibus ipſorum conſiderationes poſtulaſſe, quomodo nimirum pacificatio iniri poſſet: qui rotunde atque categorice reſpondiſſent Cæſaream ſuam M. duo iſta regna (*Bohemiæ & Hungariæ*) poſtponere, relligionis libertatẽ abſolute concedere, externum militem & auxilia dimittere, &c. promiſſis ſuis & recapitulationi ſatisfacere debere: quidam addiderunt: optumum factu fore vt ſeſe omnino (*à S. Rom. Imperio*) abdicaret, cuius hæc ſunt verba formalia: *Quelques vns ont adiouſté que le meilleur ſeroit, des'*

Decemb. A.C.MDC. XIX. *abdiquer totalement, &c.* Sin igitur nunc Bauariæ Dux, rebus ita conſtitutis, neutralis permanere velit, id ipſi liberum relinqui: ſin minus: tum primum ipſum fore, qui diſtinctis in locis inuadi poſſet: *Il ſeptus aſſeurez (verba concepti formalia) qu'il ſera le premier, qui pourrat eſtre attaque par diuerſes endroicts, &c. abſq; omni dubio quum non dumtaxat Dux, ſed multo potius cæteri quoque Catholici apud Vnitos in concepto fuerint, ꝙ videlicet timidi ſemper bellum & diſcordiam fugerint, cuiusque partem Archiepiſcopatuum, & Epiſcopatuum, populorum, & Prouinciarum poſtpoſuerint, modo vt reſiduo pacifice & tranquille vti frui potuerint: quem tamen poſtea (ſub prætextu nouæ religionis pacis, vel quod alias in Romano Imperio exorta diffidentiæ tolli, & econtra pax atque concordia plantari potuerint) cum iſtiuſmodi comminationibus ad ſe pertrahere conati ſunt: quemadmodum iſtorum hominum deductus proceſſus in duobus iſtis vltimis Comitiis (* vbi Onoltzbachicus legatus ius pugni & ſubrufos oculos publice minatus eſt *) hactenus ipſo facto ſatis ſuperque teſtatur, quemadmodum etiam ipſe Onoltzbachicus ſupra ſcribit*: Catholicos ex mera formidine, nec ex deſiderio vel propria voluntate Cæſari auxiliaturos eſſe.

Et hæc, quæ Anhaltina, Solmenſes, Pleſſeiaca, aliæque litteræ & relationes ad litteram demonſtrant, vna cum multis aliis rebus Norimbergæ in Vnionis conuentu, tractata, concluſa, &, quantum quidem fieri potuit, in effectum deducta fuerunt: quemadmodum illa omnia in arcana Anhaltina Cancellaria ſub titulo: Vnionis acta, quæ, durantibus adhuc Correſpondentiæ & Vnionis Comitiis Norimbergæ, allata, tractata, & in effectum deducta, &c. *in originalibus & conceptis reperiuntur, &c.*

Vbi cum primis iuxta Vnionis receſſum, de dato XXX. Nouemb. A.C. MDC. XIX. quemadmodum etiam ex Electoris Palatini ad inferioris Saxoniæ correſpondentes Principes, ſub Dato Norimbergæ XXVI. Nouemb. A.C. MDC. XIX. exaratis litteris, Catholicorum ordinũ conſcriptiones primum ab A.C. MDC XIX. deriuantur: *Cum tamen vice verſa (vti ſupra deductum, & documenta demonſtrant)* Marchio Onoltzbachicus iam ante M. Iulio A. C. MDC. IIXX. II. militum M. tamquam expectantes conſcripſerit, & eo ipſo tempore de grandi quadam, XV. militum M. conſtante, armatura tractatum fuerit: immo Mansfeldicæ militareis copiæ ipſo facto in Bohemiam miſſæ fuerunt: regnis atq; Prouinciis inhiatum eſt: Vnionis nauicula M. Auguſto A.C. MDC. IIXX. (modo media ad grandem iſtam armaturam obtineri potuiſſent) in altum ducere, Herbipolenſem inuaſionem *(Rendevous)* inchoare, in modo commemorato A. C. MDC. IIXX. egregiam reſolutionem concipere, mundum ſurſum deorſumque

que ferre, Oceanum cum Adriatico mari coniungere, & inter alia Occidentalem Franciam eo inclinare voluit, ne inibi concedatur vt Ferdinandus, ſi res ad electionem Romanorum Regis deueniat, ad Electorale Collegium admitteretur: Viuente etiamnum Romanorum Imperatore Matthia de myſterio miſſæ: Item, quomodo Alſatia, Briſſacum, &c. occupanda, immo ciuitas N. inuadenda, & eo ipſo bonus apparatus peccuniarius, ad belli continuationem comparari poſſit, ipſo facto tractatum eſt. Notorium quoque eſt quid poſtmodum, durante etiamnum electione Mœnofrancofurtenſi, & eodem ferme momento Pragæ actitatum, & quæ antehac peculiaribus in locis, tam in: quam extra S. Rom. Imperij limites, intelligentiæ, correſpondentiæ, Allıantiæ & fœdera concluſæ fuerunt, quibus mediantibus Papicolæ notis iſtis in locis maiori cedere neceſſum habeant, &c. quemadmodum etiam cum Electoris Palatini, & Vnionis copiis militaribus, Pilſa, Bragadiza, Piſſecca, Strackonicium, Winterberga, Wodiana, & Pechinum ipſo facto occupata, Patauium & Ratiſpona inſidiis tentata, D. Solmenſes equites, ſub ipſa tractatione electionis Mœnofrancofurtenſis, ab Vnionis militibus in ipſo etiam Catholico territorio in fugam verſi, & ab Mauritio Haſſiæ Landgrauio propoſitum fuerit, cũ iiſdem Vnionis copiis militaribus Ferdinando obuiam progrediundum, Francofurtum vndiq, obſidendum, & Cæſaream electionem omnibus modis impediendam eſſe. *Hiſce omnibus autem minime conſideratis, in paullo ante commemorato receſſu, apud punctum* III. *adhuc amplius videre eſt, dum poſuerunt:* an non conſiderandum quomodo poſtmodum Vnio, ſumptuum profuſorum cauſſa, *(cum tamen Catholici, iuxta ipſius Onolzbachici confeſſionem propriam, dumtaxat ex mera formidine, non ex deſiderio & propria voluntate arma arripuerint)* ſeſe iterum recreare poſſet. *Alias quoq; in tunc temporis Norimbergæ ad Ducem Bauariæ decreta legatione inter ſe inuicem commutatis ſcriptis manifeſtiſſime deprahenditur, quemadmodum etiam ex Catholicorum ordinum ex Herbipoli V. Martii A.C.MDC. XX. data reſponſione, quæ omnia publicis typis diuolgata fuerunt, vt etiam in diuerſis Germanicis, Latinis, Gallicis relationibus Hiſtoricis & Mercuriis Gallo-belgicis, &c. quam iniurioſe ipſis Catholicis ordinibus fuerit impoſitum,* quaſi cum defenſionis ſuæ præparatione bellica in S. Rom. Imperio intempeſtiuum initium ad bellum fecerint, & eo ipſo correſpondentibus Vnitis ad ſimilem armaturam anſam occaſionemque præbuerint.

Quæ plura alias ſpecialia in hoc Norimbergico conuentu tractata, concluſa, & quot multifaria additamenta correſpondentiæ & Vnionis receſſuum

Decemb. A.C.MDC. XIX.

Decemb. ceſſuum inſtituta: Item, qualia ſcripta, & tractationes cùm Stadenſi-
A.C.MDC. bus, Impeɾialibus Anſeaticisque ciuitatibus, in rebus Argentinenſem
XIX. Epiſcopatum concernentibus, & in cauſſis Saxonum Vinarienſium, Pupillorum Marchionum Badenſium, Auguſti Comitis Palatini, & Ian-Frederici contra Dom. ipſorum fratrem VVolfgangum Guilielmum Comitem Palatinum, ciuitatis Ratisponenſis occupandæ, &c. *Non minus quales* deliberationes, inſtructiones, & ſcripta, ad inferioris Saxoniæ circulum in Cæſareæ legationis: *& VVetterauiæ Comitum* relligionis negotio, inter ſe inuicem commutata fuerint: *porro quomodo* Vnio (vltra impẽſas bellicas aliosq; ſumptus) rationes *ſuſceperint*: in quantum reſtantia modo cõmemoratorum ſumptuum bellicorum excreuerint: quantus Vnionis militarium copiarum numerus: vbi iſte commoratus fuerit: Quomodo cum rei tormentariæ muneribus comparatum fuerit: & quam caute & aſtute Vnio, cumprimis eiuſdẽ capita, clandeſtinas ſuas artes apud Rempub. Venetianam, Occidentalem Franciam, Sabaudiam, Angliam, &c. negotia ſua, ad impetranda auxilia & ſubſidia, propoſuerint: pari modo qua ratione Electorem Saxoniæ Vnionis negotio lubentiſſime implicatum viderint, & quam fideliſſime Sereniſs. ipſius Celſitudo Electorem Palatinum, Vnitos, & Bohemos à propoſito ſuo dehortata fuerit, nil omnino autẽ profecerit, & Æthiopem dealbarit. *Quæ autem illis in locis plura tractata fuerint, ea ut heic denuo repetantur, minime neceſſarium eſſe autumamus, quum iſta omnia ſuo tempore cum plenaria editione Originalium commodius fieri poterint.*

Nihilominus tamen beniuolus Lector ſimul Vnionis Directorum ſingularẽ curam, moleſtiam, laborem atq; prouidentiam ex eo colligat, quod non dumtaxat præparationem ſuam bellicam ad intentionem ſuam optima forma complere ſtuduerint, verum etiam quum viderint Cæſaream S. Maieſtatem tam in Italia, quam Occidentali Francia per delegatos ſuos opem atq; auxilium ſollicitare: & probe eiſdem perpenderint, in rebus bellicis explorationem, quid his vel illis locis agatur, & quomodo contra rebus ſuis conſultandum proſpiciendumue ſiet, plurimum prodeſſe: iccirco neceſſarium eſſe autumarunt vt vndiq; atq; adeo etiam Conſtantinopoli certos correſpondentes conquirerent, quem in finem etiam Anhaltinus in peculiari quodam memoriali, ad Erlacum directo, apud III. punctum mandat. Vt nimirum cum Bubinghuſio, præcipuo quodam Ducis VVurtenbergici miniſtro, fido tamen ſub ſilentio, ageret, an non media inueniri poſſint, vt forſitan curſor Veredarius ab Auguſta Vindelicorum versus Bruxellas (*hac enim via litteræ ex Hiſpania & Occidentali Francia per VVurtembergenſe territorium adferuntur*) extra Prouinciam intercipi poſſit. Item apud *IV. pun-*

V. punctum ...et, vt Camerarius cum Frederico à Berg (*Vnionis reipeccu-* Decemb.
niariæ ſiue Caſſæpræfecto Norimbergenſe) non dumtaxat Roma & Venetiis A.C.MDC.
ſingulis ſeptimanis vulgaria noua procuret: *ſed tam ſtudioſe Baroni à Do-* XIX.
na iniunctum fuit, quod ad partem cum commemorato iſto Frederico à Berg tractare neceſſum habuerit, quomodo videlicet, & qua ratione explorationes & correſpondentiæ in Italia apud fide dignas minimeque rimoſas perſonas inſtruendæ eſſent. *Quamuis vero Chriſtianus Princeps Anhaltinus mox ab initio Bohemicæ rebellionis, A.C.M.DC.IIXX. & poſtmodum ſæpius per ſummæ tenuiorisq; ſortis atq; conditionis homines, legatos, atque miniſtros (quorum* Neuw *ſiue Nomarus non extremus fuit) certo ſibi perſuaſit mirabilibus fucatis inſidioſisque propoſitionibus & motiuis cauſis Sereniſſ. Reipubl. glaucoma obiicere, palpum obtrudere, eamdemq; erogatione ingentis peccuniæ, in Vnionis naſſam pertrahere ſummopere laborauerit, nihilominus tamen Senatus, ex nota prouidentia & prudentia, ab iſtiuſmodi hominum commercio abſtinuit. Etiamſi autem toties dictus Princeps Anhaltinus, Bergkius, & alii plures contra angularē iſtiuſmodi lapidem non amplius impingere debuiſſent: attamen irrequieti impudentesq; iſti ſocii minime verentur, quin, ſi ipſis in vno bene proſpereq; non ſuccedat, alia media excogitent atq; exequantur, quemadmodū etiam paullo ante dictus Bergkius, dum ſui nominis famam apud Vnionem aucupare, & intentionem ſuam obtinere autumat, prudentiſſimum Senatum in naſſam ſuam pertrahere conatus eſt: quocirca M. Decemb. A.C.MDC.XIX ad Anhaltinum Principem ſequentia perſcripſit* Seſe humillimo cum obſequio percepiſſe, quod Inluſtriſs. ſua Cel. ſibi per Baronem à Dona clementiſſime iniunxerit: eum in finem ſe adhuc hodie calamum in Italiam temperaſſe, bona ſpe fretum, rem illinc proſpere feliciterq; ſucceſſuram. Aſt hodierno tempore cū NB. NB.
Venetianis ita comparatum eſſe, quod affectionati non ſemper, quantopere etiā velint, operari poſſent; & eapropter ipſis per miniſtros publicos materia ad manus porrigi oporteat, quo tutius meliusve noſtro (*Caluiniano*) fauori ſeſe adaptare, cumprimis vero partem pontificiam, cum *ragion del ben publico*, cōuincere, & ita Reipublicæ bonam operam nauare poſſent: alias enim quaſdam inconuenientias, præſertim in religionis negotio, aliquando, ob varias ſuſpiciones, ipſos nolentes volentes etiam tolerare neceſſum habere: Seſe quidem nihil intermiſiſſe, quin apte iniitiaſſe, atque ſummum nunc tempus eſſe, monuiſſe, vt videlicet Senatus tandem ſeſe reſolueret, & ipſo in effectu ſaltim aliquid præſtaret: maiorem enim ipſum vtilitatem fructumq; exinde reportaturum quam ex Sabaudia: materiam in Germania enim ita eſſe

V diſpo-

Decemb. A.C.MDC. XIX.

diſpoſitam, vt, ſi Venetiani rem modice dumtaxat ſub[illegible] v-
trinque bona ſpes concipi poſſet, pertæſam Monarchiam [illegible]
daturam, aliasque nationes minime [illegible] turbatu[illegible]
Etiamſi quoque alij Principes, tamquam regni Bohemiæ am[illegible]
ctenus ſeſe promptos paratosque exhibuerint, illisque, [illegible] o-
mnem ſuam operam conſiliumque detulerint: omnia tamen ea [illegible]
quam eſſe neceſſaria, ob tam arduum diffi[illegible] negotium [illegible]
tentiſſimos excitatos hoſtes, & exhauſtum ab ijs, qui regnum antea
poſſederant, ærarium. Quocirca facile poſſe colligi, neru[illegible] a-
pud tam ſubitaneam mutationem, non adeo formidabilem eſſe [illegible]
ſtiturum, vt bono aliquo ſuccurſu ipſis non reddatur animus. [illegible]
itaque peregrinæ nationis dominatio Italiæ hactenus [illegible] ob-
ſtiterit, eo melius, per tam eximiam occaſionem, peregrinum illud iu-
gum iam (Italiam) excutere poſſe, dum Hiſpaniarum Regis Prouin-
ciæ miſſis ex ijs locis copiis militaribus in Germaniam, admodum [illegible]
datæ forent, econtra vero, ne iſtæ in Germania præualere queant, Bo-
hemorum militia illis tanto formidabilior futura, atque tandem [illegible]
xiliante diuina gratia, ſuperior euaſura eſſet, modo Hiſpanica [illegible]
non præualeret, ſed debilis atque confuſa redderetur: qui ſucceſſus [illegible]
iam Hiſpanorum hactenus in Italia obtentam fidem non parum [illegible]
debilitare, & tum Reſpublica etiam illos (*Hiſpanos*) non ſolum [illegible]
finibus ſuis arcere, verum etiam forſitan omnino vltra Pyrenæos [illegible]
tes repellere poſſet; indubia ſpe freta, ipſos, quibus in anguſtiis ſuis [illegible]
pem auxiliumque præſtitiſſet, obtenta, per Dei Ter Opt. M[illegible]
feliciter victoria, iterum gratiſſimos ſeſe erga Rempub. exhibituros, [illegible]
pliſque, vrgente neceſſitate, militareis copias tramiſſuras eſſe, [illegible]
admodum (NB.) in vltimo bello eius rei gratia modicum [illegible]
cimen edidiſſent: & ſimilibus iſtiuſmodi circumſtantiis, & [illegible] S[illegible]
kium ſperare, ſin & aliis in locis aliæ quoque negetiationes [illegible]
derint, tum rem non abſque ſingulari fructu proſpere ſucceſſuram [illegible]
tem, obſignata iam epiſtola, ſeſe, Bergkium, CC. equitum M. [illegible]
Mediolani adhuc commorentur, in poſtſcripti cuiuſdam Schedulæ
mentionem feciſſe (*NB. quomodo iſti homines ad [illegible]*
ſas fingant) eamdemque litteris incluſiſſe, indubia ſpe freti [illegible]
quoque aliquid operaturum eſſe. In cæteris ſeſe [illegible] ac [illegible]
inuigilaturum, modo tempeſtiue ſatis de omnibus [illegible]
[illegible] etur, &c. *id quod Fredericus Bergkius ſatis fideliter [illegible]*

[illegible]a dumtaxat vice propria ſua [illegible] noua hinc inde communica-[illegible]. Decemb. A. C. M. DC.XIX.

CONTINVATIO CANCELLARIÆ ANHALDINAE.

INTEREA, *dum literæ iſtæ Berckii Principi Anhaldino 4. Ianuarii, Ann. 1620. eſſent redditæ, querelas agitabat Gothardus à Starnberg, literis 9. Ianuarii Lintio ſcriptis, quarum hæc erat ſumma:* Auſtriam ſuperiorem indies magis magisque hoſtibus circumdari, quod cognatum ſuum, Eraſmum à Starnberg, ad R. Bohemiæ M. nuper legatum, procul dubio ſignificaſſe putet; præterea Ipſenſem ciuitatem (à ſe paulo prius vi occupatam) à Cæſariano milite rurſus interceptam, atque adeo hoſtem quotidie propiorem Auſtriæ ſupra Enſam ſitæ fieri; conuenticula & com[illegible]illis eſſe præcluſa; nullum reſtare tranſitum, quo vis Cæſariani militis vel impediatur vel retardetur; paucos quidem milites ſe in confinibus Wallſeanis præſidiarios reliquiſſe, quibus commune vulgus coerceat, ne terror Panicus omnes fortaſſis tranſuerſos rapiat: ſed hoſtem (Comitem Bucquoium) mediis ſufficientibus ſatis eſſe inſtructum, tranſitu iſto neglecto per alias vias regionem inuadendi; ſolicitare quidem ordines ſupra Enſam ſtrenue in Bohemorum atque Auſtriæ inferioris caſtris ſubſidiarium militem, vt tranſitus Ipſenſis poſſit conſeruari: promiſſa ipſis eſſe data, ſed an euentus illis ſit reſponſurus, incertum eſſe: vereri ſe, ne poſt Feſtum veniant: Quod ſi hoſtis iſtam regionem ſub poteſtatem ſuam redigeret, de Bohemia & tota Germania actum iri. Cis Paſſauium iam commorari exercitum Italicum, non minus octo millibus armatorum militum conſtantem; ſe pro peculiari ac plane diuino miraculo ducere, quod regionem hanc hoſtiliter inuadere nondum audeant, &c.

Quibus innuere voluit, quam exoptatam eo tempore, priuſquam milites ab [illegible] in Bohemiam appulſiſſent, occaſionem Bucquoius neglexerit, rem v-[illegible] ad finem exoptatum perducendi. Apparet ſimul etiam ex iiſdem, quam [illegible] modo audaces rebelles iſti fuerint, præſertim cum [illegible], [illegible] & [illegible] cum ipſis agi, vt Tſchernembelius ipſe 24. N[illegible], [illegible] ad Principem Anhaldinum ſequenti modo exarare non [illegible]: Con-[illegible] exiſtimare, vt Paſſauium, etiamſi Imperii membrum ſit,

occupetur, tum quod hoſtilitatem atq; inimicitiam ſuam aduerſus Bohemos atq; Auſtriæ ſuperioris incolas ſatis ſuperque teſtatam fecerit, tum etiam quod ob ſitus commoditatem multum vtilitatis ſit allaturum; alias nunquam tranquillitate ac quiete ſeſe eſſe potituros: quod ſi Bauariæ Dux negotio fortaſſis immiſcere ſe vellet, nudam ac planè apertam ipſius relinqui ditionem, Hungarisque facile acceſſibilem & patulam.

Erat tum temporis & aliud ſub incude conſilium, quod Dux Bauariæ Legationi Vnitorum non ſatis ad ipſorum lubitum reſpondiſſet. Atqui verebantur ne diſſenſiunculæ iſtæ, quarum Comes Solmenſis ſupra mentionem fecit in literis 3. & 4. Decemb. ann. 1619. datis, latius ſerperent, aut ciuitates fortaſsis anſam arriperent, reſolutionem ſuam, turbas Bohemicas concernentem, immutandi. Executio igitur iſtius conſilij ab Anſpacenſi vſque ad vlteriorem Generaliſſimi reſolutionem dilata, & Comes Erlacenſis Pragam feſtinanter ablegatus fuit, miſſis ſimul literis ſub dato 1. Ianuar. ann 1620. in quibus Anſpacenſis omnis generis noua, ex Italia & Mediolano allata, corraſit, inter alia ſcribens: Memoriale ſe tradidiſſe Erlacenſi, cui fidem velit haberi: Vnionis hoſtes indies confortari, ac magis magisque appropinquare. in Italia paſſim milites colligi, ita vt exercitus penuria nulla ſit hoſtibus pertimeſcenda: ſperare itaque, Regem (Generaliſſimum) acquieturum, vt reſolutiones in effectum deducantur, quarum inſtructionem Erlacenſi (NB.) commiſerit, quanquam ſciat, expoſtulationes & querelas ciuitatum non defuturas: Combien (ſcribit) que ie ſcay bien, que ne me manqueront des reproches des viles, &c.

Fridericus à Berck, Vnionis nummularius, de quo paulo prius diximus, ſub eodem dato Pragam ad Principem Anhaltinum literas, quæ 6. Ianuar. ann. 1620. ibi redditæ ſunt, ſequentis tenoris dedit: mittere ſe auiſationes ex Italia, in quibus punctus, militem pedeſtrem concernens, obliuioni minime ſit dandus: dubitare quidem ſe de illo, certum tamen eſſe, factionem Pontificiam non quieſcere, ſed dies noctesque conſilia cudere. Ab amico, bene ſibi noto, literas ſeſe nullas accepiſſe, proxime tamen eas eſſe accepturum. Ex adiuncta copia colligere ipſum poſſe, quanto labore adnitatur (Berckius) bonum ſemen (fructuũ Caluinianorum) poſſim diſpergendi. Quis a. ſit iſte 516. clandeſtinus ſcilicet ille explorator, qui nomen ſuum, ipſi etiam Vnioni, ignotũ eſſe cupit, commodiori ſeſe occaſioni indicandũ reſeruare: cumprimis a. conſultũ duxere, vt Heluetij, pleriq; Tigurini, cũ ſtatus ſe in Vnionẽ ꝓpenſos exhiberẽt, re-

bus,

bus immiſceantur tum propter tranſitus, qui apud ipſos ſunt multi, tũ ob ꝓpinquiorem cum Senatu (.cui ꝑſuaderi hactenus non potuerit.) coniunctioné:ſuppetias ipſis etiam eſſe ferendas, vt loca quædam, Catholicorũ iuriſdictioni ſubiecta, occupent(.attendite Catholici coniurati.)atq; adeo Hiſpano militi tranſitum præcludant:eſſe quidem ſumtus aliquos impendendos, vtilitatem tamen inde redundaturam longe maximam, iuxta illud: Che fuſſe à buttar il lucio per pigliar il peſa, &c.

Copia literis iſtis adiuncta in ſe continebat omnis generis ſpecialia, quæ in excellentiſſimo aliquot Confœderationum Collegio agitata atque diſputata fuerant. Roma ſcribebatur, omnes ibi mirari generoſitatem Comitis Palatini, nec iam temeritatem, vti Pontifex prius proclamauerat, ſed prouidentiam ſingularem dici, cui omnes in Europa Principes proteſtantes aſtipulentur, propoſitumque ſibi habeant, aliis ea facere, quæ ab illis ſibi fuiſſent expectanda.

Venetiis eodem menſe littera à clandeſtino Correſponſore, ibi degente, miſſa, in quibus narrabatur, quantopere modis omnibus adlaboraret, Signoriam ſiue Magiſtratum Venetum eo adducere, vt Electoris Palatini atque Venetionis literis reſpondeat, legatoſque, qui Palatino ob nouam electionem congratulentur, mittat, ac parum pecuniæ, ad vrgendum magis ſtrenue opus, communicet. Hactenus impeditum ſe fuiſſe, ſed nihil intentatum relinquere, atque acrius replicando inſtare.

Quemadmodum vero Anhaltinus colluſionem Correſpondentium in Italia, ſic Jegerndorffienſis in Polonia eandem procurauit. Exemplo ſint littera, ſub dato 4. Januar. an. 1620. ad Anhaltinum miſſæ, quibus continebatur ſecretum quoddam Conſilium Nicolai VVolsky, Marſchalli Polonici per Senatorem quendam Principatus Oplenſis, nomine Melchiorem Kolenbahr, propoſitum, eius intentionis; Etſi quidem exercitus ſit in Polonia congregatus, ſtipendia tamen ipſius vltra Maium non eſſe duratura; ac etiamſi quid fortaſſis tentetur, proſpecturum tamen ſe (VVolsky) vna cum VVaywoda Cracouienſi, atque exercitus Duce, aliiſq; cohærentibus, ne Regi pecuniarum copia fieri poſſit, aduerſus Sileſios præſertim eroganda. Impoſſibile etiam eſſe regi, pecuniam ad obligationem fidei ſuæ regiæ procurare, nullamque alias in promtu eſſe: porro Marſchallum Marchioni Jegerndorffienſi ſecretiſſima fidelitate promiſiſſe, quod, ſi à rege Hiſpaniæ, Pontifice, atque aliis Cæſaris aſſiſtentibus tantæ ſuppetiæ ferrentur, vt periculum aliquod regionibus Confœderatis creare poſſent, eas

Eadem die reddita Marchioni ſunt literæ, ab Anhaltino ſcriptæ, quibus aduentus ſui certiorem ipſum facit, ad quas reſpondet Anſpacenſis, Gaudere ſe de aduentu ipſius; abſq; illo enim ſi eſſet, Palatinatum ſuperiorem multis & magnis periculis obnoxium futurum. Paulo poſt rationes inſtituit militum, qui ex vnitis Hollandiæ Prouinciis ad ferendas ſuppetias mittuntur. Equites ait eſſe mille & ſeptingentos, pedites ter mille, ſexcentos & ſeptuaginta; hoc igitur ſuum eſſe conſilium, vt Marchio Badenſis cumprimis commendatum ſibi habeat Electoralem Palatinatum, & tranſitum Francofurtenſem, vt equites Obentraudiani ſine mora luſtrentur, tormenta & munitiones in ordinem redigantur, exercitus prouincialis ad eiuſmodi loca, quæ Electori Moguntino iudicium aliquod ſingulare parere poſſint, mittatur: quod ſi tergum obuertat hoſtis Palatinatui, aliuſque aſcendat, tunc Badenſem Neapolim cum equitatu ſe conferre debere: quod ſi Bambergam tendat, aut Forchemium, Anſpacenſem caſtra verſus Erlangen & Baierſdorf metari opottere. An autem viribus modo nominatus Anſpacenſis hoſti par ſit futurus, iudicandum ſe Anhaltino relinquere: Herbipolenſem certe exercitum eſſe intermedium, nomine quidem Bauaricum, ſed mox, vbi velit, futurum Cæſareum (*. Nonne ex his luce meridiana clarius apparet, principales Vnionis Directores contra Cæſarem principaliter colludere*.) Quod ſi Bauariæ Dux exercitui huic obuiam procedere, tranſitumque liberum ac patentem præſtare ipſi conſtitueret, vereri ſe, ne quatuor VVirtenbergenſium equitum turmæ fruſtra illos detinere conentur (*. notandum hic, quod Anhaltinus propria manu ad marginem ſcripſit*, à luſtre cile faire à larme, *ad eundem ſenſum, quo ſupra ad Pleſſenium.*)

Eodem die Pleichardus ab Helmſtat Rotenburgo ad Anhaltinum ſcribit; Omnes ac ſingulos de proſpero ipſius aduentu lætari, ſperantes, Bauariæ Ducem ſuper præſentia & regimine ipſius alias inituruin eſſe rationes, aut certe ancipitem mentis futurum: Marchionem Durlacenſem hoc ipſo die, 8. nimirum Ianuarii Neapolim verſus proceſſiſſe. *Deinde conqueritur*, Ciuitates Imperiales Vnioni adhærentes iis in locis, vbi exercitus commoratur, lucro in pecuniis perſoluendis adeo auide inhiare, *rogatque, vt debita huic malo remedia Anhaltinus adhibeat.*

Poſtea, cum Anhaltinus, iam Generalis Bohemici exercitus Dux, munus ſibi oblatum ſtrenue ſubiſſet, eandemque ob cauſſam Prinnam ſeſe contuliſſet, res autem Vnitis negotium aliquanto grauius ac periculoſius eſſe videretur, Dux VVirtember-

tembergenſis literas ſequentis tenoris ad ipſum miſit, ſub dato 12. Ian. ann. 1620: Gaudemus de aduentu T. C. ex Bohemia, tum eam ob cauſam, vt T. C. turbulentis hiſce temporibus in ſuperiori Palatinatu omnia ac ſingula debito ac decenti ordine conſtituat; tum vt in puncto principali defenſionis Vnitorum, durante præſertim ac continuante contrariæ partis tam forti atque firma coniunctione, ſalutaribus ſuis conſiliis negotio ſuccurrere vna cum aliis poſſit. Dominus Marchio Brandeburgenſis, Generalis, exigente ita rei neceſſitate, conuentum Heydelbergæ indixit, quem, poſtpoſitis propriis noſtris negotiis, ad teſtandam beneuolentiam atq; affectionem noſtram frequentabimus, non dubitantes, T. C. vt hactenus de toto negotio bene meruit, ita & in poſterum ſemper eſſe continuaturam, atq; vna cum Marchione Heydelbergam, vt & ipſa maxime arduis deliberationibus intereſſe poſſit, profecturam, &c.

Poſtquam vero Vnio exercitum ſuum, quem hactenus in Bohemia, in Palatini atque ordinum Bohemiæ commodum, aluerat, Palatino obtulerat, monitorias literas ſequentis tenoris Pleichardus ab Helmſtat Rotemburgo mittebat; Neceſſarium ſeſe exiſtimare, vt in dimiſſione atque oblatione quinque agminum pedeſtrium (*. quæ ab Vnione fieri debebat.*) aliquis ablegetur, qui dimiſſioni atque oblationi iſti interſit, & milites ſtatim nouo iuramento ſibi adſtrictos reddat: Anhaltinum itaq; R. M. (*. Palatinum.*) ſubmonere debere, quomodo ſit procedendum, qua item ratione exercitus Bauaricus retardari poſſit. Inter alia & iſtud ſuggerere, eiectionem imaginum ex templo arcis & Ieſuitarum aliquibus ex Vnione ordinib. ſanequam diſplicere: nec ſe intermittere poſſe, quin Anhaldino prolixius de hac re ſcribat: vrgeri ſe ad id fide atque affectione, quam erga R. M. (.Palatinum.) gerat.

Decimo ſexto Ianuarii die Bereckius Principi Anhaltino Venetorum ad Palatini atque Vnionis literas reſponſionem, adiuncta prolixa quadam relatione ex Roma, mittebat, in qua inter alia narrabatur; Perplexos ibi ac meticuloſos eſſe pleroſque ferme ac ſingulos ob proteſtantium Vnitorum in Germania felices ſucceſſus: Pontificem nihil aut parum rem hanc curare: quin & denuo diſſenſiones N. N. cum Pontifice intercedere; optare plurimos, vt caſtigatio quædam acris à Deo ſuper luxurioſos ac omnibus vitiis inquinatos Sacrificulos immittatur: Cardinales ſæpius Pontificem monuiſſe, vt ſtato della chieſa, incurſionibus quippe populorum Aquilonarium omnino patentem, fortificaret, veruntamen

Decemb. An.C.M. DC.XIX.

cum aliis ſummis Officialibus (*id potiſſimum Principem Anhaltinum; tamquam ſummorum Officialium Vnionis præcipuum adeo vehementer tetigit.*) ſuſceptum, ipſiſque Vnionis ſtipendia non prius perſoluta iri, niſi realiter pro Vnione in Caſtris commoraturi ſient &c. *Anhaltinum autem, Bohemiæ Generalem in Germania parum profuturum. Cætera, quæ in iiſdem litteris allegantur, Comitem HohenZollerenſem tangunt, à quo Anhaltinus ſcire deſiderat, num forſitan ad partem commiſſionem aliquam ad quoſdam Correſpondentes Ordines habeat, cuius cauſſa Solmenſis mentionem facit:* Seſe hactenus nihil percipere potuiſſe quod commemoratus iſte Comes apud vnum vel alterum Ordinem peculiariter auditus fuerit &c. *in fine Solmenſis*
» *Norimbergenſes laudat*, quomodo nimirum illi, ſub durante Correſpon-
» dentium Contentu, in ſuis reſolutionibus ſeſe tam cordate (*.courageu-*
» *ſement.*) exhibuerint, adeo vt plura ab ipſis peti non debuerint, exce-
» pto quod aſſidue, veluti & alii quam plures, Bohemicam intemperi-
» em ab Imperii negotiis ſeparari voluerint.

Toties nunc dicto Principi Anhaltino quoque ſupra commemoratus tranſitus, Vnionis militarium Copiarum cauſſa, admodum curæ cordique eſt: iccirco ſupra illud ſuo loco dictum Erlaco datum memoriale, & exaratas ablegataſque litteras aliam peculiarem adhuc inſtructionem, memorialis alterius loco, propriis ſuis manibus, ſub dato 29. Nouembris, ſubſignatam, illi ipſi Erlaco tradidit, adnexis aliquot motiuis Electori Palatino proponendis, ne, Vnionis Ordinum conſenſu tamen, eiuſdem Vnionis Copiæ ex Bohemia reuocentur, vel ſaltim ad minus tam diu inibi, ſub Anhaltino nouo Generalatu retineantur, donec Obentraudius compleuiſſet: ſe enim, pergit Anhaltinus, ſibi in animum induxiſſe cum iſtis Copiis, quamprimum modo vires iterum recollegiſſent, (*.quoniam paullo ante Bragadizam & Piſeccam vna cum aliis occupauerant.*) aurei pontis impreſſionem tentare: attamen Monſieur Erlacus huius tranſitus cauſſa neminem ex Vnitis certiorem faciat, ſed prius admoneat (*. quod IV. inſtructionis punctum, & eo fine heic refertur; vt Ciuitates videant, quæ videlicet puncta cum illis communicata, & quæ viciſſim coram iis occultata fuerint.*) ſummum nunc tempus eſſe, ne videlicet Vnitorum equitatus & peditatus, tam in Bohemia, quam in Superiori Palatinatu, cum ſolutione amplius detineantur.

In V. puncto autem Anhaltinus Electori Palatino ſuadet V. florenorum M. pro equis ad trahenda tormenta, reique tormentorum & curruum præfectis deſtinatorum, cauſſa, quę melius iam applicari non poſſent, quam vt cum illa pecunia commemoratis equis, rei tormentariæ cur-

ruum-

ruumque præfectis ex ſuperiori Palatinatu ſatisfiat, nam (*.Nota Vnionis Copias.*) neque Bragadizam neque Piſeccam (*.inquit Anhaltinus.*) ſine iſto medio occupare potuiſſent. Decemb. An. C. M. DCXIX.

In peculiari autem folio idem ille Anhaltinus manu ſua propria adnectit: (.ne Vnio, vti autumant, aliam quemdam magnum Officialem, loco Anhaltini, ſuſcipiat.) impediendum eſſe ne Mauritio, Haſſiæ Landgrauio vllæ militarium copiarum conſcriptiones concedantur, (*. velforſitan.*) quoniam (*.vti Camerarius, ſub dato 11. Iulii A.C.M. DC. 19. ſcripſit*) cum illo Domino nihil omnino tractari poſſet.

Ad hæc Anhaltina conſilia, & per Electorem Palat. nunc Bohemiæ Regem, (.qui ſua auctoritate aliquid amplius obtinere conabatur.) facta poſtulata, inſperata aliqua reſolutio ſubſequuta eſt, quemadmodum magni aulæ Palatinæ Magiſtri, Comitis Solmenſis litteræ, ſub dato 11. Dec. An. C.M DC. 19. teſtantur, in quib. inter alia ſcribit: Vehementer admodum Vnitos apud Electoré Palat. inſtitiſſe, vt Vnionis militareis copiæ quamprimum ex Bohemia reuocarentur: tamd. attamen, quamuis non abſq; magno labore, tantum ſane fuiſſe impetratum, quod toties nunc dictę Vnionis militareis copiæ in Bohemia tamdiu retinerentur, donec Obentraudius cũ ſuo equitatu, de quo tamen ne minimum quidem hactenus allatum eſſet, (*.de qui on' à nulles nouelles du tout.*) aduenifſet: ad corporis cuſtodiam a. quod attineret, vnanimi omniũ conſenſu cõcluſum eſſe, vt, ſi Elector Palat. illã nõ amplius retinere velit, tũ iſtius loco alias Compagnias eſſe conſcribendas, & tunc Elect. Palat. loco primi ſtipendii progreſſorii, ꝙ illi equites ab initio conſcriptionis accipere ſolẽt, armaturam ipſis præbere teneatur. Verum Elector Palat. neq; in hoc, neq; in altero ſe ſe explicaſſet, ſed reſolutioné ſuam Pragam verſus reieciſſet: ibi n. melius ſeſe iudicare poſſe, q̃ diu iſtis duab. equitũ turmis indigeat, quam reſolutioné ciuitates (*.de quarum corio ludebatur, queq; quorſum res inclinarent, animaduertebant.*) minime in meliorem partem fuiſſe interpretatas: ad alteram peditum corporis cuſtodiam quod attineret, Electoré Palat. contentum eſſe vt alia Compagnia peditum conſcribatur, & illa, quæ iam ante Pragæ conſcripta eſſet eiuſd. Electoris Palat. (*.vel multo potius Bohemiæ Ordinũ incorporatarumq; Prouinciarũ.*) ſumptib. cõtinuaretur &c.

Etiamſi vero toties dictus Elector Palat. cum iam commemorata reſolutione contentus Pragam verſus ſeſe conferre voluerit, & magnum aulæ ſuæ Magiſtrum præmiſerit, nihilominus tamen Ciuitates (.cum quib. Marchio Onoltzbachitus ex particulari quodam reſpectu, hoc in puncto libenter conuenit.) iſti reſolutioni ſeſe

T oppoſue-

Decem. A. C. M. DC.XIX.

oppoſuerant, & eumd. magnum aulæ Palatinæ Magiſtrum, in Ciſia etiam ſedentẽ, & profectionem ſuam maturantem, mediante Marchione Onoltzbachico, iterum poſtularunt, eidemue (. quemadmodum 3. Dec. A. C. M. DC. 19 ad Principem Anhaltinum ſcripſerat.) ſignificarunt: Ciuitates, ſequẽtium punctorum cauſſa, admodum male contentas eſſe. 1. quod Elector Palat. 18. florenorum M. Generalatus ſui, & trium elapſorum menſium cauſſa, retinere velit. 2. quod in puncto reuocationis duarum Compagniarum corporis ſui cuſtodiæ, ſub imperio Spaldorffii & Streiffeni, reſolutionem ſuam Pragam verſus diſtulerit: Seſe, Ciuitates, animaduertere, quod reſolutio ſatis diu differatur, quodq; Ciuitates Bohemico negotio eo magis magiſq; cottidie immiſceãtur, quod Ciuitatum Superiores minime adprobaturos eſſe. 3. Quod animaduertant eo inclinari vt Vnitæ Ciuitates, præſertim vero minores, præſidiarios milites admittere debeant. 4. Quod ſummis Officialib. bellicis, vtpote ſupremo præfecto vigilum, aliiſq; ſtipendia alio modo perſoluere non poſſent, niſi pro Vnione bellarent & in caſtris ipſius ſeſe cõtinerent: prætendentes, niſi ipſis in 4. iſtis modo commemoratis punctis ſatis fiat, Superiores ſuos tum aliam reſolutionem concepturos, & quemlibet, quomodo etiam poſſet, ſeſe ſaluaturum eſſe, & hanc propoſitionem per Vlmẽſes, loco & nomine aliarum Ciuitatum, hoc mane in conſilio apud Principem VVirtenbergicum factam, ipſum magnum aulæ Palatinæ Magiſtrum vero profectum eſſe, & neſcire qualis, adhæc, reſolutio facta fuerit: Rẽ tamen eo inclinare, niſi negotio iſti diligenter inuigiletur, varios tum adfectus & multo deteriores effectus exinde exoriri poſſe: attamen Marchionem Onoltzbachicum & Ducem VVirtenbergicum rei iſti ſeſe interpoſuiſſe, Anhaltinum vero ab ipſo Electore Palat. (*. ille n. poſtridie Norimberga Ambergam verſus ſeſe conferre ſibi propoſuerat.*) maioribus percepturum, qualem illa interpoſitio effectum ſortita fuerit.

Quæ a. magnus ille aulæ Palatinæ Magiſter Principi Anhaltino in Gallica, illa ipſa Marchio Onoltzbachius Electori Palat. in lingua Germanica ſequentib. verbis ſcripſit: Hac in ipſa hora (. inquit Onolizbachicus.) Dux VVirtenbergicus me certiorem facit quod Ciuitates (. *quæ ſeſe ſeductas animaduertebãt.*) ad extremum male contentæ fient, & per Vlmenſes apud ipſius (*. VVirtenbergici.*) Cancellarium indicatum fuerit: equidem ſeſe offenſionem non promerituros, nec multa etiam dicturos, ſed heſterna die Concluſum (*. ſupra ſub dato 27. Oct Marchio OnoltZbach Vetonis receſſus pro ludibrio æſtumat.*) non ex ipſorum voto proceſſiſſe, quocirca æſtumare ſeſe, Dominos ſiue Superiores ſuos, & ſingulas Ciuitates ad

aliter

aliter ſeſe reſoluendum coactas fuiſſe, videte nunc(*.incipiunt ſapere, ſed ſero: nec fuiſſet ſero, modo ſapuiſſent in ſequentib.*) quod dumtaxat de ſuo ludatur corio, & ſaltim Bohemico negotio inuigiletur. Cum .a. (*.inquit Onoltzbachicus.*) ad ſpeciẽ procedere conarer, tum inter alia refert mihi D. Faber(*.Cancellarius VVirtenbergicus, & qui in aula iſta, etiam contra aliorum Cõſiliariorum voluntatem, hoc negotium artificioſe direxit.*) ipſas, Ciuitates, ſeſe amplius reſoluere noluiſſe, ſtipendiorum tamen mentionẽ feciſſe, ꝗ Regia ſua Ma.(*.Elector Palat.*) iam ante accepiſſet: Item, quod videant (*.Ciuitates.*) quo vela directa ſint, quum duarum Compagniatũ cauſſa iam nulla ſubſequatur reſolutio: parẽ opinionem eſſe cũ cæteris quoq; ſummis officiis, & ꝙ Ciuitatib. pſidia imponi velint &c. Decemb. A. C. M. DC. XIX.

Quamuis vero Ciuitates grauamina iſta lubentiſſime ſublata vidiſſent: nihilominus tamen Anhalt. & Elector Palat. à præfixo ſcopo minime receſſerunt: id quod ex eiuſd. Anhaltini ad Comitem Hohenloium, ſub dato 5. Dec. A. C. M. DC 19. exaratis litteris videre eſt. Ex quib. apparet, Anhaltinum ægre eo commoueri potuiſſe vt grauamina iſta tollerentur, dum reuocationem Vnionis copiarum militariũ in euentum ponit, vbi videlicet Vnio iſtis ad ſingularem quamdam intentionem opus habuerit, inter alia inquiens: Mansfeldium Comitem à Stytumb ad ſe ablegaſſe, & inſtanter ſollicitaſſe an videlicet ipſius equitatus ſuo eſſe & incremento (*.qui equitatus tum temporis circa Viennam in Auſtria apud Gabrielem Betlehemum cõmorabatur.*) reſtitui, & ſurſum in regnum Bohemię reuocari poſſet: aſt eod. ipſo tempore Palat. Electorem verſus Ambergam veniſſe, cui rogationem iſtam officioſe communicaſſe: ad iſta vero Elector Palat. ſibi(*.Anhaltino.*) ſub ſilentio indicauerit, & clementiſſime mandauerit vt idem, eod. tamen fideli ſub ſilentio, Comiti Hollacho ſignificet: quod nimirum facile fieri poſſet, vt Vniti, ad ſingularẽ intentionem (*.Catholicos inuadendi, Epiſcopatus occupandi, præoccupationem impetrandi, & viam facti bene collocandi.*) ſuas in Bohemia habentes militareis copias reuocare, & aliis in locis (*.eo videlicet de quo Pleſſiaca 27. data litteræ loquuntur, & quo cætera quoque conſilia directa fuerunt.*) vſurpare (*.employre.*) poſſent. *Attamen vt deniq; Elector Palat. ante diſceſſum ſuum, generalem vicarium v. l legatum(.Marchionem Onoltzbachicum.) & Ciuitates in bona ſua deuotione conſeruaret, eo tamdem ſeſe reſoluere neceſſum habuit:* Seſe in Bohemiam deductas Compagnias, tam equites, quam pedites, ad corporis ſui cuſtodiam deſtinatas(*.quemadmodum ex Vnionis Norimbergico peculiari receſſu, in §. pari modo &c. expreſſe videre eſt.*) quidem retenturũ, cæteras vero intra menſtrui temporis ſpacium, vel, vrgẽte neceſſitate, ci- NB.

Decemb. A.C.MDC. XIX. tius in Germaniam dimiſſurum, vlteriori mentione addita Marchionem Onolzbachicum, Generalem Legatum, loco dimiſſarum iſtarum Compagniarum (*de iſto corio potiſſimum tum temporis ludebatur, aliis enim Ciuitates parum ſane obtinuiſſent.*) alias conſcripturum, & promiſſum numerum completurum, Electorem Palatinum vero, iis equitum peditumque Compagniis, quas retenturus eſſet, reſtituturum eſſe; Interim ille ordo, qui eaſdem conſcribere debeat, eaſd. luſtrandi bonam poteſtatem habeat. Poſtquam etiam Elector Palatinus, Generalatus ſui cauſſa, erga Vnitos ſeſe eo reſoluiſſet, quod illud deciſioni illius permitteret, quomodo nimirum cum facta acceptione ſeruari debeat: iccirco illud ipſum ad eumdem Electorem Palatinum iterum remiſſum ab Vnitis eſt, minime dubitantes ipſum Caſſæ tenuitatem probe conſideraturum eſſe.

Interea tamen præcipuum grauamen, preſidiorum Ciuitatibus imponendorum cauſſa & punctum ſummorum Officialium ſtipendia concernens, de quo Solmenſis inter alia mentionem facit, indeciſum relictum eſt, excepto quod Onolzbachicus promiſerit: ſeſe de duabus Würtenbergicis peditum Compagniis, quæ in inferiori Oelchingo Vlmenſium ſubditis moleſtæ fuerāt, (.niſi Kembda & Memminga contra omnium ſpem & expectationem non vnam ex illis recepturæ eſſent.) vnam in ſuam Prouinciam accepturum, relliquum ſignum vero Dux Würtenbergicus ſibi reſeruare vellet, &c.

Res itaque (. tam horum, quam aliorum grauaminum ſumptuumque in immenſum creſcentium cauſſa, ſiquidem ſummi Vnionis Ordines, vtpote Palatinus, Brandeburgicus, ambo Electores, Mauritius Haſſiæ Landgrauius, Onoltzbachicus, Culmbacum partim nihil omnino erogauerant, partim vero Caſſæ multum debuerant, Ciuitates vero ſeſe ſeductas, & quod maiora ipſis ferenda eſſent onera, animaduerterant.) hoc in Vnionis Conuentu ſatis in arcto conſtiterunt: nihilominus tamen Vnio tam artificioſam meras minas ſpirantem epiſtolam ad Bauariæ Ducem ablegare minime erubuit: ex quo ſane ipſa Meridiana luce clarius apparet, homines iſtos mox blandis ſuauiloquelis, mox cum violentia & impetu, imbecillitate ſua minime perpenſa, res ſuas promouere, & vrgere ſtuduiſſe. De anguſto autem iſto Vnionis ſtatu toties commemoratus magnus aulæ Palatinæ Magiſter ad Principem Anhaltinum ex Hartmanshofio 4. Decemb. Anno Chriſti M. DC. 19. talia inter alia refert: Achatio, Baroni à Dona, litteras ad Ducem Boullionæum tradendas fuiſſe: Item conſultius fuiſſe, ſi ipſe Princeps Anhaltinus Norimbergam verſus ſeſe contuliſſet, quum, durantib. adhuc

iſtis

iſtis Vnionis Comitiis diuerſimodæ difficultates exortæ fuiſ- Decemb.
ſe iit, quæ ad finem alias nunc properantibus Comitiis facile diſſolu- A.C.MDC.
tionem excitare potuiſſent: in quibus etiam vlterior fit mentio de XXX. XIX,
thalerorum, ac totidem florenorum M. à Knyphuſio Hamburgi, V.
per cento, comparatis. Item, matrem Regis Daniæ C C. thalerorum M.
conceſſuram, aſt abſque ſponſione Vrbium Imperialium, vtpote Argentinæ, Norimbergæ vel Vlmæ (*Ecce, vos Imperiales ciuitates, qua de re agatur*) iſtam peccuniam non erogaturam eſſe.

Equidem correſpondentes indicentesque Imperiales ciuitates integro anno ante haſce litteras, quo videlicet Directores vela ſua extenderint, facile intelligere potuiſſent: quoniam autem interea ab iis, qui ad rem iſtam bene diſpoſiti fuerunt, forte decepti eſſe potuerint: itaque toties nunc commemorati magni aulæ Palatinæ Magiſtri, de dato IIXX. Decemb. A.C.MDC.XIX. ad Principem Anhaltinum exaratæ litteræ nihilominus, & ea potiſſimum de cauſſa heic referuntur, vt impoſterum ſciant, qui apud ipſas per tectam mediorum ſuggillationem peccuniam tam artificioſe exprimere potuerint. D. Camerarium, (*inquit Solmenſis*) eiuſque expeditionem Vlmenſem indies expectari: verendum tamen eſſe, ipſum non meliorem reſolutionem allaturum, quam D. Paſtoir ab Argentinenſibus reportaſſet, quæ in ipſo effectu denegatoria eſſet reſpõſio, licet res iſta ad vlteriorem cum Norimberga communicationem dilata ſiet. Eumdem quoque (*Camerarium*) fuiſſe ſane admonitum, vt illud medium, quod (NB.) D. Oelhafius ſuggillaſſet, proponeret, verendum tamen, iſtas litteras primum poſt Camerarij ab Vlma diſceſſum allatas fuiſſe: quem in euentum ſeſe mandare vt litteris idem tentare non grauetur: qua arte etiam ipſos Argentinenſes flectendos eſſe, &c. NB.

Pari comminatione, & bona cum erga Bauariæ Ducem adfectione, Anhaltinus ad Pleſſeium Monachium verſus, poſtquam ille vna cum Frederico Comite Solmenſi, Andrea Imbofio, & Doctore Oelhafio, armatam ſeu comminantem legationem inibi depoſuiſſet. Imperatorem ab Auſtriacis ordinibus ipſorum conſiderationes poſtulaſſe, quomodo nimirum pacificatio iniri poſſet: qui rotunde atque categorice reſpondiſſent Cæſaream ſuam M. duo iſta regna (*Bohemiæ & Hungariæ*) poſtponere, religionis libertatẽ abſolute concedere, externum militem & auxilia dimittere, &c. promiſſis ſuis & recapitulationi ſatisfacere debere: quidam addiderunt: optumum factu fore vt ſeſe omnino (*à S. Rom. Imperio*) abdicaret, cuius hæc ſunt verba formalia: *Quelques vns ont adiouſté que le meilleur ſeroit, des'*

Decemb. A.C.MDC. XIX. *abdiquer totalement, &c.* Sin igitur nunc Bauariæ Dux, rebus ita conſti-tutis, neutralis permanere velit, id ipſi liberum relinqui: ſin minus: tum primum ipſum fore, qui diſtinctis in locis inuadi poſſet: *Il ſera aſſeurez (verba concepti formalia) qu'il ſera le premier, qui pourrat eſtre attaque par diuerſes endroicts, &c. abſq; omni dubio quum non dumtaxat Dux, ſed multo potius cæteri quoque Catholici apud Vnitos in concepto fuerint, qui videlicet timide ſemper bellum & diſcordiam fugerint, cuiuſque partem Archiepiſcopatuum, & Epiſcopatuum, populorum, & Prouinciarum poſtpoſuerint, modo vt reſiduo pacifice & tranquille vti frui potuerint: quem tamen poſtea (ſub prætextu nouæ religionis pacis, vel quod alias in Romano Imperio exorta diffidentia tolli, & econtra pax atque concordia plantari potuerint) cum iſtiuſmodi comminationibus ad ſe pertrahere conati ſunt: quemadmodum iſtorum hominum deductus proceſſus in duobus iſtis vltimis Comitiis* (vbi Onoltzbachicus legatus ius pugni & ſubruſos oculos publice minatus eſt) *hactenus ipſo facto ſatis ſuperque teſtatur, quemadmodum etiam ipſe OnoltZbachicus ſupra ſcribit*: Catholicos ex mera formidine, nec ex deſiderio vel propria voluntate Cæſari auxiliaturos eſſe.

Et hæc, quæ Anhaltinæ, Solmenſes, Pleſſeiacæ, aliæque litteræ & relationes ad litteram demonſtrant, vna cum multis aliis rebus Norimbergæ in Vnionis conuentu, tractata, concluſa, & , quantum quidem fieri potuit, in effectum deducta fuerunt: quemadmodum illa omnia in arcana Anhaltina Cancellaria ſub titulo: Vnionis acta, quæ, durantibus adhuc Correſpondentiæ & Vnionis Comitiis Norimbergæ, allata, tractata, & in effectum deducta, &c. *in originalibus & conceptis reperiuntur, &c.*

Vbicumprimis iuxta Vnionis receſſum, de dato XXX. Nouemb. A.C. MDC. XIX. quemadmodum etiam ex Electoris Palatini ad inferioris Saxoniæ correſpondentes Principes, ſub Dato Norimbergæ *XXVI. Nouemb. A.C. MDC. XIX. exaratis litteris*, Catholicorum ordinũ conſcriptiones primum ab A.C. MDC XIX. deriuantur: *Cum tamen vice verſa (vti ſupra deductum, & documenta demonſtrant)* Marchio Onoltzbachicus iam ante M. Iulio A. C. MDC. IIXX. II. militum M. tamquam expectantes conſcripſerit, & eo ipſo tempore de grandi quadam, XV. militum M. conſtante, armatura tractatum fuerit: immo Mansfeldicæ militareis copiæ ipſo facto in Bohemiam miſſæ fuerunt: regnis atq; Prouinciis inhiatum eſt: Vnionis nauicula M. Auguſto A.C. MDC. IIXX. (modo media ad grandem iſtam armaturam obtineri potuiſſent) in altum ducere, Herbipolenſem inuaſionem *(Rendevous)* inchoare, in modo commemorato A. C. MDC. IIXX. egregiam reſolutionem concipere, mundum ſurſum deorſum-

que

que ferte, Oceanum cum Adriatico mari coniungere, & inter alia Oc- Decemb.
cidentalem Franciam eo inclinare voluit, ne inibi concedatur vt Fer- A.C.MDC.
dinandus, ſi res ad electionem Romanorum Regis deueniat, ad Ele- XIX.
ctorale Collegium admitteretur: Viuente etiamnum Romanorum Imperatore Matthia de myſterio miſſæ: Item, quomodo Alſatia, Briſſacum, &c. occupanda, immo ciuitas N. inuadenda, & eo ipſo bonus apparatus peccuniarius, ad belli continuationem comparari poſſit, ipſo facto tractatum eſt. Notorium quoque eſt quid poſtmodum, durante etiamnum electione Mœnofrancofurtenſi, & eodem ferme momento Pragæ actitatum, & quæ antehac peculiaribus in locis, tam in: quam extra S. Rom. Imperij limites, intelligentiæ, correſpondentiæ, Allianti & fœdera concluſæ fuerunt, quibus mediantibus Papicolæ notis iſtis in locis maiori cedere neceſſum habeant, &c. quemadmodum etiam cum Electoris Palatini, & Vnionis copiis militaribus, Pilſa, Bragadiza, Piſſecca, Strackonicium, Winterberga, Wodiana, & Pechinum ipſo facto occupata, Patauium & Ratispona inſidiis tentata, D. Solmenſes equites, ſub ipſa tractatione electionis Mœnofrancofurtenſis, ab Vnionis militibus in ipſo etiam Catholico territorio in fugam verſi, & ab Mauritio Haſſiæ Landgrauio propoſitum fuerit, cũ iiſdem Vnionis copiis militaribus Ferdinando obuiam progrediundum, Francofurtum vndiq, obſidendum, & Cæſaream electionem omnibus modis impediendam eſſe. *Hiſce omnibus autem minime conſideratis, in paullo ante commemorato receſſu, apud punctum III. adhuc amplius videre eſt, dum poſuerunt:* an n õ conſiderandum quomodo poſtmodum Vnio, ſumptuum profuſorum cauſſa, (*cum tamen Catholici, iuxta ipſius Onoltzbaschici confeßionem propriam, dumtaxat ex mera formidine, non ex deſiderio & propria voluntate arma arripuerint*) ſeſe iterum recreare poſſet. *Alias quoq, in tunc temporis Norimbergæ ad Ducem Bauariæ decreta legatione inter ſe inuicem commutatis ſcriptis manifeſtißime deprahenditur, quemadmodum etiam ex Catholicorum ordinum ex Herbipoli V. Martii A.C.MDC.XX. data reſponſione, quæ omnia publicis typis diuolgata fuerunt, vt etiam in diuerſis Germanicis, Latinis, Gallicis relationibus Hiſtoricis & Mercuriis Gallo-belgicis, &c. quam iniurioſe ipſis Catholicis ordinibus fuerit impoſitum*, quaſi cum defenſionis ſuæ præparatione bellica in S. Rom. Imperio intempeſtiuum initium ad bellum fecerint, & eo ipſo correſpondentibus Vnitis ad ſimilem armaturam anſam occaſionemque præbuerint.

Quæ plura alias ſpecialia in hoc Norimbergico conuentu tractata, concluſa, & quot multifaria additamenta correſpondentiæ & Vnionis receſſuum

Decemb. ceſſuum inſtituta: Item, qualia ſcripta, & tractationes cùm Stadenſi-
A.C.MDC. bus, Imperialibus Anſeaticisque ciuitatibus, in rebus Argentinenſem
XIX. Epiſcopatum concernentibus, & in cauſſis Saxonum Vinarienſium, Pupillorum Marchionum Badenſium, Auguſti Comitis Palatini, & Ian-Frederici contra Dom. ipſorum fratrem Wolfgangum Guilielmum Comitem Palatinum, ciuitatis Ratisponenſis occupandæ, &c. *Non minus quales* deliberationes, inſtructiones, & ſcripta, ad inferioris Saxoniæ circulum in Cæſareæ legationis: *& VVetteraniæ Comitum* religionis negotio, inter ſe inuicem commutata fuerint: *porro quomodo* Vnio (vltra impẽſas bellicas aliosq; ſumptus) rationes *ſuſceperint*: in quantum reſtantia modo cõmemoratorum ſumptuum bellicorum excreuerint: quantus Vnionis militarium copiarum numerus: vbi iſte commoratus fuerit: Quomodo cum reitormentariæ muneribus comparatum fuerit: & quam caute & aſtute Vnio, cumprimis eiuſdẽ capita clandeſtinas ſuas artes apud Rempub. Venetianam, Occidentalem Franciam, Sabaudiam, Angliam, &c. negotia ſua, ad impetranda auxilia & ſubſidia, propoſuerint: pari modo qua ratione Electorem Saxoniæ Vnionis negotio lubentiſſime implicatum viderint, & quam fideliſſime Sereniſs. ipſius Celſitudo Electorem Palatinum, Vnitos, & Bohemos à propoſito ſuo dehortata fuerit, nil omnino autẽ profecerit, & Æthiopem dealbarit. *Quæ autem illis in locis plura tractata fuerint, ea et heic denuo repetantur, minime neceſſarium eſſe autumamus, quum iſta omnia ſuo tempore cum plenaria editione Originalium commodius fieri poterint.*

Nihilominus tamen beniuolus Lector ſimul Vnionis Directorum ſingularẽ curam, moleſtiam, laborem atq; prouidentiam ex eo colligat, quod non dumtaxat præparationem ſuam bellicam ad intentionem ſuam optima forma complere ſtuduerint, verum etiam quum viderint Cæſaream S. Maieſtatem tam in Italia, quã Occidentali Francia per delegatos ſuos opem atq; auxilium ſollicitare: & probe itidem perpenderint, in rebus bellicis explorationem, quid his vel illis locis agatur, & quomodo contra rebus ſuis conſultandum proſpiciendumue ſiet, plurimum prodeſſe: iccirco neceſſarium eſſe autumarunt vt vndiq; atq; adeo etiam Conſtantinopoli certos correſpondentes conquirerent, quem in finem etiam Anhaltinus in peculiari quodam memoriali, ad Erlacum directo, apud III. punctum mandat. Vt nimirum cum Bubinghuſio, præcipuo quodam Ducis Wurtenbergici miniſtro, fido tamen ſub ſilentio, ageret, an non media inueniri poſſint, vt forſitan curſor Veredarius ab Auguſta Vindelicorum verſus Bruxellas (*hac enim via litteræ ex Hiſpania & Occidentali Francia per VVirtembergenſe territorium adferuntur*) extra Prouinciam intercipi poſſit: Item apud

IV. pun-

IV. punctum iubet, vt Camerarius cum Frederico à Berg (*Vnionis reipeccuniariæ ſiue Caſſæ præfecto Norimbergenſe*) non dumtaxat Roma & Venetiis Decemb. A.C. MDC. XIX. ſingulis ſeptimanis vulgaria noua procuret: *ſed tam ſtudioſe Baroni à Dona iniunctum fuit*, quod ad partem cum commemorato iſto Frederico à Berg tractare neceſſum habuerit, quomodo videlicet, & qua ratione explorationes & correſpondentiæ in Italia apud fide dignas minimeque rimoſas perſonas inſtituendæ eſſent. *Quamuis vero Chriſtianus Princeps Anhaltinus, mox ab initio Bohemicæ rebellionis, A. C. M. DC. IIXX. & poſtmodum ſæpius per ſummæ tenuioriſque ſortis atque conditionis homines, legatos, atque miniſtros (quorum* Neuw *ſiue Nouarius non extremus fuit) certo ſibi perſuaſit mirabilibus fucatis inſidioſisque propoſitionibus & motiuis cauſis Sereniſſ. Reipubl. glaucoma inducere, palpum obtrudere, eamdemque erogatione ingentis peccuniæ, in Vnionis naſſam pertrahere ſummopere laborauerit, nihilominus tamen Senatus, ex notæ prudentia & prudentia, ab iſtiuſmodi hominum commercio abſtinuit. Etiamſi autem toties dictus Princeps Anhaltinus, Bergkius, & alii plures contra angularē iſtiuſmodi lapidem non amplius impingere debuiſſent: attamen irrequieti impudentesque iſti ſocii minime verentur, quin, ſi ipſis in vno bene proſpereque non ſuccedat, alia media excogitent atque exequantur, quemadmodū etiam paullo ante dictus Bergkius, dum ſui nominis famam apud Vnionem aucupare, & intentionem ſuam obtinere autumat, prudentiſſimum Senatum in naſſam ſuam pertrahere conatus eſt: quocirca M. Decemb. A. C. MDC. XIX. ad Anhaltinum Principem ſequentia perſcripſit*: Seſe humillimo cum obſequio percepiſſe, quod Inluſtriſs. ſua Cel. ſibi per Baronem à Dona clementiſſime iniunxerit: eum in finem ſe adhuc hodie calamum in Italiam temperaſſe, bona ſpe fretum, rem illinc proſpere feliciterq; ſucceſſuram. Aſt hodierno tempore cū NB. NB. Venetianis ita comparatum eſſe, quod affectionati non ſemper, quantopere etiā velint, operari poſſent; & eapropter ipſis per miniſtros publicos materia ad manus porrigi oporteat, quo tutius meliusve noſtro (*Calviniano*) fauori ſeſe adaptare, cumprimis vero partem pontificiam, cum *ragion del ben publico*, cōuincere, & ita Reipublicæ bonam operam nauare poſſent: alias enim quaſdam inconuenientias, præſertim in religionis negotio, aliquando, ob varias ſuſpiciones, ipſos nolentes volentes etiam tolerare neceſſum habere: Seſe quidem nihil intermiſiſſe, & inapte inſtitiſſe, atque ſummum nunc tempus eſſe, monuiſſe, vt videlicet Senatus tamdem ſeſe reſolueret, & ipſo in effectu ſaltim aliquid præſtaret: maiorem enim ipſum vtilitatem fructumq; exinde reportaturum quam ex Sabaudia: materiam in Germania enim ita eſſe

 diſpo-

Decemb. diſpoſitam, vt, ſi Venetiani rem modice duntaxat ſub[illegible]
A C. MDC. trinque bona ſpes concipi poſſet, pertæſam Monarchiam [illegible]
XIX. daturam, aliasque nationes minime [illegible] turbam [illegible]
Etiamſi quoque alij Principes, tamquam regni Bohemiæ amici [illegible]
ctenus ſeſe promptos paratosque exhibuerint, illisque, Bohemis, o-
mnem ſuam operam conſiliumque det[illegible]: omnia tamen ea per-
quam eſſe neceſſaria, ob tam arduum difficillimumque negotium [illegible]
tentiſſimos excitatos hoſtes, & exhauſtum ab ijs, qui regnum antea
poſſederunt, ærarium. Quocirca facile poſſe colligi, ne[illegible]
pud tam ſubitaneam mutationem, non adeo formidabilem eſſe con-
ſtitutam, vt bono aliquo ſuccurſu ipſis non reddatur animus. Quæ
itaque peregrinæ nationis dominatio Italiæ hactenus plurimum ob-
ſtiterit, eo melius, per tam eximiam occaſionem, peregrinum illud re-
gum iam (Italiam) excutere poſſe, dum Hiſpaniarum Regis Prouin-
ciæ miſſis ex ijs locis copiis militaribus in Germaniam, admodum [illegible]
datæ forent, econtra vero, ne iſtæ in Germania præualere queant, Bo-
hemorum militia iſtis tanto formidabilior futura, atque tamdem, au-
xiliante diuina gratia, ſuperior euaſura eſſet, modo Hiſpanica [illegible]
non prævaleret, ſed debilis atque confuſa redderetur: qui ſucceſſus e[illegible]
iam Hiſpanorum hactenus in Italia obtentam fidem non parum ſane
debilitare, & tum Reſpublica etiam illos (*Hiſpanos*) non ſolum modo e
finibus ſuis arcere, verum etiam forſitan omnino vltra Pyræneos mon-
tes repellere poſſet; indubia ſpe freta, ipſos, quibus in a[illegible] ſuis ſ[illegible]
pem auxiliumque præſtitiſſet, obtenta, per Dei Ter Opt. Max. gratiam,
feliciter victoria, iterum gratiſſimos ſeſe erga Rempub. exhibituros, i-
pſisque, vrgente neceſſitate, militares copias tramiſſuras eſſe, quem-
admodum (NB.) in vltimo bello eius rei gratia modicum [illegible] ſpe-
cimen ediderint: & ſimilibus iſtiuſmodi circumſtantiis, &c. Sese Berg-
kium ſperare, ſin & aliis in locis aliæ quoque negotiationes ſeſe [illegible]
derint, tum rem non abſque ſingulari fructu proſpere ſucceſſuram. I-
tem, obſignata iam epiſtola, ſeſe, Bergkium, CC equitum M. qui n[illegible]
Mediolani adhuc commorentur, in poſtſcripto cuiuſdam S[illegible]
mentionem feciſſe (*NB quomodo iſti homines, ad ſ[illegible] alios, [illegible] fingant*) eamdemque litteris incluſiſſe, indubia ſpe fretum, [illegible]
quoque aliquid operaturum eſſe: In cæteris ſeſe re[illegible]rio ac [illegible]
inuigilaturum, modo tempeſtiue ſatis de omnibus ci[illegible]
[illegible]uerit, &c. *id quod Fredericus Bergkius ſatis fideliter pr[illegible] & non*

[illegible]

[illegible] dumtaxat vice propria ſua ſilitia noua hinc inde communicabit. Decemb. A. C. M DC.XIX.

CONTINVATIO CANCELLARIÆ ANHALDINAE.

INTEREA, *dum literæ iſtæ Berckii Principi Anhaldino 4. Ianuarii, Ann. 1620. eſſent redditæ, querelas agitabat Gothardus à Starnberg, literis 9. Ianuarii Lintio ſcriptis, quarum hæc erat ſumma:* Auſtriam ſuperiorem indies magis magisque hoſtibus circumdari, quod cognatum ſuum, Eraſmum à Starnberg, ad R. Bohemiæ M. nuper legatum, procul dubio ſignificaſſe putet; præterea Ipſenſem ciuitatem (à ſe paulo prius vi occupatam) à Cæſariano milite rurſus interceptam, atque adeo hoſtem quotidie propiorem Auſtriæ ſupra Enſam ſitæ fieri; conuenticula & comitia illis eſſe præcluſa, nullum reſtare tranſitum, quo vis Cæſariani militis vel impediatur vel retardetur; paucos quidem milites ſe in confinibus Wallſeenis præſidiarios reliquiſſe, quibus commune vulgus coerceat, ne terror Panicus omnes fortaſſis tranſuerſos rapiat: ſed hoſtem (Comitem Bucquoium) mediis ſufficientibus ſatis eſſe inſtructum, tranſitu iſto neglecto per alias vias regionem inuadendi; ſolicitare quidem ordines ſupra Enſam ſtrenue in Bohemorum atque Auſtriæ inferioris caſtris ſubſidiarium militem, vt tranſitus Ipſenſis poſſit conſeruari: promiſſa ipſis eſſe data, ſed an euentus illis ſit reſponſurus, incertum eſſe: vereri ſe, ne poſt Feſtum veniant: Quod ſi hoſtis iſtam regionem ſub poteſtatem ſuam redigeret, de Bohemia & tota Germania actum iri. Cis Paſſauium commorari exercitum Italicum, non minus octo millibus armatorum militum conſtantem; ſe pro periculo ac plane diuino miraculo ducere, quod regionem hanc hoſtiliter inuadere nondum audeant, &c.

Quibus innuere voluit, quam exoptatam eo tempore, priuſquam milites ab [illegible] in Bohemiam appuliſſent, occaſionem Bucquoius neglexerit, rem [illegible] ad finem expetitum perducendi. Apparet ſimul etiam ex iiſdem, quam [illegible] plane modo audaces rebelles iſti fuerint, præſertim cum viderent, adeo [illegible] & amice cum ipſis agi, vt Tſchernembelius ipſe 24. Nouembris, anno [illegible] Principem Anhaldinum ſequenti modo exarare non ſit veritus; Conſultum ſeſe exiſtimare, vt Paſſauium, etiamſi Imperij membrum ſit,

occupetur, tum quod hoſtilitatem atq; inimicitiam ſuam aduerſus Bohemos atq; Auſtriæ ſuperioris incolas ſatis ſuperque teſtatam fecerint: tum etiam quod ob ſitus commoditatem multum vtilitatis ſit allaturum; alias nunquam tranquillitate ac quiete ſeſe eſſe potituros: [illegible] ſi Bauariæ Dux negotio fortaſſis immiſcere ſe vellet, nudam ac plane apertam ipſius relinqui ditionem, Hungarisque facile acceſſibilem & patulam.

Erat tum temporis & aliud ſub incude conſilium, quod Dux Bauariæ Legationi Vnitorum non ſatis ad ipſorum lubitum reſpondiſſet. Atqui vere, [illegible] diſſenſiunculæ iſtæ, quarum Comes Solmenſis ſupra mentionem fecit in literis [illegible] 4. Decemb. ann. 1619. datis, latius ſerperent, aut ciuitates fortaſſis an [illegible] perent, reſolutionem ſuam, turbas Bohemicas concernentem, immutandi. [illegible] tio igitur iſtius conſilii ab Anſpacenſi vſque ad vlteriorem Generaliſſimi re[illegible] nem dilata, & Comes Erlacenſis Pragam feſtinanter ablegatus fuit, [illegible] teris ſub dato 1. Ianuar. ann 1620. in quibus Anſpacenſis omnis generis nova [illegible] Italia & Mediolano allata, corraſit, inter alia ſcribens: Memoriale ſe tradidiſſe Erlacenſi, cui fidem velit haberi: Vnionis hoſtes indies confortari, ac magis magisque appropinquare. in Italia paſſim milites colligi, ita vt exercitus penuria nulla ſit hoſtibus pertimeſcenda: ſperare itaque, Regem (Generaliſſimum) acquieturum, vt reſolutiones in effectum deducantur, quarum inſtructionem Erlacenſi (NB.) commiſerit, quanquam ſciat, expoſtulationes & querelas ciuitatum non defuturas: Combien (ſcribit) que ie ſcay bien, que ne me manqueront des reproches des viles, &c.

Fridericus à Berck, Vnionis nummularius, de quo paulo prius d[illegible] eodem dato Pragam ad Principem Anhaltinum literas, quæ 6. I[illegible] 162[illegible] ibi redditæ ſunt, ſequentis tenoris dedit: mittere ſe auiſationes [illegible] quibus punctus, militem pedeſtrem concernens, obliuioni [illegible] ſit dandus: dubitare quidem ſe de illo, certum tamen eſſe, [illegible] Pontificiam non quieſcere, ſed dies noctesque con[illegible] mico, bene ſibi noto, literas ſeſe nullas accepiſſe, proxime [illegible] eſſe accepturum. Ex adiuncta copia colligere ipſum poſſe, [illegible] bore adnitatur (Berckius) bonum ſemen (fructuũ [illegible] ſim diſpergendi. Quis a. ſit iſte 516. ſ clandeſtinus [illegible] tor, qui nomen ſuum, ipſi etiam Vnioni, ignotũ eſſe cupit [illegible] ſeſe occaſioni indicandũ reſeruare: cumprimis a. conſ[illegible] Heluetij, pſertim Tigurini, cũ ſatis ſe in Vnione [illegible]

bus

Sues inſcantur tum propter tranſitus, qui apud ipſos ſunt multi, tũ ob propinquiorem cum Senatu (cui pſuaderi hactenus non potuerit.) coniunctioné: ſuppetias ipſis etiam eſſe ferendas, vt loca quædam, Catholicorũ iuriſdictioni ſubiecta, occupent (attendite Catholici coniurati.) atq; adeo Hiſpano militi tranſitum præcludant: eſſe quidem ſumtus aliquos impendendos, vtilitatem tamen inde redundaturam longe maximam, iuxta illud: Che fuſſe à buttar il lucio per pigliar il peſa, &c.

Copia literis iſtis adiuncta in ſe continebat omnis generis ſpecialia, quæ in excellentiſſimo aliquot Confœderationum Collegio agitata atque diſputata fuerant. Romæ ſcribebatur, omnes ibi mirari generoſitatem Comitis Palatini, nec iam temeritatem, vti Pontifex prius proclamauerat, ſed prouidentiam ſingularem dici, cui omnes in Europa Principes proteſtantes aſtipulentur, propoſitumque ſibi habeant, aliis ea facere, quæ ab illis ſibi forent expectanda.

Venetiis eodem menſe littera à clandeſtino Correſponſore, ibi degente, miſſæ, in quibus narrabatur, quantopere modis omnibus adlaboraret, Signoriam ſiue Magiſtratum Venetum eo adducere, vt Electoris Palatini atque Venetis literis reſpondeat, legatoſque, qui Palatino ob nouam electionem congratulentur, mittat, ac parum pecuniæ, ad vrgendum magis ſtrenue opus, communicet. Hactenus impeditum ſe fuiſſe, ſed nihil intentatum relinquere, atque acrius replicando inſtare.

Quemadmodum vero Anhaltinus colluſionem Correſpondentium in Italia, ſic Vgerndorffenſis in Polonia eandem procurauit. Exemplo ſint litteræ, ſub dato 4. Ianuar. an. 1620. ad Anhaltinum miſſæ, quibus continebatur ſecretum quoddam conſilium Nicolai VVolsky, Marſchalli Polonici per Senatorem quendam Principatus Oploſienſis, nomine Melchiorem Kolenbahr, propoſitum, eius intentionis; Etſi quidem exercitus ſit in Polonia congregatus, ſtipendia tamen ipſius vſque Maium non eſſe duratura; ac etiamſi quid fortaſſis tentetur, proſpecturum tamen ſe (VVolsky) vna cum VVaywoda Cracouienſi, atque exercitus Duce, aliiſq; cohærentibus, ne Regi pecuniarum copia fieri poſſit, aduerſus Sileſios præſidiis erogãda. Impoſſibile etiam eſſe Regi, pecuniam ad obligationem fidei ſuæ regiæ procurare, nullam que alias in promtu eſſe: porro Marchi[illegible]lum Marchioni Iegerndorffenſi ſecretiſſima fidelitate promiſiſſe, quod, ſi à rege Hiſpaniæ, Pontifice, atque aliis Cæſaris aſſiſtentibus tantæ ſuppetiæ ferrentur, vt periculum aliquod regionibus Confœderatis creare poſſent, ſe

 defen-

defendere, ac priuilegia ipſarum literaſque, quas vocant, Maieſtatis ſarta tectaque conſeruare vellent, modo in ſuas poſtmodum partes tranſirent.

Quæ illo tempore Pinoſii ac Viennæ in puncto indu[illegible] erint, in propatulo ſunt. Illud autem cumprimis eſt notandum, quod, quam primum Gabor ſuperior Poſonii fuerit factus, Cathedrale ſtatim templum ad D. Martinum [illegible] nauerit, exercitium Catholicum abrogauerit, nouos Prædicantes introduxerit, Legatuſq; ipſius Conſtantinopoli tum temporis degens, Stephanus Corlathi Sultano literas tradiderit, in quibus Ordines Vngariæ, Bohemiæ, Morauiæ, Sileſiæ atque Auſtriæ illi munitiſſima propugnacula atq; arces, Villecum, Nouigradum, Sa[illegible], Palancum, Iarmuthum atque alia obtulerint.

Quid amplius Gabor penes Ottomannicam portam ſollicitauerit procurauerit que, propria ſua ipſius manu ad Turcicum Imperatorem exaratæ literæ [illegible] perq; demonſtrant, quarum ſumma, vt paucis me expediam, hæc eſt: Aggreſſum ſe eſſe tandem opus, ad quod toties ab Imperatore Turcico fuerit inſtigatus, ac pleroſque Hungariæ proceres ſibi conglutinaſſe, aliquos quidem adhuc paucos deeſſe, ſed & iſtos ad vota ſua eſſe perductum: manifeſtum igitur iam cuiq; fieri, quã accurate hactenꝰ ſemper mandatis ipſius morem geſſerit, idẽ ſe in poſterum etiã eſſe facturum, omniaq; ad nutũ Sultani, ac fidẽ ipſi per Legatum præſtitã, acturum: quos Ordines Hungarici(Emericus Turſo, Serſchy Georg. Ragoz[illegible] pſerint, procul dubio menti Imperatoris Turcici adhuc infixa eſſe: enitendum igitur ipſi eſſe, vt raſa Pontificiorum & Sacrificulorũ colluuies è medio tollatur, (*. Vide ſupra, quæ de Gaboris & vnitorum propoſito de Papatu extirpando adduximus.*) quicquid hactenus fecerit, auxiliante Deo, fortunante ſucceſſu aggreſſum eſſe: rogare igitur illum, veluti patronum ſuum, ne Germanorum tractationi(. nam S.C.Ma. iam in Porta Ottomannica rebellium ſuorum machinationib. ſeſe oppoſuerat.) fidem vllam habeat. noſſe ſe illorum oblationes & promiſſa, quæ tamen effecta dare nullo modo poſſent: demum vitæ ac necis ſuæ arbitrium Sultano ſeſe committere, &c.

In Imperio porro pari ratione nullus non lapis fuit motus quo [illegible] ma diligentia explorarentur. Nihil à Catholicis, nihil in aula Cæſarea [illegible] ius tres principales Vnionis directores exactam notitiam non habuerint. [illegible] li apparatus tam S.C.Mai. quam Ducis Bauariæ quantus eſſet, qui [illegible] dinantiæ, quæ itinera aut viæ, omnia ipſis erant perſpecta atq; cognita. [illegible] animaduertiſſent, Bauaricum apparatum [illegible]

[illegible] faltem, raris ab ipſis & ardua inita ſunt deliberationes periculum immi[illegible] ſuis auertendi.

[illegible] Iohannis, Comitis Naſſouiæ, Senioris, de dato 7. Ianuar. an. 1620. ad Anſpacenſem [illegible]: Cum veſpere hoc domo huc (Heydelbergam.) [illegible], mandatum D. Locumtenēs reliquerat, vt ſequerer ipſum Wimpffeham, quo Marchionem etiam Badenſem deſtinaſſet. Eo loci cum appuliſſem, deliberatum fuit, vbi quam commodiſſime Bauaricus exercitus tranſitu prohiberi, ſi non plane fundi ac diſſipari, poſſit. Cumque ego per illos fines, vbi exercitus commoraretur, tranſiſſem, monebar ea, quæ ſcirem, in medium vt proferrem. Iſtud cum feciſſem, ambo mihi Principes mandarunt, vt & V. C. (Anſpacenſem.) eorum certiorem per litteras redderem, &c.

Recenſitis deinde ſpecialitatib. exercitum Bauaricum concernentib. id conſilii Naſſouius dat: Si vires ſuppetant, adminiculo Belgarum Hollandicū extremas militum copias, ab Anſpacenſi vero & Badenſi primas eſſe profligandas: iſtud n. priuſquam vires coniungerent hoſtes, apprime eſſe neceſſarium. Anſpacenſis igitur diſcretioni iudicandum ſe relinquere, an vnitarum in Belgio prouinciarum exercitum ad promouendum caſtra hortari velit, & qua via ipſi [illegible] ſit, vt cum eis ex [illegible], q̄ ex parte Vnionis coll[illegible], coniungi poſſit. [illegible] ſe exiſtimare, vt peditatus equitatui Hollandico adiungatur, [illegible] Limpurgū arbitrari ſe cōmodiſſimam hoſtes adoriendi occaſionem [illegible] Landgrauium Mauritium (*ſic n. in literis illis ſequitur.*) pneceſſarium eſſe ſtatuere, vt ob dictas rationes exercitus Bauaricus profligetur. [illegible] fiat, vti ratione ſtatus fieri neceſſe ſit, coniici facile poſſe, inferioris Palatinatus pericula [illegible] eſſe defutura. Cū vero inibi nō niſi 300. [illegible] audiri milites cōme[illegible]tur, neceſſitatē ipſam poſtulare, vt cum hoſte manus cōferantur, atq; inferior Palatinatus à periculis immunis [illegible]: ſuo ſeſe loco omnia quam diligentiſſime exploraturum, [illegible] expectatæ aduentarent ſuppetiæ.

[illegible] has ſe Marchio Anſpacenſis ſub dato 8. Ian. Rotenburgo ad Principem [illegible] tranſmiſit ſimulq; monuit, ſummā requirere neceſſitatem, vt præ[illegible], qui expectetur, Vnionis exercitus augeatur: alias nego[illegible] eſſe ſucceſſurum, [illegible] fant neceſſaire que nous nous ren[illegible] les ſecours qu'auons à attendre, ou les affaires iront mal. [illegible] Culmbacenſem cōmeatum hoſti denegaſſe; hoc [illegible] eſſe ſolatiū, ſed Deo auxiliante acturū ſeſe, quod poſſit.

Eadem

Eadem die reddita Marchioni ſunt literæ, ab Anhaltino ſcripta, quibus aduentus ſui certiorem ipſum facit, ad quas reſpondet Anſpacenſis; Gaudere ſe de aduentu ipſius; abſq; illo enim ſi eſſet, Palatinatum ſuperiorem multis & magnis periculis obnoxium futurum. Paulo poſt rationes inſtituit militum, qui ex vnitis Hollandiæ Prouinciis ad ferendas ſuppetias mittuntur. Equites ait eſſe mille & ſeptingentos, pedites ter mille, ſexcentos & ſeptuaginta; hoc igitur ſuum eſſe conſilium, vt Marchio Badenſis cumprimis commendatum ſibi habeat Electoralem Palatinatum, & tranſitum Francofurtenſem, vt equites Obentraudiani ſine mora luſtrentur, tormenta & munitiones in ordinem redigantur, exercitus prouincialis ad eiuſmodi loca, quæ Electori Moguntino iudicium aliquod ſingulare parere poſſint, mittatur: quod ſi tergum obuertat hoſtis Palatinatui, aliuſque aſcendat, tunc Badenſem Neapolim cum equitatu ſe conferre debere: quod ſi Bambergam tenderet aut Forchemium, Anſpacenſem caſtra verſus Erlangen & Baiersdorf metari oportere. An autem viribus modo nominatus Anſpacenſis hoſti par ſit futurus, iudicandum ſe Anhaltino relinquere: Herbipolenſem certe exercitum eſſe intermedium, nomine quidem Bauaricum, ſed mox, vbi velit, futurum Cæſareum (*Nonne ex his luce meridiana clarius apparet, principales Vnionis Directores contra Cæſarem principaliter colligi[illegible]*) Quod ſi Bauariæ Dux exercitui huic obuiam procedere, tranſitumque liberum ac patentem præſtare ipſi conſtitueret, vereri ſe, ne quatuor VVirtenbergenſium equitum turmæ fruſtra illos detinere conentur (*notandum hic, quod Anhaltinus propria manu ad marginem ſcripſit,* à luy facile faire à larme, *ad eundem ſenſum, quo ſupra ad Pleſſenium.*)

Eodem die Pleichardus ab Helmſtat Rotenburgo ad Anhaltinum ſcribit; Omnes ac ſingulos de proſpero ipſius aduentu læta ſpe rantes, Bauariæ Ducem ſuper præſentia & regimine ipſius alias animorum eſſe rationes, aut certe ancipitem mentis futurum: Marchionem Durlacenſem hoc ipſo die, 8. nimirum Ianuarii Neapolim vexillis proceſſiſſe. *Deinde conqueritur,* Ciuitates Imperiales Vnioni adhærentes in locis, vbi exercitus commoratur, lucro in pecuniis perſoluendis adeo auide inhiare, *rogatque, vt debita huic malo remedia Anhaltinus adhibeat.*

Poſtea, cum Anhaltinus, iam Generalis Bohemici exercitus D[illegible] oblatum ſtrenue ſubiiſſet, eandemque ob cauſſam Prinnam [illegible], [illegible] autem Vnionis negotium aliquanto grauius ac periculoſius eſſe [illegible], [illegible]

[illegible]

tembergenſis literas ſequentis tenoris ad ipſum miſit, ſub dato 12. Ian. ann. 1620: Gaudemus de aduentu T. C. ex Bohemia, tum eam ob cauſam, vt T. C. turbulentis hiſce temporibus in ſuperiori Palatinatu omnia ac ſingula debito ac decenti ordine conſtituat; tum vt in puncto principali defenſionis Vnitorum, durante præſertim ac continuante contrariæ partis tam forti atque firma coniunctione, ſalutaribus ſuis conſiliis negotio ſuccurrere vna cum aliis poſſit. Dominus Marchio Brandeburgenſis, Generalis, exigente ita rei neceſſitate, conuentum Heydelbergæ indixit, quem, poſtpoſitis propriis noſtris negotiis, ad teſtandam beneuolentiam atq; affectionem noſtram frequentabimus, non dubitantes, T. C. vt hactenus de toto negotio bene meruit, ita & in poſterum ſemper eſſe continuaturam, atq; vna cum Marchione Heydelbergam, vt & Ipſa maxime arduis deliberationibus intereſſe poſſit, profecturam, &c.

Poſtquam vero Vnio exercitum ſuum, quem hactenus in Bohemia, in Palatini atque ordinum Bohemiæ commodum, aluerat, Palatino obtulerat, monitorias literas ſequentis tenoris Pleichardus ab Helmſtat Rotemburgo mittebat; Neceſſarium ſeſe exiſtimare, vt in dimiſſione atque oblatione quinque agminum pedeſtrium (*.quæ ab Vnione fieri debebat.*) aliquis ablegetur, qui dimiſſioni atque oblationi iſti interſit, & milites ſtatim nouo iuramento ſibi adſtrictos reddat: Anhaltinum itaq; R. M. (*. Palatinum.*) ſubmonere debere, quomodo ſit procedendum, qua item ratione exercitus Bauaricus retardari poſſit. Inter alia & iſtud ſuggerere, eiectionem imaginum ex templo arcis & Ieſuitarum aliquibus ex Vnione ordinib. ſanequam diſplicere: nec ſe intermittere poſſe, quin Anhaldino prolixius de hac re ſcribat: vrgeri ſe ad id fide atque affectione, quam erga R. M. (.Palatinum.) gerat.

Decimo ſexto Ianuarii die Berckius Principi Anhaltino Venetorum ad Palatini atque Vnionis literas reſponſionem, adiuncta prolixa quadam relatione ex Roma, mittebat, in qua inter alia narrabatur; Perplexos ibi ac meticuloſos eſſe pleroſque ferme ac ſingulos ob proteſtantium Vnitorum in Germania felices ſucceſſus: Pontificem nihil aut parum rem hanc curare: quin & denuo diſſenſiones N. N. cum Pontifice intercedere; optare plurimos, vt caſtigatio quædam acris à Deo ſuper luxurioſos ac omnibus vitiis inquinatos Sacrificulos immittatur: Cardinales ſæpius Pontificem monuiſſe, vt ſtato della chieſa, incurſionibus quippe populorum Aquilonarium omnino patentem, fortificaret, veruntamen

fruſtra in eo laborati: quin & Bellarmino Cardinali in faciem dixiſſe, opes ac facultates ſuas nimis eſſe exiles actenues; malum contra in Germania adeo graue ac periculoſum, vt, etiamſi velit, occurrere tamen ipſi non poſſit: Galliæ regem parum Cæſari gratificaturum, quin potius ea, qua Electores & Principes Catholici, vſurum eſſe excuſatione: incuriam atque auaritiam Pontificis huius, Cæſari maximo detrimento eſſe futuram.

Non multo poſt tempore idem Buckius literas Venetiis de dato decimo ſeptimo Ianuarii à clanculario quodam Correſpondente per numeros ſcriptas miſit, in quibus multa de Confœderatione inter Venetorum & Hollandorum reſpublicas inita, ac de ſtatu regni Galliæ commemorat, atque inter alia Regem in reſponſione ſua Palatino data, titulo ipſum regio dignari noluiſſe, eam ob cauſam, quod nec Angliæ rex, etiamſi ſocer ipſius eſſet, eodem illum titulo inſigniret. Venetiis literas Palatini, quibus Coronam regni Bohemiæ à ſe acceptatam nunciet, ex Germanica in Italicam linguam verſas eſſe atque impreſſas, eaſdemque nudiuſtertius publice venumdari cœpiſſe.

Die Ianuarii vigeſimo primo Anhaltinus ex Haga Comitis inter alia certior redditur, quod aliquot Conſiliarii Anglici Regem ſuum à ferendis genero ſuo, Electori Palat. ſuppetiis auertere, econtra vero Palatino, vt regno Bohemiæ cederet, perſuadere auſi fuiſſent, ob ſuperiorem Cæſaris Cæſarique adhærentium potentiam.

Vndecimo Ianuarii die, anno 1620. hinc inde exploratoribus emiſſis, 16. tandem Februarii nuncium affertur de Electore Saxoniæ, quod, neglectis dehortationibus Iohannis-Caſimiri, & Iohannis-Erneſti, Fratrum & Ducum Saxoniæ, lineæ Coburgenſis, in propoſito ſuo, rem bellicam in effectum deducendi, & Sac. Cæſar. Maieſt. omnibus modis auxilium ferendi, perſeueret; quodque Schonbergius expreſſis verbis dixerit, quandoquidem Sac. Cæſ. Maieſt. vt Cæſar eligeretur ac coronaretur, vna cum aliis effecerit, omnem etiam ſeſe lapidem eſſe moturum, quoad reputationem & autoritatem illius ſartam tectamque conſeruaret; Electorem Saxonicum cum Bauariæ Duce eodem eſſe animo ac propoſito, & tali quidem; Cum videant, belli tumultus indies magis magiſque inualeſcere, neceſſe eſſe, vt prouideant, ne Imperium omnino peſſundetur, ſubditi innocentes ſpolientur, bonaq; eorum miſeris modis vaſtentur ac diripiantur, ſed gliſcentes potius vehementioris belli flammæ mature extinguantur, ac nobile pacis aureæ donum patriæ reſtauretur. Saxoni perſuaſum eſſe, intentionem

Ordinum Bohemicorum & Regis ipſorum eo collimare, vt non ſolum Catholici, ſed & Lutherani opprimantur: documentum iſtius rei præbere quod Reformati hoc tempore ſuperiores ſint in regno Bohemiæ, tum etiam proceſſum, quē in templo arcis ſuſceperint, eũdemq; aliis etiã in locis cõtinuare conſtituerint: Vereri a. ſeſe, ne eund. exitum imaturi iſti zelotypi ſortiantur, quē Pontificii practici, è feneſtris & regno expulſi. R. M. (Palatinũ.) in tanto iam apud cõmunem plebeculã verſari odio, vt, niſi mature malo ꝓſpiciatur, breui totalis ſeditio metuenda ſit. Diſtrictus Leitmericenſẽ & Sactenſem, paratos eſſe, exercitum Saxonicum prompto obſequio accipiẽdi: multos è Bohemis, in domũ Auſtriam bene adhuc affectos operã ad id ſuã ſtrenue collaturos regimen Caluinianorũ multo eſſe intolerabilius, q̃ Catholicorũ; deteriorata per id oĩa, nihil melioratum: ſuppetias præterea ex Hiſpania, Italia, Polonia, multiſq; aliis prouinciis aduentare lõge maximas, qb. reſiſtere impoſſibile videatur: pleroſq; imperii Rom. ſtatus à Cæſaris partib. ſtare, quin aliquos etiã ex Vnitis: Elect. Brandenburgicum turbis hiſce Bohemicis haud quaquã ſe immixturum, ne Electoratus, aut Ducatus Pruſſiæ iacturam faciat: Bohemos bello iam defatigatos pecunia deſtitui: Exercit⁹ Duces & Capitaneos ob defectum ſtipendiorũ mereri amplius nolle: milites plurimos periiſſe, reliquos, vt & Bohemos, ſeditionem moliri, nec plures poſſe colligi aut conſcribi. Ex quibus omnib. liqueat, S. C. M. facilime intentionem ſuam eſſe aſſecuturam, Regnumque Bohemiæ vna cum incorporatis Confœderatiſque prouinciis recuperaturam. Multa etiam ſeſe alia habere, quæ narrata fuerint, verum ea ſeſe literis tuto committere non poſſe.

Decimo quarto Februarii die, eiuſd. anni literæ Venetiis miſſæ ſunt ſequentes: Regis Galliç legatos à Veneto Magiſtratu poſtulaſſe, vt vna cum Rege ſuo turbis Bohemicis ſeſe interponeret: oẽs a. fere exiſtimare, medium hoc eſſe ab Hiſpano ſuggeſtum, ad finem Diabolicum (. ſuggerito da Spagnioli cõ qualche diabolico fine.) Venetos in reſponſione prouide & caute eſſe proceſſuros, ne periculum aliquod incurrant. R. Maj. (. Palatini.) literas, Magiſtratui Veneto natiuitatem regii filii nunciantes, diligenter fuiſſe redditas, reſponſionemque breui eſſe ſecuturam; multum hæc atq; ſimilia emolumenti atq; vtilitatis cõferre ad extruendã cauſandamq; propenſionem ac beneuolentiã: multo a. cõſultius atq; vtil.⁹ fore, ſi vnus aut alter (Palat. aut Gabor.) proprios ſuos miniſtros Venetiis aleret: ſcire ſe atque aliquos alios perlibenter cupere, an

Hungaria inferior, Venetis contermina, in Cæſaris vel Gaboris ſit poteſtate: tum Gaborem etiam monendum eſſe, vt progreſſuum ac ſucceſſuum ſuorum data quaq; occaſione Venetos certiores faciat, amicitiamque ac beneuolentiam ſuam ipſis offerat: hoc enim facto exordio paulatim ad vlteriora poſſe procedi, ſecondo che por eranno gli affari del mondo, hoc eſt, prout res mundanæ ferent.

Die Februar. 19. Gothardus à Starnberg Principi Anhaltino ſcribit, ſeſe in Auſtriam ſuperiorem ſupra Enſam proficiſci nondum potuiſſe: hoſté irruptionem feciſſe: tranſitum, quem vocant, aureum omnino eſſe diruendum, vt præſcindatur ipſi iter in Bohemiam: locorum iſtorum gnarum facile animaduertere poſſe, quã hæc vtilis futura ſit Impreſſa: metuendum quidem eſſe, ne, qui ſupra Enſam degunt, hoſtiliùs tractentur: ſed cum regno admodum neceſſaria ſit iſtius regionis conſeruatio, ſperare illos ratione Confœderationis atque expectare vicinas debitaſque ſuppetias: alias defenſiue tantummodo, non offenſiue vti bellum gerant, coarctari, cunctationibuſq; iſtis conſumi: ſerio tandem (prophetia.) aliquando in re tam ſeria agendum eſſe.

In tractatione Poſonienſi & Brinnenſi, ad quas Vngnadius in litteris ſuis è Lintio viceſimo quinto Februar. miſſis collimat, deteguntur machinæ ac doli, quibus hi Confœderati, Ordines Styriæ, Carinthiæ & Crainæ pari ratione ad rebellionem ſeducere conati ſunt. Sic enim Vngnadius ſcribit; Ordines Euangelicos in Styria, Carinthia & Craina eſſe quidem propenſos ad poſtulandum liberum Religionis exercitium, verum, vti rumor eat, à propoſito ſuo facile metu ac timore poſſe deterreri, &c.

Eadem de re tractauit etiam quidam ab Eckenberg Brinnæ cum Comite Turrenſi, quem poſtmodum Principi Anhaltino Comes de meliori nota commendauit, hiſce verbis: Baro hic ab Eckenberg vnus eſt ex numero illorum, quos glorioſam vitam degere digniſſimos puto. Natione eſt Styrius, genere & ſtirpe admodum nobili, regionis & gentis illius amor & deliciæ generis humani. Hunc etiam talem eſſe, qui omnis generis informationes Anhaltino communicare poſſit: fructuoſius nihil poſſe fieri, quam ſi Styria cum amicitia & humanitate occupetur: ad id requiri certum peditatus numerum, à Confœderatis prouinciis proportionaliter colligendum, eiq; Eckenbergium hunc principaliter eſſe præficiendum, qui rem hanc Deo auxiliãte inchoaturus ac feliciter ſit effecturus. Quod ſi factu conſultum putet ipſius Celſitudo, atque Eckenbergium iſtum accerſitum ad ſe velit, in Turrenſis Comitis caſtris

ſtris ipſum commorari ſciat. *Super exteriori literarum iſtarum parte hæ quatuor ipſius Anhaldini manu ſcripta erant concluſiones.* 1. Styrios per litteras ad confœderationem eſſe ſolicitandos. 2. Milites, quanti, quando, vbi, quomodo? 3. Boſnakircham verſus. 4. Conçionatores ſimul introducendos.

In dicta Poſonienſi tractatione de eodem negotio deliberatum fuit, quibus nimirum rationibus ditiones illæ ad confœderationem eſſent deducendæ, aut, ſi euentus votis non reſpondeat, quomodo à Gabore per irruptiones ac vaſtationes ad colludendum cogi poſſent. Deputatus itaque ad iſtud negotium Büdianus, vt ex parte Gaboris cum ordinibus Stiriæ tractaret. Is poſtmodum ſequenti tenore ſcribit: Aliquos ex ordinibus Stiriæ, tranſitus Gabori liberos exhibere ac conſeruare velle, decreuiſſe; clancularios correſpondentes poſtmodum, data commoda occaſione, reliquis ſeſe adiuncturos, &c. *Alia inſuper etiam literæ à Comite Turrenſi de dato Brinnæ 23. 13. Februar. miſſæ, quibus mentionem facit literarum, à Comite Hollacenſi ad Baſſam Budenſem ſcriptarum ſibi autem nondum redditarum: præiudicium igitur ſibi non mediocre parere, ſi Baſſa literas iſtas reſponſorias non acciperet. Iudica Lector, an non hoc cum Turca atq; eius miniſtris & vaſallis ſit colludere?*

Decimoſeptimo Martii Iohannes Georgius Poblicius, præcipuus belli Commiſſarius Principem Anhaldinum plurimarum ex Praga particularitatum certiorem reddit, vnde manifeſtum euadit, Palatinum eiuſque complices, poſthabito Decreto Norimbergenſi poſt finitum menſem ab illis deſignatum nihilominus facultatibus Vnionis vſum, atque aliquam exercitus partem Vnionis adhuc ſumtibus alitam fuiſſe. Inter alia etiam ſcribit; equitum quinque turmas, à Comite Reinhardo conſcriptas, 20. 10. Martij Eusdorffij luſtratum iri, equites eſſe plane delectos: ſeptimum menſem eo die finiri, atque ita Vnionem (NB.) ſeptem ſtipendia menſtrua exercitui Anhaldino perſoluere: cohortes Saxonicas breui tempore in Bohemiam aduentaturas, vti à Duce Saxoniæ Wilhelmo perceperit: res præterea in regno Bohemiæ iam ita eſſe comparatas, vti proceres regni antehac etiam more ſuo veteri facere ſoliti fuerint: illos heri Regiam Maieſtatem (Palatinum) de danda mutuo pecunia, qua iam plane deſtituantur, compellaſſe: mirari ſe (Poblicium) atque extimeſcere, quoties incuriam atq; ſocordiam hominum iſtorum in tantis ipſorum periculis atque diſcriminibus ad animum ſibi reuocet: plura ſe habere, Celſitud. illius ſignificanda, quæ calamo committere non auſit.

Cum iam Anhaldinus non ſolum regni Bohemiæ ac confœderatarum Prouincia-

uinciarum, ſed etiam ordinum ſupra & infra Enſam, Generalis eſſet conſtitutus, Auſtriacis inferioribus, contra Cæſ. Maieſt. inſurgentibus ac rebellionem armata manu molientibus, conſilia ſuggeſſit, qua ratione omnia dextre ac feliciter peragi poſſent: quin & ſupremum excubiarum magiſtrum cum præſidiario milite Rezæ immiſit, ſub prætextu inſignium vtilitatum, quas ordines inde eſſent percepturi, vti Reſolutio ipſius de dato Egenburgi vigeſimoſecundo Martii teſtatur.

Ordines autem Auſtriaci, præiudicium exinde ſecuturum animaduertentes, milites Anhaldinos præſidiarios ſuis adiungi recuſarunt. Alia igitur Anhaldini declaratio ſubſecuta eſt; perpenſis nimirum ac trutinatis hinc inde circumſtantiis, commodiſſimum ſeſe exiſtimare, vt ordines Auſtriaci ſoli præſidium Rezæ in ſe ſuſcipiant, ea tamen lege ac conditione, ne, ſi tractatio forſitan pacis cum aduerſa parte inſtitueretur, abſque Anhaldini conſenſu ciuitatem præſidio priuent, multo minus abſque Reg. Maieſt. (Palatini) & confœderatorum ſuffragio, loco illo cedant; ſed potius, poſtulante ita neceſſitate, Bohemicum præſidium recipere ſint parati. (NB.)

Paulo poſt cum Comitia 28. Martii Pragæ eſſent indicta, Princeps etiam Anhaldinus, Bohemorum quippe & confœderatorum Generalis, eo ſe contulit. Ibi diu de grauiſſimis negotiis fuit deliberatum, atque inter alia: qua ratione confœderatio Hungarica ab omnibus Prouinciis perfecte confirmari, confœderationes ſimul augeri atque dilatari, cumprimis vero in Vnitas confœderati Belgij prouincias extendi, legatio præterea ad Portam Ottomannicam ſpectabilis & qualificata adornari, negotium defenſionale recte ac firmiter ſtabiliri, aduerſus refractarios Reg. Maieſt. regem ipſum agnoſcere recuſantes, executiue procedi, inuentiones, & media colligendi pecunias & cenſus, veſtibus, potui, & ſimilibus imponendos, excogitari, maxime autem omnium res bellica ita confortari queat, vt tolerari fortiter in futurum poſſit.

Durantibus hiſce Comitiis natus nupero Decembri infans Baptiſmo adhibitis ſingularibus ſolemnitatibus oblatus, atq; inter alios Gabor etiam, vti Suſceptorem ageret, requiſitus fuit. Nomen infanti, Ruperto, datum, ſplendidaq; conuiuia, ſaltationes atq; epulæ inſtituta.

Eadem die Princeps Anhaldinus, iunior propria ſua manu nunciat, literas ſibi eſſe redditas à Chriſtophoro Barone à Dona, quibus ſignificet, ſuppetias ex Anglia certo eſſe ſecuturas, quin & Venetos Palatino aſſiſtere decre-

uiſſe.

iſſe : Ducem N. paulatim ad arma progredi : Papam ad aliud auxilium, quam decem millium florenorum, ſingulis menſibus ſoluendorum, ferendum moueri nullo modo velle : Hiſpanum non poſſe: hunc ob debitorum atque æris alieni grauitatem; illum ob intenſiſſimum auaritiæ ſtudium: Romæ exercitum Palatini atque Anhaldini expectari: nunquam precioſiorem ibi inuentum fuiſſe theſaurum, q̃ hoc ipſo tempore, centum auri millionibus æſtimatum: Exercitui aduentanti magnam Italiæ partem acceſſuram, partim metu, partim odio in Pontificem, ductam: Tempus Deo eſſe notum (Dieu trouuer à ſon temps, &c.)

Vidua ſenior Electoralis Leyſa Iuliana 30. Mart. veteris, aut 9. April. noui ſtyli Anhaldino ſcribit: Sollicitos eſſe omnes, ac ſcire percupere, quo exercitus, ex Belgio & Lotharingia veniens, tendat: Marchionem Badenſem intentionem habere optimam: Deum ſeſe precari, vt felicem ipſi largiatur ſucceſſum : exiſtimare autem, Comitia Pragæ indicta abſque ipſius (Anhaldini) pręſentia finiri aut concludi non poſſe: rum etiam credere, filium ſuum, Regem, magno in ipſum deſiderio ferri: denuo Deum ſe rogare, vt in filio ſuo gratiam fortitudinemque augere, & quę ad maius honoris ſui incrementum facere poſſint, concedere benigne velit.

Triduo poſt Anſpacenſis Anhaldinum certiorem facit Reſolutionis, Herbipoli ad Legationem Vnionis, Norimberga Monachium miſſam, data: quam ait neque Categoricam neque dilatoriam eſſe, ſed acrem & ponderabilem: rem igitur & tempus tam poſtulare, vt aliquis tandem ipſis demonſtretur effectus (tellement qu' il me ſemble, que maintenant, il faudra moſtrer quelque effaict.)

Vigeſimoſexto Aprilis, ann. 1620. *ſupra dictus Poblicius ſcribit*; Philippum, Comitem Mansfeldenſem, nobilem quendam ad Principem Anhaldinum miſiſſe, ac ſeruitia ſua Reg. Maieſt. (Palatino) obtuliſſe. Quod ſi pluribus Reg. Mai. militibus opus haberet, oblationem hanc Comitis Mansfeldenſis haud male caſuram; in tanta præſertim illorũ penuria; tũ contra Saxonem etiam Reg. Mai. illo vti poſſe, ad excitandum contra iſtum bellũ inteſtinum: Comitem illũ magnæ apud nobilitatem in illa regione eſſe auctoritatis: ſed hęc talia eſſe, quorũ Reges & Principes curam ſuſcipiant: properare Comitẽ Turrenſem: hoſtem n. tormenta afferri curaſſe, quibus Comitem adoriri decreuerit: Turrenſem moleſte admodũ ferre, q̃ non alia ꝓceſſum eſſet via: cõſultum itaque NB.

itaque

itaque duxere, vt in Waidhofen & Droſendorff irruptionem faciant: quod ſi præſens eſſet Anhaldinus, in nomine Domini aleam ſeſe eſſe iacturum.

Maii 3. die Correſpondens ſiue Colluſor Pleſſenii N. Villiers quamplurima ſpecialia eidem tranſmiſit, de Legatione præſertim Gallica Duca de Angoulesme Viennam verſus. Inſequenti 4. eiuſdem menſis die Cancellarius Palatinus à Grun Pleſſenio (Pragam à Palatino accerſito) circumſtantias varias Reg. Maieſt. exponendas atque ad animum reuocandas commiſit, quarum conſideratio Palatinum, Pleſſenium & D. Camerarium, ambos ipſius familiariſſimos atque intimos conſiliarios, etiamnum prudentiores ac circumſpectiores reddere debebat. Sunt autem tales:

1. Inferior Palatinatus inopia pecuniæ premitur. Hoſtiles igitur inſultus ſuſtinere aut tolerare nullo modo poteſt. Quin etſi præſens rerum ſtatus ita permaneat, nec hoſtilis inuaſio ſit metuenda, par tamen ferendo ſumtui, in milites VValdmanshuſianos atq; equites quingentos Obentraudianos, impendendo, eſſe non poteſt, qui per ſingulos menſes triginta florenorum millia excedit.

2. Palatinatus ære alieno obſtrictus eſt in cauſa Vnionis, centum quinquaginta florenorum millia excedente, in reſiduo: non annumeratis ijs, quæ in celebrando fortaſſis in futurum Vnionis conuentu, addi neceſſe eſt.

3. Landgrauius Mauritius, qui Vnioni debito ducentorum milliũ florenorum eſt obligatus, atq; hiſce Francofurtenſibus nundinis ſoluere iſtud promiſit, nihil omnino præſtitit. Quod ſi ſolutio illa facta fuiſſet, aliquantulum adhuc moræ tolerari potuiſſet.

4. Commiſſarij prouinciales inferioris Palatinatus intra nouem menſium ſpacium ſuper trecenta florenorum millia mutuo dederũt, ditionemq; illam mille quingentis florenis, pro penſione ſoluendis, aggrauarunt. Nulla inſuper apud incolas in promptu eſt pecunia, mutuo danda, cum Commiſſarij omnia iamtum loca fuerint perſcrutati atque expiſcati. Peregrini & ipſi pecuniæ mutuationem detrectant, ſolutionis metuentes incertitudinem. Camera pecunia prorſus caret, quippe quæ iam antea à Franckenthalenſibus ſeptuaginta florenorum millia mutuo acceperit, ad frequentandas nundinas, cum, abſque hoc ſi fuiſſet, in ſummũ Palatinatus fuerit coniectus dedecus. Præterea adminiſtratio (*Monaſteriorum, Parochiarum, ac Pralaturarum antehac in proprios ac priuatos vſus conuerſarum*) nummis itidem plane deſtituitur,

tur; cum fruges ac vina vendi commode nequeant, in quibus duobus tamen potiſſima prouentuum pars conſiſtit.

5. Structura Manheimenſis ob eundem defectum continuari nequit. Nuper enim à Deputatis conſignatio inſinuata eſt, continens debitum triginta & octo millium florenorum, in reſiduo adhuc perſoluendorum, quorum ſolutio impoſſibilis eſt, cum & alia hinc inde loca in Palatinatu ſint munienda, & ad commodam loci defenſionem reſtauranda.

6. Quapropter cum res ita ſint comparatæ, nec vlla alia, pecuniam colligendi, ſuperſint remedia, roganda eſt R.M. (Palatinus) vt de pecunia Vnitarum in Belgio prouinciarum, quam ſingulis menſibus Vnioni vel Bohemis tranſmittunt; vel de illa, quæ ex Anglia afferenda eſt, hoc tempore centum tantummodo millia florenorum, ac elapſo menſe vno atq; altero iterum tantundem, hiſce ditionibus communicentur; aut ad minimum Caſſæ Norinbergenſi ſeptuaginta quinque florenorum millia hac vice pendantur. Interea cenſus ac tributa florenum ſcilicet eiuſdemq; quadrantem in ſingulos centum ſoluendo, erunt ad tempus aliquod augenda, donec aliquando incommoda hæc à ditionibus hiſce diuina clementia fuerint auerſa.

Mirum alicui poſſet videri, quod cum Palatini atque Vnitorum ſtatus adeo fuerit infirmus, ruinoſus, miſer atque debilis, tanta tamen iactantia in recenſendo atque extollendo ſuo apparatu, pecunia, munitione, &c. fuerint vſi, & tantum non totius orbis dominium arroganter atque faſtuoſe affectauerint. Quid memorem pecuniarum aceruos, quos ex Anglia Norimbergam miſſos fingebant, mentiebantur, ſomniabant? Quid quod vbique locorum conquiſita ac poſtulata fuit pecunia? Vlmæ ac Norimbergæ à D. Camerario: *Argentorati à* D. Paſtore: *Hamburgi, Bremæ, atque in Dania, à Kniphuſio: in Hollandia, & Anglia à Barone à Dona. Fortaſſis imaginati ſibi ſunt miſeri illi homines, iactationibus, & minis ſuis Thraſonicis omnes vbicunque terrarum poteſtati ac iuriſdictioni ſuæ eſſe ſubacturos. Verum ſpe ſua miſerum in modum falſi ſunt ac fruſtrati.*

Correſpondens Pariſienſis clancularius 9. huius menſis die Pleſſenio ſcribit, ſed ſuppoſito alio nomine, du Noyer: Expectare ſe magno cum deſiderio, dum copias initarum confœderationum ſibi tranſmittat: percepiſſe ſe alicunde, aduerſam partem aliquid contra inferiorem Palatinatum moliri: veruntamen ſeſe arbitrari, ob ſuccurſum Hollandorum, & commixtionem iuriſdictionum trium Archiepiſcoporum

Electorum cum Palatinatu, propoſitum iſtud ad aliud vſque tempus dilatum iri: N. Hiſpanis vehementius eſſe addictum, quam regem Galliæ: binos legatos Gallicos, Bethunes & Preauxium procul dubio N. adueniſſe: hos Ducem Angouleſmenſem ſtatim eſſe inſecuturum; qui duobus Vnionis legatis dixerit, Legatorum Gallicorum inſtructionem atque intentionem directam eſſe ad tractandam pacem, impediendumque Turcæ in Chriſtianorum terras incurſum: in mandatis præterea datum ipſis eſſe, vt vtriuſque religionis Electores ac Principes hac de re compellent. Sed familiarem quendam atque amicum ſuum, qui bonam Inſtructionis partem pellegerit, in aurem ſibi ſuggeſſiſſe, quod Catholica illis Religio in Inſtructione iſta grauibus & ponderoſis verbis ſit recommendata; quodque eo diligenter ac ſedulo contendere ipſis mandatum ſit, vt Regem Bohemiæ (Palatinum) à propoſito ſuo & Corona dimoueant. Licet enim aliud alibi prætexuerint, breui tamen ex propoſitione eorum, ad Vnitos Principes, manifeſtum fore, quid moliantur aut parent.

Achatius à Dohna (qui ante annum abdicationis & electionis negotium Pragæ tractauerat) 5. 15. *Maii Lingelsheimero, Electoru Palatini conſiliario intimo, ex Anglia ſcribit*: Heri ſe apud regem Angliæ fuiſſe, vt cognoſceret, quid de legatione Gallica in Germaniam miſſa futurum eſſet: nondum autem ſeſe potuiſſe animaduertere, quod & Angliæ Rex legationem eodem miſſurus ſit: promiſiſſe quidem Regem, reſolutionem intra paucos dies ſeſe daturum; eam ſibi eſſe expectandam; eius, cumprimum facta fuerit, locum tenentem Heidelbergenſem certiorem ſe eſſe redditurum: in mandatis ſibi dediſſe regem, vt Electori Palatino ſcribat, Ducem N. cum Palatino, Vnione & Hollandis, ob diffidentiam & differentiam, in qua cum N. verſetur, vniri & confœderari cupere: regem exiſtimare, ipſum eſſe audiendum, eiusque rei Hollandos certiores iam eſſe factos.

Decimoſexto eiuſdem menſis die ſæpe dictus Pleſſenſis Colluſor Pariſiis ad eundem Lingelsheimerum, ſuppoſita literis nuda ac vnica literula N. ſcribit; narratum ſibi eſſe, quod Vnitis Ducibus cor in genua decidere cœperit, nulla alia de cauſa, quam quod ex Anglia reſolutionem totalem & placentem non accipiant: dubitabundos præterea illos

illos eſſe, atque in ancipiti hærere, vtrum exercitui in Alſatia tranſitum ad Breyſachium concedere debeant, nec ne; quin imo ſpem illos omnem, ob contrariam Electoris Saxoniæ reſolutionem, abiecisse: hoc multis dolere in Gallia, qui conſultum eſſe ducant, ſi Palatinus coniugem ſuam in Angliam, vt parentem ſuum, proceres ac populum ad ſuppetias genero ſuo ferendas aliquanto fortius concitaret, ablegaret: iſtud conſilium non à vulgatæ ſortis hominibus, ſed à viris illuſtribus & grauibus ſuggeri: monitum itaque velle Pleſſenium, vt ſuo loco, tempore atque occaſione iſtud in medium proferat.

Quamobrem cum Palatinus eiuſque conſiliarii ex hiſce, quæ hactenus geſta fuerant, rerum ſuarum infirmitatem ſatis animaduertiſſent ac deprehendiſſent, alia rem via aggredi cœperunt. Miſſo itaque ad Bauariæ Ducem legato D. Camerario, ſpe vana tumido, id agebant, vt, ſi non poſſet ad ferendum auxilium, ſaltem ad neutralitatem obſeruandam illum diſponeret. Sed & hæc illos ſpes fefellit, vti ex literis correſpondentibus, inter Electorem Palatinum, & Ducem Bauariæ hinc inde miſſis ac remiſſis, liquido cuiuis conſtare poteſt. Idem Camerarius, quæ per iſtud temporis Monachii hinc inde expiſcatus fuerat, Pleſſenio Pragam, adhibitis Zyphris, ſcribit, ſub dato 18. 28. Maii, ann. 1620. Diutius hic (Monachij) quam mihi gratum eſt, detineor. Excuſatio in promtu eſt, negotia indies magis magisque cumulari, atque vnum alterum impedire. Ex omnibus circumſtantiis colligo, Ducem Bauariæ non omnino in neutralitate eſſe permanſurum, ſed auxilium Cæſari laturum. Weiſinius Dreſdæ eſt; id quod, me interrogante, tacuerunt. Sed vnus ex conſiliariis poſtmodum inter pocula mihi retulit, vbi inter colloquia banni etiam imperialis exaggeratio per diſcurſum in medium prolata eſt, vnde colligendum, Bauarum graue aliquid tentaturum. Heri auiſæ Italicæ, Roma huc allatæ, communicatæ mihi fuerunt, in quibus expreſſe legitur, Ducem Bauariæ Pontifici ſignificari curaſſe, ſe nil niſi Declarationem Cæſaream expectare: illa enim facta ſtatim ſe irruptionem in Palatinatum ſuperiorem paraturum. Conſideratione itaque ſane quam diligenti opus eſſe mihi videtur, propter cauſas, quas nuper tetigi. Quid ſi rex Bohemiæ (Palatinus) fratri ſuo Duci Ludouico-Philippo ad tempus & certas literas reuerſales reſtitutionis cederet, aut certe iuniori principi, cui tutor facile tum inueniri poteſt; contra illum

enim executio locum non haberet. Sunt quidem hæ meræ cogitationes. Sed lubens fateor, me ex metu aliquando poſſe præcipitari. Ex venitis non omnes pari vtentur conſtantia: maxima pars tempori ſeruiet. Quod ſi exercitus Bohemicus aliquid damni caperet, quod Deus auertat, in malo ac periculoſo admodum res noſtræ erunt ſtatu: cum nec Hungaris tuto ac ſecure ſit fidendum. Mouenr me atque etiam angunt interna noſtra mala: irreſolutio, defectus pecuniæ, aliaque plura incommoda: & plus quidem angunt, quam omnium hoſtium vis ac potentia. Deus ipſe auxilium ferat. Elector Brandeburgicus aut eius conſiliarij Berlinenſes erunt monendi, vt militum conſcriptiones maturentur ac promoueantur. Efficiendum præterea, vt (NB.) Saxonis auri pulex immittatur: Dux inſuper Pomeraniæ per regem Bohemiæ melius diſponatur, & ad noſtras partes perducatur. Monachij præparantur omnia ad procinctum bellicum. D. Iocherus conqueritur de imminentibus commotionibus vniuerſalibus: ſed neruoſe & circumſpecte ipſi occurri, ita vt ſperem, rationes dubitandi apud Bauariæ Ducem aliquid eſſe effecturas, vt eſt princeps prudens, & nonnihil timidus. Bohemiæ regem (Palatinum) hic nemo titulo regio dignatur; quin & nouæ electionis iunioris noſtri Principis ne vnico quidem verbulo facta eſt mentio. In reliquis etiam omnibus conſilia ſua tegunt & occultant, vt penetrare in illa facile non ſit. Capitanei atque exercitus Duces abſentes ſunt. Crabatæ merentes immenſum ruricolis damnũ attulerunt. Ingolſtad j firmum eſt præſidium, Monachij plane nullum: vrbs autem muniri & fortificari cæpta eſt. In nouiſſimis auiſis ex Praga, heri à D. Iochero mihi communicatis, narratur, Camerarium Monachium verſus profectum eſſe, ei inſidias tendi ac laborari, vt vel viuus vel mortuus in exploratorum poteſtatem veniat. Profecto iſtiuſmodi mendacia occaſionem poſſent præbere eiuſmodi Incommodis, de quibus nemo prius vel cogitaſſet, vel ſomniaſſet. Authores igitur iſtiuſmodi nouitatum ementitarum vt cohibeantur, neceſſe eſt. D. Iocherus ipſe deteſtatus eſt illas, vti ſpero, ex animo. Interim tamen doli & practicæ Ieſuitarum non ſunt negligendæ. Auiſas Roma allatas D. Iocherus omnino negauit, aſſeuerauitque, nunquam iſtud in Bauariæ ducis animum veniſſe. Quotieſcunque autem Aſſecurationis mentionem feci, ſilentio iſtud præteriit, ac nude dixit, haud facile Bauarum turbulentis iſtis rebus

ſeſe

ſeſe immixturum, nec compertum ſibi adhuc ſatis eſſe, quid reliqui O.dines ac Status ſuper hoc negotio ſint decreturi: optare ſe, vt in tempore conſilium vtile capiatur, & maiorum tumultuum, motuumque occaſio euitetur. Vtinam habuiſſemus amanuenſem quendam, qui diligenter omnia protocollare potuiſſet: mihi tempus non ſuppetit, omnia ac ſingula ſcribendi, nec ſatis tuto committi calamo quiduis poteſt. Quod ſupereſt, ad relationem, quam ſimul mitto, me refero. Proceſſiones atque id genus alia multum mihi temporis ſubtraxerunt. Deuotio enim hic admodum ſeria eſt atque ardens, & clerici adeo negotioſi atq; occupati, vt iter meum non parum impediant. Sed quod mutari nequit, æquo animo ferendum eſt.

Tandem Achatio à Dohna promiſſa reſolutio, legationem in Germaniam concernens, data eſt, vti teſtatur extractum literarum Londræ datarum de dato 28. *Maii, an.* 1620. Regem communicationis Inſtructionis, Legatis in Germaniam Gallicis traditæ, participem fieri non potuiſſe, quod Legatos ſuos non etiam ſimul cum illis ablegauerit: Henrico Wottenio autem, Venetias ad ordinariam ſuam Reſidentiam profecturo, commiſſionem, aliquos Electores, Duces ac Principes de ſuſpenſione armorum ad tempus al. quod, compellandi, datum iri: interea mille Anglos in Bohemiam tranſmiſſos: contributiones etiam pecuniarias à Barone à Dohna paulatim colligi, ſed aliquanto, quam ſpes fuerit, tenuiores: Glaſquinium Ducis Wirtembergenſis Secretarium, nomine Vnionis itidem diligentiſſime apud Regem de ferendis ſuppetiis egiſſe, ſed nec ſatisfactionem, nec promiſſionem, quamuis euidentiſſime & ad oculos demonſtratum fuerit, quam hoc ipſo tempore auxilio opus eſſet Vnioni, vllam accepiſſe.

Sub dato primo Iunii in aulam Cæſaream ſequentia noua ex Hungaria ſunt aſportata: Vlleianos, Gaboris miniſtrum, Capitaneum Damaſdi cum Barone quodam Bohemo atque aliis Conſtantinopoli Budam ſummo cum gaudio aduenïſſe, literaſque credentiales ab Imperatore Turcico attuliſſe, eius tenoris, quod omnes & ſingulæ prouinciæ, Bethlen Gabori ſubiectæ, ac iuramento obligatæ, cum Turcico Imperatore pari modo & vinculo debeant eſſe confœderatæ. Imperatorem Turcicum cum Tartaris pacem iniiſſe, iiſdem ingentia munera promiſiſſe: Gabori quadraginta Tattarorum millia ad ferendas ſuppetias pollicitum fuiſſe: quin etiam, vbi opus foret, in propria perſona Gabori ſeſe coniungere, ſanguinemq; ſuum vna cum ipſo fundere, ipſius

& confœderatarum prouinciarum fidelem amicum ac fratrem eſſe, dieſq; ac noctes id operam dare decreuiſſe, vt pacem cum Perſarũ Rege ſanciat, omnemq; belli neruum in Gaboris hoſtes dirigat atque intendat; præfatos inſuper legatos Gabori magni pretii ac valoris aſportare munera; tum etiam Sultanum Baſſæ Budenſi ſerio ac ſub commi-natione amittendi capitis iniunxiſſe, vt omnia, quæ Gabor fieri velit, ocyus perficiat, nec in quoquã illi aduerſetur, cumprimis vero Tranſ-ſyluaniam, vt aduerſus omnem impetum ac vim hoſtilem defendatur, diligentiſſime commendatam ſibi eſſe ſciat: confœderatas viciſſim Prouincias Turcico Imperatori (. NB.) & militaria & pecuniaria auxilia obtuliſſe.

Duodecimo Iunii Venetianus Correſpondens per Ziphras ſignificat, quot milites, quantumq; pecuniæ ab Hiſpano in Germaniam remittatur, ad ferendum, vti rumor apud aliquos eat, Archiduci Leopoldo auxilium: quid item Vnitarum in Belgio prouinciarum legatus Arſenius apud Heluetios effecerit: à Tigurinis in tranſitu honorifice admodum narrat eſſe exceptum, atque vbiuis locorum liberaliſſime & gratis tractatum: ſub inſinuatione literarum credentialium illum primo Reformatis Ordinib. gratias egiſſe, quod prædicatores ſuos elapſo an. ad Synodum Dordracenſem miſerint, addita hac pollicitatione, quod oblata commoda occaſione erga Heluetios viciſſim gratos ſeſe ſint exhibituri: deinde adductis ad eum finem quam plurimis circumſtantiis oſtendiſſe, quanti interſit omnib. liberis Rebuſpublicis, vt præſens rerum Germanicarum ſtatus probe atq; accurate ab ipſis perpendatur & obſeruetur. (*Attendite huc Principes Germani.*) ac militi Hiſpano ante omnia tranſitus præcludatur, ne in ſummum Vnionis præiudicium ac detrimentum in Germaniam irruat: Reſponſionem fuiſſe generalem, gratiaſque ob beneuolam erga ſe affectionem actas: Veriſimile autem nonnullis videri, Heluetios vix ſe domui Auſtriacæ eſſe oppoſituros: immenſos enim ſumtus ad id requiri, vt vbique ad tranſitus firma præſidia collocent. Quantum ex Ambaſſatoris Veneti literis de dato N. 6. Iunii coniici poſſit, intimam rurſus N. N. cum N. familiaritatem intercedere; ſed, quod N. N. diu cum moroſo iſto, negotiis tumultibuſque cunctis ſe immiſcente, conuenire poſſit, neminem credere: diſputatum in Senatu acriter fuiſſe, an Legati ad Imperatorem eſſent mittendi: 6. huius omnia totius Collegii vota, duob. tantum exceptis, Ducis nutui ac voluntati acceſſiſſe: poſtea autem duo illa vota contraria tanta diligentia & dexteritate viſa

fuiſſe,

fuiſſe, vt centum ſeptuaginta ſeptem ſenatores ſuffragantes ſibi atque aſtipulantes reddiderint, relictis à Ducis partibus votis tantummodo quadraginta, &c.

Brederodius decimo quinto, & quinto Iunii Heydelbergæ ad Pleſſenium ſcribit; notum ipſi procul dubio eſſe, quam ob cauſam Conuentus Heydelbergæ indictus Vlmam translatus ſit: ea cauſa motos legatos Gallicos non Moguntiam, vti prius decreuiſſent, ſed Vlmam profecturos eſſe: veruntamen vnum ex illis forſitan iter ſuum ad Electorem directurum, ad perſcrutandum, quo ſpiritualium Elect. Principum atque Ordinũ intentio collimet: Moguntinum, vti fama Heydelbergæ eat, milites ſex mille cõſcribere: hæc & alia Ord. Euangelicos in Germania ad capiendam fortem ac viris dignam reſolutionem excitare debere, idq; eo magis, quod Legati Gallici Ordinibus Euangelicis perſuadere conentur, vt Vnionem miſſam faciant, cum tamen Catholicorum exercitus non ad propriam eorum defenſionem, ſed ad ſtabilitionẽ Cæſareæ dignitatis ſit collectus: his ita perpenſis tempus iam non eſſe, abiiciendi animum, ſed potius ſumendi: ad iſtum finem præſens Dn. Camerarii iter Vlmam verſus admodum eſſe conducibile, vt ordinib. aliter perſuaſis, oſtendat, turbas Bohemicas à negotio Vnionis nullo modo diuerſas eſſe aut ſeparatas: ſeſe (.Brederodium.) Heydelbergæ cum conſiliariis ea de re prolixe egiſſe, pręcipue vero cum Camerario, & ſimul monuiſſe, Vnitis huncce ſcrupulum eſſe eximendum, q. contra ius & æquum ageretur, ſi Vnio exercitũ ſuum defenſiuum cum Bohemico coniungeret: hoc n. conceſſo ſequi, iniuſte & contra fas egiſſe Ord. Bohemiæ, quod Conſiliarios Cæſareos è feneſtra præcipites dederint, regẽ ſuum abdicauerint, nouamq; electionẽ ſuſceperint: quin iſtud cõſiderandum eſſe, quod effectus hic nõ ab armis Vnitorum, ſed hæc potius ab illo ſint cauſata, vti Belgicæ etiam Hiſtoriæ teſtentur, &c. Hoc exemplum non vnitis ſolum Ordinib. ſed & totius Romani Imp. corpori probe ad animum eſſe reuocandum, cumprimis vero vicinis, ad refutanda mandata atq; edictales caſſationes, à Spiritualib. & Catholicis publicatas, ne Euangelici inter ſe diſgregentur aut ſeparentur: partem aduerſam multo prudentius ac circumſpectius in hac cauſa procedere: ſed ita fere per totum orbem res eſſe comparatas, præſertim in Anglia atque aliis etiam prouinciis: Eandem rei faciem etiam in Hollandia finitis induciis eſſe futuram: bello igitur ibi redintegrato Deum ardentib. precibus inuocandum eſſe, vt Eccleſiæ

ſuæ

ſuæ velit miſereri, cum iſtius Reipublicæ ſtatus interior admodum periculoſus etiã ſit & dubius, propter factiones & ſchiſmata, inibi exorta, tum etiam propter militum penuriam: Spinolam quatuor mille equites, & ſex mille pedites vltra priores conſcribere decreuiſſe: quod ſi Moguntinis coniungantur ab vna, ac Leopoldianis, in Briſgoia cõmorantibus, ab altera parte: exercitus ſimul etiam Bauaricus Vlmam contendat, atque ita coniunctis viribus in Palatinatum inferiorem irruptionem faciant, quid futurum ſit, intelligere ac coniicere quemuis facile poſſe. ſuccurſum Hollandorum in Marcha adhuc hęrere, ex Anglia incertum eſſe, quid futurum ſit reſponſi aut auxilii.

Alius ex Roma clancularius Correſpondens de dato 6 Iunii, cum ſubſcriptione 136. multa tranſmittit ſpecialia. qualia nimirum in Italia contra Hiſpanum agitentur conſilia Ambaſſatorem Hiſpanum apud Pontificem, annuum auxilium, atque id quidem ſatis grande, pro Cæſare inſtantiſſime vrgere: quod vbi ſucceſſerit, dubium non eſſe, quin reliqui in Italia exemplum Pontificis acriter ac ſtrenue ſequantur: id enim in cauſa fuiſſe, quod contributionibus imponendis hactenus tam fortiter ſeſe oppoſuiſſent, cum in propatulo fuerit, Pontificem, facultatibus licet atque opibus abundantem, Cæſari tamen auxilium ferre detrectare, cũ tamen negotium hoc atq; diſſidium, ſi non propter conſequentiam, ſaltem per viam concomitantiæ, Religionem concernat: decreſcente enim vi ac potentia Principum Catholicorum, Proteſtantium autem indies magis magiſque incrementa capiente, Religionem Catholicorum graue paſſuram eſſe præiudicium ac detrimentum, Proteſtantium contra augmenta indies maiora ſumturam, vt exemplum Clericorum, è Morauia Romam venientium, ſatis ſuperque demonſtret. Verum Pontificem muro ſtupidiorem atque immobiliorem eſſe: magiſque ipſum Hiſpanorum inſolentiam, in vicinia poſitorum, quam proſperitatem Palatini, longius ab hinc remoti, formidare.

Septimo Iunii Achatius à Dohna Londra Lingelsheimero literas miſit, in quibus primum conqueritur, quod adeo ipſi pauca de rebus in Germania contingentibus communicentur. Perſcriptum quidem ad ſeſe eſſe, quod Dn. Camerarius Monachium aduenerit, ſed reſponſum quale acceperit, omnino taceri, cum ex vſu tamen ipſorum ſit, vt harum ac ſimilium rerum certior fiat: quod (.reſponſum.) ſi cognitum atque exploratum ſibi eſſet, multum Legationi, in Imperium mittendę, lucis eſſe allaturum: Londræ omnia in magna eſſe perplexitate & confuſione:

fuſione: vix igitur reſolutiones, ac ne vix quidem, ad Conformitatem quandam dirigi redigiue poſſe: ſpargi Londræ in publicum omnis generis Tractatus, Vienna & Bruxellis allatos; Exempli gratia, vnum ſub titulo, qui eſt: FIDES BOHEMO-PALATINA; alioſq; ſimiles. neceſſum igitur eſſe, ac temporis conditionem ita poſtulare, vt è contra Iuſtificatio negotii Bohemici, aliæque ad iſtud neceſſariæ replicæ publicentur, inque lucem edantur. Roma nunciari; quod ſtrenue ibi deſudatum fuerit, vt res in talem cum Electore Palatino deducatur ſtatum, qualis fuit Electoris Saxoniæ, tempore Caroli V. quod infortunium Deus clementiſſime à nobis auertat.

De tractatione Vlmenſi inter Catholicos atque Vnitos facta, Locumtenens Heydelbergenſis de dato nono Iulii, vel vigeſimo nono Iunii, Pleſſenio ſcribit: haud quaquam ſeſe dubitare, quin Bohemis ac regi ipſorum (. Palatino.) admodum diſpliceat, quod exercitui Alſatico tranſitus ſit permiſſus: ipſum autem (. Pleſſenium.) optime noſſe quod ſæpe reſolutio quædam capiatur, cuius Heidelbergæ nulla ſit noticia aut ſcientia: hiſce adiunxiſſe ſe Tranſactionis articulos, inter Bauariæ Ducem atque Vnionem initos, Electorali Palatinatui itidem parum profuturos, cum totius belli moles in eundem deriuetur atque attrahatur, & cum bello etiam ſumptus atque impenſæ: metuendum præterea eſſe, ne Ditiones Comitis Palatini Ludouici Philippi, durante tutela, maximum detrimentum ſentire cogantur, quod querelas futuro tempore aut rixas mouere ſiue excitare poſſet: conſultum itaq; eſſe, ſi Rex vel ipſe, vel per alium, illum informaret, cur fieri ita neceſſe eſſet, pſerrim cum tutelæ finis iam immineat: intentionē Spinolæ adeo ſecretā eſſe, vt nemo hactenus firmiter penetrare in illā potuerit, quo tendat, breui tamē certitudinem eſſe ſecututam: Deum rogandū, vt omnia benę adminiſtret: adiunctas eſſe litteras Francofurtenſium, plane ex voto (NB) ſeſe declarantium: Heydelbergæ expectari reſolutionē, captatā ſuper tractatione cum Duce Bauarię, vti ſecundū tenorem illius ad vicinos Clericos ſcribi poſſit: vereri ſe (. Locumtenentem.) vt, ſi defenſio aduerſus Spinolam ſit ſuſcipienda, illis poſſit parci: neceſſitatem n. nō habere legē (. ſi nous nous debuons defendre contre Spinola à peine les preſtres pouront eſtre eſpargnez. & alors la neceſſite n'aura de loy, ex.) Camerarium, ea quæ hic Charræ Commiſſa fuerunt, Pragam miſſurum: reſponſionem eſſe ad monitorium Cęſaris: D. Eiſenium inique agere, quod negotium hoc, publicam ſalutē atq; vtilitatem in ſe continens,

tinens, ob priuatum ſuum emolumentum prępedire conetur, quanq̃ in eo non ſit reprehendendus, ꝙ pro labore & opera à ſe exhibita atq; impenſa recompenſationem poſtulet: munus regi (. Palatino) à rege Suetiæ oblatum, reuera preciosum eſſe atq; magnificum: dictumque Sueciæ regem nuper ſub ignota ſpecie Heydelbergæ fuiſſe: videri regem ac moderatorem fore cordatum, prudentem, ac zeloſum: eleganter ipſum ac bene Latina, Gallica, Italica ac Germanica linguis loqui: erga Religionem & negotium Bohemicum apprimis & propenſe affectionatum: varii generis informationes ſeſe vna cũ Iohanne, Comite Naſſouico, ipſi ſuggeſſiſſe: dictum Comitẽ Manhemium cum ipſo ꝓfectum, deinde ad caſtra Marchionis Badenſis: eumq; in itinere exercitum Cæſareum à Liga dependentẽ vidiſſe: Marchionẽ ipſum agnouiſſe, ac ſimiliter optime informaſſe. Quo facto, regẽ ita ſe declaraſſe, quod tantum adminiculi negotio huic eſſet allaturus, quantum regni ſui ſtatus & conditio permitteret: regẽ procul dubio iam Berlini eſſe, quæ eius intentio ibi ſit, Pleſſenium optime noſſe; optandum itaq;, vt felicib. ibi ſucceſſib. fruatur. Comitia Neuſolentia Hungarica cẽs ac ſingulos attendere: modo conſtantes Hungari perſeuerarent, exercitũ Cæſareum tranſitu facile poſſe prohibere: dolere ſe, quod Ordin. Auſtriaci milites ſuos caſſare decreuerint: hac n. ratione reſolutionẽ eorum de ſubiiciendo ſeſe alterius dominio captatam (*.nota defectionem.*) multum periclitaturam; ſe (.locumtenentem.) exactiſſime noſſe, quod regi Sueciæ moleſtum eſſet, ſi Daniæ rex aliquanto potentior euaderet: metuere n. iſtum, ne quid cõtra ſe moliatur. *Formalia verba hæc ſunt*: Ie ſçay que le Roy de Sevveden ne deſire l'accroiſſement de celuy de Denemarck, come il me dict luy meſmes, qu'il ne pouuoit ſouffrir que ceſtuy cy deuient trop grand, craignant qu'apres il n'entreprint par deſſus luy, &c.

Iulii die nono, aut vigeſimo nono Iunii quidam ex Heydelbergenſibus conſiliariis, domi relictis, Pleſſenio ſcribit, narrans principio, quæ indicia habeant de aduentu Spinolæ: quibus item in locis milites Anſpacenſes, Badenſes & VVirtembergenſes ſint conſtituendi. Poſtea ad literas Baronis à Dohna, ex Anglia miſſas, dilabitur; inde, *inquiens*, manifeſtum fieri, Anglos pecuniam Anglicam ſibi ipſis arrogare; eoſdemque aduentantes non eſſe armatos: concluſum hodie in Senatu fuiſſe, Baroni à Dohna præſentem rerum in Electorali Palatinatu ſtatum, ac pecuniæ penuriam, quæ magis deficiat, quam exercitus, eſſe ſignificandam: armaturam Anglis conuenientem.

entem Heydelbergæ non reperiri. In ſumma, ſi nobis pecuniæ ſaltem copia, illis vero conclauium magnificè extructorum copia fiat, ambobus pulcre ſatisfactum iri, &c.

Eodem die originales literæ à Rege Angliæ ad Electorem Palatinum datæ repertæ ſunt, in quibus non Rex Bohemiæ, ſed tantum Monſ. mon treeher filZ. le Prince Electeur Palatin du Rhin, intitulatur, quæ tales ſunt: Notum eſſe Palatino, quod ab initio horum diſſidiorum, in Germania exortorum, à Rege Hiſpaniæ non ſolum, verum etiam ad requiſitionem Palatini atque Vnionis ad fungendū Interpoſitoris officio, rogatus fuerit, quod & Bohemis non diſplicuerit: hanc igitur ob cauſam eſſe motum, ne in cauſa iſta partialem ſeſe exhiberet, ac promiſſis, vtrique parti factis, refragaretur, & conſequenter candoris ac reputationis ſuæ iacturam faceret: Etſi autem commune vtriuſque (. Regis ſcilicet Angliæ & Palatini.) intereſſe, vti & Conſanguinitatis ac Religionis reſpectus perſuadere Palatino fortaſſis potuiſſent, vt putarit, obligatum eſſe Regem Angliæ, vt defenſionem ſui in diſſidio Bohemico ſuſciperet, eaſdem tamen rationes motiuas ipſum ab iſto propoſito dimouiſſe, ne ſe turbis iſtis immiſceret: cum probe ſciat rex Angliæ, Palatino eiuſque domui vix vtilius præſtantiuſque amicitiæ genus poſſe exhiberi, quam ſi in poſſeſſione ſuarum ditionum ac ſubditorum propriorum tranquille conſeruaretur ac defenderetur, nec ad captationem nouæ ac periculis plurimis refertæ acquiſitionis animaretur atque armaretur. Ad incrementum religionis quod attinet, & ibi graues ac ſatis ponderoſas ſe habuiſſe rationes, quo minus P a l a t i n i partibus accederet, ne ſuo exemplo aliis etiam Principibus, hactenus in neutralitate ſua perſeuerantibus, immiſcendi ſeſe turbis hiſce, aut omnino ad aduerſam partem tranſeundi anſam præberet, vnde nihil aliud, quam generale Religionis bellum cum extremo ſcandalo ac præſentiſſimo totius Chriſtianitatis periculo coniunctum, eſſet ſecuturum: eaſdem rationes etiamnum ſe mouere, vt huic reſolutioni in poſterum etiam inhæreat, idque operam det, vt oleum porius vulneri infundat, mediante interpoſitione ſua, quam ignem igni ſuperaddat. Ac licet prima quidem ſolicitatio, à Rege per Doncaſtrium facta, fine ſuo fruſtrata fuerit, tamen haud ſe intermiſſurum, quin vlteriorem interpoſitionē adhibeat, atq; ideo magis, quod iam certioris effectus ſpes affulgeat, & interea temporis res maturatæ, atq; animi aliquāto melius ad reconciliationē ſint

 diſpo-

diſpoſiti:ſe non dubitare, Cæſarem bene ad id eſſe inclinatum: pariq; ratione ſperare, Palatinum non minus votis ſuis eſſe acceſſurum: rogatum itaque illum velle, vt ad id taliter ſe diſponat, qualiter pietas ſua ipſi ſit dictatura: Pacem principalem belli intẽtionem eſſe debere: atque eo prudentiorem quemque eſſe, quo pacis ac concordiæ eſt ſtudioſior: cum è contra ex continuatione belli huius Chriſtianitas (.NB.) facile ad extremam adduci perniciem, & Turcæ inſultib. ac tyrannidi obiici poſſit (. que la continuation de ceſte guerre expoſera la Chreſtiente à l' inuaſion du Turc par la breſche de voſtre patrie.) atq; hanc cauſam eſſe, quod latores harum, equites, Con Vuoy & Weſton, ablegauerit, à quibus plura Palatinus ſit percepturus.

Octauo eiuſd. menſis die alius ex Anglia Pleſſenio ſcribit, conſiliarios intimos miſiſſe nobilem quendam Scotum Heidelbergam, percontatum, quid rerum ibi agatur: Robertum enim Drurium mira de Palatino atque eius miniſtris aulicis retuliſſe: nobilem autem illum è contra inde reuerſum eiuſmodi informationem attuliſſe, qua Regi & Principi Henrico optime eſſet ſatisfactum: Convvaium & VVeſtonium, vt & Dikenſonium, ante biduum in Germaniam profectos, vt pacem ſanciant, interea pro rege Bohemiæ per totam Angliam & Scotiam pecunias colligi :. ſpirituales quotam ſuam iam perſoluiſſe: inter ciuitatem Londenſem & Cameram diſſidium exortum fuiſſe, ſed pleroſque Ordines à Ciuitatis partibus ſtare: Pontificios ex variis occultis aſpectibus coniicere, ingens infortunium Regi Bohemiæ (. Palatino.) impendere: regem præterea paſſim ſuggillari ob ingratitudinem, qua in Comitem Turrenſem, cuius tamen adminiculo potiſſimum Coronam acceperit, vſus fuerit: iam miſſum illum fieri, atque ad vitam priuatam degendam cogi, Anhaltino contra ad Generalatus officium ac dignitatem promoto: Scotum quendam, nomine Maxvvelium, carceri inclusum eſſe, ob tractatum quendam ab ipſo editum, in quo media aliquot pacis inter Cæſarem & Palatinum reſtaurandæ proponit, inter alia dicens, titulum Cæſaris ad Coronam Bohemicam multo melius eſſe fundatum, quam prætenſionem Palatini, prioremq; electionem poſteriori longe anteferendam: commodiſſimum igitur ſupereſſe remedium, vt Palatin. regno Bohemico cedat: Cæſar contra Palatinum ad Rhenum regem erect.

Interea temporis initium fiebat Comitiorum Neuſolenſium. Baſſa itaq; Budenſis ſub dato 18. Iulii Bethlehem Gabori ſcribebat, eundemque ſimul monebat,

vt eo-

vt eorum, quę in Comitiis agerentur, certiorem ſeſe redderet, cumprimis vero, an ordines Hungarici Gaborem, ad mandatum Imperatoris Turcici, in Regem Hungariæ eligere ac coronare velint, nec ne: cũ Ferdinando ſine conſenſu Sultani pacem nullam initet, alias iram Ottomannicæ Portæ atque indignationem ſeueriſſimam in ſe deriuaturus: deniq; vt propugnaculum Waitzen Beegæ Granenſi traderet, eũque in finem aliquem ex ſecretiſſimis ſuis miniſtris ad Baſſam ablegaret, poſtea enim iſtiuſmodi media ſeſe inuenturum, vt locus iſte abſque cæde & ſanguinis profuſione occupetur: atque hac ratione nullam Gabori culpam imputari poſſe, quod ipſius conſenſu factum fuerit: ſatius eſſe, vt Gabor fieri ita ſecreto permittat, quam poſtea vigore compactatorum publice id ipſum facere cogatur.

Ex amica hac & familiari Gaboris & Turcæ correſpondentia tantos inferioris Auſtriæ ordines ſumebant animos, vt non vererentur, S. Caeſ. Maieſtati Rhazio per Kaffſteinerum, ad citationem ad praeſtandum homagium, ſignificare; quod, niſi Cæſ. Maieſtas ordinibus liberum Religionis exercitium ſimpliciter permitteret, confœderationes cum Hungaris, Bohemis & reliquis Prouinciis initas approbaret; declarationemque ſuam ad hæc duo puncta intra quatuordecim dierum ſpacium ipſis tranſmitteret, de alio ſibi Domino, cui Homagium præſtare ſint parati, proſpicere decreuerint. Eiuſdem tenoris literas ad obedientes etiam ordines mittebant, in quibus exemplum Bohemorum ob oculos ipſis ponebatur, ſimulque monebantur, ne occaſionem, ſimilem proceſſum aduerſus ipſos inſtituendi, atque è feneſtris deturbandi, præberent.

Vigeſimo Iulii die Gabor liberos Heiducços ad Teiſſam per Legatos à S. Caeſ. M. abalienare conatus eſt, multa multis & prolixis verbis in Inſtructionis Legatorum articulo quarto iactitans de familiaritate & correſpondentia, quae ſibi cum Turca intercedat: Sultanum maximas ſibi ſuppetias (NB.) aduerſus Germanos promiſiſſe: quin & decem Regum Legatos in Porta Ottomannica à ſuis partibus ſtare, qui decreuerint, præſtantiſſima pretioſiſſimaque munera Conſtantinopolim mittere: nec minus Wallachiam & Moldauiam ſibi adhærere, quarum ope pacem, quam Ferdinandus cum Turca fecerit, facile elidere, atq; aliam, Heiduccis multo vtiliorem, ſancire poſſit.

Quin & antea ita cum Turca tranſegerat, vt ordines Hungaricos Sultano pari ratione ac modo ſubiiceret; vti Tranſyluani ante annos ſeptuagintaquinque Romano Imperatori; vtpote Hungariae regi, ſeſe ſubiecerant. Iam vero Heiduccos

ab incurſionibus in Turcas (vti ad 7. articulum præfatæ Inſtructionis videre eſt) ſu'i comminatione ſeueriſſima pœnæ prohibebat , eorumque ſupremo duci ſignificari curabat , niſi ab eiuſmodi excurſionibus ſibi temperarent , ita ſe in illos eſſe animaduerſurum , vt alii documentum & exemplum inde ſumant. Quod ſi tanto ad bellum deſiderio ardeant , mitti illos ad caſtra ſua debere , vbi à ſuis & confœderatorum partibus (inter quos & Vniti certo modo comprehenduntur) contra Ferdinandum (NB.) militare, atque fortitudinem ſuam pro virili exercere poſſent ac deberent.

Multa hic referenda ac commemoranda eſſent, quæ Ludouicus à Starnberg , & Zacharias StarZerus nomine Auſtriacorum ; item quæ Legati Bohemici , nomine Palatini, & rebellium Bohemiæ ordinum, in Comitiis Hungaricis propoſuerunt, præſertim poſtulata, in 31. capita digeſta , atque alia. In poſtulatis Palatinis articul. 6. expreſſe monentur ordines Hungarici, vt ſeſe declarent , an Proteſtantium Electorum, Ducum, Principum, vt & Hollandorum vnioni accedere velint , &c. Nimis longum foret , ſpecialia omnia ac ſingula recenſere. Sufficiat hic, Eraſmi à Landau, Ordinum ſupra Enſam Legati , & VVolfgangi Chriſtophori à Schallenberg relationem Neuſolenſem de dato 3. Auguſt. ann. 1620. in medium proferre: Poſt concluſam, *inquit*, Vnionem quotidie deliberationes fuiſſe habitas , ſuper modo gerendi bellum , tandemque votis coiuiſſe : indies nunc ad inſtructionem exercitus inferioris Hungariæ præparationes fieri : literarum ab Imperatore Turcico miſſarum (NB.) ſummam ex adiuncta copia cognoſci atque animaduerti poſſe : Comitem Emericum Turſonem literas originales , à Legatis Hollandicis (NB.) Conſtantinopoli ad Gaborem miſſas , Starczero oſtendiſſe , ac legendas communicaſſe , in quibus commemoretur , quod res Gaboris ac confœderatorum apud Imperatorem Turcicum , Vezieros atque alios proceres in optimo verſarentur ſtatu , quodque & ipſe confœderationem cum ipſis inire decreuerit ; quem in finem Legati tantummodo expectentur , &c. 29. Iulij Gaborem atque ordines Hungariæ , delectos quoſdam proceres , in quorum numero Comes etiam Emericus Turſo in propria perſona fuerit, ad Legatos Bohemicos, Morauos, Sileſios ac Luſatos, miſiſſe, qui reſolutionem ac reſponſiones ad poſtulata ipſorum verbis ac literis communicarint : nunc ad Auſtriacorum poſtulata reſponſum optatum atque acceptum expectari : Comitia breui eſſe finienda , quandoquidem Gabor currus militares, vexilla atque alias eius generis bellicas

licas præparationes dies noctesque ſtrenue vrgeat: eodem die Legatum Cæſarium, Comitem Colaltum, aduentaſſe: eum Gaboris curru, ſed pauco cum comitatu, introductum, monitumque, vt, ſi quid Cæſaris nomine proponere vellet, maturaret: illum autem propoſitionem, conquiſitis hincinde effugiis atque excuſationibus, diſtuliſſe, cumque Palatino prius peculiariter ac ſeparatim colloqui voluiſſe, ſeſſionem deinde in audientia difficultaſſe: prolongationes autem illas ac dilationes iam ipſi eſſe præciſas, Comitemque, miſſis aliquot ad ipſum delectis proceribus, ad comparendum primo Auguſti die adductum fuiſſe: Credentialium ac Propoſitionis ſumma quænam fuerit, ex adiuncta copia liquidum fore: Gaborem in continenti proceres atque ordines conuocaſſe, &c, quid reſponſi dandum ſit, deliberaſſe: Inter ſuffragiorum collectionem Catholicos aliquos, ab aula Cæſarea adhuc fortiter dependentes, in ea ſententia fuiſſe, quod Comitiorum ac rerum bellicarum deliberatio ad tres aut duas ſeptimanas adhuc ſit differenda, interimque cum Legato Cæſareo de pace ſancienda tractandum: iſtis vero Gaborem breuiter atque hiſce verbis occurriſſe: *Deus auertat*; hoc dicto illum tacuiſſe, perque maiora concluſum eſſe, quod ſtatim ad Propoſitionem dandum ſit reſponſum: Iſtud autem tale fuiſſe: Si Legatus tali plenipotentia eſſet inſtructus, vt firmam cum Hungaris ac confœderatis regnis & prouinciis indiuidue atque inſeparabiliter pacem ſancire poſſet, pacis ipſum conditiones proponere debere: paratos ſeſe eſſe ad audiendum illas, & deliberandum, quod neceſſarium fuerit viſum: ſin minus, nullam ſe cum Legato tractationem, quæ regnum Hungaricum ſeparatim concernat, inire poſſe, &c. 30. Iulij ſub veſperam vexilliferum Ridium aduenisſe, qui miſerum & periculoſum Auſtriacorum ſupra Enſam ſtatum cum magno doloris ſenſu nunciarit: quapropter inter illos ita conueniſſe, vt ſequenti die audientia apud Gaborem ſolicitaretur, literæ Auſtriacorum ſupra Enſam Latine verterentur, atque ipſi communicarentur; Hungarici præterea exercitus irruptio in Styriam ſolicitaretur (NB.) Hora audientiæ deſtinata propinquante, competentiam inter Legatos Sileſios, Morauos atque Auſtriacos exortam fuiſſe; Auſtriacos igitur ſolos Audientiam acceptaſſe, Thanredelium ſcilicet, Eraſmum à Landau, Zachariam Starczerum, & Wolfgangum Chriſtophorum,

phorum à Schallenberg, ac Starzerum Latine propoſuiſſe, in quæ pericula ac diſcrimina prouincia ſupra Enſam ex inopinato ſit coniecta, quæ ſi occupetur, tum etiam de ijs, qui infrà Enſam degunt, quin de omnibus confœderatis regnis & prouinciis, atque inter has etiam de Hungaria actum iri: ad hæc Gaborem cum commotione quadam reſpondiſſe, partim Latine, partim per interpretem Secretarium: Compati ſe illis ex animo, ſed bono illos tamen animo eſſe iubere, cum media auxiliaria ipſis haud ſint defutura: ſupra quinque iam equitum Vngaricorum millia Anhaldino ſe miſiſſe: mirari itaque, quod adeo eſſet ocioſus, nihilque effectum daret: ſcripſiſſe ſe (Gaborem) regi Bohemiæ, vt incurſionibus mature obuiam iretur; illum autem reſpondiſſe, quod ſeptem in illis locis, vbi tale quid eſſet metuendum, armatorum millia, ſub regimine Comitum Turrenſis & Mansfeldenſis aleret, quibus Bauaro ac Leopoldo per tranſitum aureum obuiam ire ac prouinciæ ſupra Enſam ſuccurſum ferre poſſet: his dictis Gaborem pariter interrogaſſe, quantum Bauarus ac Leopoldus militum in caſtris ſuis haberet? Legatos reſpondiſſe de ſex turmis & duobus equitum millibus: Gaborem replicaſſe, exercitum hunc non eſſe tantum, vt obuiari illi non poſſit: conſultum ſeſe ducere, vt ordines ac proceres coniuges ac liberos ſuos ad loca munita mittant, ruricolæ vna cum ſuis in ſyluas & montes ſeſe conferant, ac cætera Deo dirigenda ac perficienda committant: prouincias ac bona amiſſa recuperari poſſe, modo capitis & vitæ ſalus conſeruetur: nec ſe ſperare, quod omnes ac ſingulas prouincias vno impetu ſint deuoraturi aut debellaturi: breui ſeſe cum exercitu ſuo adfuturum, ac Bauaro, quid poſſit aut valeat, oſtenſurum: quod vni ex confœderatorum numero fiat, id ſibi ipſi factum putare: Setſchio, Emerico Turſoni, Ragozio & aliis iam in mandatis dediſſe, vt cum exercitu ocyus pergant: intra quatuordecim dierum ſpaciū in Styriam irruptionem ſe facturum, fortunamque ſuam experturum: conſultum ſe ducere, vt exercitus Bohemicus Viennam ſe contendere ſimulet, quo Bucquoius hac ratione ex ſpeluncis ſuis educi poſſit: in ſumma, hoſtem dies noctesque eſſe vexandum: Auſtriacos quidem retuliſſe, quod paratus ſit ad mouendum caſtra Bucquoius, incertum tamen eſſe, quo tendat: metuendum eſſe, ne, ſi Bauarus prouinciam ſupra Enſam inuadat, Bucquoius in regionem infra Enſam ſimul impetum faciat: quod ſi exercitus Hungaricus interueniret, coactum iri Bucquoium, hanc miſſam facere, ac Viennam cum exercitu contendere.

dere.

dere:ad hæc Gaborem reſpondiſſe,ſe, quamprimum fieri poſſit,exercitum ſuum eſſe maturaturum,&c.hæc eſſe, de quibus certiores ipſos facere neceſſarium duxiſſent, atque hanc ipſam ob cauſam famulum Starzeri,Bartholomæum Teublingerum,per poſtam dies noctesque continuandā ablegatum fuiſſe: ſperare ſe,ordines hiſce omnibus perpenſis,quod facto opus ſit,eſſe facturos, &c.

Alia etiam reperta eſt Relatio de dato Neuſolii, 4. Auguſti, in qua hæc inter alia ſunt formalia: Tam Bohemi, quam Turcæ iter Gaboris Poſonienſe ac coronationem ipſius vrgent. Gabriel Sauaſtichius cum militibus Cæſareis, quibus Eſterhaſius commandat, tractationem ſuſcepit, iiſque perſuaſit, vt rebellibus, circa Comorrham degentibus, ſeſe coniungerent. Votum ſucceſſit. Iam enim Danubium tranſuecti in Styriam irruptionem parant. Tres Styriæ proceres cum Hungaris colludunt, qui, quamprimum aduenerint, ipſorum ſtatim partibus accedent, ſeditionemque excitabunt, &c.

Circa id tempus inferiores Auſtriaci (teſte protocollo iunioris Principis Anhaldini de dato 2. Auguſti) licet nulla apud illos ſedis vacantia fuerit, nec cauſam aliquam, ſaltem friuolam prætendendæ electionis habuerint, Dominum ſuum hæreditarium abrogarunt, inque illius locum Electorem Palatinum, in Dominum ac protectorem ſuum, ſuſceperunt: Les eſtats de ce pays aſſamblez à Rets (inquit Anhaldinus) ont receu & reconnu auiourdhuy (2. *Auguſt. ann.* 1620.) Sa Maieſte de Boheme pour leur Seigneur & protecteur.

Sileſiorum & Luſatorum legatus, Abrahamus à Dohna Neuſolio, Pleſſenio ſcribit, quomodo cum Legato Cæſareo proceſſum fuerit, quodque ipſum beſtiam dixerint, aliisque verbis iniurioſis inſectati fuerint, ſub dato 25. Auguſti, ann. 1620.

Eodem tempore Anhaldinus ad eundem Pleſſenium ſcribit, ſub dato Egenburgi 9.19. Auguſti, ann. 1620. Legatos Gallicos nudiuſtertius Dominum S. Catherinæ cum Inſtructione & literis ad ſe miſiſſe, ſequentis tenoris: Se (Anhaldinum) proponere debere pacis media, cumque illis præfatum S. Catharinæ Poſonium ablegare: tum etiam Ducem de Angouleſme inter Egenburgum & Cremnitium cum Anhaldino cupere colloqui: monitum ſe fuiſſe ab illo, vt prouideat, ne ambitione quadam vel priuato emolumento ductus ianua Turcæ aperiatur ad detrimentum totius Chriſtiani orbis: ſe

Aa autem

autem reſpondiſſe: quod in ſua haud quaquam ſitum ſit poteſtate, abſque regis Bohemiæ conſenſu tractationem cum ipſo ſuſcipere: colloquium quod attineat, regi ſe ſignificaturum; ſperare tamen, breui ſe Viennam venturum (notandum, quod iam tum certo ſibi certius vrbis huius expugnationem perſuaſerint) vbi melior fortaſſis ac commodior conferendi occaſio ſeſe ſit oblatura: ambitionem eorum, qui Turcæ fores Chriſtianitatis reſerare ſatagant, ſeſe non ignorare: confidere autem in regis ſui ac confœderatorum bona cauſa, quæ tandem ſit triumphatura: ex conuerſatione Legati huius multa ſe cognouiſſe, præſertim quod ſibi perſuadeant, Hungaros in neutralitate ſeſe eſſe conſeruaturos, quodque magnam ſibi de occupatione Auſtriæ ſupra Enſam ſpem faciant: ſeſe autem (Anhaldinum) ſatis euidenter Legato demonſtraſſe, prouincias illas Bohemiæ parum hactenus vtilitatis atque emolumenti attuliſſe, præſertim cum fere ſemper hoſti commeatum ac munitionem ſuppeditauerint: in ſumma præfatum S. Catharinæ cum tali Inſtructione à ſe diſceſſiſſe (NB.) vt nihil ex hac Ambaſciata metuendum ſit mali: hoc maximum eſſe ac grauiſſimum, quod exercitus Bauaricus in Bohemiam tendat; neceſſe igitur eſſe, vt ſuccurſus Hungaricus diutius non differatur, &c.

Cum iam Spiritus Caluinianus in Bohemia, mediante extirpatione Papiſmi. Lutheranorum ac Fratrum Vnitatis pergere in propoſito ſuo præſumeret, conſultum duxit Conſiliarius Palatinus, Pragæ commorans, in ditionibus regiis initium facere. Scultetum igitur quippe ſupremum aulæ concionatorem ac Caluiniſmi directorem ſubornauit, qui regem moneret, vt ditionibus regis immediate ſubiectis, concionatores ac Miniſtri orthodoxos (Caluinianæ religioni addictos) præficeret.

Licet vero, vigore literarum Maieſtatis, Bohemis conceſſarum, tales mutationes ſuſcipi nullo modo debuiſſent, Scultetus tamen propria ſua manu ſub dato Pragæ 14. Auguſti. ann 1620. ita conſulit: Prædeceſſores, *inquiens,* reges Bohemiæ adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum in ditionibus regiis haud quaquam Conſiſtorio ſubiecisse, ſed Archiepiſcopo commiſiſſe, qui ad conſcientiæ ſuæ regulam de illis prouiderit; pro primo. Deinde, proceres, fratribus Vnitatis addictos, miniſtros ſuos hactenus non ad Conſiſtorium remiſiſſe, ſed libertate ſua fuiſſe vſos: ideoque inde ſeſe argumentari ac concludere, quod Reg. Maieſtati (Palatino) multo magis licitum ſit, officia Eccleſiaſtica in ditio-

ditionibus ſuis ſecundum conſcientiam ſuam adminiſtrare : Regali enim hoc neglecto multum exinde incommodi eſſe emanaturum.

Qua ratione Reformatio in templo arcis Pragenſis inſtituta fuerit, hiſtorica de illa Relatio, typis edita, ſatis oſtendit. Temporalia itidem ſub id temporis reformari, ac cameræ regiæ incorporari cœpta ſunt : quam ob cauſam Chriſtophorus à Noſticz, eques ordinis Melitenſis, & Commendator Straconicenſis, penes ſupremos regni officiales, ac iuris prouincialis adminiſtratores conqueſtus eſt, quod Prioratus Straconicenſis, abſque vlla ratione aut culpa regiæ cameræ addictus atque appropriatus ſit, cum tamen non ſpirituale, ſed liberum ac nobile bonum ſit, ad commodiorem multorum equitum ac nobilium ſuſtentationem, ordinatum, diſpoſitum atque fundatum. Ideoque petiit, ne proceres regni, in ſui ipſorum ac poſteritatis ſuæ præiudicium ac detrimentum, iſtud concederent, vt in appropriatione Prioratus iſtius ita procederetur, &c.

Circa id tempus Palatino atque ordinibus Bohemiæ Commiſſio Cæſarea, vna cum literis à Bauariæ Duce miſſis, inſinuata fuit : qua de cauſa Palatinus ſub dato 28. 18. *Auguſti ſequens Mandatum Anhaldino tranſmiſit:* Hac ipſa, *inquit*, hora nuncium curſorem à Bauariæ Duce miſſum Pragam veniſſe, literasque ſecum attuliſſe, quarum copiam adiunctam ſit accepturus, atque ex illa percepturus, Bauarum, vigore commiſſionis Cæſareæ, cum exercitu ſuo in regnum Bohemiæ irruptionem facere, eaque quæ iam dicta commiſſio fieri velit, exequi decreuiſſe : ſeſe igitur (Palatinum) Anhaldini conſilium expetere, quid ſibi faciendum exiſtimet; an in propria perſona vel ad Anhaldini, vel ad Comitis Turrenſis caſtra conferre ſeſe debeat: mandare inſuper Anhaldino, vt confeſtim atque è veſtigio Comiti aliquot equitum Vngaricorum cohortes, quibus carere poſſit, Teſchinam tranſmittat : cumque certior factus ſit, Electorem Saxoniæ itidem irruptionem aliquam parare, igitur neceſſarium ſe maxime putare, vt oculi tandem aliquando, cogente ita ſumma neceſſitate, aperiantur, ac media ſalutis omnia, ad manus ſumantur: cumprimis vero ipſius conſilium poſtulare, quo regia coniux ac ſoboles ſint mittendæ, Brinnam ne, an in ſuperiorem Palatinatum.

Poſt has ſtatim alias iterum Anhaldino mittebat literas de dato

Pragæ 29. 19. Auguſti, huiuſce tenoris: Cum Dux Bauariæ iam expeditionem militarem in regnum Bohemiæ moliatur, ſummam poſtulare neceſſitatem, vt diuerſio, antehac conſultata ac decreta, aduerſus Ducatum Bauaricum, ocyus maturetur, ſimulque deliberetur, qua ratione Comiti Turrenſi auctior ſuccurſus, atque ita contra Bauariæ Ducem, ne vlterius in regnum progrediatur, diuerſio vno eodemque tempore fieri poſſit: & cuinam Duci aut ſupremo capiti diuerſio iſthæc committenda ſit: vigeſimum quemque ex ſubditis regni Bohemiæ iam in armis eſſe: cumque neceſſe ſit, vt ſimilis etiam diuerſio in Styriam ſuſcipiatur, ea igitur de cauſa Palatinum Gabori (NB.) ſcripſiſſe, vt eandem è veſtigio maturaret: Anhaldinum bene ac prudenter eſſe acturum, ſi & ipſe per literas illum ad eundem finem cohortetur: porro Palatinum Marchioni Iegerndorffenſi iniunxiſſe, vt cum exercitu ſuo recta in Luſatiam ſuperiorem contendat, ac Sileſiis ſimul mandaſſe, vt mille pedites ac quingentos equites, quos ad manus habeant, ſimiliter nulla interpoſita cunctatione Marchioni mittant: cumque Marchio equitatu ſufficienti non ſit inſtructus, neceſſum ſeſe arbitrari, vt, ſi fieri poſſit, mille aut ſexcentos Hungaros Anhaldinus ad ſuppetias Marchioni ferendas ire iubeat, (NB.) & ad Comitem Turrenſem mille Huſſaros in ſubſidium ableget: eundem (Turrenſem) dubitare, an præſente hoc rerum ſtatu fortaſſis & Moraniæ periculum intentari, atque ideo expeditio & ſuccurſus eius in illis locis requiri poſſit: ſe autem (Palatinum) vt in Bohemia cum exercitu maneret, monuiſſe, quod ob Bauariæ Ducem ſumme iam eſſet neceſſarium, &c.

Vigeſimooctauo Auguſti, aut 7. Septembr. ann. 1620. *Elector Brandeburgicus Angerburgo ex Boruſſia literas mittebat, in quibus de ſponſalibus Sueticis, ſequentem in modum conqueritur*: Percepiſſe procul dubio Palatinum ex aliis ſuis literis, quid in cauſa ſponſalium Sueticorum ſub abſentia ſua Berlini actum fuerit, quantaque ea in re præcipitatio facta: iam ſeſe (Electorem Brandeburgenſem) Palatinum certiorem reddere, quod Comes Schwarzburgenſis, connubij iſtius gratia in Poloniam miſſus, reuerſus fuerit. Regem Poloniæ ab Electore Brandeburgenſi poſtulare, vt connubium iſtud impediat: inter ſpem metumq; iam ſeſe verſari, quin & in medio duorum regum ſe eſſe conſtitutum, quorum vnum neceſſario offendere cogeretur: hiſce

hiſce accedere, quod 3. Nouembris, ſtylo nouo, Comitia VVarſouiæ ſint indicta, conuentus autem Ordinum particulares 22. Septembr. ſint celebrandi. Cum igitur de ſponſalibus iſtis longe lateque rumor ſit diſperſus, nihil certius eſſe, quam quod in illis locis, quo in propria perſona conferre ſeſe neceſſe haberet, dura vſurus ſit ſorte: tempus præterea ſibi conceſſum perbreue, cum Comitia ante Februarium futura haud putauerit: ad regem quidem Galliæ, Angliæ ac Daniæ, & ad ſtatus Hollandiæ rem hanc ſeſe deuoluiſſe, eorumdemque aſſiſtentiam atque conſilium imploraſſe: dubitare autem, an ante præfinitum celebrandis Comitiis tempus reſponſionem illorum ſit accepturus: aſſiſtentiam quidem Palatini multis modis ſibi vtilem eſſe poſſe, ſed, ne Palatino minus oportunum ſit, vereri: haud tamen ſeſe dubitare, quin Legati ipſius ac confœderatarum prouinciarum, ad Comitia mittendi, conſilia ſua ſibi ſint communicaturi ac ſuppetias laturi, &c.

Hiſce poſtpoſitis Palatinus nihilominus, vt ſuppetias Sueticas acciperet, ac correſpondentiam foueret, connubium iſtud promouerat. Ideo rex Suetiæ 18. 28. Septembr. Stockholmio, Palatino gratias agit plurimas, & auxilium, quantum poßit, offert maximum, inter alia commemorans: Palatinum firmiter ſibi credere debere, quod non ſolum ex animo voueat, vt è difficultatibus, quibuſcum iam conflictetur Palatinus, ereptus, inimicos ſuos ad gloriam Dei, & (.NB.) dilatationem cauſæ Euangelicæ. ſuæ poteſtati ſubiiciat, verum etiam nil ſibi gratius ac iucundius contingere poſſit, quã vt de Palatino quam optime queat mereri: cumq; Palatinus bene inter alia ac prudenter iudicet, multum ex hoc connubio Ordinib. Euangelicis commodi atque vtilitatis, è contra vero Monarchiæ Hiſpanicæ, tot annos iam tentatæ, plurimum damni ac detrimenti eſſe acceſſurum: ideo Palatinum credere ſibi firmiter debere, quod conſilio atque ope ſua quouis tempore, quamdiu vitæ huius vſura frui ſibi conceſſum fuerit, ipſi ſit adfuturus, omnemq; cum ipſo moturus lapidem, vt tyrannis atque ambitio iſta Hiſpanica profligetur ac conquaſſetur, &c.

Interea temporis Marquis Spinola in inferiori Palatinatu diuerſionem parabat. Ea de re locumtenens Heydelbergenſis Palatino de dato 11. Septemb. ſequenti modo ſcribebat: informatum ſe eſſe à D. Schlorio, quod in conuentu ab Vnitis celebrato quinquaginta adhuc menſes, duobus terminis, vno Martini, altero feriarum natalitiarum, perſoluendi, per maiora ſint decreti atque approbati; quodque maior apparatus conquirendus ſit: id

Electorali Palatinatui graue admodum fore: Ruſdorfium cum vidua Electorali in regionem Wittenbergenſem profectum eſſe: reuerſum ad caſtra remiſſum iri. Secretarii Erckenbrechtii relationes ex caſtris hactenus ſimplices ac viles fuiſſe: Rationem prætendere quod acceſſum ad D. Generalem & Principes habere nequeat. Sub præſenti confuſione pecuniam Danicam vna cum aliis maxime præcipuis reb. auectam fuiſſe; ſed partem earum reuocatum iri: aurum ſeſe compilaturum, ac Palatino tranſmiſſurum, ſi modo ſecum deferri ad locum ſuum poſſet: vereri autem ſeſe, ne Vniti tædium ſuper hac re ſint accepturi.

Duodecimo Septembris Comes Mansfeldenſis ex caſtris Palatino inter alia ſcribit; Expeditionem contra Electorem Saxoniæ ac Bauariæ Ducem ocyus ſuſcipiendam, atq; irruptionem maturandam eſſe: in Bohemia multos eſſe proditores: niſi ſibi ſuccurratur, proteſtatur: denique ob pecuniæ defectum conqueritur.

Decimo quinto Sept. Mansfeldenſis Palatinum denuo monet, perpenſis hinc inde variis circumſtantiis commodum eſſe, vt expeditio contra Saxonem iam effectui detur: rogare itaq; Palatinum, vt, ſi & ipſi conſultum viſum fuerit, mentem ſuam hac de re declaret, &c.

Sub illud tempus Palat. Praga diſcedens Ordinib. ſignificabat, conſtituiſſe ſe cum Gabore, quem laudib. ad cœlum vſq; extollit, colloqui, atque vbiuis locorum, tam Electori Saxoniæ, quam Duci Bauariæ, ita occurrere, vt confœderatis Ordinib. ac Prouinciis nil periculi ſit metuendū: miſiſſe iam ſe Marchionem Iegerndorfenſem cum exercitu Ordinum Sileſiæ in Luſatiam ſuperiorem, ad vim ac tyrannidem militum Saxonicorum reprimendam; Mansfeldenſem etiam ad limites Bohemiæ ablegaſſe: ſeipſum vero in nomine Domini ex arce Pragenſi ad caſtra generalia ſeſe conferre, cumq; ſereniſſimo ac potentiſſimo Principe ac Domino, Dn. Gabore, Dei gratia rege Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, & Sclauoniæ, Principe Tranſſyluaniæ ac Siculorum Comite, fratre, amico & confœderato ſuo intimo, coniunctis armis & conſiliis deliberare decreuiſſe, qua ratione hoſtes ſuos retundere ac profligare poſſint: quæ decreta ac concluſa inter ſe fuerint, ocyus effectui eſſe daturos, ſpe certa nixos, Deum conſiliis atq; deliberationib. ſuis felices ſucceſſus ac victoriam aduerſus hoſtes eſſe largiturum: nec dubios, quin regni Ordin. exemplum regis ſui æmulantes, id ſint facturi propter regem ac patriam ſuam, ad quod, naturali æquitate ac mandato regio moniti,

moniti, ducātur, ac prouinciali iure obligentur: cumq; ſupremi Regni Officiales vna cum Palatino ad caſtra ſint profecturi, regina a. cum filio natu minimo Pragæ cōmoratura, corona inſuper & priuilegia apud tabulas prouinciales ſit relicta: mandaſſe ſe Berkæ à Duba, Guilhelmo ſeniori à Lobkovvicz Georgio à Talnberg, Caſparo Caplero à Sulcvvicz Henrico Ottoni à Los, & Bohuslauio à Michalovvicz, vt interim Pragæ maneant, reginam ac principem natu minimum, vt & coronam & priuilegia regni, defendant & ſarta tectaq; conſeruent, & caſus contingentes ſecundum ius & æquitatem expediant; addita hac præceptione regia, vt omnes ac ſinguli ad prædictos refugium capiant, cauſas ac negotia ſua illis proponant, ac diiudicāda committant, denique debitam obedientiam promte ac parate illis præſtent, &c.

Circa finem menſis huius Gabor Tyrnauia ſub dato 28.18. eiuſdem, Palatino ſcribit; Commiſſarios Cæſaris Poſonii tractatum pacis etiamnum continuare, ſibiq; (. Gabori.) plenariam atq; abſolutam gubernationem vna cum titulo regio offerre, modo à Confœderatione, cum prouinciis inita, diſcedat: ſe autem in tantum inde abhorrere, vt ne ſemel quidem de eo cogitauerit: quin imo paratum ſe potius eſſe, vt vitam negligat, ſanguinem que profundat, quam quicquam de priore zelo atque animi conſtantia, ſanctæ huic Confœderationi exhibita, remittat.

Biduo poſt idem Gabor ad Anhaldinum literas miſit, eo ipſo loco, vbi conflictus factus eſt, repertas, ſequentis tenoris: Cupere ſe ex ANHALTINO cognoſcere, quomodo cum exercitu Cæſareo (. quem rumor ferat omnino eſſe diſtractum) ſit comparatum: permagni ſiquidem ſua intereſſe: ſi Bauarus in Bohemiam irruptionem fecerit, nullum commodius eſſe medium, quam vt ANHALTINVS Hungaros, adiunctis duobus equitum cataphractorum millibus, aduerſus hoſtem emittat, vt modo ab hac, modo ab illa parte, modo antrorſum, modo retrorſum, iſtos adoriantur; ANHALTINVS vero cum toto exercitu paulatim ſequatur, ac continuis cum illo dimicationibus confligentur ac decertent; hac ratione hoſtes aſſiduis Hungarorum incurſibus defatigatum, ac victoriam procul dubio acquiſitum iri. Quod ſi (*. inquiunt literæ.*) diſtractio iſthæc exercitus Cæſariani vera fuerit, conſiliorum noſtrorum nuper cum Dominatione veſtra (. NB.) communicatorum rationes haud fuiſſe intempeſtiuas, ipſo eorum euentu comprobabitur, quantumq; exercitus noſtri in Danubianas

nas partes inſtituta expeditio illi emolumenti attulerit, iam apparebit, &c.

Interea, cum præparationes iſtæ atque adornationes bellicæ, à Palatino factæ, Regi Angliæ non admodum, vti obſeruatum fuit, placerent, non ſolum per literas ſed & per Legatos, eundem ad meliora conſilia capeſſenda conſtantiſſime incitauit, paruo tamen aut plane nullo apud Palatinum, eiuſdem conſiliarios, authores ac directores, fructu atque emolumento; teſtantibus hac ipſa de re Legatorum ad Palatinum, cum iam Martiis ſeſe commiſiſſet campis, Pragæ ſub dato 26. 16. Octobr. & 2. Nouembr. miſſis literis dehortatoriis, quibus, vt honeſtæ pacis media proponeret, monebatur: vtque propoſitioni regis Angliæ, honeſtis, æquis ac piis rationibus fundatæ, ſatisfactionem præſtaret, rogabatur.

Literas iſtas Palatinus ex caſtris Rakonicenſib. Pleſſenio & Camerario, Pragæ commorantibus, 5. Nouembr. legendas ac perpendendas tranſmiſit, verum poſt feſtum, cum 8. Nouembr. ſtylo nouo, aut vigeſimo nono Octobris ſtylo veteri conflictus ad Pragam, & inſequenti 9. Nouembris ſtylo nouo expugnatio vrbis ſubſequuta ſit.

Plura alia originalia, ſcripta & res geſtæ, ad vitandam nimiam prolixitatem hic omiſſæ ſunt: quas alia occaſione, breui Lectori communicabimus.

Sufficiat nunc ocularis demonſtratio, qua oſtendimus, quomodo correſpondentium Vnitorum hactenus vbique locorum iactata, publicata atque ad ſanguinem vſque defenſa axiomata, Maximæ ac concluſiones ſint comparatæ, quamque diuerſa eorum ex clancularii̇s conſiliis, practicationib. & negotio ipſo præſumenda cognoſcendaque ſit intentio. Prolixius quidem dictarum Maximarum debilitas explicari potuiſſet, ſed, quia ſæpius vnam eandemque rem ad rauim vſque repetere neceſſe fuiſſet, conſulto prætermiſſum fuit. Retentus eſt ordo temporis, annorum, menſium ac dierum, prout hiſtoriæ ratio exigit, vnde prædictæ Maximæ ob continuationem & ſeriem actorum abſque multo labore eo melius illuſtrari, ac Lectori earum infirmitas oſtendi poteſt.

Notandum autem, maximam Originalium, hic introductorum, partem à Principibus Electoribus, Ducibus, Ordinibus, conſiliariis ac ſimilibus (. fortaſſis ne è vulgari hominum fece quiſque intelligeret.) non Germanica, ſed Gallica lingua eſſe conſcriptam, quæ tamen bona fide, cum non omnes linguæ Gallicæ aut aliarum ſint periti, in Germanicam linguam iuxta literam, quamuis cum feſtinatione & extractio-

tractione ſaltem aliqua, ſunt conuerſa, quorum Originalia, poſtulante ita neceſſitate, quouis tempore demonſtrari atque oculis exponi poſſunt.

Pari modo ob certas ac graues quaſdam rationes quorundam nomina ſilentio inuoluta ſunt, quia, vti ex toto negotio conſtat, directores Vnionis ac Conſiliarii Palatini, multis in locis, per varia ſtrategemata, imaginationes ac perſuaſiones, conati ſunt alios ſibi adiungere, atque auxilium, ſuppetias, ac promotionem in colligenda pecunia, munitione ac ſimili apparatu conquirere: quem in finem diuerſis vſi ſunt ſubiectis. Ac licet alicubi repulſam paſſi fuerint, nouis tamen nihilominus inuentionibus ac mediis ſolicitarunt, aliosque (. cum iuris ſit gentium.) ad auſcultationem ac communicationem, ſibi exhibendam, quaſi coegerunt ac vi quadam compulerunt: quorum tamen aliqui principalib. directoribus, eorum ſcopum atque intentionem præſentientes, ciuili atq; honeſto reſponſo obuiarunt, ita vt rationes ſuas tandem non ex alieno, ſed ex proprio marſupio, ſubducere ſint coacti. Illorum itaque nomina hic conſulto prætermiſimus, quandoquidem cum ipſis controuerſia plane nobis nulla eſt, nec in iis faba cudi poteſt.

Mirari autem ſatis nequeo ſedulitatem, diligentiam, ingenioſam aſtutiam, atque indefeſſum laborem, quibus Spiritus iſte Caluinianus vbiuis locorum, etiam Romæ apud Pontificem ipſum, tum in Gallia quoque, Hiſpania, Sabaudia & Venetiis &c. ad conquirendos Correſpondentes, exploratores & colluſores clancularios, itemque ad expiſcanda Regum, Electorum, Ducum, aliorumque Magiſtratuum & Rerumpublicarum ſecreta atque arcanitates, quo colliment, quantum munitionis, correſpondentiæ, & confœderationis ſingulis in locis in promptu ſit, quæ conſilia hincinde agitata, & quot votis firmata, denique quid Iupiter Iunoni (. vt prouerbio loquar.) in aurem dixerit, vſus eſt. Opera igitur Regibus, Electoribus, Principib. atque aliis ſedulo danda eſt, vt ab iſtiuſmodi exploratorib. ſibi caueant, atque efficiant, ne ſecreta ipſorum conſilia ac deliberationes arcanæ ita facile prodantur atque in vulgus propalentur.

Atque hactenus de ſecundo principali membro. Sequitur nunc

PRIMVM AC TERTIVM PRINCIPALE MEMBRVM.

PRIMVM ac tertium principale notabile quod ſpectat, vix vlla in Hiſtoria repetiri poterit, vllius hominis propoſitum atq; intentionem ita cœptam, conſultatam, decretam, præparatam, effectam atque ſtabilitam fuiſſe, vt ſecundum humanæ rationis vires iudicando omnes putauerint in ſumma illam eſſe perfectione, nec fallere amplius poſſe, ſicut aſtutus ille & verſipellis Caluiniani gregis ſpiritus, mediante Vnionis correſpondentia, facere conatus eſt. Etenim, vti in ſecundo memorabili allegata conſilia teſtantur, dictus iſte Caluinianus ſpiritus iam tum an. 1607. durantib. comitiis imperialibus, fundamenta Practicæ Caluinianæ, mediante Vnione iecit, & ſub ſpecie communium grauaminum, ac titulo Religionis Euangelicæ aliquot præcipuos Imperii Rom. ſtatus ac ciuitates imperiales, ſine quib. non, ad ſe pellexit, ac ſub prætextu extremorum periculorum, à Catholicis eorum ceruici imminentium, quippe qui Confeſſionem Auguſtanam vbiuis locorum funditus extirpare, atque Electores inſuper & alios Imperii ſtatus à ditionibus & ſubditis ſuis expellere ac remouere conarentur, ad retia ſua traxit.

Cui intentioni, ad finem optatum perducendæ, optime illis inſeruiebat bannum imperiale, contra ciuitatem Donawerdam promulgatum, idq; cumprimis apud tres illas primarias imperii vrbes, Argentinam, Vlmam & Noribergam, quippe quas reliquæ inferiores facili deinde opera ſubſequuntur. Argentinenſib. controuerſiam concernentem Monaſterium ad D. Margaretham, ſiue Mariam Magdalenam, in puncto obſoletæ reuiſionis; Vlmenſibus minorationem religionis Catholicæ, eiuſdemq; exercitii ibid. eliminati; Noribergenſib. denique litem, quam de domo Ordinis Teutonici hactenus fouerant, frequenter inculcabant, nihilq; certius futurum eſſe dictitabant, quã vt idem breui tempore metuendus illis eſſet proceſſus. Nec veriti ſunt impudentes iſti, Electorem etiam Saxoniæ, ob controuerſas aliquot facultates, in ſuas partes traducere.

Alii Comites & Domini, Caluinianæ ſectæ addicti, putantes, hac ratione & ſibi vna cum aliis Principib. ad Archiepiſcopatus, Epiſcopatus & ſimilia dignitatum ac beneficiorum genera acceſſum dari, falſa ſpe lactati conſenſerunt.

Gotfridus,

Gotfridus, Comes Oetingenſis, metuens, ne ſi ob intercep-ptas Carthuſianas ædes parere ſententiæ latæ cogeretur, pars Comitatus, ſibi propria, vix fructus perceptos eſſet ſoluendo, ex ſolicitudine iſta liberari, atque hac ratione in poſſeſſione tranquilla manſurum ſe eſſe ſperabat.

Marchio Badenſis, propter occupatum à ſe ſuperiorem Marchionatum, vt & propter reuerſales à ſe redditas, & interceptas Comiti Eberſteinio opes nobiles, in aſſiduo verſabatur metu. Ad quem remouendum ac præcidendum, & ſeſe in occupatione iſta confirmandum commodius nullum, quam Vnionis, exiſtimatum fuit medium. Et quia Badenſis tanto intereſſe ob Principatum iſtum laboret, haud mirum videri debet, quod idem ille Badenſis expeditionem hanc Vnionis bellicam pro virib. ſuis maxime omnium adhuc vrgere, atq; extrema armorum continuare decreuerit.

Generali, Marchioni Brandenburgico, Ioachimo Erneſto, Epiſcopatus Herbipolēſis ſpem faciebat, qui magno ipſi emolumento eſſe potuiſſet, ad tolerandos atque à ſubditis ipſius faciliori opera pendendos triplices aut quadruplices cenſus.

Elector Palatinus, Vnionis caput, Epiſcopatui Spirenſi, ac bonæ Archiepiſcopatus Moguntini parti (quę procul omni dubio ad ſplendidiorem prædicati Vicariatus atque affectatæ coronæ Bohemicæ ſuſtentationem perquam vtilis ipſi eſſe potuiſſet.) inhiabat, quib. Vvormatienſi iam pene conſumto ac peſſumdato, contentus eſſe potuiſſet.

Princeps Anhaltin. Chriſtianus, cui fortuna in expeditione Gallica, atq; alibi etiam, ſemper fere aduerſa fuerat, omniſq; eius labor in vanum ac fruſtra ceciderat, cum exiguam principatus Anhaltini portionem poſſidebat, particulam Epiſcopatus Bambergenſis atque Archiepiſcopatus Moguntini, feuda inſuper Bohemica, quibus Elector Saxoniæ atq; alii, regem nouum non agnoſcentes, Status, eſſent priuandi, expectabat.

Cauſas, ob quas Duces VVirtembergenſes colludere voluerint, inuenire haud facile poſſim, cum alias talia non affectauerint, niſi fortaſſis quaſi ob rem & negotium commune, vel propter prælaturam Elvvangenſem, vel ad Ducatum VVirtembergenſem à feudi iure liberandum, aut Comitatum Montiſpeligardenſem dilatandum atque ampliandum à Vicecancellario ſuo (ſpiritui Caluiniano arcte addicto.) perſuaderi ſibi paſſi fuerint.

Præfatis Comitiis,anno 1607. Caluinianorum dolis atque aſtutia res eo deuoluta eſt,vt principia Vnionis conſeruata,dilatata,&ſtabilita fuerint atque anno poſtea 1610. Vnio(.collectis iam per integrum biennium pecuniis.) ſub prætextu aſſiſtentiæ Iuliacenſis ad arma proceſſerit, in Epiſcopatum Herbipolenſem contra fidem datam irruptionem fecerit.plurimum ibi, vt & in Epiſcopatu Spirenſi atque Argentinenſi, damni dederit,rapinas exercuerit,ſubditos torſerit,internecioni tradiderit,&, vt paucis dicam,inſtar hoſtis aperti ſeſe geſſerit.

Præter hæc egregia, ſi diis placet, facinora nihil memorabile, quod geſſerint, nobis eſt cognitum, cum & prima ſua intentione aduerſus Catholicos fuerint fruſtrati, & ſpolia (. quæ maxima ex parte Ducibus ac Capitaneis ceſſerunt.)ad perſoluenda militibus ſtipendia non applicuerint, quin &, Catholicis paulatim ad arma tranſeuntib. ipſi,nulla præuia ex Catholicorum parte ſollicitatione, pacem Bauariæ Duci obtulerint, eaque ſancita, vrbes imperiales, præter alias incommoditates à ſe toleratas, ſumtus atque expenſas ad ſoluenda militibus ſtipendia ferre coactæ fuerint.

Idem iſte Caluinianus ſpiritus eod. tempore effecit, vt alii ord. Vniti,Confeſſioni Auguſtanæ addicti, Caluinianis conſentientes,non amplius nomine Auguſtanæ Confeſſionis, ſed in genere Euangelicorum titulo fuerint vſi; quaſi vero totalis Euangelicæ Religionis inter illos eſſet conſenſus:cum tamen Religio Caluinianorum ab Auguſtana tantum diſter,quantum(.ex opinione Caluiniſtarū.)corpus Chriſti à Sacramento, vel cœlum à terra; vti ex libris ac ſcriptis Doctoris Hoe,Electoris Saxoniç Concionatoris aulici,contra Theologos Berlinenſes,itemque Tübingenſium contra Pareum,Sculterum atq; alios ſole meridiano clarius liquet.

Quam vero gratum ſeſe in Religionem Auguſtanam Caluinianus iſte Spiritus exhibuerit,exempla ſuperioris Palatinatus,proceſſus Ambergenſis,Haſſiæ,præſertim diſtrictus Marpurgenſis, Palatinatus Bipontini, ac Electoralium in Marchionatu Brandeburgenſi prouinciarum ſatis ſuperque demonſtrant.

Elector igitur Saxoniæ, deformationis ac turbæ Crellianæ memor, alieno periculo ſapiens prudenter ſibi ab iſtiuſmodi veteratoribus cauet, ne Confeſſio Auguſtana à vulpeculis iſtis callidis atq; verſutis, quæ ſe vbiuis locorum blande inſinuare, quamcunque religionem.

nem pro re nata ſimulare norunt, donec fermento ſuo totam maſſam corrumpant, inficiatur, vti exemplum Spirenſis prædicatoris, conciones ſuas Caluinianas vario colorum genere per integrum triennium occultantis, abunde teſtatum facit.

Quos porro Caluinianus iſte Spiritus apud alias ciuitates imperiales, in rebus religionem ac politiam concernentibus, effectus produxerit, arcano ad illas modo irrepſerit, maximam paulatim commerciorum partem ac potiſſimam authoritatem inibi ſibi arrogauerit, turbulenta conſilia, diſcordias, ſeditiones, motus & tumultus excitauerit, faſces ac ſceptrum affectauerit, indigenas, vbicunque potuit, expulerit, aliis primariis Imperij ciuitatibus, Aquiſgrano, Coloniæ, Spiræ, & nupero tempore Wormariæ atque Francofurto, quarum ciues ob excitatas à ſe Caluinianorum ſuaſu ac conſilio turbas, partim corpore, partim ære pœnas luerunt, ipſis interim impune dimiſſis.

Mirandum autem ſummopere eſt, quod ordines Imperij Romani, præſertim ciuitates imperiales, licet ſuo atque aliorum exemplo edoctæ prudentiores fieri debuiſſent, ſpiritui tamen iſti adeo vafro ac verſuto, nihilque aliud, quam Auguſtanę Confeſſionis exilium, & mutationem Rerumpublicarum cogitanti ac molienti, tantam fidem habeant, vt coniungere ſe cum ipſo, tanquam amico ac neceſſario ſuo intimo, non vereantur. Quidam rerum Politicarum non ignari hanc cauſam ſtatuunt, quod (vti ſupra etiam memoratum fuit) apud Principes & ciuitates quaſdam imperiales commorentur conſiliarij, ſyndici aut ſenatores, externa quidem ſpecie Auguſtanam religionem præ ſe ferentes; verum cum Geneuæ, Heidelbergæ, Marpurgi, Lugduni Batauorum aliisq; in locis ingenia ſua probe exacuerint, ac variis dolorũ generibus inferſerint, ac cũ primatibus Caluinianorũ iam correſpondeant, facili labore Electores, Duces, Principes ac Dominos ſuos, à quibus faſces ipſis Magiſtratuum ac ſuperioritatum ſunt commiſſi, ad Caluinianorum partes traducere, inque extremam perniciem ac interitum pertrahere poſſunt; qui ſi agniti, ac deprehenſi, cumque rigore examinati, atq; à gubernatione remoti fuiſſent, ad extrema hæc nunquam peruentum eſſet; quin & Imperium ac conterminæ illi regiones exoptata pace fruerentur, quod fieri nequit, quamdiu Spiritui iſti peruerſo, noxio, clanculario ac verſuto locus vllus relinquitur.

Conatus quidem hactenus fuit Spiritus iſte, ordines Auguſtanę Confeſſionis contra Catholicos irritare, quod plauſibile eorum ar-

gumentum fuit: ſed fundamentis ac rationibus ſatis grauibus ac firmis refutatus eſt à Catholicis, quippe quorum intentio longe eſt candidior ac ſyncerior, nec vllo deſiderio, Confeſſioni Auguſtanæ addictos in ſua poſſeſſione, iure ac iuriſdictione turbandi aut inquietandi, ducuntur. Ac niſi Spiritus iſte Caluinianus aliquot reſiduorum Electoratuum, Ducatuum, Epiſcopatuum, Monaſteriorum ac bonorum ſpiritualium fame ac deſiderio laboraret, tanta, niſi fallor, de abominationibus Catholicorum, idololatria, Monarchia Auſtriaca, iugo Hiſpanico & inimicitia Pontificia, querela apud illos vix eſſet futura.

Certe minus Auguſtanæ Confeſſionis ordinibus metuendum eſt à Catholicis aut à Pontifice periculi, quam à Spiritu Caluiniano. Pontifex enim hactenus neminem armata manu adortus eſt, nullius ditiones vi ac violentia inuaſit, neminem in poſſeſſione ſua turbauit, qui Auguſtanæ fuerit Confeſſioni addictus: nec quiſquam Catholicorum quicquam prætendit, niſi quod iure ad ſe pertinere exiſtimauerit aut probauerit. Spiritus autem Caluinianus, peregre aduenienes, omnia peruagatur ac tranſcurrit loca, veros ac veteres hoſpites expellit, parum curans, an Lutheranus ſit, an Catholicus, omniaq; doloſe agit: ſi hac non ſuccedit, alia aggreditur via, nimirum vi, violentia, igni, enſe ac totali Rerumpublicarum euerſione.

Ad hæc, comitiis Imperij ann. 1607. celebratis, Vnionis Caluinianæ lacta fundamenta, quædam ex vrbe Aquiſgrano, ex defectione Gebhardi, Archiepiſcopi Colonienſis, ac controuerſiis Argentinenſibus materia adducta, præſentiq; negotio ſunt applicata, quibus vario colorum genere pictis tantum effecerunt, vt omnes Catholicorum promiſſiones, declarationes, & ſupplicationes parui penderentur; Vnio Halæ Sueuorum, Heilbrunnæ, Rotemburgi, ac Norimbergæ, publice, alias vero in celebrationibus nuptiarum, natalitiorum, venationum, viſitationum ac ſimilium conuenticulorum, clanculum tractaretur, atq; confirmaretur, ita vt ſæpenumero nec Secretarius, ſed ſoli Principes, atque inter hos aliqui, Secretariorum vicem ſuſtinentes, admiſſi fuerint.

Poſthęc res magis in apertum deducta eſt, & grauamina ſub ſpecie aliquando acrius vrgeri cœpta. Cumq; diſſidia duorum fratrum, Rudolphi Imperatoris ac Matthiæ, ad arma vſq; deducta eſſent, Spiritus iſte Caluinianus per Chriſtianum, Principem Anhaldinum ac D. Ca-

D. Camerarium, fidelem Achaten, nomine Vnionis, menſe Iulio, An. 1608. apud Cæſarem Rudolphum grauius intonare cœpit, relaxationem grauaminum eo modo poſtulauit, quo ſibi vix ſatisfactum iri probe norant. Quam ob cauſam Vniti 27. Ianuar. ann. 1610. miſſis Hala Sueuorum literis, Imperatorem Rudolphum inauditis prius ac inuſitatis comminationibus cogere, atque expreſſis verbis monere non ſunt veriti, quod, niſi ipſorum deſiderio ſatisfaciat, atq; hac ratione damnum aliquod patriæ creetur, excuſatos ſe apud omnes ac ſingulos velint haberi.

Circa idem tempus Diſcurſus quidam de reſtauratione Vicariatus (ſcilicet ſecundum inſtructionem Caluinianam) in publicum edebatur, qui Romanum Imperatorem certis (ac Spiritui Caluiniano acceptis) limitibus coarctare, ac, vt ab Electore Palatino ius acciperet, cogere conabatur.

Notum eſt, quod, poſtquam compoſitio per Spiritum Caluinianum in medium propoſita, atq; omnis diſcordiarum occaſio & culpa Catholicis (quos à compoſitione omnino abhorrere falſo dictitabãt) imputata fuiſſet, Catholici tandem ad oſtendendum animum ſuum, pacis ac concordiæ ſtudioſum, in compoſitionem iſtam conſenſerint, ea tamen conditione, vt Vniti prius ſuper aliquibus punctis ſeſe declararent, ac eiuſmodi media proponerent, ex quibus boni ac ſalutares compoſitionis effectus poſſent ſperari.

Obtulerunt quidem ſeſe ad id promtos ac paratos Vniti, atque Archiducem Maximilianũ proxime futuris Comitiis, ſplendidis ſuis demonſtrationibus ad conſenſum Interpoſitionis, & fortaſſis etiam ad ſuſcipiendum Interpoſitoris officium mouerunt. Cum vero Princeps Anhaldinus, eiuſdemque amanuenſis D. Camerarius (ad ſimile Archiducis poſtulatum, vt eo facilius in negotio procedi poſſet) expreſſam declarationem ſubterfugerent, ac, vt conuentus ſaltem fieret, clamitarent, mediaq; & declarationes oppido tum ſecuturas eſſe dicerent, Spiritum iſtum Caluinianum olfacere Archidux cæpit; ideoque cum indignatione Legatos dimiſit, & interpoſitionem omnino recuſauit.

Interea turbulentus iſte Spiritus nec intra nec extra Imperiũ otio deditus fuit, ſed ſub ſpecie grauaminũ (cũ probe nouerit, ordines Catholicos meticuloſos facile terreri poſſe) re iã ad lapidẽ angularẽ rerũ Bohemicarũ deducta, Noriberga audaciæ, inhumanitatis, hoſtilitatis ac com-

ac comminationum plenas literas Duci Bauariæ miſit, atque inſinuari curauit, quibus Catholicos ad ſatisfaciendum omnibus ac ſingulis ipſorum deſideriis & poſtulatis, mediante armorum interminatione compellere conatus fuit. Quibus tamen Bauariæ Dux, ac reliqui Catholici Ordines Herbipoli ſufficienter atque efficaciter reſponderunt.

Quas præparationes Vnio Caluiniana à multis annis ad hoc vſque tempus concinnarit, acta ipſorum conuentualia, Pragæ reperta, ſatis indicant. Et vt vbiuis locorũ in propoſito ſuo aſſecurarentur, Vngaricam etiam Coronam Auſtriacæ domui ſubtrahere, ac vaſallo Turcico attribuere conati ſunt. Idque vt eo ſecretius ac commodius fieri poſſet, proximus Gaboris cognatus Heidelbergam, ſub ſtudiorum prætextu miſſus eſt, qui negotium iſtud in abſcondito tractaret.

In Gallia ad dilatandam Religionem ſuam turbas Regi crearunt, vt ſuccurſus (quem in Germaniam miſſum iri metuebant) impediretur ac retraheretur: quin & diſſidiorum inter regem eiuſque matrem authores atque incentores fuerunt. In Italia bellum Foroliuienſe ſuſcitarunt; poſtea vero etiam Montferratenſe, quibus tam regem Hiſpaniæ, quam Venetos maxima pecuniarum vi priuarunt: taceo ſanguinis profuſionem, cuius ipſi cauſa fuerunt. Porro in Italia aſſiſtẽtiam atq; auxilium partim ſolicitarunt, partim obtinuerunt. Heluetiorum Caluinianorum, vt & Hollandorum, in omnem euentum, certo expectatæ ſunt ſuppetiæ.

Induciæ Hollandorum, cum Hiſpanis pactę, cum ad finem properarint, Hiſpanos ab ope aliis ferenda abſtrahere facile poſſe viſæ ſunt.

Sueciæ Regem Caluinianus Spiritus ob negotia antehac acta, tum vero etiam ob nouum connubium cum Electoribus Palatino ac Brandenburgenſi pactum, facile ad auxilium, ſibi contra Cæſarem, Hiſpaniæ regem ac Catholicos ferendum commouere potuit, cum dictus ille rex alias nimis Zeloſum ſeſe ad ferendas ſuppetias obtulerit, vti originales ipſius literæ teſtantur.

De Daniæ rege, propter cognationis propinquitatem cum domo Palatina ac Brandeburgenſi, itidem omne aſſiſtentiæ genus ſibi polliciti fuerunt, cum de honore ac reputatione generi regij ac filiæ regiæ actum fuerit.

Ac

Ac licet ſæpe dictus hic Spiritus aliquos ex primariis Imperij Electoribus, Ducibus atque ordinibus, dolis ac verſutiis ſuis ad partes ſuas traducere non potuerit: alios tamen ad dandam mutuo pecuniã; alios ad bonam affectionem & correſpondentiam, alios ad vlteriorem deliberationem, alios ad neutralitatem diſpoſuit.

His ita poſitis, cum iam Caluinianus iſte Spiritus, mediante Vnione, in Imperio Romano, tanquam in centro ſuo, intentionem ſuã ad ſummam perfectionem deduxiſſet, nihilq; amplius ſupereſſet, quã vt manus operi admoueretur, Bohemos imprudentes ac ſtolidos (propter antiqua bella, cum Germanis geſta, inuictam Herculis fortitudinem ſibi imaginantes) ſubornauit, vt negotium aggrederentur, ac conſiliarios Cæſareos è feneſtra deturbarent. Poſt legationes miſſę, ac auxilia clandeſtina oblata. Demum confœderationes incorporatarum ac reliquarum Auſtriacarum prouinciarum cum vaſallo Turcico initæ; atq;, his omnibus ita ſtructis, electio & coronatio noua Bohemorum, atq; hanc electio Hungarica ſubſecuta eſt.

Et hæc quidem omnia eo tempore facta ſunt, cum Matthias Imperator, ſpe accommodationis lactatus, milite non eſſet inſtructus; Vniti vero è contra omnibus ac ſingulis ad rem bellicam neceſſariis præparationibus ſatis eſſent inſtructi; Auſtriaci præterea ſupra Enſam ditionem ſuam firmis præſidiis, catenis ac foſſis, hinc inde ductis, occluſiſſent, atq; vna cum Auſtriacis inferioribus Bohemos, per Vnitorum prouincias, militibus, pecunia, & munitione iuuarent; ac mediante auxilio vaſalli Turcici Viennam, atque in ea Cæſarem ipſum propemodum in poteſtatem ſuam accepiſſent, vrbem oppugnaſſent, & in Cæſaris conclaue tormenta diſploſa emiſiſſent: quin & generalis rei director, Henricus-Matthæus, Comes Turrenſis (cuius tamen ſalus omnis ac proſperitas à domo Auſtriaca dependet) in tanta apud aliquos vrbis Viennæ incolas verſaretur familiaritate, vt non ſolum illi ipſi, ſed & Gynæceum, ex vrbe ſeſe in caſtra ipſius contulerint, conuiuia ac ſaltationes exercuerint, ac, quæ horis matutinis in conſilium à ſenatu vocata fuerant, veſpere Turrenſi expoſuerint ac ſignificauerint.

Verum Deus opt. max. ſecundum imperſcrutabilem ſuam ſapientiam omnia hæc Caluiniani Spiritus ſtrategemata, intentiones ac potentiam vno impetu eliſit, facta in Auſtriam ſupra Enſam primum, deinde & infra Enſam, demum etiam in Bohemiam expeditione, ac

ſubſecuto intra paucarum horarum ſpacium mirabili ac victorioſo conflictu, expugnatione item ſuperioris & inferioris Luſatiæ, ac ciuitatis Pragenſis, deditione inſuper Marchionatus Morauiæ, & accommodatione Ducatus Sileſiæ. His enim omnibus catenata quaſi quadam ſerie ſibi inuicem ſuccedentibus, vis eorum omnis ita conquaſſata, debilitata ac proſtrata fuit, vt omnes eorum Generaliſſimi, Generales, Colonellæ, &c. relicta poſt ſe omni mobilium ſuppellectile, fuga ſibi ſalutem quærere, ac terga vertere coacti fuerint.

Sic ille, qui prius alienis regnis ac prouinciis inhiabat, quanto cum honore in electione ac coronatione ſua introductus fuerat, tanto cum dedecore ex hæreditariis ſuis prouinciis expellebatur.

Ex his igitur omnes ac ſinguli, tam inferioris, quam ſuperioris ordinis homines prudentiores facti, quam graue ſit, clandeſtina conſilia contra ordinarium ſuum Magiſtratum inire, pernicioſas confuſiones, mutationes, confœderationes, correſpondentias, ac ſuppetias ſuſcipere ac ſuſcitare; externis æquiuocationibus ac ſimulationibus, interiori mentis conſilio, intentioni ac propoſito prorſus contrariis vti, diſcant. Etenim Deus iſtiuſmodi dolis irrideri ſe non patitur, ſed ſæpenumero maximas etiam vires, multo labore, ingenio atq; aſtu conquiſitas, iamque ad exoptatum ferme finem deductas, vno quaſi impetu conuellit, ac ſempiterno probro inuoluit.

Nemo etiam, licet ſapientia, ingenij acrimonia, ſagacitate ac verſutia præſtantiſſimus, noxiis eiuſmodi conſiliis, ad ruinam totius Imperij atq; omnium Magiſtratuum vergentibus, ſub vlla ſpecie aut prætextu, ſeſe immiſceat, ſed cane peius & angue eadem fugiat, & quod corde ſentiat, ore loquatur. Licet enim quis proximum ſuum fallere, eidemque imponere ſtudeat (vti in hoc negotio factum eſt, & fieri etiam fortaſſis in futurum poteſt) Deum tamen fallere haud quaquam poterit, cuius tandem iuſto iudicio ipſe perit. Quemadmodum enim Deus bona remunerat mercede: ita mala pœna atq; animaduerſione ſeuera compenſat.

Cumprimis vero omnes ac ſinguli Neutrâles, intra atq; extra Imperij limites conſtituti, Sacræ Cæſ. Maieſtati ſiue aliis addicti, Reges, Electores, Duces, Principes, Ordines, ac cuiuſuis conditionis homines mouentur ac monentur, vt in deuotione ac obedientia ſua, propter mirabilem hanc Dei opt. max. diſpoſitionem in apertione ac annihilatione pernicioſorum conſiliorum, perſeuerent, atque ordinario

Magi-

Magiſtratui,inique vexato atq; afflicto,tum cauſæ etiam bonitati debitum auxilium ferant,atq; hac ratione propria ipſorum regna, principatus,ditiones ac ſubditos non ſolum,dum ipſi viuunt,ſed & in poſteros ac ſucceſſores ſuos transferant, ſtabiliant, & à clandeſtinis iſtorum machinationibus,qui noua dominia,reſpublicas, religiones, inuaſiones, abdicationes alienorum regnorum ac principatuum affectant,ſarta tectaq; conſeruent.

Quod ſi neglexerint,idem illis metuendum eſt periculi à ſubditis ſuis,quod S.Cæſ.Maieſtati accidit. Facile enim ſub prætextu moleſtæ gubernationis ac grauaminum,denique turbationis in priuilegiis, religione ac rebus religionem concernentibus,anſam arripere poſſunt,à Magiſtratu ſuo, à Deo ſibi dato, deficiendi, eundemque plane procedendi modum vſurpare, quo Bohemi in ſeditione ac rebellione ſua vſi ſunt. Quod ſcilicet hodie mihi, cras tibi fieri facile poteſt. Ad quem finem aſſequendum inſtrumenta nullo loco deſunt, atq; iſtiuſmodi homines, qui plauſibilibus ſtatim ac in ſpeciem ſplendidis argumentis ac rationibus rem defendere, ac plauſtra Apologiarum fabricari non vereantur.

Quemadmodum in rebellione Bohemica factum eſt: quamuis enim fundamentaliter demonſtratum fuerit, controuerſiæ cardinem non in Religione, ſed Regione verti: nihilominus tamen principaliū eius directorum conſilia,legationes,atq; informationes, nihil aliud, niſi ſolam & miſerabilem Religionis in Bohemia oppreſſionem, contra literas & priuilegia Maieſtatis ſuſceptam, ſonabant, nunciabant, prædicabant,vnde in Apologiis poſtmodum ſexcenta Religionis grauamina enitebantur & fingebant, ac coram Deo & hominibus de innocentia ſua,quodq; non aduerſus Cæſarem Matthiam, aut domum Auſtriacam(cuius fideliſſimos ſeſe ſubditos eſſe agnoſcerent) ſed contra peruerſa Ieſuitarū conſilia militarent,ſancte proteſtabantur. Clanculum autem ex inſtinctu Caluiniani Spiritus, vti ſecundum principale membrum teſtatur, cum indigenis atque extraneis Electoribus, ac Principibus,egerunt, vt Corona Bohemica, Hungaria ac Romanum Imperium vna cum aliis prouinciis Domui Auſtriacæ ſubtraheretur, eademq; ſub Monarchiæ Hiſpanicæ nomine tribus locis ſimul oppugnaretur,dictaq;triplex corona aliis imponeretur,nulla facta fidei aut religionis conſideratione,præterquam quod Spiritus Caluinianus ſeparatim pro Electoratu Palatino effectum dare ſtuduit.

Qua de cauſa illi, qui Bohemis atq; Vnitis hactenus ex mala informatione conſenſerunt, fauerunt, eorumq; tentata ac facinora approbarunt, cautiores inpoſterum fieri, atq; ab iſtiuſmodi dolis cauere ſibi debent, idq; operam date, vt Magiſtratum à Deo ſibi datum defendant, ac conſeruent, machinationes iſtiuſmodi doloſas ac clandeſtinas præueniant, debellent, pacem Romano Imperio ac reliquis Chriſtianæ fidei addictis prouinciis reſtaurent, ac commune periculum & totalem noſtrum interitum declinent atq; auertant.

Illi autem Ordines, qui ſimili quadam perſuaſione per Triumuiros, Anhaldinum, Palatinum atq; Anſpacenſem, atq; aſſeclas ſuos, Pleſſenium, Camerarium aliosque colluſores, ac cooperarios, in Vnionem pertracti ſunt, procul dubio conſiderabunt, in quas anguſtias deducti ſint, & in quæ pericula ſe ſuosque ipſi coniecerint, cum præſertim conſilia, ab Vnione cuſa, præſentem afflictionem in Germania, Bohemia, Hungaria, Auſtria atque incorporatis prouinciis, totque innocentium Chriſtianorum hominum, gladio, fame ac tribulationibus enectorum, necem atq; interitum cauſata fuerint, de quibus certe omnibus rationem coram tremendo Dei iudicio exactiſſimam reddere cogentur.

Niſi enim Vniti ad arma proſiliiſſent, ac in terminis potius defenſionis (vti quidem promiſerant, ſed male fidem ſeruauerant) manſiſſent, duces inſuper atque principales eius directores, Bohemos in rebellione ac ſeditione ſua, miſſis auxiliis, conſiliatiis, & legatis fouiſſent atque animaſſent, quin & ad ſequentes extremitates, abdicationem, reiectionem & abiurationem legitimi, coronati, vncti atque ab ipſis proclamati regis, ac domus Auſtriacæ, itemq; ad offerendam modo huic modo illi coronam Bohemicam, demum ad nouam electionem ac coronationem eoſdem incitaſſent, auxilio atque ope ſua, conquiſita vndique milite, iuuiſſent, res hęc ad eiuſmodi extrema nunquam deducta fuiſſet, præſertim cum laudatiſs. Elector Saxonię aliique Electores ac Principes, quin imo ipſum etiam Electorale collegium, ad tumultus iſtos componendos ac ſedandos, pacemq; ac concordiã reparandam ſeſe obtuliſſent, ac, priuſquam deſperata iſta conſilia caperentur, operam dediſſent.

Vrbes autem potiſſimũ Imperiales, Vnioni addictæ, facile à deprehendere ac cognoſcere poſſunt, omne totius Vnionis onus ac pondus ſuis humeris incubuiſſe; cũ non ſolum ann. 1610. vti ſępius iam dictum,

ctum eſt, maximam pecuniæ partem dederint, ſed & ex rationibus ac computationibus Norimbergæ nuper, an. 1619. factis intelligere poſſint, quanta in reſiduo pars, à Principib. adhuc ſoluenda, manſerit. In ſubductione ſc. 60. menſium Rotemburg: corum, 27. Hailbrunnenſium, an. 1611. & 1617. facta, reſtant ab Electore Brandenburgenſi ſoluēda 136240. à Landgrauio Haſſiæ, Mauritio 10816. à Bipontino 9698. florenorum millia. Porro in 10. menſibus, ab Electore Brandeburgico 18280. Bipontino 2516. Culmbacenſi 5160. Würtembergenſi 18280, Anhaldino 2240. Item in 35. 20. & 50. menſibus ab Electore Brandeburgico 191940. Electore Palatino 54075 Bipontino 17616. Anſpacenſi 1440. Culmbacenſi 9595. Landgrauio Haſſiæ, Mauritio 109075.

Nec dubium eſt, cum Vnio ann. 1619. in 50. adhuc menſes perſoluendos conſenſerit, ſummam iam dictorum Ordinum ac Principum papyro quidem conſignatam, ciuitatum autem quotam, numerata ſtatim pecunia, ſolutam fuiſſe.

Quod lucrum ciuitatibus imperialibus earumque ciuib. & incolis inde acceſſerit, ocularis oſtendit demonſtratio. Nam non ſolum Romanum imperium in has anguſtias deduxerunt, ſed & ſe ipſas, vti ſæpius iam probatum fuit, per Vnionem iſthanc in extrema diſcrimina ac pericula coniecerunt.

Quod ſi Ciuitates iſtiuſmodi negotia, grauitatis ac periculi plena, paucorum cōſultorum & ſyndicorum iudicio non reliquiſſent, ſed maximæ ſenatus parti ac præcipuis ciuibus diiudicanda ac tractanda commiſiſſent, in eum ſtatum res redacta non fuiſſet. Nunc remedium aliud in promtu non eſt, niſi vt poteſtas illa, à paucioribus hactenus vſurpata, certis limitib. circumſcribatur, atque à toto Senatu & delectu ciuium primariorum exerceatur, rationeſque rerum geſtarum ab ipſis poſtulentur.

Mirandum autem cumprimis eſt, cur ii, qui in ciuitatib. imperialibus ſalutem Reipublicæ ſpectare ac promouere debebant, contra S. Cæſ. Maj. ſummum quippe ſuum magiſtratum commoueri ſeſe permiſerint, & cur non potius auxilio atque ope ſua ipſi ſubuenerint, præſertim cum à nemine magis ob iuriſdictionis competentiam vexentur, quam ab iſtis Ordinib. ac Principibus, quibuſcum vnitæ ſunt: exempli gratia Wormatia, Landauia, & Spira ab Electore Palatino; Norimberga à Marchione, Vlma à Duce VVirtenbergenſi, &c. nec alium

defenſorem priuilegiorum, iuris, iuriſdictionis, ac ſalutis ſuæ à quo omnis iſtarum ſalus dependeat, quam Romanorum Imperatorem habeant.

Exemplo ſc. vrbium Aquiſgrani, Mülhemii & Donavverdæ ineſcatæ ac deceptæ fuerunt. Quod ſi perpenderent, tumultum Aquiſgranenſem & Mülheimenſem à ſpiritu Caluiniano excitatum fuiſſe, aures adeo patulas iſti non præberent.

Mülhemium aliquot Caluiniſtarum, Colonienſib. commercia ſua ſubtrahere conantium, opera extructum ac munitum fuit, adeoq; iure merito iterum demolitum ac deſtructum. Quod ſi Brandenburgenſes, Bohemi aut Lotharingi tale quid in præiudicium vrbium Norimbergæ, Argentorati atque Vlmæ ſimili ratione tentarent, an paſſuræ ac permiſſuræ id eſſent? Minime. Quod igitur tibi non vis fieri, alteri ne feceris.

Si ſumtus Donavverdenſes reſtituti fuerint, in tranquillo mores erit. Conſultius igitur multo atque vtilius imperiales Ciuitates egiſſent, ſi pecuniam, an. 1610. Vnioni numeratam, ſolutioni expenſarum Donavverdenſium impendiſſent, aut ciuitati Donavverdenſi, ſi non omnino donaſſent, ſaltem ſub obligatione futuræ reſtitutionis mutuo dediſſent. Nunc in Regiſtris ſuis ſplendidos quidem inueniunt debitores, ſed viles fortaſſis perſolutores.

Argentinenſibus vero inprimis diiudicandum committimus, an non rectius atq; commodius feciſſent, ſi Monaſterium S. Margarethæ aut S. Mariæ Magdalenæ (præſertim cum communia vrbis onera portauerit.) in priſtino ſuo ſtatu reliquiſſent, quam quod turbulentis ſe hiſce ſeditionibus immiſcentes tantum pecuniarum aceruum erogarunt; quaſi vero omnis eorum ſalus ac proſperitas ab hoc Monaſterio dependeret, cum tamen eadem in conditione, reputatione ac poteſtate, qua antea conſpicui fuerunt, in poſterum etiam manere potuiſſent.

Quid de reliquis, Badenſem, Eberſteinenſem, atque Oettingenſem concernentib. deque imaginatione & falſa totalis extirpationis, in Auguſtanam Confeſſionem exercendæ, perſuaſione dicam? cum omnia illa tantis motib. ac turbis occaſionem atq; anſam plane nullam dederint, & S. C. Maj. grauaminum relaxationem ac defenſionem in Religione ac rebus Politicis ſancte promiſerit.

Pari ratione Catholici etiam, vti ſæpius dictum eſt, per literas crebras,

crebro, tum vero etiam coram, ſeſe declararunt, ac polliciti fuerunt, quod intentio eorum non ſit, Ordines Auguſtanæ Confeſſioni addictos, in prouinciis, iuriſdictionibus, poſſeſſionib. & iurib. ſuis quoquo modo turbandi aut moleſtandi, ſed exoptata potius atq; aurea pace vna cum ipſis, vtpote membris S. R. Imp. fruendi, & periclitanti imperio ſuccurrendi: modo & ſibi ſuum ius intactum atq; illæſum conſeruetur, nec aliud poſt aliud clandeſtinis ſurreptionibus ſibi ſubtrahatur.

Quod ſi quiſque propriis contentus, aliena, peruerſorum conſiliariorum ſuaſu ductus, non appeteret, ac fides vtrinq; inuiolata ſeruaretur, iam medicina morbo inuenta eſſet. Aequum enim eſt & iuri maxime conſentaneum, vt vnicuiq; ius ſuum, poſt ſancitam Religionis pacem acquiſitum, tranquillum atque integrum relinquatur, cum dicta Religionis pax à Romanis Imperatoribus, Electoribus, Ducibus, Principibus atque aliis Ordinib. ſancita, optimum medium ſit ac præſtantiſſimum vinculum, quo pax in Imperio conſeruetur ac ad poſteros etiam propagetur. Verum ſpiritus iſte Caluinianus, vt mores ipſius ferunt, parem tolerare nequit, ſed vbiuis locorum ſolus ſibi abſolutum regimen in Religione ac Politia arrogat, quo & omnia ipſius conſilia, actiones, dicta & facta vnice collimant. Modo Imperatori Romano debitum reſpectum, poteſtatem atq; authoritatem tribuit: modo ad externam ſaltem ſpeciem nudumque nomen eadem detorquet: nunc Cæſari & Cameræ imperiali in paucis, nunc in plurib. nunc per conſequentiam in omnib. derogat: modo in aliquibus controuerſiis certum iudicem, modo plane nullum recognoſcit, ſed, quemadmodum pax Religionis pacate omnium Ordinum conſenſu ſancita fuit, ita etiam omnes cauſas non Cæſari aut Cameræ, ſed omnibus ac ſingulis Ordinibus eorumq; delectui, pari numero, diiudicandas eſſe clamitat.

Sed huius loci non eſt, omnia ac ſingula ſpiritus iſtius attentata ac molimina explicare, cum alias ſatis notoria ſint & perſpecta.

Electores igitur, Principes atque Ordines, vt ad finem tandem properem, diuinæ iuſtitiæ, diſpoſitionis admirandæ, ac vindictæ certiſſimæ memores, humanam infidelitatem, ſagacitatem, aſtutiam atq; dolum, quæ omnia deliramenta ſunt coram Deo, agnoſcant ac deteſtentur, conſilia toti Imperio ſalutaria ſuggerant, ac Magiſtratui ſuo legitimo aſſiſtant, debitumque auxilium ferant, ſimulationes & diffi-

dia,

dia, hactenus inolita, è medio tollant, amicitiam, concordiam atque imperii harmoniam reſtaurent, Religionis ac Politiæ pacem firmiter tueantur, neminem in poſſeſſione ſua turbent aut moleſtent, ſpiritui Caluiniano, cum Turca atque eius vaſallo correſpondenti atq; extrema tentanti (. vti Comitis ab Hohenloe ad Electo. Saxoniæ comminationes de introducendis in Imperium Turcis & Tartaris teſtatum faciunt.) coniunctis viribus reſiſtant, & Imperium Romanum, ipſos, poſteros, prouincias item & ſubditos ſuos à triſtiſſima ſeruitute hæreditario Chriſtiani nominis hoſti præſtanda, atque totali interitu immunes conſeruent.

Totus enim iam mundus intelligit, quod, dum Caluinianus iſte ſpiritus omnes ac ſingulos, quaſi actiones ſuę ad impediendam ſaltem Auſtriacam & Hiſpanicam Monarchiam collimarent, excæcare ſtuduit, ſub falſo hoc prætextu Romanum Imperium cum præſtantiſſimis ſuis conſtitutionib. omnino euertere, ac nouum Caluinianum regimen, & conſequenter Turcicum dominatum introducere, firmare ac ſtabilire, denique totam Chriſtianitatem (. quod Deus clementiſſime auertat.) in diſcrimen temporalis atque æternæ ſalutis, faucibus hæreditarii hoſtis immittere, modis omnibus allaborauerit atque etiam nunc allaboret.

FINIS.

INDEX

RERVM MEMORATV DIGNARVM, QVÆ IN HAC SECRETA PRINCIPIS ANHALTINI CANCELLARIA REPERIVNTVR.

A

AGrorum circa Wormatiam, & in Rhenanis territoriis deſolatio atque deuaſtatio. 9.

Articuli aliquot quibus Vnio fundata 16. 17. 18. &c.

Anhaltinus omnẽ Patriæ ſalutem in armis conſiſtere demonſtrat 23. eiuſdem cum legato quodam aſſi... 27. ad nouum quemdam Dominum de ... Ferdinando Rege litteræ 28. Eiuſdem & March. Onolzbachici ad Electorem Palatinum epiſtola 39. eiuſdem Norimbergã verſus facta profectio 50. eiuſdem Protocolli adnotationes 51. cum Delegatis tractationis initium 66. Amanuenſi ſuo in carcerem dictatæ litteræ 73. ad Solmenſis ... reſponſio 59.

B.

BEthlehemus Tranſyluanus potiorem Regni Hungarici partem occupat. 11.

Bellum Bohemicum variè geſtum 13.

Bohemicum incendium variarum Prouinciarum deuaſtatio. 8.

Bohemiæ Ordinum ad Principem Anhaltinum litteræ 106.

C.

CAluiniana Conſilia & machinationes non occultari potuerunt. 14.

Commercia Ciuitatum Imperialium variè impedita 10.

Conſilium, Voluntas, ſapientia atque permiſſio Domini imperueſtigabilis 8.

Ciuitates Imperiales ærario præfecti, & Vnionis militarium copiarum perſolutores. 14.

Catholici Ordines variè a ſpiritu Caluiniſtico exagitati 13.

Crambe bis cocta mors eſt, & prouerbii iſtius adplicatio. 15.

Comes Mansfeldius ſummus Vnitorũ Principum ad N legatus 29.

Conuentus Correſpondentium Principum Creilsheimenſis Acta 30.

Caluinianorum pernicioſiſſimæ reſolutiones 43.

Dd Came-

Camerarii ad Principem Anhaltinum epiſtola 44. de Illuſtriſſimo Haſſiæ Principe Mauritio,& aliquot ciuitatibus Imperialibus iudicium 84. 85. ad Cæſaream electionem Mœnofrancofurtenſem profectio 90. ad Principem Anhaltinum litteræ 93. 94. 95. 96. 97. eiuſdem cum Frederico a Berg Caſſæ Vnionis Norimbergæ tractatio. 153. 154.

D.

DEus Ter Optumus Maxumus clandeſtinarum Caluinianarum machinationum Detector atque reuelator. 15.

Don Balthaſaris de Zuniga Conſiliarii Hiſpanici Regi de bello Bohemico perſuaſio. 43.

Dona Baro Pragam verſus proficiſcitur 50. eiuſdem ad Principem Anhaltinum litteræ. 110.

E.

ELector Palatinus duo militum Mansfeldicorum millia, ſpretis Cæſareis publicatis litteris Patentibus, ipſo facto contra Matthiam Imperatorem in Bohemiam miſit 25. 26. Eiuſdem ad Principem Anhaltinum facta reformatio 45. eiuſdem in proprio ſuo concepto reperti articuli 49. 50. 51. eiuſdem nimis ſplendida,& ob id ſuſpecta, in Bohemiam profectio. 89. epiſtola exhibitum Principis Anhaltini memoriale concernens 91. Eiuſdem fatales dies Criticius.

F.

FIgmenta Caluiniſtica & falſæ impoſitiones veriſſimis, æquiſſimis fideliſſimiſq; reſolutionibus, atque dilutionibus refutatæ 13.

G.

GAbriel Betlehemus potiorem Hungariæ partem occupat 11.

Generales bellum Bohemicum varie geſſerunt. 13.

Gallicus diſcurſus domum Auſtriacam & Ferdinandum Regem in electione Mœnofrancofurtenſi ad Imperat[illegible] tem non eſſe promouendum [illegible]

Gothardi a Staraberg quær[illegible] 155.

H

HVngariæ Regnum inter ſe [illegible] ſum, exhauſtum,& potior [illegible] brielis Betlehemi manibus co[illegible]ſtit. [illegible]

Humana conſilia, confœderationes inconſtantes atque debiles proſ[illegible]s. 6

Heilbronnenſis Conuentus Acta 81. [illegible]

I.

IMperiales ciuitates ærario præfe[illegible] & Vnionis militarium copiarum perſo[illegible] res 14.

Ioachimi Erneſti Marchionis B[illegible] ci ad Principem Anhaltinum litteræ 4[illegible]

L.

LEctiones militarium copiaru[illegible] A[illegible] C M DC XIX. primum reuelatæ 4[illegible]

M.

MAchinationes & clandeſt[illegible] ab initio non occultari po[illegible]

Maligna Caluinianorum figmenta [illegible] ſtica & falſæ impoſit[illegible] mentis atque reſolutio[illegible]b[illegible]

Monetæ aureo-argenteæ [illegible] nis Palatini Norimbergæ cuſa. 2[illegible]

N

NOmari, ſiue Nemo / Secret[illegible] bachici perniciola C[illegible] & litteræ 42.

O

ORdines Romano-Catholi[illegible] Caluiniſtico miris modis vexati [illegible]

Onoltzbachicus Prouinciam ſua[illegible] a[illegible] Bamberga & Herbipoli a[illegible] modo potuit 30. eiuſdem, & A[illegible] Principis ad Electorem Palatinum epiſtola 39.

Ordinum Bohemiæ ad N. epiſtola 57. querelæ ipſis Capitulationes minime ſer[illegible] 60.

Orſchinovvskyus legatus Bohemicus, v[illegible]